

ИЗ ЛЕТОПИСИТЕ
НА ДРЕВНОСТТА

НИКОЛАЙ ДОЙНОВ

НИКОЛАЙ ДОЙНОВ

ИЗ ЛЕТОПИСИТЕ НА ДРЕВНОСТТА

Издателство „Бяло Братство“

ISBN 978-954-744-289-4

ИЗ ЛЕТОПИСИТЕ НА ДРЕВНОСТТА

том II

Издателство „Бяло Братство“
София, 2016

Николай Дойнов
(1904 - 1998)

СЪДЪРЖАНИЕ

Великият везир	11
Браминът	25
Сурия – княгиня кмерска	35
Биела – перлата на Аксум	52
Бали ефенди	65
По време на Суариг – фараон египетски	80
Злато, злато	91
Кагис	104
Мей-ту	112
Дванадесет	127
Чумейла	140
Аум	153
Азман Бера и Ег-Дин	160
Осмият ден на Битието	168
Хюсеин Алла	173
Принц Асмара	190
Бен Ра и Ал Кенди	201
Остров Пасха	215
Дворецът на цар Минос на остров Крит	225
Цветето на радостта	237
Апит-то	246
Князът на този свят	256
Ел на езика на маите	269
Шамбала	281

Златната ера на арабската култура	289
Пратениците на юдейския цар	387
Алхимията през вековете	396
Братството на есеите	410
Агарта	422
Речник на остарели и чужди гуми	446
Обяснителни бележки	449

Николай Николов Дойнов е роден на 18 декември 1904 г. в Габрово. Родителите му, Никола и Кина Дойнови, имат четири деца: Борис, Цанка, Николай и Стефан. Бащата, Никола Дойнов, е човек с предприемчив дух, от шивач той става собственик на магазин за платове, след време решава да осъществи една своя мечта – да развие по-мощна индустриална дейност. За целта започва изграждането на модерна гърводелска работилница, оборудвана с машини, загвижвани от водната енергия на река Кожестица. Но погрешните изчисления на инженерите го довеждат до фалит. Николай, тогава ученик в гимназията, влага много усилия в бащиното си начинание и преживява неуспеха му като свой провал. Години по-късно, когато заживява на Изгрева и е приет за ученик в Школата на Учителя Петър Дънов, той разбира, че „провалът“ е бил всъщност възможност да намери своя път в живота.

Николай Дойнов учи в Априловската гимназия и е един от първите, записали се в Габровското туристическо дружество, където се запознава за първи път с идеите на Бялото Братство. Екскурзиите из Балкана са били единственото развлечение в живота на тихия младеж. Там той усеща простора и красотата на Природата, вдъхновява се от великолепието на изгревите, от тайнството на звездния мир.

През 1921 г. Николай Дойнов най-неочаквано се озовава на събора на Бялото Братство във Велико Търново. Там той за пръв път среща своя Учител и тази среща определя съдържанието и смисъла на целия му живот.

По онова време брат му, Борис Дойнов, е студент в София. По негово настояване Николай се записва да следва в Софийския университет, специалност математика,

астрономия и физика. Като студент, заедно с малка група младежи, Николай Дойнов става един от първите заселници на т.нар. *Баучерово* край София, където от 1922 г. започва да се изгражда мистичният, творчески и културен център на Бялото Братство – Изгрева. Тук Николай Дойнов намира онова, което винаги е усещал като дълбок стремеж в душата си. Тук той става ученик в Младежкия окултен клас, работи, строи, помага, участва активно в интензивния живот на Братството. Организирането на съборите на Рила му носи нов подем, знания и идеи. Разговорите с Учителя, общият братски живот отварят пред него нови духовни простори и той се превръща в човек, търсещ познанието не само в строго научните закони, но и в окултните науки. „Окултните знания стават достъпни само ако човек е достатъчно нравствено и духовно издигнат. Това няма нищо общо с образованието и социалното положение“ – пише по-късно Николай Дойнов.

Необичаен, белязан от резки промени е житейският път на Николай Дойнов, за който сам той разказва в автобиографичната си книга *И очите ми видяха Изгрева*. Този път бележи необикновената съдба на човек, познал какво е да се издигнеш от беден прекупвач на стоки до милионер, а след това да загубиш всичко спечелено; какво е, след като си достигал социални върхове и почести, да се озовеш на гъното на обществото – в ада на концлагера в Белене като един от множеството затворници, подложени на крайни лишения и тежък изправителен труд.

Необикновено в живота на Николай Дойнов е също и това, че той – математик, физик и астроном, години наред изкарва прехраната си като строителен работник, а в същото време търси отговор на вечните въпроси за връзката между човека и звездите, за скритата мъдра целесъ-

образност в Природата, в историята и човешката съдба. Плод на тези размисли са множеството му статии и есета, изнасяни като лекции и разпространявани между негови съмишленици.

Освен това Николай Дойнов търси сведения за отпадна отминали времена и събития, които вълнуват творческото му въображение, и открива там необикновени личности, загадъчни съдби. Така се раждат неговите мъдри легенди, които той нарича „летописи“: *Алмагеста – най-великото построение, Аиа Бен Якзан, Мей Ту, Зимбабве* и др. В тези творби се преплитат древна мистика и послания от вековната история с мъдрите слова на Учителя Петър Дънов. Авторът сякаш ни доверява онова, което са споделили с него великите същества на звездния мир, нежните повелителки на водите, безплътните феи на въздуха – така самата разумна Природа разкрива пред нас своите тайни. Трудовете на Николай Дойнов по астрология, хиромантия и физиогномия се отличават с научна точност и дълбочина, с оригиналната си интерпретация на фактите от гледна точка на езотеричните области на човешкото познание. В тях авторът разкрива връзката между човека и Природата, закономерното влияние на звездите върху човешката съдба, вниква в уникалността на всяка гуша и в особената ѝ роля в живота на Вселената. Тук откриваме и теми, новаторски осмислени от гледище на психоастрологията и хирософията.

Книгите от творчество на Николай Дойнов, публикувани досега, са: *Науките на първата човешка раса – ръководство по астрология, френология, хиромантия* (1993 г.); *Звездният мир – астрологията*, в две части: *Звездният мир – човекът*, и *Науката астрология – древна и вечно млада*; автобиографичната му книга *И очите ми видяха Изгрева* –

страницы из историята на Бялото Братство (1999 г.). Някои от статиите на автора са публикувани в том XIX на Изгревът на Бялото Братство.

До края на земния си път през 1997 г. Николай Дойнов изнася лекции, консултира астрологично голям брой хора, като внася в тях светлина, утеха, разбиране за истински ценното в живота. Неговото творчество носи белега на първите предвестници на епохата на Водолея, която ще обедини в едно наука и религия.

Иванка Софронова

ВЕЛИКИЯТ ВЕЗИР

Живееше в малкия град Еки Су водоносецът Хасан. Разнасяше той всяка сутрин по богатите къщи прясна, чиста балканска вода.

Ниско платена беше работата на Хасан. Това го караше често да се замисля за съдбата на малкия си единствен син Мустафа. Остана отгавна сам, другарката му се беше преселила преди години в лоното на Аллах. Разнасяйки вода, Хасан разбираше, че онези, които бяха ходили на школо, които умееха да четат и да пишат, да боравят с книгата, живееха по-богато, и той реши да опита дали и неговото момче няма да може да се научи на четмо и писмо. Хасан носеше редовно вода и на ходжата, който учеше няколко деца на по-заможните хора в градчето. Престраши се един ден и го попита:

– Може ли и моето момче да учи?

– Може, може, защо да не може – приветливо отговори ходжата. – Ти си наш човек, бива ли, ще го уча, стига момчето да иска да учи.

Още на другия ден Мустафа стана ученик и се нареди с по-богатите деца да учи.

Ходжата беше наблюдателен човек и от дългогодишния си опит в живота, от отношенията си с хората от всички слоеве си бе изработил едно умение да ги разбира още от първия си контакт с тях. Той гоби представа и за малкия още Мустафа, наблюдавайки го в отношенията му с неговите другари, как ги използваше за свой интерес, как се изхитряше да вземе съвсем незаслужено най-многого и

най-хубавото. Един ден, когато Хасан му донесе както винаги чистата балканска вода, го запитва:

– Как върви моят син в училището?

Ходжата, който беше човек справедлив, истинолюбив и не обичаше да угодничи, да скрива и да замазва истината, му каза:

– Твоето момче в училището върви добре, но човек няма да стане.

Бащата преглътна горчивия хап, премълча и не каза нищо на сина си.

Когато Мустафа завърши училището и получи тапия за добър успех, той я показа на баща си. Хасан погледна тапията, тъжно поклати глава и каза:

– Ходжата и аз виждаме, че училището ти завърши добре, но от тебе човек няма да стане.

– Аз пък ще покажа на теб и на ходжата, че ще стана човек, и то нещо повече от вас – троснато отговори Мустафа.

Още на другия ден той приготви торбичката със скромните си вещи и тръгна за големия град Стамбул да търси своя късмет. Жаждата да стане голям човек го тласкаше към големия град и по пътя си той кроеше разни планове – как би могъл да постигне това, без да взима под внимание средствата, с които би го постигнал.

Пристигна Мустафа в големия град. За спане беше лесно. Отиге в покрайнините на Скутари, не смееше веднага да отиге в центъра. Там при всяка джамия имаше бекярски одаи, където всички, закъсали като него, скитници или каквито и да е, можеха да нощуват. Там всякога бе пълно, но той със здравата си физика и твърд повелителен тон можеше да вдъхне респект, за да му се стори и на него едно място. През деня ходеше из големия град, гледеше високи-

те постройки, пъстро обаядени, много добре облечените хора, които влизат и излизат от тях, и си мислеше: „Тякъв трябва да стана, като тях да съм облечен, като тях да влизам и излизам от тези богати постройки, и аз да живея като тези хора, а не в тези мръсни и вонящи одаи. Но как може да стане това?“.

Не му беше лесно. Една амбиция да стане нещо величаво клокачеше непрестанно в него. Липсата на средства и гладът бързо притъпяваха това чувство и Мустафа прие да работи каквото му попаднеше: и хамалин, и да копае, и какво ли още не, което прави дори човек без определена професия. Той се примиряваше да живее в охлузените бекярски одаи и с жажда очакваше петъците, когато след вечерния намаз в джамията раздаваха пилаф на бедните. Мустафа умееше не само да се нахрани до насита, но и да се вреди да си вземе и за другия ден.

По това време на престола на голямата вече Отоманска империя беше султан Сюлейман Великолепни¹, последният и най-велик от двестагодишната ера на седемте велики турски султани, започнала от Мохамед II, който превзе Цариград. Султанът току-що се бе завърнал от обсадата на Виена – първият му неуспех. Беше разбрал между другото, че един велик владетел, какъвто бе той, трябва да бъде просветен, да умее да пише и чете не само Корана² и Шериата³, но и онова, което имаше в другите книги. Султанът с безупречна дисциплина изпълняваше всяка своя идея. И ето, тласнат от тази идея, той се залови всяка сутрин, защото обичаше да става рано, седнал на дивана на високата тераса, да чете и да пише някои изречения, като след това с удоволствие слагаше подписа си под тях, а също и печата, който носеше на средния си пръст като пръстен. Със задоволство поглеждаше написаното, ук-

расено с погнуса и печата му, радваше му се като гете на своята играчка, и както гетето бързо се насищаше и захвърляше играчката си, за да вземе нова, така и султанът, като се полюбуваше на написаното листче, го смачкваше и го изхвърляше навън, за да напише друго.

На следващото листче той написа: „Ким насъл булурса беоле яшасън“ – „Кой както може, така да се нареди в живота“. Хареса му изречението, сложи завъртяния си погнис, после печата и след като го прочете няколко пъти и му се порадва, смачка листчето и го хвърли от високата тераса.

По това време долу по пътя минаваше Мустафа, отчаян от мрачните изгледи, които животът му чертаеше – непосилен и малко платен труд, мизерия и глад, ако не можеше да намери работа. Изведнъж нещо го удари по носа. Гледа – топче смачкано листче. Разгъна го, пооправи го и го прочете: „Който както може, така да се нареди в живота“, а под написаното стоеше погнисът и печатът на великия падишах.

– Аха – сепна се Мустафа, като се спря и зачете отново листчето. – Ето, ето нещо много важно, ето една тапия от най-високо място.

Мисълта му потече в бурен устрем. Вдигна се онзи оловен капак на потиснатост, който го гнетеше, разведри се той и като се обърна, изостави пътя към пристанището, закъдето беше тръгнал, защото трябваше да разтоварва една гемия, докарана от Странджа балкан.

Тръгна Мустафа по безкрайните пътища на Отоманската империя. Стигна най-последно в богата страна с голямо селище, където хората живееха щастливо и спокойно, без управител, без валия. Вярно е, че там народът не знаеше четмо и писмо, хожката също едва можеше да чете, но това не беше пречка за добър и спокоен живот. Разбра

Мустафа, че тук няма валия, и отиде при ходжата, показва му листчето и каза:

– Ето тапията от падишаха, с която съм назначен за валия тук.

Ходжата погледна листчето, без много да разбира, но като видя погписа и печата на великия падишах, прие, че това е така, направи темане и поведе Мустафа към най-хубавата къща в центъра на селището. Настани го там с всички възможни удобства, нареди къщата с най-хубавото, което се намери, и следващия петък на празника съобщи:

– Великият падишах с благословията на Аллах ни изпрати валия!

След като Мустафа се настани, запозна се с богатите и влиятелни хора, спечели симпатиите им с някои малки отстъпки и започна бавно и последователно да обира народа с данъци, такси и налози. Народът започна да пъшка, но нямаше що, носеше бремето, което великият падишах и премъдрият Аллах им беше изпратил. Като отплата хората можаха само да прикачат към името на своя валия епитета *черния*. И стана от Мустафа – Кара Мустафа.

Мина известно време и Мустафа събра значителна сума пари. Един ден повика един от своите доверени хора и каза:

– Ти си ходил в Стамбул, знаеш голямото здание до централната джамия, там се събират парите на султана. Прег входа има един гавазин, подпрян на голям топуз, до него – една масичка, на която има фуния, пълна с пясък, от която пясъкът бавно изтича отдолу, а от другата страна – голям бакърен диск. Когато пясъкът изтече от фунията, това е време за обяг и гавазинът вдига топуза и с всичка сила удря диска. Дрезгавият звън се чува надалеч, по всички стаи на зданието, и съобщава на служителите, че е обяг.

Ето, вземи тези торби, две торби с жълтици, ще отидеш там и ще гледаш да влезеш в зданието, когато във фунията остане малко пясък. Ще влезеш, ще дадеш торбите на касиера и ще му кажеш, че са данъци и такси от валията на Бимбилистан. В това време звънът ще се чуе, а касиерът веднага напуца работата, щом чуе звънеца. Той обича хапването и с нетърпение всякога очаква да седне на богато наредената трапеза с най-хубави яденета, и най-вече обича лъскавия, потънал в масло и шербет пилаф. Той няма да има време да направи справка кой е валията в Бимбилистан и ще те изпрати.

Мустафа знаеше, че великият падишах, поради постоянните си военни походи и разкошния живот, който водеше в двореца, имаше постоянна нужда от пари, и прегугаждаше ефекта, който щеше да произведе тази голяма сума, която той изпращаше в Стамбул. Още на другия ден довереният човек на Мустафа заедно с малка охрана и с торбите с жълтиците, сложени в кожени гисаги, тръгна към големия град да изпълни поръчката на своя господар. В Стамбул всичко беше така, както им беше разказал Мустафа. Довереният човек се позавъртя около зданието и когато фунията с пясъка приближаваше да се изпразни, той влезе вътре и - право при касиера.

– Ммм, га, откъде са тези пари - промълви малко провлачено, с мазен тембър касиерът.

– От валията на Бимбилистан - чевръсто отговори пратеникът.

– А това къде беше и кой е валията? - смръщи вежди и се замисли касиерът.

Даннн, прогърмя гонгът.

– Обяг е - промълви с още по-бавен тембър касиерът, - след обяг ще оправя всичко.

След обяд касиерът бе първо изненадан от голямата сума, каквато от никои валия не беше получавал, че даже и от валията на Стамбул. А после още по-голямата изненада бе, че такъв вилает няма, и още по-малко – валия за него. Това стана достояние и на самия падишах, който особено много се интересуваше от приходите на държавната хазна.

– Кои е този валия и къде е този вилает? Пък и кой го е назначил? – прогърмя гласът на султана. – Веднага да се разбере тази работа. Да се повикат всички валии в Стамбул и да се види къде е този вилает и кой е валията там, кой го е назначил!

Събраха се всички в Стамбул. Дойде и Кара Мустафа. Той носеше нови торби с пари, събрани пак така сурово. Когато гоиде неговият рег да се яви пред падишаха, Мустафа се поклони до земята и приведен сложи жълтиците пред краката му.

– Кои ти даде вилает и кои те назначи за валия? – рече султанът с едно смесено чувство на почуда и снзхождане, тъй като предишните и сегашните торби с жълтици бяха вече оказали своето влияние.

Мустафа се изправи, бръкна в пояса си и извади добре запазената книжка, която някога го бе ударила по носа.

– Ето тапията, написана и подписана от вас, подпечатана с вашия печат.

Султанът, на когото не липсваше чувство за хумор, прочете листчето и с цяло гърло неудържимо се засмя. Придворните, които го заобикаляха, също се засмяха, но не защото знаеха какво е написаното, а защото господарят им се смее.

– Значи ти така намери да се наредиш – смеейки се, продължи султанът. – Тебе, щом си толкова находчив, щом

така залягаш за държавната хазна, като си събрал толкова пари, те бива за велик везир. От днес си велик везир – заключи падишахът.

Още същия ден като гръм се разнесе новината, че великият падишах има нов везир – Кара Мустафа.

„Постигнах своята цел“ – си мислеше Мустафа, след като се настани в разкошния, богато обзаведен дворец, който му дадоха, и се облече както погостава. Припомни си как гледаше в онези далечни времена натруфените хора да влизат и да излизат от големите, богато наредени къщи, и чудно как стана това – не само ги стигна, но ги и загмина. „Слава на Аллах, остава сега да кажа на ходжата и на баща си, че не само съм станал човек, но съм и много голям човек – велик везир.“ Мустафа повика началника на своята охрана и му поръча да прати хора да му доведат ходжата и Хасан – водаря от малкото градче Еки Су.

Началникът, разбрал, че става въпрос за някакви престъпници, взе бързо отряд спахи, отиде в малкото градче, намери бедния Хасан и ходжата, върза ги и ги поведе пешком към Стамбул при великия везир. Вратата на големия приеман салон се отвори и спахиите натриха пред краката на великия везир двамата нещастници. След като се опомни, Хасан разбра, че това е неговият син, а ходжата видя някогашния си ученик. С една презрителна усмивка Мустафа се обърна към тях.

– Ето ме, аз съм Мустафа, великият везир Кара Мустафа, този, за когото бяхте казали, че човек няма да стане.

Ходжата, който вече следеше пристъпите на нагмеността и гордостта у везира, достойно възрази:

– Аз не съм казал, че ти няма да станеш велик везир. Аз казах тогава и сега го виждам, че от тебе човек няма да стане... и не е станал. Защото ако ти беше човек, щеше да

вземеш своята каляска, да гойдеш в Еки Су, да вземеш поне баща си и да го доведеш в този дворец тук, в Стамбул. А не да пращаш своите слуги да ни доведат като престъпници. Помни още една поука от мене – гордостта предхожда падението.

Кара Мустафа беше изненадан от достойното държане на ходжата. Бащата Хасан нищо не може да каже, но чувстваше много добре думите на ходжата. Те отекнаха някак дълбоко в Кара Мустафа и нещо му подчерта тяхната истинност. Това го накара да се замисли. Така унесен, той не забеляза как двамата приятели си излязоха. Унесът му беше прекъснат от рязко и широко отваряне на вратата. Влезе един от доверените му началници. Запъхтян, едва фъфлейки, доложи:

– Господарю, падишахът е много тежко болен, много е зле, елате веднага!

Мустафа едва разбра и тръгна веднага. В голяма и богато наредена зала, под разкошен балдахин, на широко, потънало в коприна легло, заобиколен от най-знатни знахари, изживяваше последните минути на земния си живот най-великият измежду всички султани – Сюлейман Великолепни. Два часа по-късно грезгавият глас на дворцовия гонг съобщи за кончината му.

Още същия ден на престола на великата Отоманска империя се възкачи неговият син Мехмед и стана султан Мехмед IV. Новият падишах, освен една голяма амбиция, нямаше нищо от качествата на своя баща като държавник. Тласкан от голямата си амбиция за величие, той реши да засенчи славата на баща си, като осъществи неизпълнения от него план да превземе Виена. Повика великия везир и му поръча да почне приготвянето за голям поход към Виена. Мехмед нямаше представа как щеше да стане това,

как да приготви и организира едно такова голямо дело. Но нали си има велик везир – той да му мисли! Мехмед нямаше учеността и организационния талант на баща си.

Когато всичко бе готово и великият везир Кара Мустафа му доложи, че подготовката е приключила и даже изгледите с конците са забодени към фесовете на неговите войници, Мехмед, доволен от рапорта на своя везир, му нареди пог негова команда войската да тръгне. Една стохилядна армия пог командата на Кара Мустафа се помъкна през Балканите към Виена. За първи път турска армия се водеше на поход не от падишаха, а от великия везир. Това особено много ласкаеше честолубието на Мустафа. Липсата на авторитетна султанска власт, липсата на умение у Кара Мустафа за големи дела бързо подрониха авторитета му. Войската се провлече, дисциплината падна и когато стигнаха през стените на Виена, Мустафа разбра, че походът е обречен на провал. Не беше изминал и месец от слабата обсада и той разбра напълно безсмислието и провала на този поход и без колебание, като нямаше друг изход, реши, ако не иска всичко да загуби, да вдигне обсадата и опозорен да се върне. Разкапалата се вече армия тръгна назад. Зимата на 1584 г. дойде рано и още повече допринесе за това разложение.

Пътувайки със своята охрана, Мустафа виждаше грабежите, които неговите войници правеха, и му стана отвратително, но си мислеше: „Аз с грабеж станах валия, но защо ми трябваше да ставам велик везир?“. Някакъв тежест и болка свиваше сърцето му. Беше така потиснат, че не искаше нищо друго, освен да се махне галеч-галеч от високия пост и от богатствата си, и от големия Стамбул, но не можеше.

Влязоха в едно селище и той видя как двама спахици, яхнали конете си, водеха пред себе си три момичета, вързани с въже. Измръзнал и измъчен, влязъл вече в потока на страданията, Мустафа разбираше, че от тези страдания той беше станал някак по-добър, че суровостта и гордостта се бяха поприсвили в него и най-после шепотът на доброто стигаше до ума му. Тази картина му се видя жестока, нечовешка, и като пришпори пъргавия си ат, за миг се намери пред спахиците, замахна с камшика и твърдо им нареди да оставят момичетата. Без да гочака, Мустафа извади сабята си и бързо сръза въжето, с което бяха вързани. Свободни, момичетата хукнаха по кривите и тесни улички на селището и бързо се изгубиха. Полъх на доволство се разля в душата на везира и за първи път той усети колко е велико човек да прави добро.

Привечер измръзнали и мокри войниците му спряха в една малка, прихлупена къщица. Топлата огая и горещата чорбица, която приветливите стопани дадоха на него и на неговите хора, ги съживи, но и бързо ги отпусна за сън. Мустафа беше до огнището и от топлината започна да клюма, но изведнъж някак около него стана по-широко. Стените, погът, таванът се изгубиха и той видя пред себе си великия падишах Сюлейман, впрегнат в едно рало да го влачи, а до него двама грозни мъже му погвикваха и го удряха с камшици по голия гръб, когато се изправяше.

– Какво е това? – запита Мустафа великия падишах, като се приближи до него.

– Ех, велики везирю, голяма слава имах на Земята, а и ти сега я имаш, но виждаш ли, тук е друго, много е тежко. Впрегнаха ме да узора цялата земя, която някога съм пребродил с коня си.

– Ааа – възрази Мустафа, – та ти толкова много земя превзе, че за хиляда години не можеш я изора. „А мен какво ли ме чака?“ – запита се той.

– Много скоро ще гойдеш и ти тука – каза падишахът. – Виждаш ли онези мочурища със старите върби? Всичко това ще го изкорениш и ще засееш гръвчета, които дават плодове, и от тях ще върнеш парите, които ограби от хората, за да станеш велик везир.

– Ох – простена Мустафа, – това аз за хиляда години не мога да го направя.

– За хиляда не можеш, но за десет пъти по хиляда ще можеш – каза султанът.

Ужас обхвана везира, тръпки го побиха.

– Диї! – чу се ревът на двамата опашати и те удариха по един камшик на голия гръб на великия Сюлейман.

Мустафа трепна, събуди се, цял облян в студена пот. Замислен, продължаваше да изживява преживения ужас. Тежки предчувствия нахлуха в душата му. До него бе стигнал вече слухът за голямото недоволство и ярост към падишаха Мехмед заради проваления поход.

Разкапаната армия, влачейки се като есенна мъгла, стигна до Огрин. В Огрин Мустафа окончателно се убеди за избухналото недоволство и ярост към султана, защото го смятаха за виновен за проваления поход. Мустафа стигна в Стамбул и реши да се помоли на Аллах в голямата джамия Селиме, та гано да мине някак по-леко срещата му с падишаха. Друго не можа да измисли.

Едва-що беше коленичил Мустафа, джамията някак се стопи и пред него се появиха двама, същите като онези, които подкарваха умрелия велик падишах. Държаха в ръцете си трънокоп, поне пет очи тежък, и го погъканиха.

– Хайде, велики везире, чакаме те – и като изплющяха с камшиците, го удариха по гърба.

– Аллах, Аллах, помогни ми! – простена Мустафа.

Нещо светна пред него и като повдигна глава, той видя пред себе си човек – красив, с мек поглед, целият потънал в светлина, да сеги замислен, като че нещо търсеше с погледа си, като че нещо чакаше. Изведнъж Мустафа погледна – видя същите онези момичета, които той беше освободил, да идват засмени към този красив, потънал в светлина човек, и те му догадоха въжето, което Мустафа беше срязал, за да ги освободи. Топла усмивка грейна по лицето на човека. Той пое въжето и като замахна, удари двамата опашати, които преди това ничком се бяха присвили настрана. Те се сгърчиха и полетяха в тъмната бездна, която зееше пред краката им.

– Добре, че едно добро си направил през живота си – меко промълви красивият човек, като бавно се стопяваше в светлината около него.

Тъпа болка в гърба върна вниманието на Мустафа. Той стана и погледна пред себе си – двама еничари от личната гвардия на султана с голи саби го бяха ударили по гърба.

– По заповед на падишаха ти си арестуван.

Хванаха Мустафа и го заведоха във влажния занган на Огрин. Дни и ноци в мрак прекара там Мустафа, без някой да го потърси за нещо. Стори му се, че минаха векове. Най-после вратата на кауша се отвори и той погледна – началникът на зангана с ключове в ръка се приближи до него и строго му каза:

– Бягай оттук, да не те виждам нито тук, нито в Стамбул, нито в Еку Су.

Тихо се промъкна Мустафа през вратата на зангана и като излизаше от двора, в мрачината на нощта едва не се

сблъска с две фигури. Позна баща си и ходжата. Те го презърнаха и тихо зашепнаха:

– Като научихме, че падишахът е пратил заповед до валията в Одрин, щом гойдеш тук да те затворят в зангана и след седмица да те окачат на въжето, ние прогадохме с ходжата да що имахме и като вървахме ден и нощ, можахме да стигнем дотук и да склоним началника на зангана срещу всичките пари, които имахме, да те пусне. С голяма мъка успяхме да сторим това, но нареду се, слава на Аллах.

Сълзи за пръв път потекоха от очите на Мустафа.

– Колко е по-велико да бъде човек Човек, отколкото велик везир.

И като целуна ръцете на двамата, се изгуби в тъмнината.

На другия ден султан Мехмед IV получи генеша по пратеник от валията на Едрине, че великият везир Кара Мустафа не е вече между живите, съгласно неговата заповед.

Беше 15. ден на месец касъм през 1584 г.

Внимавай, когато смачканото листче на великия падишах те удари по носа.

ноември 1965 г.

БРАМИНЪТ

Чандра беше един от най-способните ученици на браминската школа⁴, където се изучаваха религиозни догми, обреди, химни, създадени от ученици на Кришна⁵, дошъл три хиляди години преди Христа да гонесе светлина и да покаже пътя за спасението на човешкия род. И учителите, и учениците в школата знаеха и разбираха добре, че тези обреди, които носеха в себе си – символи за проявлението на Великия Брама⁶ – не са съществени за разбирането на дълбокия смисъл на живота. Но народът около тях, тези, които те трябваше да ръководят, нямаха в себе си горящата импулсивна мисъл, способна на самостоятелен живот, а мисълта им беше гремеща, готова да прояви живот само когато се тласка от чувството. А то се събужда и проявява само от формите и външните ефекти. Това не значеше, че трябва да има едно вечно повторение.

Изучаваха също и науките, които бавно, но сигурно разкриват онези могъщи и необятни закони, вплетени във всяко явление в света. Изучаваха и науката за бройките – аритметиката, науката за формите в неорганичния свят – геометрията, а също и формите на живите същества, защото всяка сила изразява своето естество във формата, която създава, и всяка форма отразява естеството на силата, която я е създало.

Изучаваха вида и движението на небесните светила и взаимните им съотношения – астрономията. Изучаваха също и онази тясна зависимост между тези светила и живота на Земята – астрологията, защото завет беше

останал от Великия Хермес⁷: „Както на небето, така и на земята“.

Школата беше само за избраните синове на хората от висшето съсловие. За младежите от широкия свят тази школа бе недостъпна. Чангра можа да влезе в нея само като син на върховния брамин в Агра.

Животът в школата бе затворен за хората от външния свят, а на учениците беше абсолютно забранено да споделят, да откриват както знанията, които придобиват там, така и да дават сведения, указания за онова, което се върши в нея.

Чангра завърши школата с отличие и се готвеше да стане заместник на баща си, който по това време се оттегли поради преклонна възраст, а малко след това си замина, за да седне пред нозете на Великия Брама.

След като отмина голямата суетня по изпращането на баща му, Чангра разбра, че е притежател на голямо богатство, което би му стигнало да преживее охолно не само един човешки живот, но и още много.

– Това е много добре – потриваше безгрижно ръце Чангра. – Ще мога да живея богато и безгрижно. Но за да бъде пълно щастието ми, трябва да си имам другарка, с която да споделям живота си. Така то още повече ще се разпалва и усилва.

Чангра нареди на слугите си да приготвят най-добрия слон за дълго пътешествие. И тръгна той из многобройните княжества на обширната индийска земя.

Не беше трудно за Чангра да вземе онова, което най-много хареса, защото имаше всички качества на един добър жених – бе млад, красив, строен, богат и човек от висшата класа на обществото – брамин. Той знаеше своите

предимства и затова не бързаше, искаше да намери другарка, която ще заговори всички негови изисквания.

В далечно княжество, някъде из Бенгалия, срещна млада жена, която отговаряше на неговите очаквания. С голяма тържественост Чандра взе и заведе младата си другарка в разкошния дворец в родния си град Агра.

Животът на младите потече леко, приятно, щастливо, защото Чандра много обичаше своята любима и във всичко ѝ угаждаше. Но скоро се появиха първите вълни на едно тревожно безпокойство. В младата жена, потънала в богатство и охолство, се прояви неочаквано за всички, а и за самата нея, една неугържима суетност. Тя започна да се облича с грехи от редки и скъпи тъкани, да се кичи със скъпоценни камъни, искаше да има жилища на различни, подобрени по своята красота места, да има разкошни каляски с коне. Всичко това бързо погълна голямото богатство на Чандра. А той, поради привързаност и голяма любов към нея, не намираще сили да ѝ отказва и задоволяваше всичките ѝ прищевки.

Чандра виждаше гибелта, към която го тласкаше неговата възлюбена, но не можеше да спре, не можеше да понесе сърдития ѝ и недоволен вид. Живееше с надеждата, че все ще стане някакво чудо, което ще оправи всичко.

А в изпълнение на браминските си задължения той механически прилагаше и повтаряше обредите и подгържаше догмите по буква. Път към гушата на своя народ не потърси. Нямахме време за това. Нищо ново не внесе в храма и не подари нито искрица светлина на гругите. Беше погълнат от желанията на своята суетна съпруга и личното щастие за него стана смисъл на живота му. А затова му бяха нужни пари, неизчерпаемо богатство.

Но гоїде краят, богатството се свърши и Чангра не можеше повече да задоволява капризите на своята възлюбена. Младата жена потъна в неприязън и недоволство. Чангра не можеше да понася това и намисли да свърши със себе си. Дни и ноци се измъчваше, докато най-после се реши да се хвърли от високата скала, която се издигаше в галечината край града.

Една сутрин той се запъти натам, изкачи се на върха, свали чалмата си, помоли се на Великия Брама да му прости за взетото решение, и понечи да се хвърли в пропастта, зейнала в краката му. В този момент почувства, че някой го дърпа за крака. Погледна и що го види: едно малко човече, прилично на лоена топка, с голяма глава, прилепнала някак към заобления му корем, с дълга брада, с крака и ръце, тънки като клечки, го беше хванало за крака и го дърпаше.

– Хей! – викаше човечето, колкото му глас държи. – Какво искаш да направиш?

Чангра погледна учудено, но като вия сериозния и вдъхващ доверие израз на лицето му, се наведе към него и му разправи цялата история.

– Хе-хе-хе – изсмя се човечето, – та за пари ли била цялата работа? Ти си все още толкова богат, че и много още по-големи прищевки ще можеш за задоволяваш.

– Къде е това богатство? – учудено запита Чангра. – Аз знам, че всички пари изразходвах, всички скъпоценности и каквото друго имах, продадох, а сега нямам нищо, нямам и най-гребната монета в себе си.

– Хи-хи-хи – закикоти се човечето, – ти още не си се докоснал до най-големите богатства, които имаш.

Чангра се заоглежда, опипа се, погладу с ръце по себе си, в пазвата и джобовете си, там, където по-рано държеше жълтиците и скъпите накити, но нищо нямаше, отгавна

Всичко беше дадено! Пазвата и джобовете му бяха празни, а по поевехтялото му вече облекло накити отдавна нямаше.

– За какво по-голямо богатство ми говориш от това, което съм имал, като виждаш, че в джобовете и пазвата ми нищо няма? – сериозно възрази Чангра.

– Хи-хи-хи – закуска се отново човечето, – я виж каква коса имаш! Колко красив те прави тя! Пък и как добре те пази и от студа, и от горещината. Какви зъби имаш ти и как сладко се храниш с тях! Какви уши имаш, с които можеш да слушаш радостта и благодарността на всичко живо към Великия Брама за това, че им е дарил живот! А очите ти, с които можеш да виждаш и да се радваш на красотата на света!

– Защо ми е всичко това, когато нямам разположението и любовта на моята любима? – строго и недоволно каза Чангра. – Тя иска пари, пари... Това я прави доволна и разположена към мен. А това осмисля живота ми.

– Хи-хи-хи – отново мазно се затресе човечето, като с една ръка гладеше брадата си, а с другата – голямото си коремче. – Много просто, много просто, аз ще ти дам торба жълтици, ако ми дадеш да отскубна един косъм от главата ти.

– Как, как? Какво каза?! Я повтори! – промълви слисан Чангра, като се наведе съвсем близко до човечето. – Но кой си ти?

– Аз съм банкерът на подземното царство. Имам много жълтици. Купувам от хората онова, което те имат и което малко ценят. Казах, че за един косъм от главата ти ще ти дам торба жълтици.

И като протегна тънката си като клечка ръка, човечето загърпа от гупката, до която стоеше, една торба с жълтици.

– Ето я на, ще ти я дам, ако се съ согласиш да изгърпаш един косъм от главата си.

Чангра пламна от една такава неочаквано лека развръзка на неговите трудности.

– Давай! – едва можа да изхълца възбудено той, енергично прекърши гръбнак, наведе се така удобно, че човечето да може най-лесно да изскубе косъм от главата му.

Лека остра болка – и всичко свърши. Чангра грабна торбата от ръцете на човечето и с все сила полетя наголу по скалата. Бързаше да зарадва любимата си.

Когато другарката му разбра, че той отново има пари, тя само се усмихна и със също такава широка ръка като преди разпиля всичко набързо – и пак се появи намръщено и недоволно лице!

Чангра отново отиде на скалата. Там той намери човечето.

– Чакам те – подхвана първо то. – Ето ти торбата.

И без да чака, Чангра прекърши гръбнак, наведе се удобно, за да може човечето отново да изгърпа косъм.

Да, но и този път, както и по-рано, парите бързо свършиха. Така продължаваше да ходи Чангра при скалата, докато се свършиха космите на главата му и тя съвсем се оголи.

– Ами сега?! – изправил се отново на скалата, с тревога се запита Чангра. – Какво ще правя?

Той отгадна беше изгубил смелостта и охотата да се хвърля в пропастта.

– Хи-хи-хи! – чу той отново кикотенето на човечето. – Ти, Чангра, както вече ти казах, имаш зъби, уши, очи – и за тях ще ти давам по една торба.

– Но те са по-ценни, отколкото космите – можа да изхълца Чангра.

– Е, все едно, все едно – възрази човечето. – Нищо ге, от мене да мине. За тях ще притурия някоя жълтичка повече.

Чангра почна със зъбите, но едва се влачеше вече...

А неговата възлюбена продължаваше да му се усмихва при всяка нова торба, без той да разбира, че това вече е усмивката на презрението. Парите се пилееха с още по-широка ръка.

Един ден Чангра се загледа в гладката повърхност на пълния с бистра вода басейн, спрял да си почине край него, и се ужаси от уродливия си вид. Разбра гаврата, на която е бил изложен от жена си, падна на земята и повече не можа да стане.

Дните на неговия живот бяха свършили. Нещо го разтърси, спря диханието му, спря да тупти и сърцето му. Той почувства, че се измъква като че ли от някаква черупка, която преди това го е стягала, вдървявала го е и му е отнемала възможността за свободно движение. Не разбираше нищо от това, което става с него, не си спомняше и в школата да са учили за това нещо.

И Чангра чу глас, цгващ незнайно откъде и от кого, но разбираше, че това е глас на нещо велико, свято и могъщо, което му дава възможност да се опомни.

– Кой ли е? – помисли си Чангра.

– Аз съм Шива⁸ и пред мен ще трябва да дагеш отчет за живота, който прекара на Земята. През този живот ти като човек продаде ценностите, които Великият Брама ти беше дал. Кой ти позволи да продаваш благата, които не са твои? Под натиска на едно чувство, на едно увлечение, ти се поддаде на примамките на това човече за лек, приятен, охолоен и без напрежение живот. Пречупи гръбнак, преви се, поклони се и продаде космите на главата си, продаде идеите си, които Великият Брама беше вложил в

теб. Остана без идеи... И в службата си като брамин, като водач на човешкия род, ти почна да повтаряш едни и същи обреди, едни и същи ритуали. Това приспиваше и затъпяваше хората, защото в повторението няма напрежение, няма мисъл. Идеите на Великия Брама се приемат от онези хора, които напрегат своя ум, тъй както посятото в земята семе трябва да се напегне, да разкъса обвивката си, за да се прояви животът. И отново напрежение – да пробие почвата, за да влезе в света на светлината, която ще поддържа неговия живот. Всяко живо същество се ражда при напрежение, всяко ново нещо от човека се постига с напрежение. Ти като брамин трябваше всякога да носиш нещо ново на хората и никога да не се повтаряш, тъй както Слънцето праща непрекъснато нови и нови лъчи. Ти продаде косите и зъбите си. Това беше най-лесното – да продадеш идеите си, да се повтаряш, за да живееш лек и охолан живот, живот без напрежение.

Три хиляди години преди Христа дойде Кришна, нашият пратеник, показва пътя на спасението на човешкия род с идеите, които донесе. Но вие, неговите приемници – брамините, пречупихте кръст пред подземния банкер, като продадохте идеите си и заспахте в повторението. Не се напегнахте да държите в будност вашия ум, за да приема новите идеи, новите мисли, които идват от Великия Брама с всеки слънчев лъч.

Хиляда и петстотин години след това Заратустра⁹ лумна с нова светлина и разтърси задрямалото човечество, като му даде нови идеи и го насочи по техния път. Но и неговите приемници по същия начин се провалиха.

Хиляда години след това Буда¹⁰ донесе нов тласък към светлината, но и неговите приемници, ламите, също пре-

виха гръбнак, прогадоха се. Дойде най-великият измежду нас – Христос, но и Неговите епископи също заспаха в своето повторение.

Сега ти ще бъдеш тук, за да научиш закона на напрежението, за да се научиш как се придобиват нещата, как идват идеите, за да бъдеш всякога нов, винаги интересен. Науката за напрежението прави човека всякога нов, тъй както в живота всякога има нещо ново. Само такъв човек, който има връзка с идейния свят, може да бъде жрец, брамин, лама, епископ. Човек по природа е мързелив, не обича напрежението. Ние се виждаме в чудо, докато накараме човека да жадува, да търси, да работи.

Придвижиха се и стигнаха до широко светло място, където Чангра опита, но не можа да влезе.

– Виждаш ли – каза му гласът – тези светли стъбла, отрупани със сочни плодове? Това са твоите коси, а бликащите бистри езерца бяха твоите зъби.

Чангра гледаше, присвит от непоносима жажда и глът, но не можеше да влезе. Пред него имаше огнена ограда, а пред нея седеше човечето на богато украсен трон, глътеше си брагата и коремчето, доволно от това, което имаше.

Чангра се спря, посърнал от голямата загуба, която беше претърпял, и от големите възможности, които беше проиграл. След малко дойде човек с гола глава и без зъби, също като него, и остави на масата пред човечето десет добре напълнени торби с жълтици. Човечето прибра торбите и посочи на човека едно стъбло, което можеше да си вземе. Чангра гледаше изумен: за един косъм от неговата глава – десет торби, добре напълнени с жълтици.

– Да, ти също ще трябва така да ги откупваш, за да можеш да излезеш от този аг – света, в който няма живот, света на вечното повторение – каза му гласът.

Чандра слезе още по-дълбоко надолу до едно място, където много хора трошаха камъни, за да търсят люспата златце, която понякога се намираще в тях – да търсят искрицата от някоя идея.

Като се посъвзе, видя наоколо все познати от миналото хора, които бяха жреци, брамини, ламы, епископи, оставени тук, за да изучават най-великата наука – науката на напрежението.

февруари 1967 г.

СУРИЯ - КНЯГИНЯ КМЕРСКА

Както човекът се ражда, израства, възмъжава и отново се връща там, откъдето е дошъл, така и всеки народ се създава, умножава, разцъфтява и с развитието си създава своя култура, а след това изгубва значението си или съвсем изчезва от лицето на Земята. Но той е оставил своята дан за цялостното развитие на човечеството, изпълнил е мисията си на Земята. Днес учените откриват случайно при разкопки много паметници от блестящи, цъфтящи култури и остават изумени от съвършената красота и хармония, създадена преди хилядолетия.

Напразни са усилията ни да проникнем в тайната на битието. Тогава се задоволяваме с приказките и легендите, в които са съхранени ценни страници от историята на Земята, макар че мнозина ги наричат фантастични и поетични измислици. Но че и джунглата в своите зелени прегръдки може да скрие от хората допреди около един век следите на култура, останала от рядко надарен народ, беше неизвестно.

В Индустан, един от трите южни полуострова на Азия, срещу който се възправят могъщо и величествено Хималаите, през 1840 г. един френски мисионер, заблуден в непристъпните и тайнствени гъсталаци на тропическата джунгла, се натъква на град, ограден с яки стени, предназначени да пазят съкровищата на една изключителна култура - храмове, дворци, фонтани и статуи. Поразително впечатление направил на мисионера фактът, че градът е напуснат като че от вчера - така всичко си стояло на мястото, без каквато и да е следа от внезапно бягство от

земетресение или от вражеско нападение. Той уведомява близките власти, но никои не му обръща внимание.

Осем години по-късно експедицията пътешественици се натъква отново на този загадъчен град и успява да заинтересува обществеността, но едва през 1922 г. започва освобождаването му от властната презгърдка на джунглата и това го прави достъпен за онези, които искат да го посетят.

Наблизо е построен модерен хотел, който, разбира се, не може да се сравнява по красота с изцялоството на гревната кмерска култура. Кмери се наричали обитателите на този град, които издигнали величествения Храм на любовта и двореца на Сурия – княгиня кмерска.

Кой е народът, творец на чудните паметници, и откъде е дошъл? Коя е Сурия? Къде са сега потомците на този народ? Носи се легенда, която от векове се предава от баща на син...

В гънките на Хималаите, там, дето е лؤلката на народите от асирийския клон на бялата раса, живееше и се развиваше народ, от който по-късно се оформиха отделните народностни групи, управлявани от своя законодател и учител Кришна.

Един прекрасен ден, когато югоизточният мусон беше събрал влажните си нагвиснали облаци и бързо се оттегляше към океана под напора на северозападния си брат, от чието дихание небето ставаше синьо и просторно, а земята, оплодена от благодатната влага, бързаше да роди пловете на благословената си гръд, Кришна събра своите и възвести:

– Чеда моц, дълго живяхте на тази благословена земя, където богатата са преизобилни, а небето ви къпе с благодат. Време е вече да тръгнете по света и да разнесете

мъдростта и светлината, които придобихте. Дадох ви знаците, с които човешката реч може да се запази върху папирус и пергамент, а вие ще ги предадете на по-малките от вас и ще им помогнете да станат ваши помощници. Настава нова ера, ера на велики преобразувания, и вие, синове и гъщери на Вишну¹¹, трябва да се пръснете по света като работници за изпълнението на великия план. Затова още сега ще напуснете своите огнища и ще тръгнете – едни нататък, откъдето изгрява Слънцето, други – към залеза, а трети – право към океана.

Всички безропотно поеха пътя, който им посочи Кришна. Онези, които тръгнаха на изток, след дълги странствания попаднаха в благодатна земя, обгърната от трите страни от океана – на днешния полуостров Ингустан. И нарекоха себе си *кмери*, което ще рече *щастливи*, защото носеха в сърцата си любов към своя Учител и воля да изпълнят неговия завет, любов към подобните си и към по-малките от себе си. Загрудни и кротки, те бяха като едно голямо семейство, в което всеки е готов да служи на другите. Глава на това групно семейство беше Ингра Вармон – мъдър и тих човек, готов да се вслуша в съвета на всеки от своите поганици.

Като братя живееха кмерите помежду си и затова назоваха своя град Ангор Том, което ще рече *братско селище*. В молитви, песни и творчески труд минаваха дните на този от Бога избран народ и в скоро време градът им беше построен така, че да изпълва с възторг сърцето на всеки, който го посети.

Но по-красива от всички статуи, по-изящна от всички колони, по-ефирна от белите облаци, които се носеха над главите на кмерите, беше Сурия – гъщерята на Ингра. Нямаше по-голяма радост за онзи кмер, когото тя сутрин,

отивайки за вода на близкия извор, срещаше и гаряваше с лъчезарна усмивка.

Дар Божи беше Сурия за жителите на Ангор Том, а усмивката ѝ – небесна зора, която отваря дверите на новия ден. И твореше тогава щастливият кмер, като че не той, а Кришна гържеше длетото му. Затова тъй прекрасни бяха дворците и кулите, статуите и фонтаните на Ангор Том.

Веднъж Сурия стоеше на високата тераса на двореца, замечтано следеше белия керван на облаците, плувнали в небесната шир. Вятърът развяваше крайчетата на воала, който покриваше тъмните ѝ коси, и тя имаше вид, като че ще литне да догони небесните пътници, а може би и плахата мечта на момичешкото си сърце.

Изведнъж се чу силен тропот, като че някой бягаше от стихията на опустошителен пожар. Загледа се тя в единствената пътека, която прекосяваше джунглата, и забеляза бял слон, който бясно препускаше, а за гърба му се бе вкопчил човек.

Докато се спусне по гългата извита стълба на постлания с мраморни плочи двор, до ушите ѝ стигна сърце-раздирателният рев на изплашеното животно. От всички страни на двореца се спуснаха хора. Сурия пристигна с първите и взе в свои ръце спасителната работа. Кротко, но внушително даваше своите нареждания, които моментално се изпълняваха.

Слугите внимателно свалиха от гърба на слона припаднал млад човек, облечен в скъпо облекло, от единия крак на когото липсваше стъпалото и част от глезена. Изглежда, че много кръв беше изтекла, защото лицето му беше мъртвешки бледо, а и мъчно можеха да се доловят признаци за живот.

– Занесете го в стаята с колоните и внимателно го поставете на леглото за знатни гости – нареди Сурия.

Но това не беше необходимо, защото всеки от служителите на баща ѝ знаеше безпогрешно обичаите на двора. Докато вниманието на всички беше насочено към ранения, умореното животно, свършило своя дълг, рухна на земята. От хобота му се изтръгна прощален рев – то сякаш чувстваше своя край.

Сурия трепна и се обърна към слона, който дишаше тежко, така, сякаш молеше за помощ. Тя знаеше, че няма сила в себе си да върне живота, който вече изтичаше пред очите ѝ, но в сърцето ѝ преля обич към животното и желание да му помогне. Тогава тя протегна ръце нагоре и със сълзи на очи започна да се моли:

– О, Кришна – ти, най-мъдрият от всички, учител и наставник на моя народ, ти вдъхна в сърцата ни обич към всичко живо и аз те моля, направи сега чудо – нека слонът, който със сетни сили докара безпогрешно господаря си в сигурни ръце, да не загине, не умира! Любовта, която е достояние на хората, посети и сърцето на този наш малък брат. В нейно име и със сили, които само тя дава, той извърши подвиг. Нека Вишну, който раздава справедливост, върне живота на благородното животно за своя слава, за слава на тебе, Кришна, и за радост на нас, които вярваме в начертания от тебе път.

Сурия млъкна и остана така изправена, с високо вдигнати ръце, с поглед, който прониква сякаш в безкрая. Прекрасна и ефирна, тя приличаше сякаш на слязла от небесните селения весталка. Колко стоя така, тя не знаеше, но внезапно почувства леко докосване до ръката си. Като събудена от сън тя разтърка очите си и видя изправен пред нея белия слон на непознатия гост. Той приятелски размахваше хобота си и я гледаше с признателност.

Облекчителна въздишка се изтръгна от гърдите на Сурия. Тя нежно погали умното животно, предаде го на грижите на един от слугите, който все още се навъртеше наоколо, и бързо се отправи към двореца.

Младежът, преоблечен в чисти грехи, с промит и добре превързан крак, лежеше все още с притворени очи, но опитното око на Сурия и вещият приговорен лечител забелязаха как постепенно се възвръща животът в младото му тяло. Лека розовина се разливаше по бузите му, а на челото му бяха избили няколко капки пот. Сурия и Бон Дин се спогледаха и се разбраха без думи – опасността за живота на непознатия беше отминала.

По гаген от Сурия знак всички тихо излязоха и се отправиха към храма – кмерите бяха спасили живота на човека и сега отиваха в храма да отправят благодарствена молитва към Кришна, който им бе дал възможност да опитат сърцата си. Между тях се разхождаше слонът, като че ли търсеше нещо.

Когато на входа на двореца той забеляза своята прекрасна спасителка, вдигна хобота си и я приветства със своя тръбен, тържествен зов. Девојката го забеляза и бързо отиде при него, а той ласкаво я докосваше с глава и не ѝ даваше възможност да го напусне. С гальовни слова тя се опитваше да се освободи от новия си приятел, който така мило ѝ засвидетелстваше своята признателност. Едва при входа на храма те се разделиха, и то защото слонът не можа да влезе вътре.

Този ден беше голям празник за жителите на Ангор Том, защото нямаше по-голяма радост за тях от това, да помагат, и по-голяма благодарност към Кришна от тая, да прославят името му, когато облекчи страданията на някоя душа.

Момъкът бавно отвори очите си и с учудване огледа стаята. Струваше му се, че е в някакъв приказан дворец – така красиво и блестящо бе всичко около него. Той се казваше Фа Нгун и също беше богат, неизмеримо богат владетел на обширни земи там, на запад, но тук всичко бе така изящно, хармонично. Той се замисли. Беше висок, строен, умен и горд и всяваше страх и трепет у всички. Това особено му харесваше и той очакваше с нетърпение времето, когато щеше да се възцари, та само от името му да треперят. Фа Нгун – гордият владетел, когото още големите водачи са определили за велики дела. А какво по-велико от това, да бъдеш велик властелин? Но брат му го изигра и трябваше да бяга, за да спасява живота си.

Фа Нгун се размърда и изстена. В същия миг болката премина – на вратата се беше появила прекрасна девойка, която бързо прекоси стаята и се приближи към него, като че плуваше или летеше. Светлите очи на Фа Нгун се изпълниха с възторг. Той леко се привдигна и протегна ръце към нея:

– Коя си ти, как да те наричам? От този свят ли си, или си пратена от Кришна и си дошла да вземеш душата ми, за да я освободиш от страдания, след като в един ден загубих и трона, и крака си, а гордият наследник на Бар Нгун не може да живее като просяк.

Лека сянка мина по прекрасното лице на Сурия. Кои не знаеше Бар Нгун и суровите закони, с които управляваше своите поданици? И не разказваха ли странници за принца и неговата геспотична гордост? Но не, не може този прекрасен момък да бъде жесток – има някакво недоразумение!

– Сурия ме наричай, страннико, който и да си ти. В двореца на Ингра Вармон всеки чужденец е добре дошъл, защото ние, кмерите, сме щастливи само когато правим

добро, чужденецо. Днес ние сме двойно щастливи, защото спасихме два живота.

Фа Нгум се беше облегнал на скъпите възглавници и възхитен поглъщаше гумите на княгинята, а гласът ѝ галеше слуха му като неземна милувка.

– Два живота ли казваш, Сурия? Кои е тогава другият, който се е приютил при вас?

– Слонът, чужденецо, твоят бял слон, който всъщност е истинският ти спасител.

Момъкът пренебрежително махна с ръка.

– Слонът - това е празна работа! Моите джунгли гъмжат от цели стага. Знаеш ли как обичам лова на слонове, Сурия? Особено когато някой умира, как сърцераздирателно протръбвява и рухва, а слугите с викове се нахвърлят върху него. Но Сурия, ти плачеш? Защо, обидих ли те?

Девојката наистина плачеше. Тя беше вперила ужасен поглед към лицето на госта си, което постепенно придобиваше жесток израз, и от очите ѝ се отрониха егри сълзи.

– Ще пратя да ти донесат храна и лек за успокояване на болките, а ти лежи спокойно и се опитай да заспиш - каза тя, като се привдигна от мястото си и се мъчеше да овладее мъката.

Фа Нгум тъй си и остана поразен от поведението на Сурия. Защо се разплака? Девојките, които познаваше, ликуваха и го гледаха с възторг, когато им разказваше за своите ловни подвизи, а тя...

Влезе слуга със скъп поднос на ръце, на който имаше красиво подредени плодове и чаша с искрящ сок. Фа Нгум разочарован се излегна на възглавницата и отново застана от разкъсваща плътта му болка. Странно, когато Сурия беше при него, той не усещаше нищо.

– Нашият владетел Ингра Вармон те поздравява, братко, и ти праща най-хубавите и сочни плодове от своите

градини, за да се подкрепиш, а принцесата ти е приготвила целебни билки – каза слугата с лек поклон.

Фа Нзум го погледна презрително.

– Ти сигурно си забравил главното бляго. Нима не знаеш, че преди плоговете хората ягат друго – месо от дивеч или патица.

– Месо у нас ягат тигрите, господарю, а хората се хранят с това – той посочи с очи подноса, остави го на масичката и бързо се отгалеци, като че се боеше да не би гостът да скочи върху него и да го разкъса.

Фа Нзум сбърчи вежди и жестока гънка се образува около устата му. Къде беше попаднал? Хора като него ли бяха тези, или слонът го бе довел в някакво омагьосано царство? Може би това беше някакъв чуден сън, от който щеше да се събуди, и всичко, всичко щеше да бъде както някога: той не е напуцал бащиния си дом, гонен от недоволните начело с брат му, който заграби престола. Сън ли беше лудото препускане с верния Тим Том, сън ли бе страшният крокодил, който отхапа крака му при преминаването на пълноводната Ме Конг, и облекчението, когато прегочите му блеснаха сините води на Танке Сай – рибното езеро, за което беше спасението. И всичко дължеше само на силата и рядката съобразителност на умното животно. Той се раздвижи и страшната болка, която караше сърцето му да примира, проряза крака му. Напомни му, че не сънува кошмарен сън, а е преживял ужаса или да бъде убит в собствения си дворец, или да бъде погълнат от грамадния кръвожаден крокодил.

Верният Тим Том го беше довел в царството на кмерите. Кмерите, за тях той винаги мислеше с пренебрежение. Нима те бяха народ? Може ли един народ да не воюва, да не се самозабравя от тръбния рев на бойни слонове, от

чаткане на оръжия и вражеска кръв, която тече като река и опиянява? Кмерите! Да, той беше дошъл при тях, той – гордият Фа Нгум, трябва като странстващ просяк да протяга ръка за милост, да се ползва от тяхното великодушие! Не, по-добре да умре, но да не търпи поражение. Той поиска да стане, но болката беше толкова силна, че извика и отново изгуби съзнание.

Когато отвори очите си, видя сериозното, почти строго лице на Сурия, която гържеше златен съг, от който излизаха розови пари, и няколко мъже, вперили кротко погледите си в него. Събуждането му ги зарадва, даже и Сурия, която така внезапно охладня към него, му се усмихна. Той също се усмихна и поиска да каже нещо, но един от мъжете му направи властно знак да мълчи.

– Съветвам те да мълчиш и да послушаш това, което ще ти кажа, чужденецо, защото животът ти е в опасност. Може би си чувал, че всеки уг от човешкото тяло отговаря на някое духовно качество. Краката са символ на добродетелите, а твоят крак е зле разкъсан. Това означава, че в тази област ти си направил нарушение. А това, че състоянието ти се влошава, означава противоречие в душата ти. Освободи ума си от отрицателни мисли, вложи във волята си импулс за добротворство и веднага ще оздравееш.

Фа Нгум пак направи опит да заговори и пак беше спрял от властния жест на Бон Дин. Лицето му се помрачи, а после пламна от гняв, но в същия миг се сгърчи от страшната болка и глухо изстена.

Сурия трепна, впери благ поглед в него и мило му се усмихна. Той ѝ кимна, очите му радостно заблестяха и даже се раздвижи, без да усети болката.

– Ето, виждаш ли – продължи Бон Дин – как гневът и радостта ти се отразяват на болката. Не е нужно да ми

казваш кой си, откъде идваш, защо си напуснал дома си и какво си преживял по пътя – един кмер, който се е посветил в служба на Кришна като лечител, знае всичко, защото очите му са отворени и вижда онова, което е скрито за обикновените хора. Но все пак ще ти загам един въпрос, Фа Нгум, но не защото на мен ми е нужен отговорът ти, а за да отговориш на себе си. Мислиш ли, Фа Нгум, че невинно си пострадал?

Фа Нгум се надигна. Сурия внимателно оправи възглавницата му за голяма негова радост и той заговори:

– Допреди малко и аз мислех така. Но докато ти говореше, Бон Дин, аз те наблюдавах, а наблюдавах и Сурия и другите – вие всички се изпълвахте с дълбоко съчувствие и мъка, когато болката ми беше непоносима, а лицата ви сияеха от радост, щом се успокоявах. Онова, което ме изпълваше с гордост и тщеславие, накара Сурия да лее сълзи, слугата – да бяга от мен, а раната ми – да се разлюти. И разбрах – сам Кришна ме доведе при вас с разкъсан крак, за да науча великия му закон – Любовта, която побратимява хората, и да се освободя от гордостта и тщеславието си.

– Слава на Кришна – тържествено промълви Бон Дин, като вдигна нагоре ръце, последван от останалите, а по лицето на Сурия се четеше неимоверна радост.

Фа Нгум беше развълнуван. Той не можеше да спре сълзите си, но и не се срамуваше от тях. Сурия седна на леглото до него, а той почувства, че сърцето му ще се пръсне от радост, но от това му идваха нови и нови сили. Той се поцъправи, седна на леглото си, без да почувства никаква болка.

– Братя мои – прогължи той, – мои мили братя, и ти, Сурия, чуйте какво ще ви кажа: бях горд и тщеславен, обичах подвизите си, обичах да се говори за мен, презирах всички, които стоят по-ниско от мене. Преди няколко дни, ко-

гато отивах към храма, за да поднеса своите славословия, срещнах на пътя си бедна жена, която протегна ръка за милостиня. Отминах я гордо и с гняв, че тази просякиня разваля красотата на пролетната утрин. По-нататък срещнах едно дете, което също протегна ръчичка, но отминах и него. Не удостоих с поглед и стареца, който ми се поклони до земята с молба да го даря с нещо. Не от скъперничество направих това. Горд бях тогава с царствената си постъпка, а сега се срамувам от себе си пред вас и пред Кришна, който всичко вижда и за всичко гържи сметка. Не торбата с жълтици, а благата дума струват повече за човека.

В храма, както всякога, изпълних утринните си молитви, а когато се върнах в двореца, извиках най-доверения си слуга и като му посочих три торби с жълтици, му казах:

– Вземи тези три торби с жълтици и иди по пътя, който води към храма. Най-напред ще срещнеш жена с дете, после едно групаво сакато момче, а близо до храма – немошен старец мотях, подпрян на тояжката си. Дај на всеки от тях по една торба жълтици и им кажи, че им ги давам, за да не ме безпокоят повече никога, когато отивам в храма.

Така се отнасях с всички и за всичко, затова хората ме отбязваха и не искаха да имат никакъв допир с мен. Страхуваха се от моята грубост и принципност.

Като първороден син на мен се падаше да наследя обширното царство. Затова, когато баща ми, старият цар, остана на легло и се разбра, че изживява последните си дни на Земята, всички в тревога очакваха злото, което прегуещаха, че ще дойде, когато аз стана вожд.

Малкият ми брат – дребен, умен, хитър и приветлив с всички, разбираше, че хората търсят помощ. Разположи и привлече на своя страна военачалниците и влиятелните придворни и устрои заговор срещу мен.

Когато баща ми, старият цар, си замина, брат ми успешно завзе властта, провъзгласи се за цар, а аз трябваше да бягам, защото искаха да ме хванат и хвърлят в тъмница. Спасих се с любимия ми бял слон – егър, силен и умен, който сякаш усещаше опасността и ме отведе далеч в джунглата, към голямата река Ме Конг, там, откъдето Слънцето изгрява. Знаех за царството на кмерите, за уредбата и изобилието там, и дни и нощи се провирахме през гъстата джунгла с един смут, дали сме тръгнали в правилната посока. От една височина видях езерото Танке Сай, където вече бях ходил. След още един ден блесна в утринната зора голямата река Ме Конг, заг която беше царството на кмерите. Знаех, че съм на прав път и че е близо моето спасение. Озарен от надеждата, успокоен от сигурността, която здравият гръб на неуморимия слон ми даваше, потънах в мисли за живота, който ме очакваше, и не забелязах как стигнахме до голямата река.

Умното животно всякога разбираше моите мисли и знаеше, че нашата цел е другият бряг. Без подкана нагази в топлите мътни води и бързо заплува. Беше краят на сухия сезон и водата бе намаляла. Бързо се движехме и още малко оставаше до отсрещния бряг. В този момент с ужас видях, че към нас се приближава голям крокодил. Слоният усети тревогата ми, забеляза крокодила и връхлетя към чудовищния звяр. Крокодилът беше отворил широко уста, за да погълне всичко пред себе си. Но преди слонът да може да го набучи с бивните си, той успя да сгъвче крака ми. Крокодилът не можа да повтори заханката си, защото беше вече притиснат към плиткото гъно и бе смазан от могъщия слон. Чак тогава почувствах остра, непоносима болка, всичко наоколо се замъгли и потънах в непрогледен мрак.

И тогава дойде светлината. Видях себе си, вкопчен в гърба на слона, с окървавен, сгъвкан крак.

– О, Кришна – простенах аз, – защо се случва всичко това? Защо, когато бях близо до спасението, това нещастие погуби всичко? Не направих ли толкова добрини през живота си? На онези трима нещастници – жената, момчето и монаха, не дадох ли по цяла торба жълтици?

Заля ме отново ярка светлина и видях в нея ясен, спокоен, но строг образ:

– Аз съм Кришна, когото ти призова. Да, ти направи добро, даде торбите с жълтици на тези трима нещастници, но не го направи от любов към хората, а за да осигуриш спокойствието си. За нас не е важно делото, което човек прави, а подтикът, който го кара да постъпи така. Любовта е, която осмисля и дава живот на всяко дело. Дело, направено без любов, за нас е мъртво. За нас са важни живите форми, делата, направени с любов. Всяка любов е начало на една вселена, защото носи в себе си елемента живот. Земята, Слънцето и всички светила на небето, които виждаш нощем, са грамадни, необятни светове, създадени от великия Брама. На тези светове има условия за неговите синове да се научат да правят всичко с любов, тъй както Брама прави това. Ти хленчиш за своето щастие. Щастие то на хората не влиза в нашите сметки. Ние следим и ръководим човека в неговия път, защото задачата на човека е да се учи, да придобива, да твори.

Сега ти ще се върнеш в осакатеното си тяло, за да научиш един велик урок, урока на Любовта. В страданията на това тяло ще станеш малко по-добър и ще разбереш нещо от великата Любов, а това е много по-ценно за тебе и по-важно за нас, отколкото пъстрото и празно щастие, за което жадуваш – власт, царстване, надмощие. Сега ти ще

почнеш да разбираш първото проявление на Брама – Любовта. Върви! – ясно, отривисто, но с мек тон приключи Кришна.

Образът избледня, светлината изчезна и отново потънах в непрогледен мрак. Когато отворих очи, видях девойка с чуден образ... И усетих любовта.

– Фа Нгум, ти се срамуваш от начина си на живот, а аз се радвам, защото разбра великия закон, който управлява света и свързва хората – Любовта. Днес ние сме безкрайно щастливи, защото обществото на кмерите се увеличи с още един член.

Очите на Фа Нгум блеснаха от радост.

– Сурия, Бон Дин, истина ли е това? Но трябва ли да питам? По усмихнатите ви лица разбирам, че ме приемате във вашето братство.

Много дни прекара Фа Нгум в двореца под нежните грижи на Сурия и близките ѝ. Кракът му заздравя. Ингра Вармон обикна своя знатен гост и често беседваше с него. Той виждаше, че любовта като нежно цвете разцъфтява в сърцата на младите и се радваше, защото не можеше да иска по-добър другар за любимата си гъщеря и по-подходящ свой съветник. Любовта и вниманието, в които Фа Нгум беше потопен, бързо възвръщаха силите му и той укрепваше с всеки изминал ден. Особено щастлив се чувстваше, когато, подкрепян от Сурия и придружен от верния си слон, се разхождаше в прекрасните градини на двореца. Тогава той се изпълваше с любов и благодарност към всичко: обичаше и крокодила, и белия слон, и малките майmunки, които играеха по клоните на гърветата, и кмерите – добрите, любещи братя, а повече от всичко обичаше Сурия. Тя също го обичаше и скоро те си погадоха ръце и щастливи поеха

заедно по светлия път на живота под благосклонните погледи и обичта на своите поданици.

Един ген Фа Нгум, целият грейнал от своето щастие, се обърна към Сурия:

– Иска ми се да издигнем храм на централния площад в града, храм величав, какъвто човек още не е виждал, в знак на благодарност към великия Кришна, който ми подари любовта към тебе.

– Да - отговори Сурия, - любовта е дар от Бога и няма нищо по-хубаво в света от това, да обичаш и да знаеш, че те обичат.

Тя свика първите майстори в страната и издигнаха величествен паметник точно в центъра на града, на големия площад, и го нарекоха Ангор Ват - *Храм на Любовта*, за да обезсмъртят своята безгранична любов и в знак на благодарност към великия Кришна, който ги свърза навеки. А когато добрите Девас им дариха рожба, радостта и щастието в дома им бяха постоянни небесни пратеници. Роду им се гъщеря, чудно красива, и те отгадоха на нея цялата си любов.

В безкраен наниз се сменяха годините и напомняха броеница от еднакви по големина, но различни по блясък и цвят зрънца. Животът неизменно течеше край тях като могъщата Ме Конг и се вливаше във великия океан - вечността. Растеше гетето, което нарекоха Ли Ан - *Цвят на Любовта*. И разцъфтяваше тя, докато неусетно настана денят, когато срещна своя избраник. Погаде му ръцете и сърцето си и тръгна с него.

Сурия и Фа Нгум се погледнаха и разбраха - можеха ли да живеят без своята любима гъщеря?! И тръгнаха след нея, следвани от огромния бял слон, все още силен за годините си.

Бедни и тъжни се почувстваха кмерите без Сурия. Оставиха своите домове и тръгнаха след нея. Опустя Ангор Том. Празни бяха обширните дворци, никой не се мяркаше край величествения храм, който увековечаваше безсмъртната любов на Сурия и Фа Нгум.

Заредиха се векове. Тогава джунглата си възвърна изгубеното, протегна зелени ръце и притисна в могъщите си обятия Ангор Том. От богатствата на кмерите и тяхното братство, осветено от Любовта, остана само легендата.

април 1967 г.

БИЕЛА – ПЕРЛАТА НА АКСУМ

Обширно, богато и могъщо беше царството на Мерху Сам Ба. Разположено на източната страна на африканския континент, опряно до топлите води на Червено море, то беше възел на оживена търговия между Индия и островите в Индийския океан, Европа и най-вече между земите, разположени около Средиземно море. Кораби на народите, населяващи тези земи, направени от ливански кедър – гърво, което нито гниеше, нито пък се разяждаше от нещо, изработени от вещи ръце на египетски майстори, свързваха тези страни. Те пренасяха различни видове погнправки, плодове и други неща, рожби на топлите места из Индийския океан, и ги разменяха с онова, което гругите страни можеха да дадат предимно като плод на майсторските си ръце.

Цялото това оживление – било по необходимост, било по традиция, не можеше да не спре за повече или по-малко в гостоприемното царство на Мерху Сам Ба, и най-вече в неговата прекрасна столица Аксум.

Големият град, разположен край удобен залив на Червено море, стана център на тази активна търговия. Величави, красиво оформени постройките, удобни площади, изпълнени с хора от най-различни народности, със своето оживление и разнородна дейност правеха града привлекателен за всеки човек. Славата на Аксум се носеше по целия тогавашен свят. Но най-хубавото от всичко, за което най-много се говореше, беше принцеса Биела, гъщерята на Мерху Сам Ба, перлата на Аксум, както я наричаха.

Привечер, когато дневната жега се замени с вечерната прохлада, Биела обичаше да се разхожда по големите

тераси на разкошния си дворец, построен в края на града, в сред обширен парк. Пътстрата тълпа, минаваща оттам, обръщайки глава нагоре, очакваше с трепет да я види. Тя се показваше от време на време зад високите перила и пращаше по една усмивка, топла и лъчезарна като слънчев лъч след дъжд, към всички онези, които ѝ отдаваха искрено внимание.

Доиде време и тя да си избере свой другар в живота. Знатни младежи от всички краища на света, които бяха чули за нея, тръгнаха с богатства и подаръци към царството на Мерху Сам Ба, за да спечелят прекрасната му дъщеря. Но царят, който знаеше колко мъдър трябва да бъде онзи, който ще управлява една обширна и богата държава, искаше да даде дъщеря си на човек, който наистина ще има качествата на мъдър управник, за да може не само да продължи, но и да умножи величието на страната му, която той с такъв такт, умение и упорит труд създаде. Затова на всеки кандидат царят поставяше въпроси, а от кандидата се искаше да има голяма мъдрост, за да отговори. Ако не можеше да отговори, той трябваше да напусне страната гол и бос, както майка го е родила.

Един след друг кандидатите се изреждаха, без да могат да отговорят на въпросите на мъдрия цар, и посрамени, изпращани от присмеха на пъстрия народ, трябваше да се връщат в своята страна, отнасяйки със себе си сладките спомени от величествения, красив и богат град, а най-вече от Биела – перлата на Аксум, засенчени от позора на своето невежество.

За славата на Биела чу скромният и богат принц Ал-мекин, син на цар, който имаше царство в една галечна страна. Той взе позволение от баща си, поиска неговата благословия, и като натовари керван камили с подаръци

и пари, потегли към царството на Мерху Сам Ба, съпроводен от двама предани слуги.

Дълго пътуваха те и често прекарваха нощите си под звездното небе. Една вечер, когато бяха спрели за почивка край малък извор, разгънаха своя стан за нощуване. След вечерята Алмекин беше полегнал край гънера на голяма палма. Гледаше звездното небе и се чудеше, изпълнен с благоговение от това творение на Бога. Да, колко величави са звездите, каква светлина имат, как трепкат те! „Прав е нашият учител и законодател Сабини, който е казал, че всички тези светлини там, горе на небето, са очите на най-близките служители на Бога. Колко приятно е да ги гледа човек!“ Така замислен и унесен, потънал в приятната тишина на ясната звездна нощ, Алмекин протягаше от време на време ръка към една торбичка, пълна с фурми, вземаше си по една, изяждаше я и хвърляше костилката настрана.

По едно време, когато пак беше изял една фурма и бе хвърлил нейната костилка, небето изведнъж потъмня, изви се някаква вихрушка, земята се разтърси, мълния просветна и гръм изгърмя. И докато Алмекин се опомни, видя пред себе си страшно чудовище със зинала уста, готово да го погълне.

– Защо? Как така си се облегал на тази палма от мое то царство?! И се радваш и мечтаеш за тези звезди – очите на най-големите ми врагове? Не стига това, но и жестоко ме удари право в окото с една костилка! А най-вече – тръгнал си да търсиш своето щастие. Аз съм пречка на пътя към щастие то ти! Не мога да търпя радостта и доволството!

И докато Алмекин се опомни, той се намери в железните прегръдки на чудовището и почувства злоещия му гъх върху лицето си, идващ от отворената му уста.

– Господи! – едва успя да промълви Алмекин.

– Ааах! – изсъска чудовището. – Ти призоваваш моя най-голям враг за помощ! Хе-хе-хе! Добре, ще те оставя, но за отплата по-късно ще ти взема не само живота, но и по-скъпото от живота – радостта, щастието и любовта.

И като отблъсна принца от своите обятия, чудовището бавно се отдалечи, оставяйки след себе си смрадлив и задушлив дим.

Алмекин остана известно време като вкаменен, смаян и ужасен от тъй неочакваните и бързо развиващи се събития около него. По едно време се опомни, огледа се да види гали слугите и камилите му не са се раздвижили и не са се разтреперили от страх пред станалото. Но за своя голяма изненада той видя, че всичко наоколо беше тихо и спокойно. Камилите гремеха негалеж от него, а слугите му спяха дълбоко, притиснати до топлите им гърбове. Явно, че те нито бяха чули нещо, нито пък някаква тревога ги беше развълнувала. Алмекин не можеше да разбере как всичко това бе минало незабелязано за тях. Така, потънал в размисления, прекара нощта и когато бледата заря на цвасщото утро погали тъмното небе, те отново тръгнаха на път.

В Аксум стигнаха привечер, когато оживлението беше най-голямо. Пъстрата и бърлива тълпа, грамадните постройките, шумните и пълни с хора заведения, богато наредените с най-разнообразни и скъпи стоки магазини смаяха и грабнаха вниманието на младия принц. Жаген за живот, той поглъщаше с настървена охота всичко наоколо, бързо се опияни от този нов за него свят и забрави за целта на своето пътуване.

Пътниците спряха в богато наредена гостоприемница, настаниха се в широки и удобни стаи. Чисти, спретна-

ти, богато облечени слуги ги обслужваха. В големия град и тримата внезапно се почувстваха като в приказен свят – свят на безгрижие, радост, доволство, свят на права без задължения. Животът потече като в люлка – леко и свободно. Без да обръщат внимание, без да разберат как, неусетно златните кръгчета и богатите подаръци, които носеха, бързо се заунизиха от кожените торби.

Един ден с ужас видяха, че торбите са празни и че със свършването на парите и богатството този приказен свят се спуска като сапунен мехур и заг него се показаха в цялата си грозота и ужас мизерията, немотията и гладът. Прогадоха и камилите и за връщане не можеше да се мисли. Алмекин освободи и слугите си, защото не можеше повече да ги поддържа.

Останал без нищо, без поглон и близки, младият принц се заскита из града без план и цел. Ненадейно той се озова пред огромен дворец настрег красив парк. Видя, че много народ е спрял и гледа към високите тераси на грамадната постройка. Погледна нагоре и той – и замря. Красива млада девойка приветливо се усмихваше в отговор на ласкавите погледи на пъстрия народ. Удивен от красотата ѝ, краката му се подкосиха и той едва се задържа на тях, като се подпря на една палма. Така прекара известно време, като чуваше шепота на народа:

– Перлата на Аксум!

Този повик, този шепот бавно отмиваше наслоената в него тиня от шумно прекарания живот на удоволствия досега. Нещо просветна в него и той си спомни, че именно за тази принцеса беше дошъл дотук. Но вече всичко е загубено, всичко е проиграно. Вече нямаше нищо и с изтърканото си, овехтяло облекло той не можеше и да помисли да се яви в двореца, за да поиска ръката на принцесата.

Тъй сегя Алмекин – свит, приведен, облегат до палмата, докато вечерният зрач бързо се заспуска. Опомни се и се ободри от свежата прохлага, която идваше откъм морето и заливаше широкия парк. Тръгна, без да знае накъде, притиснат от непоносимата мъка за загубената възможност за щастие. Така вървя дълго, дълго, отмина и последните къщи от покрайнините на града и пое през полето.

Малка светла точка се открояваше на фона на зелената горичка в галечината и го примамваше. Той стигна до малка колиба, пред която пламтеше огън, а край него седеше човек. Алмекин приближи и видя, че над огъня имаше съд, в който вреше ягене, а до него – старец с красиво лице и мек поглед.

– Ела, ела, Алмекин! – топло го повика старецът. – Ела, сегни, аз те чакам. Супата е готова. Ти си гладен, ела да се нахраниш.

Алмекин някак без да се замисли сегна. Учуди се, защото не разбираше как този непознат за него човек му знае името. Още по-чудно бе, че той, изпадналият и пропаднал човек, без нищо в света, без надежда, без подкрепа, отхвърлен от всички, е чакан с удоволствие и му е приготвено ягене.

– Хм – промълви старецът, – мислиш, че не те познавам и че си захвърлен някъде, забравен от света? Аз те познавам от векове, от хилядолетия и всякога съм се грижил и съм мислил за теб.

Старецът взе една дълбока паница и загреба с голямата лъжица от топлото ягене, докато паницата се напълни. Гладният принц жадно се нахвърли на яденето, като не можеше да си спомни някога в живота си да е ял нещо по-вкусно от това. Когато добре се нахрани, старецът му каза:

– Слушай, Алмекин, ти, който всичко си загубил, можеш да останеш при мен. Ще работим заедно и каквото припечелим, ще го разделим накрая по равно.

Принцът, останал без надежда и посока в живота си, с охота прие предложението на стареца. Успокои се и бързо заспа, присвит в един тъгъл на малката колиба.

Рано сутринта Алмекин се събуди освежен, богър. Беше му някак леко и чувстваше едно вътрешно приятно разположение. Старецът беше станал преди него, бе приготвил различни кошници с билки, с треви и семена в торби. Докара едно магаре, натовариха го заедно и той подкани Алмекин да тръгнат.

– Аз не ходя често в града – погзе старецът, – но сега заради тебе това ще го правим всеки ден.

По пътя настигаха хора, отиващи все към големия град. Пристигнаха рано на широкия площад, където пъстрото множество вече бързо се събираше. Старецът и принцът спряха до един тъгъл, разтовариха магарето и постлаха на земята старо черджо. Извадиха от кошниците и торбите всички билки, семена и лекове, които бяха донесли. За миг само тълпата се събра и приветливо запротестира:

– Откога не си идвал тук! Ние толкова дълго те чакаме и те търсихме. Твоите билки, семена и плодове тъй много ни трябват.

За миг само всичко се разграби, а черджето беше отрупано с пари. Алмекин гледаше с почуда и нищо не разбираше. Смая се пред грамадата пари пред него, за които час преди това не би могъл даже да помисли, камо ли да има половината, както старецът му бе предложил.

– Вземи, вземи ги! Събери ги в кожената торба и хайде да вървим, защото работа ни чака!

Алмекин се опомни, прилекна и бързо събра натрупаните пари. Натовариха отново магарето с кошниците и торбите и тръгнаха обратно назад. Прибраха се в колибата, нахраниха се и до края на деня прекараха в бране и приготвяне на билки, семена, горски плодове и корени за утрешния пазар.

Така дни наред тихо и спокойно затече времето на принца, който се чувстваше доволен и щастлив от гружбата си с този чуден и странен старец, тъй внимателен и отзивчив към всички негови нужди, спасил го от голям позор. Торбите с пари се множаха с всеки изминал ден, а с това в съзнанието на младия принц почна все по-често да изпъква образът на Биела. Появи се надеждата, че ще може да осъществи изгубените си и пропагнали мечти да поиска ръката на принцесата.

Торбите с пари се множаха, а гушата на принца се изпълваше с радост, като ги гледаше. Един ден отидоха отново на пазара. Този път вместо да се върнат веднага в колибата, старецът го заведе в един голям магазин, отрупан с богати и най-разнообразни одежди. Там му купи най-хубавите дрехи, ботуши и всичко необходимо, за да има хубав външен вид. Алмекин се облече, отрупа се с богати накити и със стройната си фигура наистина заприлича на богат царски син. Купиха и един породист кон, обядден също с най-скъпи принадлежности. Старецът накара младежа да яхне коня и му каза:

– Сега вече можеш да отидеш да поискаш ръката на Биела.

Принцът от радост и изненада не вярваше, че е дошъл този тъй неочакван и желан от него ден. А и един смут се яви в него, който го потискаше – дали ще може да я спечели?

– Върви, върви – подтикна го старецът, – не се безпокой!

Алмекин пришпори коня и бързо изтрополя по широките улици към разкошния дворец.

Прислугата го спря, за да доложи на царя за пристигналия нов кандигат. От малкото тясно прозорче на двореца, гледащо към портала, царят видя снажния младеж. Хареса красивата му и богра стойка. Биела също го видя, загледа се в него с вебра усмивка и промълви:

– Хубав е...

– Нека го иде – заповяда на началника на стражата Мерху Сам Ба. – Ще трябва и него да подложим на проверка – гали е достатъчно мъдър да управлява голямото царство – тихо каза той, обръщайки се към гъщеря си.

Въвведоха Алмекин в голям, разкошен салон. Там царят приемаше всички, които искаха да се срещнат с него.

– Кажу, младежо, за какво го иде?

– Доидох да поускам гъщеря ви за жена – каза Алмекин.

– Ще можеш ли да управляваш голямото царство след мен така добре, че не само нищо от това, което имам, да не се загуби, а и да се придобие нещо, тъй като аз нямам друг наследник освен гъщеря си.

– Ще мога, ще мога! – ясно рече младият човек.

– Тогава – продължи царят – се придобива да отговориш на следния въпрос: кои са онези три неща, които навсякъде и във всичко ги има и без които нищо не би съществувало, но колкото и където и да ги търсиш, не можеш да ги намериш. Помисли го утре сутринта и тогава пак тук ще ми дадеш своя отговор. Ако правилно отговориш, ще получиш Биела за жена и ще имаш царството ми. Ако ли не – гол и бос ще напуснеш страната ми.

Алмекин смутено изслуша гумите на царя, повтори въпроса сам на себе си няколко пъти и с наведена глава, замислен, закрачи след богато облечен придворен, който приветливо го подкани да тръгнат към една врата. Влязоха в стая, обзаведена царски – с легло, диван за почивка, маса, отрупана с най-различни вкусни ястия. Алмекин влезе и чу заг себе си как вратата тихо се затвори. Тук трябва да измисли до утре сутринта своя отговор. Легна на дивана, затвори очи и се вдълбочи в себе си да търси отговор на царския въпрос. За ядене не можеше и да помисли. Целия ден се напъва, цялата нощ се мъчеше да измисли какво да каже, но до никакъв отговор не стигна.

Призори измъчен, изморен, присвит на дивана, Алмекин дочу някакъв шепот. Отвори очи и видя пред себе си стареца.

– Слушай – каза му той, – като се явиш пред царя, кажи му: „Тези три неща, които навсякъде и във всичко ги има, без които нищо не може и които не могат да се намерят, колкото и да ги търсиш, са Махар Бену, Бену Шела и Бил Агер“.

– Какво, какво?! – с треперещ глас запитва принцът.

– Слушай внимателно и запомни: Махар Бену, Бену Шела и Бил Агер.

– Но аз нищо не разбирам от това.

– Ти няма нужда да разбираш. Важното е, че царят ще разбере. Той е велик маг от най-гревната школа на Сабини и знае езика на Синовеите Божици, които устроица Земята.

– Но кажи ми – промълви принцът, – нека и аз нещо да разбирам от тези гуми.

– Тези гуми не могат да се преведат точно на сегашния език, а само приблизително. *Махар Бену* се определя като гумата *живот*, вие и тази гума не разбирате, но...

Бену Шела – като гумата *любов*. И нея толкова разбирате. Бил Агер е като гумата *светлина*. Но не като светлината, която ти разбираш, а светлина, която озарява мозъка на човека и му дава възможност правилно да разрешава, да се справя с трудностите в живота. Тя е *Божествената Мъдрост*, която ръководи и направлява живота и всички живи същества не само тук, на нашата Земя, но и наврег в цялата Вселена. Разбра ли ме, запомни ли? – каза ясно старецът.

– Да, да, разбрах и запомних – отговори ободрен и обнадежден Алмекин.

Утрото беше вече напълно разсеяло нощния мрак, когато леко се почука на вратата. Отвори се и същият придворен с усмивка покани принца да тръгнат към просторния салон, в дъното на който царят вече седеше на разкошния си трон.

Алмекин се приближи и се поклони. Когато се изправи, царят каза:

– Е, младежо, кажи какъв отговор ще дадеш на моя въпрос?

С ведър израз на лицето, ясно и отривисто Алмекин каза:

– Онези три неща, които навсякъде и във всичко ги има и нищо не може без тях, и колкото и да ги търсиш, не можеш да ги намериш, са Махар Бену, Бену Шела и Бил Агер.

Топла усмивка на говолство грейна по лицето на Мерху Сам Ба. Той се изправи, плесна с ръце и тръгна към младия човек. В това време в залата влезе и Биела. Царят се обърна към нея и като посочи принца, каза:

– Ето го твоя бъдещ другар!

Биела радостно се усмихна, притисна се ласкаво до баща си и стеснително подаде ръка на смутения от щастие принц.

Вдигна се голяма сватба. След пира и веселбата всички близки и придворни поздравиха младата двойка. Когато най-накрая всички се разотидоха, дойде и старецът.

– Алмекин – тихо каза той, – ти знаеш нашето условие, което прие, когато дойде при мен – всичко, каквото придобием, ще делим наравно. Ти постигна всичко, което пожела – богатство, царство, красива любяща гругарка. Аз пък искам вече да се оттегля от живота, затова е време да изпълниш нашата уговорка. Да разделим всичко по равно! Спечелихме богатство, пари – половината за мене, половината – за тебе. Спечелихме царство – половината за мене, половината – за тебе. Спечелихме принцеса Биела. Ще трябва и нея да разделим.

– Как, как ще стане това?! – смутен и възбуден попита принцът.

– Как ли? Като с една сабя я разсечем на две.

И докато принцът слушаше това, старецът извади изпод мантията си дълга сабя и с все сила замахна над главата на красивата Биела. Тя изпищя и падна на земята в несвояст. Грамадната сабя спря само на два пръста над главата ѝ. Девойката лежеше, а от отворената ѝ уста заузлиза една змия, която щом се измъкна цялата, почна много бързо да расте. Расна, порасна и се насочи право към принца. Старецът замахна втори път с още по-голяма сила и отрязва главата на огромното чудовище, в което се бе превърнала змията.

Принцът, ужасен, стоеше като вкаменен.

– Слушай, синко – тихо го успокои старецът, като прибираше сабята в ножницата, – вземи всичко за себе си. И богатствата, и гържавата, и тази прекрасна и вече чиста принцеса са твои, аз нямам нужда от това. Знай, че на тази Земя и в най-хубавите неща, и в най-голямото щастие зло-

то намира начин да се настани и да го разруши. И докато тази змия не излезе и не бъде унищожена, щастие не може да има. Всеки човек на Земята е пратен да послужи, да помогне някому. Аз изпълних моята задача, като ти помогнах да постигнеш желанията си. Тази змия щеше да отрови и да унищожи твоя и нейния живот, вашето щастие. Помниш ли чудовището в пустинята при палмата, на която се беше облегал в оазиса? Сега вече можеш да бъдеш щастлив, защото с един човек можеш да живееш щастливо само тогава, когато от него излезе змията.

Старецът бавно се изгуби, потънал в светло сияние. Бяла отвори очи и тихо продума:

– Заспала ли бях?

май 1967 г.

БАЛИ ЕФЕНДИ

През 1520 година на престола на разрасналата се вече Отоманска империя сяга 26-годишният син на султан Селим I – Сюлейман, известен в историята под името султан Сюлейман Великолепни. Той е среден на ръст, с възсухо телосложение, с добре оформена глава, с голямо широко чело, с дебели дълги вежди, с големи тъмни очи, с дълъг нос с добре развита горна част; с брада и долна челюст – също добре развити, и най-после – с тесни устни. Всичко това показва, че е бил човек с ум, инициатива, голям замах и добър организаторски талант, със силни чувства с крайности – от голяма нежност до чудовищна жестокост; човек строг и крайно възискателен към реда, извънредно честолюбив и с голяма амбиция.

За своята възраст той бил добре подготвен и с голям опит както в администрацията, така и в провеждането на методи за осъществяване на дело на всяка идея, която е замислил. С особено старание Сюлейман е изучавал военното дело, организацията на войската и походите на големите завоеватели, живели преди него. Далече от всякаква романтика и лигава гворцова суетня, той е имал здрави идейни принципи, с които е живял. Трудолобив и ученлюбив още като принц, макар материално богато и пребогато обезпечен, Сюлейман усвоил занаят, за да може, както сам той се изразява, със собствен труд да изкарва храната си и да не живее от потта и кръвта на своите поданици.

Интелектуалният му живот бил също напрегнат. Обичал много да изучава езиците, научил добре и славян-

ския език, на който разговарял с офицерите си еничари от славянски произход, предимно българи. Благодарение на способностите му, през неговото царуване Турция добива най-голямото си разширение и могъщество. Границите ѝ се простират далеч в Мала Азия, Кавказ, Северна Африка, Балканския полуостров, почти до Средна Европа.

Тези големи успехи, огромните богатства, които се стичали към хазната му в Стамбул, произхождащи било от грабежи, било от данъци, разпалили в него голямото му и без това честолюбие и гордост и съвсем засенчили и потиснали младежкия му идеализъм. Разпалва се у него суетността, суровостта, възискателността и подозрението. На тази почва бързо се разраства и честолюбивата мисъл, че той е някакъв призван водач, наставник на човешкия род, и затова при всеки подходящ случай подчертавал: „Аз съм Сюлейман Шах, коронован цар на Вселената, сянка на Аллаха!“.

След като Сюлейман превзел земите на унгарците и столицата им Буда, а след това и Пеща, амбицията му била да завладее и перлата на Средна Европа – Виена.

Походът бил организиран по всички правила – войска, оръжие, а за изхранване на голямата армия било поръчано на царските изкупвачи на добитък да изкупят в България 180 000 глави овни и овце. Покупката е трябвало да се извърши предимно от Средногорието – Копривщица и Панагюрище, като се е считало, че овните от тия места са най-добри за нуждите на войската.

През месец май 1529 г. султанът тръгва с грамадната си и добре организирана за онова време армия на запад към Виена. Дясното крило се води от серт-аскера – великият везир Ибрахим, лявото – от Ариф паша, а центърът – от султана. Пътят на армията, водена от султана, е трябва-

ло да мине през София. Сюлейман между другото искал непременно да се срещне с пашата там. Със своите повече от сто джамии, манастири, текета, училища, с многобройните си трудолюбиви занаятчии, София била най-големият духовен и стопански център на европейската част от империята. Султанът разчитал на голяма помощ за своя поход и искал да уточни с пашата размера на тази помощ.

Войската и султанът биват посрещнати с небивали тържества, а вечерите в двореца на пашата се отличавали с пищни трапези, гуляи, музика, ключеци и забави. Когато всичко това се свършило и султанът тръгнал да се прибира в покоите си за ношуване, пашата, съпровождайки го, му казал:

– Вие няма ли да се срещнете с нашия светия Бали ефенди? Той е много мъдър човек, разговорите с него са цяло откровение. Всякога дава правилни и мъдри съвети, помага на хората било за здраве, било за сполука. Нарогът е много доволен от него, много го уважава и го боготвори. От всички краища се стичат при него за съвети и за помощ, а в петъчен ден в джамията и около нея е претърпкано с народ. Сега, когато си тръгнал на този поход с тази голяма задача, няма да е лошо да се видиш и да поговориш с него, да вземеш неговата благословия за успех в делото.

Султанът слушал с внимание и когато пашата свършил, вдигнал глава и казал:

– Аз чувах нещо за такъв човек тук, някъде около София, но къде точно е той? И защо се казва Баали, което ще рече *Сладкият като мед*?

– Защо се казва Баали, сладък като пчелния мед, ето каква мълва се носи между народа. Минавал някога през селцето му по пътя от Солун към София керван камили, натоварени с мехове, пълни със зехтин. По това време ефен-

гито пресичал пътя, идвайки от извора за текето. Спрял керванджията и го помолил да му сипе в паничката, която носел, малко зехтин. На керванджията му досвидяло да му даде зехтин и казал за свое оправдание, че в меховете кара не зехтин, а мег.

– Е, така да бъде! – отговорил ефенгито.

Прибрал си паничката в пояса и си продължил пътя към текето. Един от гервишите, които съпровождали кервана, притичал към керванджията и го смъмрил, като му казал:

– Защо не даде на ефенгито малко зехтин? Той е светия! За благословение, за успех в твоя път и в работата си трябваше да му сипеш малко зехтин.

Керванджията се сепнал, изплашил се, пуснал повода на камилите и се затичал да догони ефенгито. Стигнал го, грабнал паничката от пояса му и се затичал обратно. Спрял кервана, свалил една камила и отворил меха, за да сипе зехтин в паничката му. Но за голяма негова изненада, а и на всички, които били там, вместо зехтин от меха потекъл мег.

Народът видял чудото и това събудило още по-голяма почит и привързаност към ефенгито. Оттогава го нарекли Баали – меденият ефенди.

– Но аз по-скоро приемам – приключи пашата, – че заради неговото топло, меко, приятно, галещо ухото и мъдро слово е наречен така.

– Ти си прав. Не е лошо да се срещна с него, щом като ти казваш и си уверен, че е наистина свят и мъдър човек, и то сега, когато съм поел на такъв голям поход. И къде се намира, къде живее той?

Тогава пашата повеле султана към прозореца на официалната спалня, отредена за високия гост, намираща се на втория етаж на двора, и му посочи с ръка на запад:

– Погледни натам, в гънката между Витоша и Люлин има планина на един сахат път на кон оттук. Там има теке-манастир с около стотина дервиши, монаси и селце около текето. Там е толкова приятно, чисто и подрегено. Всички живеят в мир, в разбирателство, под мъдрото ръководство, с напътствията, съветите и с помощта на Бали ефенди. А там има едни извори с топла и бистра вода, за която Бали ефенди казва:

– Тези извори са съзлите на Аллах, с които измива греховете на хората.

И наистина, изкъпеш ли се в тази вода, ти се чувстваш като измит от греховете си, става ти леко, приятно, чувстваш се млад, жизнен, радостен. Наистина се очистиш от насъбралото се зло в тебе. Болните тя прави здрави, старите – млади, а младите – весели и разположени за живота. Иди, иди – подкани пашата султана, – пък и се окъпи, почисти се и ти, макар че си чист и светъл като Аллах, но все може някоя прашинка да е пагнала по тебе някъде през славния ти и велик живот – ласкаво и предпазливо добавил пашата.

– Добре, добре – възбудено и енергично подзе султанът, – пратете още сега бързи конници спахи да съобщят на светията, че утре ще го посетя.

Пашата повика своя пръв гавазин и му даде разпорежданията си веднага да изпратят конници да съобщят на светията Бали ефенди, че великият падишах, господарят на Вселената, сянката на Аллах ще го посети.

Беше късно след полунощ, когато конски тропот наруши тишината в двора на двореца. Групата спахи се загуби в тъмнината на запад, към гънката между Витоша и Люлин, предвождани от водач, добре познаващ пътя към селцето на Бали ефенди.

Бе месец май и току-що беше валял обилен дъжд. Свежо и приятно бе, но пътят беше кален, конете затъваха и трудно вървяха напред. Стигнаха в селцето призори с изморени и потни коне. Не по-малко изморени бяха и ездачи-те. В манастира, притиснат до полите на Витоша, където живееше светията, ги посрещнаха сънените дървиши.

– Елате, заповядайте – с топло чувство и усмивка промълви излезлият напред главен дървиш. – Дайте морните коне. Ние ще им изтрием потта и ще ги нахраним с балканско сено, тънки стебла като коприна и зоб ще им дадем. При нас е малко хладно сега, балкан е, макар да е краят на май. Приберете се в голямата одая, там е топло, печката гори. Ще се нахраните и ще си починете.

Водачът на групата каза за задачата, по която са дошли, а след богато ядене легнаха на миндерите, постлани с дъшеци, пълни с мека, чисто изпрана овча вълна, и бързо заспаха. Главният дървиш, развълнуван от новината, бързо се затича към одаята на светията да му доложи за височайшето посещение, което щяха да имат на другия ден. Но за голяма негова изненада светията не беше там. Дървишът почака, засуети се в чистата, малка и приветлива одая, но нищо – тя беше празна, нямаше никого. Той присегна на малкото диванче да чака – знаеше, че светията обича често да излиза в зори навън на по-дълга разходка, като казваха тогава, че отивал да получи съвети от Аллах.

Както седна дървишът, така и задрям. Но гледаше той, без да разбира видяното наяве ли е, или сънува. Видя себе си на миндера – уж в одаята, а светията – до него, сигнал на един грамаден заоблен камък. Край него течеше чист, изобилен, бистър планински поток.

– Ааа – възкликна дървишът, – тъй много те търсих, тъй те чаках да ти кажа, че дойдоха спахици, конници от Со-

фия, да съобщят, че великият падишах, господарят на Вселената, сянката на Аллах, ще дойде тук, в нашето теке. Иска да се види с тебе, да поговорите и да го благословиш за успех в големия поход, към който е тръгнал.

Светията вдигна глава и с усмивка каза:

– Господар на Вселената, сянка на Аллаха!?

Но бързо сбърчи вежди и строго продължи:

– Аз със султана няма да се срещна. Не ме търсете, защото няма да ме намерите. А ти не ме чакай и си иди в оdayата да спиш.

– Ааа! – едва можа с отворена от учудване уста да промълви дервишът, застинал в почуда от строгия и категоричен тон на светията, с какъвто не го бе чувал друг път да говори. – Та кой досега е скършил волята на великия падишах?

И докато продължаваше да седи в тази изненада, образът на Бали ефенди бавно изчезна. Петел изкукурига и дервишът отвори очи.

– Къде бях и къде е скалата, буиният и чист поток? Къде си, ефенди? Къде съм? Нали беше тук?

Никои не отговори. Приятна тишина цареше наврег. Само още няколко петли се обадиха от селските дворове. Дервишът стана, почака, засуети се из малката оdayа, после излезе навън. Беше свежо и приятно утро. Със сънени стъпки тръгна по гългия чардак към оdayата си, за да си легне, мислейки за случилото се.

– Дойде ли светията, срещнах ли се с него? Видях ли го? Да, видях го, гласа му чух така добре, както всякога. Чух и разбрах, че не иска да приеме, не иска да се срещне със султана и да не го търсим, защото няма да го намерим. А на мен поръча да си отида да спя, да не го чакам. Но къде изчезна, къде се загуби той? Нито шум, нито стъпки чух. Какво е

това? И защo ли не иска да приеме, да се срещне със султана? – с такива мисли се готвѣтри гервишѣт до оаята си, легна на мингерчето и веднага заспа.

След разговора си с пашата за Бали ефенди, като чу тропота на конете, които отнесоха езгачите с вестта за височайшето посещение, султанѣт се оттегли в богато наредената оая за нощуване. С помощта на раболепни гавази той се приготви, легна си, но дълго не можа да заспи. Мисълта му някак си бе прикована все около утрешното му посещение в малкото селце и към срещата му с Бали ефенди.

Най-после султанѣт заспа. Но видя пред себе си: като че ли оаята изчезна, над главата му имаше пурпурна зора, а пред него отначало бледо, а по-късно ясно се очерта една висока, стройна, с красиво лице фигура.

– Ааа! – възкликна султанѣт. – Коѣ си ти и как влезе? Целият дворец и спалнята ми се пазят от предана охрана еничари!

– Аз съм Бали ефенди, с когото ти искаш да се срещнеш. За нас няма прегради, които да не можем да преминем, нито пък стража, която може да ни спре. Доѣдох да ти кажа, че няма да те приема и ти няма да ме видиш. Защо идваш? За да ти дам съвет как да успееш в едно зло дело, което си намислил и за което си трѣгнал да вземеш моята благословия? Ние съвети и благословици за грабежи, убийства и насилия не даваме. Ние никога не вземаме участие в злото, което хората замислят и вършат. Ти беше изпратен от нас като султан, като човек с възвишени идеали, да дадеш един добѣр урок на тези възгордели се болярчета, князчета, самозабравили се със своето честолюбие, гордост и надменност, потѣнали в суетност и гребнавщина, занимаващи се с непрекъснати крамоли и раздори за сметка

на народните страдания. Ти имаше задачата да обединиш тези народи, за да живеят в мир и творческа работа. Защото там, където има обединение, мир и разбирателство, там са благоденствието и човешкият прогрес. Но ти се заслепи от големите успехи, алчност се събуди в теб. Почна безогледни грабежи и налози, тежки данъци и трупове на невинни хора покриха пътищата, по които мина. Големото раболепие на хората около теб те постави в неправима заблуда да се смяташ за цар на Вселената, за сянка на Аллаха, нещо като негов заместник.

Знаеш ли какво нещо е Вселената, та да смяташ, че си неин цар? За Вселената ти смяташ, че е нещо като твоята градина в Стамбул. Бил си сянка на Аллаха! Та ти знаеш ли какво е Аллах? Аллах е светлина! Светлината няма сянка. Слънцето може ли да има сянка? Хвърли се да търсиш големите неща, големите земи, голямата слава, големите богатства и изостави гребните неща, вниманието към хората и добрината към тях.

Запомни, който търси малките неща, той намира великото, защото великото е в малкото! А който търси големите неща, той влиза в света на заблудата. Ти тръгна да търсиш големите неща, като почна с убийства, грабежи и поробване на хиляди хора. Твоят баща беше жесток, но и ти не остана по-назад. Всичко, което се придобива с насилуе и грабеж, се загубва. От теб нататък империята ти ще тръгне по пътя на разпадането. Какво величие си ти, щом една муха, един комар може да те събори на земята? Хм, знаеш за Александър – твоят любимец, за когото с такава охота четеш, големият завоевател на древността, който като тебе се заслепи и помисли, че е божество. Един комар го простря на земята и цялата му империя се разпръсна като сапунен мехур. И с тебе ще се свърши като с него – в един миг.

Всеки човек, дошъл на Земята, е натоварен да изпълни дадената му от нас задача. Оставаме го свободен да я изпълни или не – да постъпи както иска. Ти си тръгнал за нови завоевания, за нови грабежи. Искаш да превземеш и ограбиш Виена. Няма да постигнеш това и ще се върнеш с разпръснатата армия. Но опитах ли се втори път да тръгнеш за там, да превземаш Виена, ти няма да се върнеш отново в Стамбул. Народите там имат друга задача и трябва да бъдат свободни.

Султанът слушаше и не разбираше как може един ходжа да му говори прямо и с такъв категоричен език. Но докато мислеше за това, образът избледня и изчезна, като заедно с това замираще и песента на бистрия и обилен планински поток.

Нещо трепна и султанът отвори очи. Гледаше в утринната грезгавина широкото легло, разкошния балдахин над него. Нищо не се беше променило. А къде е ходжата Бали ефенди и какъв беше този ромол на бистрия изобилен планински поток? Нямаше и следа от всичко това, цареше пълна тишина. Той чуваше само тупкането на сърцето си.

– Чужди неща стават понякога – помисли си султанът, обърна се на другата страна и бързо заспа.

Сутринта отново се събуди, когато беше вече съвсем светло и Слънцето весело грееше във ведрия пролетен ден. Но той беше с потъпкано чувство на ученик, който не си е разказал урока. Имаше лошо настроение, нямаше желание за нищо. Облече се и след богатата закуска пашата голожи:

– Велики падишахо, царю на Вселената, сянка на Аллаха, всичко е готово за вашето тръгване към текето на Бали ефенди.

Султанът някак се сепна. Наведе глава, прогължавайки да живее с онова, което беше преживял през нощта. Нямаше настроение за нищо. Не му се и ходеше, но казаната царска гума назад не се връща. Помогнаха му да се приготви за път, качи се на белия си породист арабски жребец и потегли със свитата си. Свежото утро и галещите слънчеви лъчи малко го поободриха. Дойде му и настроение.

– Е – утеши се той, – сън някакъв е това. Няма значение. Сънища често съм сънувал и друг път, празна работа.

Султанът пришпори кончето си и то с бързи стъпки запристъпя по тесните кални улици на София. Поеха на запад към гънката между Витоша и Люлин. След около два часа султанът с разкошно облекения еничарски ескорт пристигна в малкото прихлупено селце. Отбиха се по една чисто постлана с гребен чакъл пътека, водеща към текето на Бали ефенди.

Чули тропота на конете, дервишите широко отвориха портите и приведени до земята, посрещнаха високия гост. Султанът влезе тържествено. Слезе от коня си, подпомогнат от пъргавите си еничари, озърна се и остана приятно изненадан от реда, чистотата и галещата тишина тук – неща, които той особено много ценеше.

Малко след това пристигна, приведен на две, главният дервиш и хленчейки доложи, че ефендите го няма и че колкото и да са го търсили, не са го намерили. Султанът сви вежди и сурово заповяда да се намери и говеде веднага тук. Дервиши и еничари тръгнаха по всички направления в гъстите девствени гъбови гори, които заобикаляха селцето, да търсят светията.

– Къде са тук топлите и бистри извори? – погзе след малко султанът.

Притича главният гервиш, който стоеше недалеч от него, готов да изпълни всяка заповед.

– Ето, господарю, тук, недалеч от двора. Там, до бистрата рекичка.

Султанът стана и тръгна през портата по пътечката, по която дойдоха, като продължи през пътя за София към реката. Приятна изненада: изворите бликаха с обилна, топла, бистра като сълзи вода. Като че ли живот, пълен с любов, дишаше от тях. А леката омара наоколо даваше представа за някакъв чуден неземеен свят. Не можеше да им се нагледа човек. Султанът се доближи още повече, приклепна и постави ръката си във водата. Чудна, топла, мека и приятна топлина се разля, като че ли младежки жар се вля в него, и без да чака помощ, почна да сваля разкошните си одежди. Потопи се в топлия вир, издълбан около извора, и започна да цамбурка като дете, радостно от приятния и животворен трепет, който полази по неговото тяло. Богрост и настроение, непознати за него, го заляха.

– Да, наистина това са сълзи на Аллага, които очистват греховете на хората. Прав е пашата.

Богър, лек, очистен от тази лепкава досагна кал на ежедневието, се почувства султанът. Не му се напускате топлия вир. Най-после излезе доволен-предоволен. Помогна му да се облече и тръгна обратно към текето, като многократно се обръщаше да гледа клокачещия извор с топлатата и бистра като сълза вода. Щом се прибра, почувства нужда от сън. Легна и бързо заспа като младенец с такъв приятен сън, какъвто не си спомняше да е имал. Събуди се късно след обяд и докато се приготви и се нахрани от богатото отрупаната трапеза, почна да се смрачава. Егип по егип взеха да идват онези, които бяха отишли да тър-

сят светията. Мокри, пълзешком полазваха до падишаха и хленчейки долагаха:

– О, велики, въпреки всичкото ни старание и ходене навред из планината и в снеговете горе, и по скалите, и в тъмните гори, а там тече бистра, чиста вода навред и всичко е мокро по нас, не можахме да намерим светията.

Султанът слушаше, мръщеше се, но нищо не казваше. Само споменът за съня се въртеше из главата му. Когато всички се прибраха и доложиха все същото, той нервно заповяда:

– Да си вървим!

Стана и бързо закрачи към приготвения му за езда кон. Добре нахранените и отпочинали коне бързо поеха към пътналата в омара София.

Султанът пристигна в двора на пашата с много потърпкано чувство, с лошо настроение и не даде повод за никакъв разговор. Оттегли се в спалнята си и даде заповед утре в зори всичко да бъде готово за поход.

В зори лагерът на грамадната армия, разположен на изток от конака, се вдигна. Султанът стана, сбогува се с пашата и тръгна, качен на пъргавия си жребец. Армията пое към крайната си цел – там, на запад, към големия граг. Тя се движеше бавно отначало поради калта, а след това пекна горещо слънце, което бързо изсуши всичко дотолкова, че трудно се намираше храна за хората и за големите стада, които ги следваха. А и той, великият падишах, беше в едно непрекъснато потиснато настроение, с недоволство и вяло даваше своите разпоредби. Придвижването ставаше все по-трудно и по-трудно поради настъпилите горещини. А войската и добитъкът все по-остро и по-остро чувстваха недостига на вода и храна, много добитък измираще от умора, глад и жажда.

Най-после на 27 септември с размякната вече от умора и глад армия, Сюлейман се озова пред стените на прославения град. Отпочиналата, богра и добре организирана отбрана на града даваше силен отпор на турските пълчища. Султанът разбра и ясно виждаше вече неуспеха на своя поход и гибелта на войската си. Това бе първият му и фатален неуспех, след който гържавата му тръгна бавно на долу към своето разложение.

Гладът и жаждата събуждаха опасно недоволство и въсред най-верните му еничари. В утрото на 16 октомври той реши и даде заповед да се вдигне обсадата на Виена. Този неуспех подкопа много силно вярата на войската в неговото могъщество, непобедимост и мъдрост. Това разхлаби дисциплината и изгладнялата войска хукна да се връща назад, отдала се на грабежи, убийства и поробване на младите снажни момци и девойки по пътя си.

В Стамбул султанът се върна мрачен, с мисълта да възстанови наранената си чест. Последваха години на сурови, резки и категорични заповеди за усилена подготовка на нов поход към възела на неговия неуспех.

Късно през пролетта на 1566 г. султан Сюлейман тръгна отново на поход, като този път бе предвидено всичко и бе отстранено онова, което беше причина за неуспеха на първия поход. И храната, и водата, и хората, и оръжието – всичко беше образцово подготвено и предвидено за успеха на похода.

В утрото на един прекрасен ден султанът се събуди рано и излезе от шатрата си. И във ведрото и свежо утро, в леката нежна грезгавина, изведнъж видя същия онзи хожжа, с когото бе разговарял край София, строен и красив, да идва към него.

– А, Бали ефенди – възкликна султанът, – ти ли си?

– Да, аз съм. Бях ти казал, че ако тръгнеш втори път на поход към Виена, няма да се върнеш в Стамбул. Заради своето непослушание ти ще отговаряш пред Аллах! Тръзвай с мен! – с ясен, категоричен тон отсече Бали ефенди.

Султанът някак почувства, като че ли се изтегля навън, и видя как тялото му се строполи на земята.

– Видя ли колко си велик? – добави светията.

Изплашен, разтреперан, султанът отново се обърна и видя отстрани как охраната, близките му помощници, лекари и знахари тревожно и безпомощно се суетяха около безмълвното тяло на великия падишах, господаря на Вселената, сянката на Аллах, великия Сюлейман Великолепни. Беше 16 септември 1566 г.

В историята отекна славата на султана. А в сърцата на хората около София се скъта споменът за добрия и неуморно даващ помощ Бали ефенди. Остана името му и селцето, в което живееше, бе наречено Бали ефенди. По-късно раболепни българи го прекръстиха на Княжево.

септември 1967 г.

ПО ВРЕМЕ НА СУАРИД – ФАРАОН ЕГИПЕТСКИ

Древна Шумерия¹² се е намирала между реките Тигър и Ефрат. На глинена плочка, изписана с гревношумерски клинопис, един от царете от онова време отбелязва: „Аз обичам да чета само текстове, написани преди потопа“. В гревногръцки летопис е отбелязано: „Синът на Слънцето – Фаетон, което ще рече *горящ*, помолил веднъж баща си да му даде само за един ден управлението на слънчевата колесница, с която препускал по небето. Но синът не могъл да управлява развихрените коне по обичайния им път и твърде много приближил Земята, като я обжарил със своя огън. За да се спаси животът на Земята, Зевс поразил юношата с мълния и Фаетон паднал мъртъв“.

* * *

Изтокът се обливаше вече в своите пурпурни багри, когато владетелят на Египет Суарид се събуди. Предани прислужници му помогнаха да се облече. Той излезе на широката тераса на двореца и се загледа на изток, където изгряващото светило все по-ярко и по-ярко багреше хоризонта. Близки придворни и жреци бързо го заобиколиха, изправиха се на изток и тихо зашепнаха благодарствени молитви към великите братя от Слънцето. Изпяха най-накрая и химна на Амон Ра:

*Възхождаш отново ти пак там, на хоризонта,
о, Слънце, велик баща на живота!
Изпълваш с прелест всяка страна,*

защото богат си ти и си могъщ.

*Потънал в светлина над земята високо,
лъчите ти обгръщат с любов всеотдайно
страните, що вечно ти твориш.*

*Макар и далечен, лъчите ти идват на земната гръд
и обилно даряваш я ти с Живот и Любов.*

Всички след това се поздравиха с настъпването на първия ден на пролетта. Фараонът се обърна към близкия си помощник, който ниско му се поклони, и с угрижен тон го запита:

– Какво стана? Върховният жрец гнес го няма. Излезе ли от светилището на храма?

– Цяла лунна фаза – започна първият помощник – той вече прекарва там. Никого не приема и с никого не влиза в разговор. Виждахме го мълчалив, потънал в дълбок размисъл. Едва снощи съобщи, че иска да се събере съветът на жреците и вие да бъдете там.

Фараонът трепна, оживи се. Той знаеше, че когато върховният жрец Тог, за когото се носеше мъгла, че е най-мъдрият, с най-големи знания от всички минали досега жреци, заемащи този висок пост, събира жреците, има нещо важно. Това, че дълго мълчи и не се среща с никого, е признак, че предстоят важни и сериозни за разрешаване въпроси. Този път обаче тази негова затвореност беше необичайна.

В уречения час фараонът и жреците се бяха събрали в залата на боговете, където се провеждаха съвещанията и където в мир и братски отношения се обсъждаха важни въпроси, поставени от върховния жрец. Топлата усмивка и приветливото лице, с които жрецът започваше съвещанията, ясният му и мек глас, носещ знания и мъдрост, се посрещаха с наслада. Но този път не беше така. Влезе Тог, не много висок, с деликатно телосложение и идеално оф-

ормена глава човек, и с леки стъпки се изкачи на малката площадка в дъното на залата, откъдето се ръководеше събрианието. Всички останаха изненадани от сериозното му изпито и измъчено лице.

– Братя – подхвана Тоу, – от дълго време наблюдавам Слънцето и виждам изключителната възбуда, която цари там. На неговата ярка повърхност все повече и по-бързо се появяват големи отвори. Виждаме ги като тъмни петна да изпращат тревожни сигнали. Аз и груп път съм ви говорил за тях, когато са се появявали. Но досега те никога не са били толкова много и с такива тревожни сигнали. Това са отвори, коридори, по които великите разумни наши братя от Слънцето изпращат на всички планети и в цялото пространство, в което те се движат, сили, могъци по своето действие, които да ги подкрепят и улеснят в превъзможване на трудностите, които те ще срещнат по своя път.

Борбата между живота и смъртта, между Слънцето и дракона ви е известна. Тя е дадена, за да подклажда стремежа ни, за да ни гържи в напрежение, защото само в напрежението човек се докосва до Божествените идеи, които го издигат все по-високо към света на свършенството. Ние обаче не трябва да оставяме злото да ни унищожи, драконът да ни погълне. Едно тъмно слънце, седалище на дракона, което не познава светлината, защото нито свети, нито отразява, навлиза в сферата на слънчевото семейство и устремно се насочва към планетата Фаетон, която се движи между орбитите на Марс и Юпитер. Фаетон бурно реагира, поддава се на това тъмно тяло. В него става разпадане на веществото, от което е направен. Това разпадане става по такъв начин, че се отделят частици с обратен, с разрушителен силов пълнеж, античастици.

При събирането им в определен размер те ще избухнат с чудовищен взрив, който неминуемо ще пръсне планетата. Това ще предизвика голямо сътресение в цялата Слънчева система, най-вече на нашата Земя, на Луната и Марс, които са най-близки до Фаетон и до пътя на тъмното тяло, царството на смъртта.

На нас като на най-напредналите, най-разумните и с най-големи знания хора ни се налага да вземем каквито можем мерки, за да запазим живота и всичките придобивки от знание и мъдрост, които човешкият род е получил в течение на многото хилядолетия разумен живот. Запазването на живота на нашата Земя до голяма степен ще можем да го осъществим, ако пръсването на Фаетон стане тогава, когато Луната е между нас и него.

Ние можем да направим така, че времето на взрива да се ускори или да се забави. Човешката мисъл в своето развитие може да гоиде до могъщата възможност да оказва влияние в процесите на необичайната лаборатория на природата, където се зараждат и оформят всички явления както за доброто, така и за злото, както за разрушението, така и за творчеството, както за живота, така също и за смъртта. А това ние вече до известна степен сме го постигнали. От братята на съседния континент Атлантида се получиха същите, дори и още по-тревожни съобщения. И те искат взривът да стане тогава, когато Луната е между двете планети. Те молят и ние да помогнем, за да насочим мисълта си катастрофата да стане тогава, когато те и ние искаме. Какво още можем да направим?

На първия ред вдясно седеше жрец – висок, едър, снажен, с широка глава и чело, с гъсти вежди, с голям нос и брада, с ясно изразени, дълги ръце, с големи длани с изгупти жили по тях. Това беше великият строител Имхопен¹³.

– Братя – започна той, – вие знаете, че най-устойчивата геометрична форма за нашата Земя е пирамидата. Нека да издигнем пирамиди, високи по 400–500 лакти, направени от тежки грамадни блокове, които никакви стихии, каквито ще има при катастрофата, не биха могли да разрушат. Отгоре да ги облицоваме с плочи от мрамор, изгладени в съединенията си така добре, че като ги намажем с клей от ливански кедър, никаква вода или каквото и да било няма да може да проникне в тях. Там ще запазим цялата наша мъдрост и знание и каквото можем от живота тук.

Казаното беше прието със заговорство от всички. В голния Египет се издигнаха големи величествени пирамиди. Вътре в една от тях се постави колона от здрав гранит, на която беше записано: „Суариг бе велик фараон на богатата египетска страна, живял преди голямата катастрофа на Земята, преди да се построят тези пирамиди. В тях жреците скриха записи на всички знания и мъдрости и онова, което те са достигнали в различните изкуства и науки, и то по такъв начин, че да оцелеят за онези, които после ще могат да ги разберат“.

В друга една пирамида също бе поставена колона, на която написаха: „Мъдреците на египетския народ, предвиждайки грамадната катастрофа, която ще сполети нашата Земя, построиха в голния Египет много пирамиди от каменни блокове, за да спасят там по време на идващата гибел себе си и всичкото знание и мъдрост, които имаха, събрани през хилядолетията“. Пред входа на големия храм, в който ставаха съвещанията, на грамаден блок написаха заклинание срещу връхлитащото царство на гракона, носещо гибел: „Назад, негодяй! Върни се в дълбините на бездната, там, където твоят баща е наредил да бъдеш! Не се приближавай към това място, където се намира Ра – Слънцето, носител на живота и порядъка“.

Млади жреци с много знания и мъдрост бяха изпратени по всички краища на Земята да предупредят хората за идващата катастрофа. На едни те подсказаха да отидат в по-високите планини, на други – да построят високи кули или пирамиди, в които да се спасяват, а на трети – да построят големи лодки – ковчези, в които да приберат семействата си, а също и животни от всеки вид – мъжко и женско.

На Хавайските острови и досега стои развалина на пирамида, наречена *Мястото на спасението*, която галечните прагеди на хавайците, предупредени за идващата катастрофа, са построили, за да се спасят там. В племената на Сиера Наведа са запазени предания за пришълци, които предупредили народите там за идващата катастрофа и им помогнали да построят високи кули, в които да се спасяват. В Бирма древен летопис разказва за човек, облечен в бяло, който ходел навсякъде и със скръбен глас предупреждавал хората за голямото бегство, което има да стане.

Във Вавилон на глинени плочи е отбелязано, че по времето на цар Ксисаторос великият жрец Еа е написал обръщение към праведника Убара Туту: „О, сине мой, разруши своя дом и построй вместо него кораб. Не се тревожи за своето имущество. Ще се радвам, ако спасиш твоя живот. Но вземи на кораба животни от всеки вид, по мъжко и женско“. В Мексико в древен летопис е отбелязано, че върховният жрец Ната се обръща към богомолците с думите: „Не правете повече вино, а почнете да гълбаете стеблата на големите кипариси и влезте в тъй направените кораби, защото когато дойде месец Тазантили, водата ще дойде до небето“. В предна Азия в първата от петте книги на Моисей, *Битие*, са отбелязани също такива наставления и към праведния Ной, „защото Земята ще бъде залята с вода и ще настане потоп“.

Фараонът Тог и всички жреци наблюдаваха непрекъснато напрежението, което с всеки изминал ден и с чудовищна сила растеше в планетата Фаетон. Наблюдаваха приближаващото събитие и всички братя жреци, учителите на човечеството и от съседния континент Атлантида. Те бяха във връзка помежду си и правеха всички усилия, за да може ударът да засегне колкото може по-малко Земята. Гледаха с тревога и усилието, което Слънцето правеше, за да се избегне надвисналата гибел.

За мъдростта, знанието и възможностите на първите хора на човешкия род, на тези велики синове на Бога, ето какво е отбелязано в свещената книга на народите *киче - Попол Вух*¹⁴ от онези, които са ги видели и опознали: „Първите хора бяха преуспели във всичкото знание, което имаше на света. Когато погледнеха наоколо, те виждаха всичко изведнъж – съзерцаваха целия свог небесен от горе до долу и цялата Земя отвън и отвътре. Те виждаха вещите, скрити и в най-дълбока тъмнина. Те виждаха наведнъж всичко това, без да е необходимо да правят усилия да се местят, виждаха всичко от мястото, където се намираха. Велика беше тяхната мъдрост“.

Великите синове на човешкия род разбираха добре, че за идващата катастрофа има вина и в Земята, и в Луната, и в Марс, защото много същества, живеещи на тях, се подгадоха на разрушителните подтици, идващи от царството на дракона.

– Злото само по себе си няма сила, то е безсилно. То става силно само тогава, когато хората, съществата, приемат неговите внушения. Тогава те му дават своята сила – казваше върховният жрец Тог.

Съзнанието на голяма част от хората, на съществата беше обхванато от злото. Те му отгадоха всичките си

сили, за да руши. Не можеше вече нищо да се направи, за да се предотврати гибелта.

Остър, ослепителен блясък заля целия небосвод. Не много след това настана непрогледен мрак, който дълго остана навсякъде и после бавно почна да се разсейва. Тогава мъдреците видяха, че Слънцето беше иззубило блясъка си и Луната бе потъмняла, а звездите бързо падаха, движейки се на север, защото оста на Земята бързо се наклони към плоскостта на нейната орбита. А пръсналият се Фаетон отначало съвсем забули Слънцето и Луната, а после блясъкът им бавно започна да се възстановява. От това бързо наклоняване на оста чудовищни вълни от океаните се надигнаха и стена от вода заля сушата дълбоко навътре от бреговете, като унищожаваше градовете, селищата и хората в тях. Можеха да се спасят само онези, които бяха приели съветите на мъдрите пратеници да избягат в планините, в пирамидите, във високите кули или да си направят кораби ковчези.

През XVII в. в Китай отишъл йезуитският мисионер Мартин Мартиниус. Той прекарал там няколко години, изучил добре езика и като се върнал, написал история на Китай. В тази история пише за един китайски летопис, който описва онова, което е станало по време на чудовищната катастрофа: „Опорите на небето се сринаха. Земята беше разтърсена до самата си основа. Небето почна да пада на север. Слънцето, Луната и звездите измениха пътя на своето движение. Цялата система на Вселената гойде в безпорядък. Слънцето се оказа затъмнено, планетите измениха своя път“.

Има още летописи, които с кратки бележки в същия дух описват промените, станали след катастрофата. Фаетон го нямаше вече. Той се беше пръснал на хиляди

парчета, които образуваха грамаден облак, който отначало изцяло бе затулил Слънцето, Луната и звездите. Беше настанал пълен мрак. Облакът бавно се разсейваше, като хиляди парчета летяха по всички посоки. Летяха и към Земята, но Луната им попречи и те падаха по нея. От грамадната температура, получена от разрушението на планетата Фаетон, всичко на Луната беше изгоряло – и въздухът, и водата, растителността по нея и животът въобще. Луната бе станала като буца пръст, изпечена от силен огън. Тя беше вече пустиня и хиляди късове, малки и големи, като чудовищен граг падаха на нейната повърхност и изгълбаваха кратери с грамадната си сила.

На Земята те падаха по-малко, но един грамаден къс устремно се движеше и не след дълго се стовари с чудовищна сила върху Атлантида. От удара земната кора се разкъса. Огнена лава бликна навред. Небивали трусове се разнесоха по цялата Земя. Континентът бавно потъваше в кипящия наоколо океан. Марс също бе обгорен, но по-малко, отколкото Луната. Хиляди късове паднаха и на него и образуваха и там кратери, както на Луната. Два големи къса с голяма центробежна сила останаха да се въртят около него като негови спътници.

Огненото дихание на дракона отминаваше. Бавно, но сигурно слънчевото семейство се успокояваше. Грамадният облак късове, които бяха останали от разрушения Фаетон, се разтегли в един широк пояс, като се движеше из пространството приблизително по същата орбита, по която се движеше и планетата.

Жреците отново се бяха събрали в тържествената зала на боговете. Нямаше ги великият фараон Суариг и върховният жрец Тод. Двамата бяха отишли в царството на своите велики братя. И отново се бяха върнали те сега –

Суариг като Сарapis, който да даде подтика за образуването на Земята на едно ново общество, на една мирова държава, а Тод – като Хермес, върховният жрец, който да донесе на хората знанието и мъдростта на боговете. Той беше застанал в гъното на злата и с тих, спокоен глас каза:

– Братя, този път ние изгубихме едно сражение срещу гракона, защото не можахме да проникнем в най-дълбоките му помисли, за да можем да предотвратим катастрофата. Но сега, когато всичките му възможности са напълно разбрани, победата ще бъде на наша страна. Всичко ще се поправи с течение на времето. Животът на Земята отново ще залее раните и ще бликне с още по-голяма сила. Знание и мъдрост ще греят наврег. И Луната ще се оправи, и въздух, и вода ще има отново. От нейната повърхност водата ще бликне като обилни извори и отново ще закупи живот там. И на Марс ще бъде същото.

Хората тук изгубиха мъдростта и знанието, което имаха, и подивяха из планините, където някои бяха избягали. Идете между тях и им дайте отново знанието и мъдростта, които са загубили. Нека, за да увековечим преживяната катастрофа, да се изсече от скали при пирамидите в долния Египет величава фигура, тялото на която да бъде на животното, на звяр, а главата – на човек, която всякога да напомня на хората, че светът се управлява от животински, разрушителни сили, изразени в тялото, и от разумни, творчески сили, изразени в човешката глава. Изразът на лицето да има лека снизходителна усмивка, която да казва: „Какви деца сте вие, хората, колко гребни и ненужни са вашите грижи и тревоги в сравнение с грамадната грижа за запазване на Земята и на живота върху нея от гибел. Катастрофи няма да има, ако хората се ръководят и дават път само на разумните сили на тази Земя“.

По-късно хората нарекоха този паметник Сфинкс.

Пръснаха се великите братя на човешкия род по всички краища на Земята да разнасят светлина на забуления в мрак човешки род. Пирамидите останаха да се извисяват. Фараоните ги направиха свои гробници¹⁵.

януари 1968 г.

ЗЛАТО, ЗЛАТО

*„Не пожелавай.“
Евангелието*

Бай Раги всички го познаваха, той живееше на Изгрева в малка скромно обзаведена стаичка. Работеше в братската градина, където с голямо умение отглеждаше зеленчуци и усърдно се грижеше за плодните дървета, които растяха там. Беше честен, работлив, с рядко усърдие и без корист се отнасяше към всяка работа, която поемаше. Скромнен, честен и много работлив беше бай Раги – градинарят. Там се отглеждаха плодове и най-различен зарзават. Плодовете от градината той прибираше в едно приземно помещение, в мазе.

Един есенен ден Раги бе в мазето, където подреждаше плодовете на своя труг и Божията благодат, събрана от градината. В мазето влезе един много близък за него наш брат. Заприказваха се. Влезлият брат, като видя едрите, добре узрели круши, наредени в щайгите, взе от тях и докато говореше, почна да реже с ножчето си и да яде с охота. Погаде и на Раги парче круша, да си хапне и той.

– На, Раге, вземи си! Виж колко са узрели, сладки, меки, тъкмо за твоите зъби.

Раги поради своята възраст по това време нямаше добри зъби. Той не повдигна глава и продължи да се занимава с работата си.

– Вземи де, вземи – продължи да го кани братът, като гледеше да му погаде парче от най-добрата част на крушата, – вземи си, вземи!

– А, не, не ми се яде, не!

Братът знаеше много добре какво нещо е категоричното *не* на бай Раги и не настоя повече. Разбра, че заг този отказ има сериозна причина. Когато Раги попривърши работата си, двамата излязоха от мазето. Беше вече вечер. Братът запита Раги:

– Ти няма да скриеш, защото нищо не таиш от мен. Защо не прие да изядеш поне едно парче круша? Днес не е генят на почивката от хранене.

Раги вдигна глава, погледна с тихия си кротък поглед брата и му каза:

– Вярно е, от тебе нищо не съм крил и нищо няма да скрия, затова ще ти кажа. Един ген Учителя бе в мазето, гойде при мен и ми каза: „Раге, всеки, който идва тук, и на близане, и на излизане го тегля“.

От Изгрева

* * *

В началото на XVI в. вълна от хора заля Испания – разни запагнали дворяни, авантюристи, джебчици, крадци, разбойници, непознаващи упорития и постоянен труд, живели от скуката и богатствата на геня. Жадни – едни да могат ей така, някак изведнъж да възстановят дворянското си величие; други – за злато, богатства, за да могат да живеят леко, приятно, охолно, без грижи и задължения; трети – просто жадни за погвизи, за приключения и за нови силни впечатления. Цялата тази маса хора, възбудени от мълвата за приказните богатства на новооткритите от Колумб земи, с един свръхизострен апетит и устрем се насочваха на запад, там, заг Големия океан.

Испанските владетели по това време умело използваха тази възбуда. Избираха между тях смели водачи, снаб-

дяваха ги с кораби, въоръжени с най-модерното за онова време огнестрелно оръжие, с храна и с всичко, необходимо за дългия път. Изпращаха тълпите, като преди това уговариха с водачите им строгото задължение всички завладени земи и голям дял от заграбените богатства да бъдат поднесени като дар на испанската корона.

През 1511 г. западналият, но енергичен и с големи амбиции дворянин Фернандо Кортес¹⁶, жаден да възстанови величието и богатството на своя род, сключи такъв един договор и застана начело на значителна група авантюристи. В същата тази година водените от него хора, въоръжени до зъби с най-модерни огнестрелни и други оръжия и със значителен брой добре екипирани коне, тръгнаха на запад през океана.

Пътувайки дни и нощи наред, блъскани от насрещните вълни, най-после стигнаха до бреговете на богатия, потънал в зеленина остров Куба. Превзеха го, заграбиха богатствата му и поднесоха острова и дял от придобитото като дар на испанската корона. Кралят с подобаващ жест отстъпи на Кортес голям дял от плодородната земя и той стана плантатор. Но това не бе достатъчно да задоволи изострените му амбиции, разпалени още повече от първия му успех, защото апетитът идва с яденето, както беше отбелязал някой, но не беше допълнил, че лакомията се съпътства с насилие и грабеж и води към гибел.

Всяка вечер, когато Слънцето залязваше на запад, Кортес устремяваше взора си към последните му лъчи, натам, където той отгавна вече беше чул, разбрал и проучил, че се намират големи, много големи земи, богати със злато, и то на един ден път с кораб от този остров, където той беше само някакъв жалък господар на част от неговата земя.

С всеки изминат ден жажгата му да погълне и заграби богатствата на тази голяма земя, да се изтъкне пред краля като най-заслужил за Испания човек и да блесне като ярък гуамант на короната не му даваше мира.

През април 1519 г. с добре подготвени и най-добре въоръжени орди и конници той слезе на брега на големия континент – там, където гнес е Мексико. Народите по тези земи – ацтеките¹⁷, вижгайки да идват с кораби бели хора с бради, ги посрещат като братя, тъй като в техните свецени книги било отбелязано, че някога в далечни, много далечни времена от изток на кораби откъм голямото море били дошли техните предци.

Ордата на Кортес, конници и пехота, състояща се от не повече от 700-800 човека, нахълта в сраната и завладя столицата им Теночтитланг. Приказно красивият град изненада всички. Останаха с впечатлението, че се намират пред град, за какъвто се говори само в легендите. Разположен на полуостров на бистро, голямо високотлантинско езеро, заобиколено с разкошна растителност и чудни релефи на планинските върхове, той смая всеки човек от отряда дотолкова, та да си мисли, че е влязъл в омагьосано царство.

Посрещна ги най-гружелюбно вождът на ацтеките – Монтесума¹⁸, който разказа на Кортес:

– Ние не сме първите синове на тази земя. Векове назад нашите прадеди са дошли от изток на кораби през морето, водени от великия Кацалкоатл, и са се заселили тук. А ние управляваме тази земя като техни наместници. Великият вожд и нашите прадеди са били мъже с бяла кожа, с дълги бради и са били истински синове Божици, защото гонесоха тук светлината, знанието и мъдростта. Донесоха семена и знание как да обработваме земята и как да садим и да от-

глеждаме тези семена. Донесоха знанието и умението да строим тези сгради и жилища, храмове, пътища, а също и занаятите, които ни дават възможност да правим неща, улесняващи нашия живот. Донесоха ни също и писмеността. Земята, от която са дошли нашите прадеди, е била голяма, намирала се е всред този океан, откъдето идват вие, и се е наричала Ацтлан. В градините на тази земя, заобиколени от високи планини, са живели богове. А насред нея се е издигала висока пирамида. В нашата свещена книга – продължил да разказва по-нататък Монтесума – *Чопал Поака*, което ще рече *История на Слънцето*, се разказва за голямата катастрофа, станала на тази земя. Ето какво е писано там: „В тази минута небето се спусна до земята, заваля огнен дъжд и в един-единствен ден всичко бе унищожено от него, всичко погина. Земята се залюля и бързо почна да потъва. Грамадни вълни заляха всичко. Разпенените вълни погълнаха цялата земя, потънаха и високите върхове наоколо“.

Така дружелюбно разказваше доверчивият и благороден вожд на миролюбивия и незлобив народ историята на Атлантида, без да разбере, че пред тях не са синовете Божи, каквито са били техните прадеди, а прегрешени чудовища, вълци в агнешки кожи, нетърсеци нищо друго освен злато. Нахвърлиха се те жестоко срещу мирния народ, безмилостно ограбваха и избиваха. Хитро постъпиха, като загържаха вожда им, затвориха го, като казаха, че ще го освободят срещу злато. С това искаха да изцедят от народа и последното зрънце от този жълт метал.

Народът обичаше своя вожд и донесе всичко, което имаше. Напълни се едно помещение, дълго 20 стъпки, широко 12 стъпки, и златото стигна височина 6 стъпки. То бе взето, а величавият им вожд Монтесума беше убит.

Така бяха измамени тези непокварени души, за да научат страницата от голямата книга на злото – метод, който се прилагаше много векове наред след Кортес.

В оргата на Фернандо Кортес имаше един мъж, който беше тръгнал да пътува от любов към разнообразието, богатите впечатления и жаждата за знания. Беше весел, жизнен, разположен, крайно внимателен и услужлив към всички. Той нямаше нищо общо с устрема и жаждата за богатства и грабеж. Не се интересуваше от онова, което вдъхновяваше другарите му. Всички го обичаха не само заради неговите топли качества, но и затова, че в най-напрегнати трагични и безизходни моменти всякога умееше да внесе една ведрина, едно успокоение със своята находчивост и умение да намери сполучлив и оригинален метод за излизане от затруднението. Казваше се Писаро Биони. Беше се нагърбил с най-черната работа в кухнята – да се грижи за огъня, за порядъка и чистотата на съговете там. Той се движеше с тази маса от хора – беше им чужд, но бе и необходим за тях. Беше като един зародиш, като един носител на живота, едно житно зърно в сред грамадната мъртва земя наоколо. Движеше се с тях и никога не вземаше участие в техните деяния.

Един ден, когато оргата беше отишла пак по грабежи, лагерът бе пуст и само няколко войници се изтягаха по дебелите сенки край загасналите огнища. Почивайки след усилена кухненска работа, Биони взе съговете и отиде за вода. Там забеляза човек, седнал подпрян до едно дърво, блед, слаб, изнемощял, със затворени очи. Предпазливо се приближи към него и видя, че той бавно отваря очите си.

– Кои сте вие? Какво ви е, откъде сте? Не приличате на тукашните – енергично запита Биони.

Виждайки стария и изнемощял блед човек, той не гочака отговор. Бързо се затича към потока, донесе вода, даде му да пие, намокри лицето му и бързо се отправи към лагера да му донесе нещо за ядене, мислейки, че старецът просто е отпаднал от изнемощяване и глад.

Човекът бе висок, строен, с бяла коса и дълга бяла брада. Беше някак странно облечен. Биони му погледна да хапне и му донесе отново вода. Той го гледаше с изненада и учудване, защото старецът едва беше хапнал, и лицето му изведнъж се освежи, стана бодро, жизнено и от цялата му фигура дишаше живот. Бе приятно да го гледаш, защото лицето му всеки миг ставаше все по-красиво и вече сияеше. От него лъхаше нещо, което предизвикваше чувство на почит и уважение.

– Вие чужденец ли сте? – запита отново Биони.

– Не, не – отговори старецът. – На тази земя никога не е чужденец.

– Но вие не сте от индианците, не сте и испанец, а така хубаво говорите нашия език.

– Ние говорим и разбираме езика на всички хора, които служат на доброто.

– Но я ми кажете – подхвана отново Биони, – намерих ви толкова отпаднал и изнемощял, че се изплаших за вас. А сега сте така свеж, жизнен, бодр, и то едва-що се докоснахте до това, което ви гонехох за ядене.

– Ние се храним от вниманието и любовта на хората. Твоето внимание и любов ме нахраниха, а омразата и злобата ни изтощават.

Старецът отново похапна малко от онова, което му беше донесено, привърши с храненето, после стана леко и бодро се запъти към езерото, в което се втичаше бистрият поток. Плесна с ръце и след малко се появи лодка с ви-

сок, снажен, приветлив гребец. Той докара лодката до брега и услужливо им помогна да се качат в нея. Когато седнаха, непознатият подхвана:

– Вие сте тръгнали за богатства, за злато. Ела с мен да ти покажа какво са богатствата и кое е богатството.

Лодката леко и плавно се плъзна по гладката повърхност на водата, като се носеше някак необикновено бързо напред. Стигнаха до остров, потънал обилно в чужда зеленина. Лодката се спря до вдадена във водата суша и двамата слязоха от нея. Запътиха се по стръмна пътека и стигнаха до високи скали. Покачиха се на малка площадка, където през тесен процеп в скалите можеше да се премине. Непознатият се вмъкна в него, а след това – и Биони. Входът, отначало тесен, започна да се разширява. Движеха се по коридор, меко осветен, без да се разбира откъде идва светлината. Стигнаха до голяма зала, също осветена, още по-светла, отколкото коридорът. Непознатият се доближи до средата на залата, където имаше много сандъци – дебели, здрави и добре заключени. Извади връзка ключове и един по един започна да ги отключва.

– Ето, виж – каза той, посочвайки му първия сандък, – тук има злато на гребни зрънца. Там, в следващия, то е на големи люспи като листа на дърво, а в съседния до него сандък има злато на големи буци с най-причудливи форми. В другия до него има сапфири и кристали в красив небесносин цвят. По-нататък – друг, пълен с едри кристали с чуден блясък от тъмносин цвят – аметисти, а другият до него бе пълен със смарагди, светещи със зеления цвят на пролетните води, носещи живот. До него сандъкът е с кристали, жълти като лимони – топази, носещи мъдрост в себе си. Ето го и другият – с червени рубини, носещи възбудата. Там, по-нататък, е сандъкът, пълен с бели блестящи гуаманти, носещи чистота.

Всичко грейше и сияеше с неземно вълшебство. Биони гледаше с голямо внимание чудните форми, размерите, багрите, блясъка, но в него не трепна ни желание, ни жажда да ги притежава. Той ги гледаше с интерес като чудни творби на природата. Възхищаваше се от онези сили, които ги бяха създали, и от възможността на природата от така нареченото мъртво вещество да твори такива красоти. В него не трепна нито нотка на скъперничество, нито подтик за обсебване.

По едно време Биони се обърна към непознатия, за да го запита как е могъл да събере такова богатство, такива скъпоценни кристали с тези чудни багри и блясък. Крайно много се изненада, че непознатият го гледаше с топлота и възторг. Лицето му светеше от някаква неземна радост. Непознатият разбра изненадата и негоуменieto на Биони и каза:

– Това богатство е красиво отвън така, както е струпано, но е опасно, когато човек го пожелае. Тогава то го зарабва, заслепява го и скъсва връзката му с Бога. Но милион пъти по-красиво е то, когато е вътре в човека, в кръвта му, във всяка негова клетка, в неговата гуша. Тогава златото носи за човека здраве и морални устои. Небесносините сапфири носят възвишената и чиста любов. Тъмносините аметисти изразяват истината, на която човек служи. Жълтите топази отразяват мъдростта, която е озарила човека. Червените чисти рубини – готовността на човека да отдава силите си само в служба на доброто. Чудните зелени смарагди носят щедростта, с която човек раздава неизчерпаемите си богатства – готовността да помага. Белите гуаманти са чистотата, която той има. Това богатство гледах в тебе и му се възхищавах. Външните богатства са тежки. Ето, помъчи се да вдигнеш поне един сандък. Не можеш – прогължи по-нататък непознатият.

- Те теглят към центъра на Земята и всеки човек, всяко общество, всеки народ, който се натовари с тях, който ги пожелае, който иска да обсеби богатствата на света само за себе си, не може да не потъне. Атлантида, където се родих и живях и откъдето идвам, красивата и богата Атлантида, тази божествена градина, потъна, защото се намериха в нея народи, които се съблазниха от това външно богатство, пожелаха го и го обсебиха за себе си. Континентът натеза, не издържа и потъна. Испания, която сега е отворила чудовищна уста да погълне богатствата на света с насилие и грабеж, също ще изчезне от света. Но заради тебе, заради един испанец, който с дълъг труд и усилия можа да възпита чувствата, мислите и постъпките си и да наложи над тях контрол, който придоби тези богатства вътре в себе си, една малка част от нея ще остане.

Непознатият още дълго говори на Биони за бъдещето, за народите, които ще живеят на Земята, и за онези нещастия, които насилието, измамата и грабежите ще донесат на човешкия род, докато хората разберат, че на тази Земя място за насилие, грабеж и измама няма. Биони слушаше, чувствайки правотата и величието на тези думи.

- Тези буци злато, тези скъпоценни камъни и кристали са дворци на земните богове, в които те са затворени сега. Искаш ли да ги видиш?

Непознатият приветливо се усмихна, взе в лявата си ръка голяма буца злато, а в другата - по един от всички скъпоценни кристали. Вдигна ръцете си пред Биони и каза:

- Ето, гледай, Биони!

Биони трепна от изненада. Че от кого този непознат човек, когото за първи път вижда и само преди малко срещна тук, знае името му? Непознатият се усмихна и промълви тихо:

– Аз отгавна те познавам и правя усилия да изгоря в душата ти всяка съблазън, всеки погтук, всеки стремеж към формата и блясъка. Колко пъти си страдал и пъшкал, когато изгарях тези кълнове. Аз току-що бях завършил своята задача да те изчистя, когато ти ме намери изморен, измъчен и отпаднал от усилията, които бях употребил за това. Сега, когато ти вече си чист, аз мога да ти покажа и да те разведа из приказното царство на формите и блясъка, без да се страхувам, че ще станеш техен роб, както твоите другари и вогачът им Фернандо Кортес.

Биони се загледа в ръцете му и видя как формите на буцата злато и кристалите бързо се разрастват и стават все по-големи и по-големи и бързо се пресътворяват.

Скоро се озоваха в един разкошен дворец.

– Ти се изненадваш и се учудваш от това, което става пред теб – усмихнато промълви непознатият. – Всяка форма, която гледаш, е плод на движението на нейните частички. Тя е по-малка или по-голяма съобразно скоростта, с която частичките на тази форма се движат. Увеличили се скоростта им, и формата става по-голяма. Земята, на която ние живеем и се развиваме, има вещество колкото един голям орех. Скоростта, с която нейните частички се движат, са ѝ гали този размер, който засега има. Увеличили ли се скоростта на тези частички, то и размерът на Земята ще стане по-голям, нещо, което непрекъснато става, макар и бавно. Ти виждаш всеки ген Слънцето. Всяка сутрин отправяш погледа си на изток, за да го посрещнеш – нещо, на което те научих. То е много, много по-голямо от Земята, защото частичките му се движат с много голяма скорост. Колкото по-голяма скорост има в дадена форма, толкова по-голяма разумност има там.

– Аз не направих нищо особено сега, само увеличих скоростта на частичките в буцата злато и в скъпоценните камъни – и ние имаме този дворец, който виждаш и в който сме сега.

Погове, тавани, стени, стълби, колони – всичко искреше от блясък, направено от злато, обсипано със скъпоценни кристали в най-различни багри. Двамата бавно се разхождаха по обширни коридори, докато стигнаха до широка зала, в средата на която имаше трон. На него седеше нистък, набит, с тъмна кожа и черна, гъста коса, с дебели вежди, с малки тъмни подвижни очи цар – царят на Земята. Той и неговите многобройни слуги, които го заобикаляха, като видяха двамата новодошли, паднаха на колене и ниско им се поклониха. Всички слуги държаха в ръцете си куки, а царят – най-голямата.

Непознатият вдигна ръка и тълпата слуги се раздвижи и прогължи работата си. Всички те бяха забили своите куки в някакви хора и ги влачеха към една зейнала прег трона на царя гупка. Биони се загледа по-внимателно и с изненада забеляза, че всички хора, които бяха влачени с куките, бяха все от отряда на Кортес, а най-отпред беше и самият Кортес, теглен от много слуги и от царската кука.

Царят самодоволно се усмихваше на големия улов. Всички биваха довлечани до зейналата прег трона гупка и потъваха там вдън земя.

– И ти мина през този аг и докато те измъкна, колко много усилия направих! И те ще излязат, но с големи мъки и страдания – промълви меко непознатият.

Двамата прогължиха да се разхождат по-нататък из двореца. Биони с възторг гледаше и се радваше на умението и творческия размах на строителите му, без да пожелае нещо от онова, което видя там.

– Такива бяха – продължи непознатият – дворците на Атлантида. Този е един от тях. Всички те се смалиха, затвориха се в тези буци злато и скъпоценни кристали, които ти видя в сандъците. Когато настъпи времето, те отново ще възраснат в такива разкошни дворци, в които вече ще живеят богове. Ти отлично премина и последната проверка – приключи непознатият, обръщайки се към Биони. – Излизаш оттук толкова тежък, колкото беше и когато влезе. Слава на Испания, че е родила такъв син, заради когото ще се спаси част от нея.

Непознатият се усмихна, нещо затрептя пред тях и малко след това Биони видя пред себе си двете ръце, които гържаха буцата злато и скъпоценните камъни. Поставиха ги в сандъците и отново ги заключиха, за да чакат благоприятните времена, когато отново ще станат дворци на синовете Божи и – бъдещите жители на Земята.

Исправиха се, обърнаха се към изхода и бавно заизлизаха навън. Биони вървеше замислен, озарен от една нова мъдрост, от една нова светлина.

* * *

Ние всички минахме през тази съкровищница и всички бяхме претеглени от нашия велик Учител – и на влизане, и на излизане...

март 1968 г.

КАДИС

Мохамед¹⁹, основател на ислямската религия, издигна като основен принцип на своето верую покорството – пълното и безпрекословно послушание и изпълнение на всички повели, дадени от него; приемане на всичко, без да се мисли дали трябва, или не, дали условията и моментът оправдават дадената директива. Ето защо той нарече своята религия *ислям* – арабска дума, която, преведена, ще рече *покорност*.

Мохамед издигна себе си като изразител на волята на Аллаха, следователно е непогрешим. Оттам и казаното от него бе задължително за всички и всякога за голямата задача, която си беше поставил – да завладее света и да наложи своето верую навсякъде – това бе първото условие.

Следващата стъпка за изпълнение на голямата задача беше да има много здрава връзка между последователите му. За тази цел той издигна взаимопомощта като важен принцип в отношенията между последователите на новата религия. Наложил облога *закат*, който задължаваше всеки да отделя част от придобитото от своята работа и да го раздава на бедните, нуждаещи се хора, на пътниците и войниците, сражаващи се за разпространението на новата религия.

В такова вече подготвено общество Мохамед можеше да разпалва устрема за вдигане на свещена война – войната против всичко и всички, които не се прекланят и не приемат неговите идеи, неговата религия. Амбицията му за завладяване на света и за насаждане на новата вяра навсякъде бе разпалена до крайни предели. За постигане на тази

цел в предсмъртния си час на 5 юни през 632 г. той издигна лозунга: „Аллах е непобедим, победата е на наша страна. Който умре за правата вяра, той е праведник и ще отиде при Аллах в рая“. А в рая има „планини от пилаф и потоци от шербет,“ – както е отбелязано в Корана. „Ще лежиш на меки постели, ще ягеш сладки плодове и чаши с бистра вода ще ти се поднасят за наслада.“ „Ще има райски девичици, красиви, с големи очи, които ще се въздържат да гледат другите мъже, освен своите.“ „А за неверниците, тези, които не искат да следват новата вяра – мъки в пъкъла, където ще се тълчат с плодовете на дървото *елзакум*, които са тъй горчиви, както нищо друго по света, и ще пият вряла помия.“

Така опиянени и вдъхновени, арабите, водени от своите халифи, сметнали себе си за преки наследници на Мохамед като сенки на Аллах върху нашата Земя, си присвоиха правото да бъдат наставници на човешкия род, пазители на чистата вяра, надзорници за правилното изпълнение на всички повели, написани в Корана, Суна²⁰ и Шериата, където са посочени правилата, нормите, обредите, които всеки последовател на религията трябва да изпълнява. Провъзгласиха се за абсолютни господари над всички, нетърпящи никакво възражение от никого. Те вдигнаха зеленото знаме на пророка и с тъй фанатизираните орди връхлетяха като могъща лавина върху познатия ни тогавашен свят. Завладяха Палестина, Сирия, Месопотамия, Персия, Загказказието, Средна Азия, Египет, Северна Африка, част от Индия.

През 711 г. навлязоха в Пиренейския полуостров – най-напред в плодородната, потънала в зеленина и сочни сладки плодове област Бетина. Когато видяха там чудно красивите жени с големи тъмни очи, както в Корана са

описани райските девици, те нарекоха тази страна Андалузия – страна на божествено красивите девойки. И тук, както и навсякъде, с огън и меч налагаха новата религия, сковаваща живота, свободната воля и проява на хората, най-вече на жените.

Но девойките в Андалузия не знаеха и не искаха да знаят за Мохамед, нито за неговата религия, нито пък за фанатичните норми и правила за живеене, събрани и изложени от неговите приемници, присвоили си правото на най-добри изразители на новата вяра, където между другото се повелява жената да закрива лицето си и всички части на тялото си, да бъде безмълвна и да не поглежда чуждите мъже; и още много ограничения, които им отнемаха правото да се радват на живота и на онова, което той носи в себе си. Жените в Андалузия си живееха весели и радостни, свободни като птиците небесни. От очите им бликаше топлота, нежност и любов, а гласовете им огласяха потъналите в свежест и отрупаните с плодове градини.

Халифът, водачът на арабските орди, който завладя тази страна, сметна, че това гържане на младите жени не само потъпква директивите на Исляма, но и ще внесе опиянение, разхлабване на дисциплината и разложение сред войската му. Ето защо изгаде строга наредба, че всяка жена, която не изпълнява повелите на новата вяра, като излага на показ красотата си, ще бъде затрупвана и пребивана с камъни, хвърлени от всеки, който я зърне.

В утрото на чуден, свеж, прекрасен ден владетелят на Андалузия – халифът Абдурахман, придружен от голяма свита първенци, препусна на лов по долината на спускащата се от планината чиста, бистра река. Към обяд беше вече топло, но от разпенената река идваше прохлада, която приятно галеше и отпъждаше всяка умора и досада.

В един вир, където падащата отвисоко вода се спускаше и пръскаше обилно светещи като брилянати капки, беше влязла да се окъпе Кагис – чудно красива девойка, слязла от планината. Тя живееше там всред тучни пасища в малка къщичка заедно с родителите си, помагайки им в отглеждането на стадото овце и на малкото засети ниви.

Вида я халифът, спря се, впери поглед в нея и замря. Спряха се и другите и насочиха поглед към водата.

– Какво е това, как може толкова нещо! – изрева халифът, като разтърсваше побелялата си брада. – Това е оскърбление за нашите очи, това е погазване на Шериата, създадения от Аллах и дадения ни чрез пророка законник. Не знае ли тя какво престъпление прави, като се показва открита навън? Това е предизвикателство и потъпкване на религията ни, на чистата ни и свята права вяра! Веднага я хванете и я доведе тук! – със същия тон продължи халифът.

Останалите, поклащайки глава и с разни възгласи, даваха израз на своето възмущение. Двама от свитата телохранители, които придружаваха ловците, се затичаха, прецапаха бистрата вода и се устремиха да хванат девойката. Тя ги видя, успя да изтича и да облече набързо грехите си от лен, но не можа да избяга. Войниците я хванаха и я довякоха пред свитата на халифа. Кагис разтърси глава, за да изпадат капките вода, отметна мокрите си коси назад и с големите си очи, излъчващи мек, галещ като кадифе поглед, изгледа с почуда разкошно облечените, яхнали здрави, охранени коне първенци.

– Защо ме хванахте и довякохте тук? Какво съм ви сторила? – с укорен глас заговори Кагис.

– Ти не знаеш ли повелите на Корана и на Шериата, законите, дадени на човешкия род от Аллах чрез великия

пророк? Там е казано, че красивите жени навън от дома си трябва да ходят забулени и да не поглеждат мъжете. А ти и двете престъпления направи наведнъж. Ти погазваш правата вяра. За такива престъпления сме решили всеки от нас да хвърли камък върху теб, докато бъдеш затрупана от тях.

– Че как така?! – подхвана отново Кагис с достойнство. – Господ е навсякъде. Няма място в света, където Той да не е, защото нищо не може да има без Него. Щом Господ е навсякъде, то и законите Му трябва да бъдат навсякъде – ясни, разбрани за всички. Колкото едно нещо е по-велико, толкова е по-просто и разбрано. Господ е най-велик и затова Неговите закони са най-лесни за разбиране. Той е един. Господ има само един закон – Любовта. Този закон е написан навсякъде. Погледнете, вижте наоколо, навсякъде е записан той! А вашите закони аз не ги знам, защото не ги виждам никъде в природата. Те са си ваши и вие сте свободни да си живеете с тях, но не и да задължавате мен и другите да ги изпълняваме. Очите ми са дадени да гледам Божиите творения, да им се радвам, на тях и на живота, който тече в тях. А какво съм виновна, че Бог ме е създал тъй красива? Красотата е Божи дар, създадена, за да облагородява, за да възпитава. Човек е създаден, за да бъде най-красивото същество на Земята. Когато Бог създаде човека, той го направи толкова красив, че ангелите бяха повикани да го видят. Всички така го обикнаха, че слязоха на Земята, за да му помагат да възрасте като тях...

– Млък! – изрева халифът. – Само законите, дадени ни от Мохамед, са правите закони. Всички трябва да ги изпълняват!

И като се обърна на всички страни, изгледа свирепо присъстващите. А те като опиянени бяха вперили погледи в красивата Кагис и не можеха да мислят.

– Какво гледате, какво чакате?! Законът трябва да се изпълни! – продължи да вика халифът. – Вземайте камъни и хвърляйте върху тази жена, потъркала правата ни вяра!

Членовете на свитата като че ли се събудиха и трепнаха, като разбраха, че ще трябва да изпълнят такова жестоко задължение на закона. Без да мислят, слязоха от конете си, наведоха се и взеха всеки по един камък. Изправената, вързана вече за едно гърво девойка стоеше спокойно.

Пръв запрати камъка халифът Абгурахман. Камъкът полетя и падна на главата на Кагис. Но чудо, камъкът леко докосна главата ѝ, като че ли беше пеперуда, и остана там, в косите ѝ. Но беше станал бял, прозрачен, бистър и блестяше с неземни багри, превърнал се в брилянт. Полетяха камъните, хвърлени и от другите, но всички те падаха по тялото на девойката меко, леко, заставаха там, като заблестяваха в чудни бистри багри, защото се превръщаха в скъпоценни камъни.

Всички гледаха чудото, стояха в изненада, вкаменени. Момичето стоеше и ги гледаше с топла усмивка. Вържетата, с които беше вързано, паднаха, а го нея...

– О, какво е това?! – ревна отново халифът, който пръв се съвзе. – Това е пророкът, великият пророк Мохамед, целият облян в кръв от хвърлените от нас камъни! Защо, защо стана така?! Откъде гоиде пророкът? Ние хвърляме камъни по нея, престъпницата, незачитаща закона, а как така тези камъни паднаха върху пророка?! Кога е дошъл, защо не го видяхме? Ние добре се целихме, с всички сили хвърляхме камъните по нея! Как стана така, че тя се покри със скъпоценни камъни, а великият ни пророк е с кървави рани, нанесени от нас?

Съвзеха се и другите и видяха как Мохамед вдигна измъчената си глава в страдания нечовешки, изправи окър-

вавеното си тяло и бавно тръгна към свитата на халифа. Като стигна го тях, с тих, измъчен глас им каза:

– Господ ме прати да ви кажа, че аз понасям страданията от всички неправди, които извършвате в мое име. Вие оскърбявахте, обвинявахте и измъчвахте невинните и знайте, че всички камъни, които хвърляте, всички клетви, които отправяте към тях, се превръщат в най-чисти скъпоценни камъни, както стана това при тази невинна девойка. Тези скъпоценни камъни ги правят богати, много богати, и те ще разполагат с това богатство. А вие, които хвърляте тези камъни, които обвинявате и оскърбявате невинните, обеднявате и ще стигнете до просешка тояга, ще прекарате живота си в немотия и оскъдица, защото затворихте сърцата на всички и няма кой да ви даде нищо. За мен, в името на когото вършите всичко това, остават страданията от кървавите рани. Такъв е великият Божи закон!

Всички стояха безмълвни, без да могат да кажат нищо – само слушаха и гледаха. Щом Мохамед приключи, той се обърна и бавно тръгна след Кагис, която се изкачваше по склона на планината към бащиния си дом – богата, отрупана със скъпоценности. И се скриха, потънаха двамата в пицната зеленина.

Блесна светкавица, гръм разтърси небосвода, заваля пороен гъжг. Едва тогава членовете на свитата гоюдоха на себе си.

– Време е да се връщаме – с потиснат глас промълви халифът.

Обърнаха всички конете си, яхнаха ги и потеглиха към престолния граг. Не след дълго стигнаха и спряха на едно възвишение, от което се виждаше целият граг. Видяха отряд конници да препускат към тях, а градът бе потънал в

гим. Обзе ги потиснатост пред новата изненада. Конниците бяха от охраната на гвореца. Скочиха от конете, сториха дълбок поклон и пълзешком се приближиха до халифа.

– Господарю – със загъхан глас подхвана първият началник, – има бунт и измяна от управителите на големите селища! Отказват да се подчиняват! Техни хора дойдоха в града, запалиха гвореца и те търсят да те убият! Бягайте, угат след нас!

Изплашена, цялата свита побягна на разни страни – да се спасява от нависналата опасност и явната гибел. Пръснаха се по широката испанска страна да скитат, като просяци да изкарват прехраната си, защото не умееха нищо друго да правят, освен най-лесния занаят – просията.

От този ген великото халифство в южната част на полуострова започна да се разпада на малки княжества. Това беше началото на края на арабското владичество на Пиренейския полуостров.

Юни 1968 г.

МЕЙ-ТУ

Планетата Земя е дете на Слънцето, място на мъки и страдания, място, където животът с мъка си пробива път. Едно ангелче помолilo своя по-голям брат да му посочи къде е адът. Големият ангел хванал за ръка малкия, довел го на Земята и му казал: „Ето го ада“.

Учителя

1871 г. В щата Парауба, Северна Бразилия, един роб при работа на полето намерил камък, който му се сторил интересен. На горната страна на камъка имало странни чертички, наречени в правилни редове. Робът бил доста точно интелигентен, за да разбере, че пред него се намира интересна находка. Взел камъка и го отнесъл на своя господар.

Плантаторът прибрал камъка, без да му обърне внимание. Но синът му, като го видял, имал щастливата идея да прекопира точно непонятните чертички и да ги изпрати на историко-географския институт в Рио де Жанейро. След внимателни и дълги изследвания те се оказали старинен финикийски надпис, датиращ от времето на цар Хирам²¹ от град Тир, царувал между 970 и 936 г. преди Христа. Надписът, след още много изследвания, се оказал напълно истинен, а не някакъв фалшификат. Той гласял:

„Този паметник от камък беше сътворен от ханаанци²² от град Сигон, които в 19-та година от управлението на Хирам – нашия могъщ владетел, се отправиха под закрилата на боговете и богините на път, за да основат владения в далечни страни. Десет финикийски кораба, натоварени

със заселници, тръгнаха от залива Акаба на Червено море. Пътуваха две години все покрай бреговете на Африка. При една буря в океана на запад от брега нашият кораб се откъсна от останалите и се понесе по теченията на океана и стигна до този непознат и чуден бряг. В кораба имаше 12 мъже и 3 жени. Този бряг аз – Мей-Ту, слуга на богинята Астарта²³, взех за свое владение. Дано боговете и богините бъдат милостиви към нас“.

През 1251 г. пр.Хр. почива Рамзес II²⁴, най-войнолюбивият фараон от третия период на египетската гържава. Дългите войни наистина дават едно разширение на Египет, като между другото придобиват и цялото Източно Средиземноморие с богатите тогава финикийски градове Тир, Сидан, Бибъл, Берута и др. Тези войни обаче заедно с големите показни строежи, предприети по това време и имащи за цел да подчертаят само величието на този честолюбив фараон, изтощават и разоряват стопанството на страната. Народът обеднява и при неговите наследници смутовете и недоволствата я заливат наврег. Централната власт е вече слаба и не може да се справи с набезите на диви и жадни за грабеж племена, намиращи се наоколо както по суша, така и по море. Животът става несигурен, пътуванията – рисковани, търговията замира. Финикия²⁵ се освобождава от робството на Египет, но беднотията и замрелият стопански живот остават.

970 г. преди Христа. В този тежък период за Финикия започна управлението на цар Хирам – млад, силен, с ум и инициатива човек. Всяко утро в прохладата на деня той излизаше на терасата на своя дворец и гледаше замислено разстилящия се пред нозете му граг Тир. Недалеч се виждаше брегът на блестящото от утринните слънчеви лъчи море, където лениво се поклащаха задрямалите кораби.

Дълги дни и нощи бяха закомвени те, без да се знае докога ще бъде така. Една мъртвешка ръка се беше разпротряла по целия средиземноморски басейн и сковаваше живота на народите там. Стопанствата и търговията бяха замрели.

— Какво мога да направя, как да се влее живот в това мъртвило, как да се избави народът от този застои, от тази беднотия? – С тези мисли лягаше и ставаше Хирам. Тези мисли бяха приковали ума му и в това свежо и ясно утро.

Шум от леки стъпки прекъсна мисълта на царя. Един строен, с пъргави стъпки човек се приближи до него. Беше брат му Мей-Ту, който наскоро се бе завърнал от малкото селище, разположено в планината, където беше школата на Берешиг-Ба – човек мъдър, с много знания и опит в практичните дела. Мей-Ту бе завършил школата с голям успех.

— Все така мислиш, мислиш – подхвана гошлият брат, – знам какво те мъчи. Защо да не отидем при Берешиг-Ба – мъдреца от планината, да се посъветваме с него. Ти знаеш колко мъдрост и опит има той, все ще може да каже нещо за изход, за излизане от тази трудност. Да отидем!

Още същия ден се даде нареждане да се приготви всичко необходимо за дългия път към планината.

В зори на другия ден двамата братя, придружени от двама помощници, слязоха на пристанището и с една богато наредена лодка, карана от добри гребци, се отправиха към близкия бряг, откъдето почваха възвишенията на планината. Четиримата пътници слязоха и с енергични стъпки тръгнаха към изправящите се пред тях стръмнини. Вървяха през целия ден. Прохлагата, чистият планински въздух, ароматът на ливански кедър и горски цветя ги ободриха, внесоха надежда и радост и разтикаха настъбра-

лата се мъка в душите на братята от тежките царски задължения. Хирам беше доволен и благодареше в себе си, че прие идеята на своя брат.

Привечер стигнаха до малкото селище на една поляна сред дивна гора от кедрци, където живееше Берешиг-Ба. Гостите бяха посрещнати с топла усмивка и с голямо внимание и бяха настанени да си починат.

Двамата братя още същата вечер се срещнаха с Берешиг-Ба и му изложиха целта на своето посещение. Мъгрещът ги погледна, усмихна се и им каза:

– Утрото е по-мъдро от вечерта, сега си починете, после ще вечеряме, тогава пак ще се порадваме на онова, което ни заобикаля и което животът носи, което боговете ни дават. Погледнете каква красота е пред вас, какъв въздух, каква бистра вода клоkochи от планинския извор до нас. Най-после ще се насним под звездната покривка на боговете, а утре ще обсъждаме вашия въпрос – приключи Берешиг-Ба.

Някаква топла радост сгръваше душите на двамата братя. Чувстваха лекота, чудовищен мъчителен товар беше смъкнат от гърба им. Те бързо заспаха под опияняващия повеи на планинското дихание.

На утрото богри, каквито никога не бяха се чувствали, станаха и по указанията на Берешиг-Ба отидоха да посрещнат изгрева на Слънцето – сегалището на боговете, които създадоха Земята и всичко, което има на нея. Топлата закуска след това подкрепи и внесе разположение за спокоен и обмислен разговор.

– Разбрах – започна пръв Берешиг-Ба, – вие сте затруднени, спънат е животът на народа от големия застои, немотия е навред. Когато искате да използвате силата на водата, вие я презграждате и я пускате по нов път. Човекът

по начало е мързеливо същество. Боговете се видяха в чудо, докато накарат човека да работи. Той, с редки изключения, няма жаждата да учи, да твори, ако не бъде заставен за това. Ето защо от време на време боговете слагат спънки пред спокойния, приятен живот на хората, в който като в приятна дрямка те прекарват времето си – без напрежение, като в люлка. В такъв един живот нищо не се придобива, не се прави нито крачка напред в безкрайния Божествен път. А така не може. Задачата на човека и на човешкото общество е да върви все напред, да учи и да придобива все нови и нови неща от Божествената мъдрост. Тези спънки раздрусват хората, карат ги да мислят, да се напъват, да търсят, а това е искане. Боговете дават само тогава, когато се иска, когато мисълта е напрегната. Възнаграждава се само усилието. Който мисли, че без усилия може нещо да постигне, много се лъже. Без усилия нищо не се постига. Вашият народ е призван от боговете. Той е поставен сега в това затруднение, за да мисли, за да търси. Тези усилия ще бъдат богато възнаградени. Вие ще намерите нови светове и страни, големи възможности ще се открият пред вас и пред народа ви. Ще бъдете полезни на хората, с които ще се срещнете, като им занесете светлината, знанието и уменията да творите, а те ще ви дадат изобилието и всичко необходимо за един добър живот. С това и вие, и те ще направите крачка напред по Божествения път.

На тебе, Мей-Ту, като на мой ученик, е отредена задачата да отвориш вратата за новата ера. Когато част от рибите намериха за утеснени условията за живот във водата, с големи усилия излязоха навън. Но те бяха възнаградени, защото намериха нов свят – по-богат, по-красив, по-разнообразен и с по-големи възможности. И с вас ще стане същото. Това няма да стане така леко и приятно, както

ви се иска, но тъкмо затова то ще бъде по-ценно и за другите хора, и за вас. Идете си сега, дръжте мисълта си будна и не се страхувайте от нищо, защото боговете са с вас.

Братята станаха, благодариха на Берещиг-Ба, благодариха и на боговете, сбогуваха се и си тръгнаха.

– Чудно нещо – подхвана Мей-ту, обръщайки се към брат си, когато се отдалечиха от селището – всичко беше така хубаво, а не разбирам защо на прощаване в погледа на Берещиг-Ба имаше някаква мъка, скръб... Защо ли е така?

– Така ти се е сторило – отвърна Хирам, за да успокои брат си.

Ободрени и обновени, те бързо заслizaха по склона на планината и скоро стигнаха подножието. Братята вървяха напред, а двамата помощници ги следваха отдалече. Но ето, на един завой пред тях се появи група добре въоръжени хора. Дватама помощници, които вървяха доста назад, като видяха въоръжените хора, разбраха, че има беда, хукнаха и за миг само се изгубиха из зелените шубраци.

– Ние ви видяхме – подхвана здрав и едър, въоръжен до зъби мъж, излязъл напред. – Видяхме ви, когато минахте оттук на отиване. Вие сте млади, силни и така богато облечени. Личи си, знатни хора сте, и с ум, и с умение. За вас ние бихме могли да вземем добра плата, като ви продадем. Ето защо не мърдайте, за да не изгубите живота си. Отсега нататък сте наши роби и само ние разполагаме с вас.

Хирам и Мей-ту се спогледаха и в главите и на двамата мина една и съща мисъл: „Къде остана онава, което Берещиг-Ба каза? Очаквахме големи възможности, богати условия, да отворим вратата на нова ера, ера на живот, изобилие и творчество, а то какво? Вързани и продадени като роби. Потъпкани и обезличени като животните, и по-лошо даже от тях – потънали в едно непрогледно забвение“.

Резкият и твърд глас на изправения пред тях гигант ги извади от унеса: той заповяда да си свалят скъпите одежди, всички накити и златото, което носеха по себе си. Разбраха и остро почувстваха суровата действителност, която ги бе връхлетяла. Те бяха вече под тежката пета на въроръжена банда, в която за милост и съвест не можеше и дума да става. Освен жажда за грабеж и лично забогатяване, нямаше нищо друго в тях. И сега щяха да ги продагат на многото тържища за роби тѣй, както се продават вещи. Сянка мина по лицата на братята и те бяха готови да викнат: „Богове, богове, това ли заслужавахме, това ли е нашата светла съдба! Берещиг-Ба, ти измами ли ни, подигра ли се с нас?“. Но стиснаха зъби, отпъдиха от себе си този изблик на негодувание, нищо не промълвиха и се примириха със съдбата си. Лицата им се успокоиха и светнаха. Бързо им смъкнаха грехите, накитите, както и всичко, каквото имаха, и им го взеха. Метнаха им по едно вонящо парче от кожа на кръста и ги поведоха напред.

Много дни и нощи вървяха, като им даваха по малко вода и по някоя и друга фурма за храна. В горещите часове на деня почиваха на сянка, потулени заг някой хълм или скала, а нощем и в хладината вървяха усилено. Отначало в галечината от дясната им страна блестяха водите на Средиземно море, но после те се загубиха и не се показаха вече. В школата на Берещиг-Ба Мей-Ту беше изучил много добре звездното небе, движението на Слънцето и на Луната. И сега през почивките той внимателно наблюдаваше небесните светила и каза на брат си:

— Водят ни все в една посока, все на юг. Там има друго море, към него ни водят те, за да ни продагат галеч от нашата родина, а там не съм ходил.

Най-после, след много дни път в непоносимата жега през пустинята, пред тях блеснаха водите на ново море. Измъчени и изморени, бавно пристъпяха напред, а водите на морето цъхваха все по-близо и по-близо до тях. Срещаха се вече и хора, оживлението растеше. Движеха се хора и животни, натоварени с разни стоки. Стигнаха до богато и шумно селище на брега на самото море. Там имаше големи работилници, където се правеха кораби.

Мей-ту, който бе учил много, беше придобил знания и умения в редица науки и разбираше много езици, бързо схвана, че се намират на ново море – Червено море, на залива, дълбоко врязан в сушата, наречен Акаба, а тези работилници, които бяха пред тях, са направени от Соломон²⁶ – най-великият цар на Израилевия род. Соломон беше построил тези големи работилници, където се изработваха кораби, с които опитни моряци плаваха по далечните земи на Африка, Мадагаскар, островите на Индийския океан и Индия – земи, които той наричаше с едно общо име – „земите Офир“, което ще рече „земи на големите богатства“. Те му доставяха скъпи стоки и материали. В тези корабостроителници двамата братя бяха продадени на много висока цена, защото собственикът, който имаше тренирано око да познава хората от пръв поглед, разбра, че пред него стоят мъже с ум, сръчност и умение да творят. Плати високата цена, която му поискаха, без колебание. Бандитите, след като си получиха сумата, бяха много доволни от сделката. Те бързо се пръснаха и се загубиха из пъстрата навалица, а двамата братя постъпиха още същия ден като работници в голямата за онова време корабостроителница.

Мей-Ту не само усвояваше бързо корабостроенето, но и прекрасно се справяше с плаването, като безпогрешно се

ориентираше из опасното Червено море, където бе пращан вече като водач на кораби. Нощем се ориентираше по звездите и най-вече по онази звезда, която всякога, през всички времена на генонощето и годината, стоеше все на едно и също място и сочеше север, а генем – по положението на Слънцето. „В облачно време какво ли бих правил и как ли бих се ориентирал – си мислеше често Мей-Ту. – Наистина, в това море облаци няма, но все тука ли ще плавам?“

Покрай бреговете на Червено море е опасно да се пътува, защото там е плитко и надалече от брега и той изобилства с подводни скали. Много кораби ставаха жертва, особено когато имаше буря. Това Мей-Ту добре го знаеше и подбираше средата на дълбоките места, когато плаваше.

Един ден настана буря, а Мей-Ту беше в открито море с току-що направен кораб, пуснат на първо плаване. В галечината той забеляза кораб, който стремглаво се носеше към брега, тласкан от разярени вълни. Един напън на бурята – и една голяма вълна вдигна и запрати плавателния съд в подводна скала. Корабът беше египетски. Миг само след това той стана на трески. Мей-Ту насочи своя кораб към мястото на катастрофата, като навреме успя да спаси екипажа му, пръснал се из развълнуваното море, кой както е можал – заловен за гъска или грега.

Когато всички се съвзеха и си отпочинаха, бурята беше вече утихнала. Един висок, строен възрастнен мъж с побеляла брада и кротък мъдър поглед се приближи до Мей-Ту и му каза:

– Братко мой, ти спаси моите хора и мен, за което боговете ще ти се отблагодарят, но и аз трябва да ти се отплатя. И не мога да го сторя с друго, освен с това малко човече, вързано за върха на главата с един конец, насочило едната си ръка напред. То е вълшебно. Направено е от чу-

ген скъп метал и има това свойство, че при всички положения всякога указва с насочената си ръка север.

Чужденецът бръкна в пазвата си и извади оттам малкото човече, голямо колкото показалеца му, и го подаде на Мей-Ту, като продължи:

– Аз съм един от жреците на египетските храмове в Тива. Всеки наш кораб се съпровожда от жрец, който гържи в пазвата си по едно такова човече, което, както виждаш, е направено от вещество с чудното свойство да показва с насочената си ръка винаги север. С това ние насочваме и водим корабите в открито море през всяко време – и мъгливо, и облачно, и ясно, и никога не грешим. Аз повече няма да пътувам, защото съм стар и искам да се отдам само на служба на боговете и на изучаване на тяхната мъдрост, ето защо вземи като подарък от боговете и от мен това чудо. То ще ти бъде много полезно, защото ще бъдеш велик мореплавател, много земи ще откриеш и ще отидеш в тях.

Мей-Ту взе човечето, хвана го за конеца, а то се залюля, завъртя се и бързо се спря, като посочи север. Той повтори няколко пъти опита, но все ставаше същото. От радост сълзи рукнаха от очите му. Мей-Ту падна при нозете на благородния човек и не можеше да намери гуми, за да му благодари. Като се съвзе, изправи се и дълго още двамата като братя разговаряха за земята, за вездното небе, за Слънцето и Луната и за много тънкости на корабоплаването.

Мей-Ту привърза човечето през врата си и здраво го притисна към пазвата си. Облачното време и мъглата бяха победени. Той сияеше от радост. Бързо след това се прослави като голям мореплавател и заради големите му заслуги той и брат му бяха освободени от робство от собственика на корабостроителницата.

Да се върнат в родината си, в държавата си, в Тур, бе първата задача сега, върху която трябваше да мислят. Но това не беше лесно. Прег тях бе пустинята - голяма преграда към тяхната цел, пълна с трудности, изненади и опасности. Да тръгнат сами беше невъзможно. А с някой керван, каквито често тръгваха от Акабския залив към бреговете на Средиземно море, бе рисковано, защото не беше изключено самите керванджии да ги заробят и отново да ги продадат или пък скитащи по пътищата на пустинята разбойници да ги срещнат, да ограбят кервана, а самите тях да вържат и да продадат като стока.

Един ден, като се разхождаха из околността на залива, стигнаха до селище в един близък оазис. Спряха се сред селището и потърсиха място за почивка. Докато търсеха с очи, прелестна девойка с усмивка на лице ги покани в сенчест двор на добре наредена къща. Беше дъщерята на шейха - старейшината на селището, а къщата - на самия шейх.

Мей-Ту говореше отлично арабски и леко поведоха разговор - всеки за своите грижи. Разговорът се подхвана с голям интерес, когато засегнаха въпроса за отиването на братята до Тур. Шейхът беше добър и разположен човек, имаше и малък керван, с който в по-младите години прекосяваше пустинята до градовете на Финикия, но сега годините му бяха вече натежали и не се решаваше да поема големия риск и напрежението на дългото пътуване през пустинята. Но като видя как дъщеря му умолително го гледеше с желание да им помогне и как изпод вежди поглеждаше нежния, деликатен и чудно красив като божество, излято от бронз, Хирам, той реши. Дъщерята прегърна баща си и тихо му прошепна на ухото:

— И аз ще гойда.

Още на другия ден керванът беше готов да тръгне на път. Опитният и отлично запознат с пътищата на пустинята шейх добре и без особени приключения водеше малкия керван с пътниците. След дълги очаквания най-после в утрото на чуден ден пред тях блеснаха водите на рогното море. На една височина, огряна от утринното слънце, камилите спряха. Като че ли и те искаха да се възхитят на чудния пейзаж, разгърнал се пред тях – зеленина и полъх на свеж морски въздух. Хирам се доближи до девойката, която с възхищение гледаше напред, и каза на завален арабски език, който той не беше така добре усвоил както брат си:

– Знаеш ли какво е казал нашият мъгрец Берещиг-Ба? Девойката го погледна с внимание.

– Той е казал – продължи Хирам, – че най-хубавото нещо на този свят е да обичаш и да знаеш, че те обичат.

Тя наведе глава и топла усмивка грейна на лицето ѝ. От този ден двамата тръгнаха по един житейски път.

По-нататък керванът пътуваше леко, без напрежение и мъчителни изненади. Обхванати от приятната възбуда на постигнатата цел, те бързо вървяха. Ето го Сигон, а след ден се показа и Тур – перлата на Средиземно море.

С почуда и изненада бяха посрещнати братята в двореца. Настана оживление и радост се разли в царския дом. Малко тържество приключи повратния ден. Когато всичко свърши и братята се оттеглиха за ноцуване, Мей-Ту каза на Хирам:

– Колко са странни понякога пътищата, по които боговете прекарват хората, определени да свършат някоя полезна работа. Никога не бихме се сетили и поели риска да търсим нови морета, освен нашето – Средиземно. Мисълта ни така е прикована към него, като че сме просто

хипнотизирани. Какво би ни изкарало от това състояние, освен тежко сътресение, каквото беше заробването, и как щяхме да придобием този опит и знания, ако не бяхме минали по този път? Колко велик е нашият учител Берешиг-Ба, та ни даде възможност да придобием такава светлина. Наистина, по-пряк път към целта не можеше да се даде.

С тези мисли на възхищение и благоговение пред великата разумност братята заспаха. Хирам се събуди в зори със сладкото чувство, че вече не е сам. Има си гругарка в живота, която ще споделя грижите му за народа. Малко след това при него гойде Мей-Ту.

– Сега пътят, посочен от боговете, даден ни чрез Берешиг-Ба, е ясен – споделиха двамата.

Още същия ден започнаха подготовката за голямата задача: да се търсят нови земи и народи, с които да се почне обмяна, за да се влеят потоците на живота в замиращия им свят. Събраха кандидати за преселници, смели и готови за подвизи и напрежение хора – мъже и жени. Събраха и всичко необходимо за живот в новите земи. Събраха и средства за покупка на кораби от корабостроителниците в залива Акаба и с голям керван, воден от опитния шейх и Мей-Ту, се отправиха по неизвестни пътища да търсят нов живот.

В залива откупиха десет кораба. Натовариха в тях хората и всичко, каквото носеха. В един от корабите беше Мей-Ту с преселниците от Сигон.

В утрото на онзи ден, в който Слънцето прави своя поврат, за да тръгне на юг, опитният мореплавател даде команда да се вдигнат платната на корабите. Духаше благоприятен полъх. Корабите се поклатиха и тръгнаха по леко накъдрената шир на топлото Червено море. Пътува-

нето по него мина благоприятно, защото Мей-Ту го познаваше както собствения си гом.

Луната смени четири фази, когато минаха Бабелмангебската теснина и навлязоха в дълбоките води на могъщия океан. Тук плитчини и погводни скали нямаше, но други беди дойдоха – бурите и големите вълни. Пътуваха бавно и предпазливо почти две години, все покрай брега на голямата земя, всички заедно. Но в една тъмна бурна нощ грамадни вълни като планини пръснаха групата като сламки, погонени от чудовищен ураган. Те повече не можеха да се съберат. С настъпване на утрото бурята стихна, Слънцето изгря и с могъщите си лъчи помиташе надвисналия зловещ мрак, галеше успокояващите се води и донесе надежда на хората. Покачил се на най-високата част на кораба, Мей-Ту устремяваше поглед по всички страни, за да търси другите кораби, но напразно. Освен безкрайната морска шир и малкия му кораб сред нея нямаше нищо друго. Дни наред се взираше той, но все същото – бяха сами.

– Каквото боговете са решили – за утешение промълви той и извади малкото човече от пазвата си. То се залюля и бързо се успокои с насочена ръка на север. Разбра, че корабът им се носи все на запад от някакво силно течение в океана. Пътуваха така толкова дълго, че хората бяха забравили за съществуването на друго, освен на вода и небе.

Но изведнъж – чудо! Лъчите на изгриващото Слънце през този ден се удариха в някаква тъмна зелена ивица, там, на запад, накъдето Мей-Ту вече отдавна гледаше.

– Земя, земя е това! – извика той и всички впериха очи натам.

Ивицата все повече и повече растеше, докато обхвана целия хоризонт. Корабът бързо се приближаваше към брега на новата земя – земя, заляна с величествена растител-

ност. Бързо слязоха всички, за да се нарадват на божията твърд. Много скоро се разбра, че са слезли на земя, обилно, много обилно надарена с вода и с всичко, необходимо за богат и много задоволен живот на човека. Скоро се появиха и хора – тихи и гружелюбни. Бързо се сдружиха, учеха ги на своите знания и умения и събудиха в тях чувството на непозната радост – да създават и творят. За отплата получиха богати дарове.

– Изпълни се заветът на боговете, и то така добре, както не очаквах – си мислеше Мей-Ту често.

Минаха много дни на богат и изобилен живот, но великият мореплавател и ученик на Берещиг-Ба не бе забравил задачата, която боговете му бяха поставили – рогината си и народа, който страгаше там.

Направиха се нови кораби – и по-добри, и по-големи. На товариха ги с богатствата на тази земя и един ден, като вдигнаха платна, потеглиха, за да донесат радост на изстрадалия си народ – там, на източния бряг на Средиземно море.

Така започна нова ера – ера на бурен подем в човешката история, ера на обмяна между две галечни земи, ера на обмен между два галечни народа. Те разбираха, че Земята е голяма и на нея има място за всички. Всеки народ носи нещо особено, нещо различно в себе си, което може да бъде полезно за другите, щом като между тях има разбирателство и мир.

Така смелите, опитни и надарени за големи дела финикийци покориха големите води и направиха връзка с галечни земи.

Юли 1968 г.

ДВАНАДЕСЕТ

*Учените казват, че Слънцето
е образувано от дванадесет
концентрични сфери...*

В Ур²⁷, град от дълбоката гревност, хилядолетия преди Христа царуваше Ур-Баху. В утрото на онзи ден на годината, когато тя почваше своето начало, царят се събуди необичайно рано. Излезе на терасата на своя дворец в очакване да хване първия лъч на изгряващото Слънце.

Беше още много рано. Бледата зора, предвестник на най-голямото събитие на деня, едва беше очертала галечния хоризонт. Той се радваше на свежата и приятна прохлада, която носеше настъпващият ден. Погледна заспалия още град и разбра, че изпаренията, които се надигаха оттам, ще му попречат да приеме първия лъч на Слънцето и първите идеи, които той носи за този ден. Спря се и се замисли за хората от този голям град, за грижите, които те му носеха.

Лек шум на стъпки го извади от унеса. Обърна се и видя да се приближава към него Ишин – главният жрец от храма на богинята Ищар²⁸ – богинята на любовта. Между Ур-Баху и жреца имаше една връзка не само на уважение, но и на дълбока, искрена и топла дружба, в която царят намиреше подкрепа и помощ за разрешаване на всички трудности в ръководенето на гържавните дела.

Ишин бе мъдрец, дошъл някъде от галечните земи на Изтока. Той донесе тук светлината и идеите на своя велик учител Заратустра. В тези идеи на първо място се

подчертаваше уважението, вниманието и благодарността към Слънцето – извора на живота, към боговете, които са там, и към усилията, които те правят, за да имаме всичко, което е добро и полезно за живота на Земята.

Царят, макар и да беше посветен в жреческо звание, чувстваше и разбираше голямото предимство на великия жрец, затова посещаваше неговата школа като ученик. Ишин се славеше не само с мъдрите си слова, които хвърляха обилна светлина и даваха възможност за най-доброто разрешение на всички трудности, които животът поднася, но и заради многото чудеса, които го видяха да прави.

Жрецьт се доближи до царя и с топла усмивка му каза:

– Дойдох да те взема, за да отидем на кулата, на върха на нашия дом на науката, на школата. Оттам да приемем първия лъч на изгряващото Слънце, за да имаме идеите, които боговете ще ни дадат за началото на новата година. От тази тераса тук, поради изпаренията днес, ти не ще можеш да го приемеш. Имаме време да отидем дотам преди изгрева на Слънцето.

Кулата не беше много галеч от двореца. Разположена на едно възвишение наблизо, тя се издигаше високо над всички постройки и изпаренията от града не можеха да достигнат върха ѝ. Там денем и нощем се правеха наблюдения за всички явления, които ставаха в звездния мир. Земята, като член на този мир, беше във връзка с него и промените, които ставаха там, я засягаха. Тези промени трябваше да се следят, за да може съобразно тях да се насочва дейността на народа и да се дава правилна насока на държавните дела. Тази кула, този дом на науката, в по-долните етажи на която се преподаваха и изучаваха много и най-различни науки, бе започната да се строи още от предишните царе на Ур. А сегашният цар Ур-Баху беше

я завършил. Когато бе завършена, тогава дойде и Ишин. Тук той показва блясъка на своята мъдрост, грамадното богатство на своето знание, дълбокото познаване на законите на природата, които му даваха възможност да ги използва и да прави онова, което другите не умееха. Това го постави на челно място като най-добър учител на този новооткрит дом на науката, в школата, където се събираха да се учат най-способните и жадни за светлина синове на народите около Ур.

Когато стигнаха върха, където имаше площадка, завариха вече учениците от школата в мълчание да чакат своя учител за посрещане на първия лъч на изгряващото Слънце – бащата на всички богове.

Изтокът се обагри и с чудна и тържествена лекота се плъзна първият лъч, носещ новите идеи. Цареше тишина, изпълнена с уважение и благодарност. Изпя се след това химн за възхвала на богатата, която боговете им даваха. Настана отново тишина. Ишин подхвана:

– Слънцето носи живота – най-голямата гъщеря на Бога, най-великият учител. Онзи, който иска да стане прилежен ученик на този учител, трябва да носи в себе си Любовта, жаждата за знания, светлината, мира и радостта.

В краткото мълчание царят подхвана:

– Колко интересно ще бъде за нас, ако можем да отидем на Слънцето, да видим и да разберем нещо от онова, с което боговете на него се занимават.

Учениците затаиха дъх и впериха очи към своя велик учител в очакване на неговия отговор.

– Във великата школа на живота – подхвана Ишин – нещата се виждат, проверяват и изучават на самото място от всеки един ученик. Казването е най-слабият метод. Трябва да се отиде там, на самото място, за да може все-

ки да види и провери нещичко от онова, което има там. Добре, това ще направим сега.

Ишин замълча, изгледа своите ученици, спря погледа си на четирима от тях и каза:

– Четирима – всеки един, представител на четирите основни стихии в света: на мисълта, на чувствата, на целите, на волята. Сега ще отидем на Слънцето с тези, а при друг случай – и с останалите. Тези, които са тук, наредени в кръг, ще останат да пазят пътуващите.

Четиримата ученици, между които беше и царят, заедно със своя учител влязоха в средата на групата, която се нареди в кръг около тях. Легнаха и Ишин тихо, едва чуто произнесе формула, с която изтегли от телата им техните двойници. Заедно с неговия двойник, който ги поведе, полетяха към голямото светило, бавно възлизашо на хоризонта. Те летяха по специален път – едно могъщо силово поле, което с неимоверна сила ги привличаше към Слънцето.

– Само по този път ние можем да стигнем до него – започна великият жрец. – На Земята вие познавате проявлението на тази сила като притегателна мощ. Земята привлича вашите тела, които оставихте. Привлича и всяко нещо, което има строеж на веществото, сходно със строежа на Земята. Такъв е законът – сходните неща да се привличат. За да може нещо да се откъсне от тази притегателна сила, трябва да се употреби сила, равна и противоположна на нея, или да може да се изолира това притегляне, което може да стане само тогава, когато имаме тела с качества, по-други от тези на Земята. А за да отидем по този начин на някое небесно тяло, в случая на Слънцето, трябва да имаме строеж на веществото, сходен на неговото. Нашите двойници имат засега нещо общо със

строежа на веществото на Слънцето и затова така силно се привличаме от него. Растенията имат нещичко в себе си, сходно със строежа на слънчевото вещество, благодарение на което те развиват своите стебла все нагоре. По това течение могат да отидат на Слънцето само много подготвените, които имат някои от елементите и качествата на боговете там. Това именно магнитно течение използваме, за да можем да отидем там. Избрах най-подготвените измежду вас за тази задача.

Докакто траеше това обяснение, което Ишин даваше на своите ученици, те видяха вече могъщото небесно тяло бързо да приближава към тях, обляно в чудна синя светлина, подобна на чисто небе след пролетен гъжг.

– Ето го Слънцето – каза жрецьт, когато стъпиха на него.

Приятна топлина, неописуема радост, мир и светлина ги обзе тук, в този свят, където нямаше сенки. В чудно сияние ги посрещна Главата на Слънчевото братство, заобиколен от дванадесет богове.

– Ние се радваме – подхвана той, – подкрепяме и съдействаме на вашата жажда за знание, за светлина, и даваме всичко, което могат да приемат със способностите си тези, които ги търсят. Ние знаем вашия интерес – жив и искрен – към нас и се радваме, че сте подготвени за идване тук, за да се запознаете с нещичко от това, което имаме тук, и със задачите, които ни занимават. Един от нашите пратеници – продължи по-нататък Главата на боговете – е дошъл на Земята, казал ви е и това е отбелязано, че Бог е създал човека по Свой образ и подобие. Вие на Земята помислихте, че Бог е създал човека като вас. Не, ни най-малко! Бог създаде модел на едно чудно по своята красота, величие и могъщество същество, което нарече *човек*. Такива моде-

ли на същества, все нови и нови, Той вечно е създавал и ще създава. Тези модели се осъществяват на всички звезди и слънца с техните планети. Това са техните опитни полета, които виждате над вас и около вас. Тези модели, макар и най-съвършени, все пак се отличават със свои особености и характерни качества. Такъв един модел е и човекът. За осъществяването му Бог създаде Слънчевата система. Моделът беше създаден, преди да съществуват Слънцето и планетите около него. Имахме го тук. За изграждането на човека ние, всички братя, работихме с най-голяма любов. Всеки успех от нашата дейност, колкото малка и да е тя, ни доставя непонятна за вас радост. Пред нас бавно, но сигурно възраства осъществяването на чудната по своето величие идея на Бога и това непрекъснато ни вдъхновява. Вие на Земята още съвсем не сте образ на човека, а сте само едно малко, много скромно и несъвършено копие на създавания от Бога модел.

Тук, на Слънцето, имаме дванадесет сфери една в друга. Това са лаборатории, всяка от които се управлява от един от тези братя, които виждате около мен. Във всяка една от тези лаборатории се изграждат елементите, които ще дадат образа, качествата и способностите на създадения модел. Всяка сфера, всяка лаборатория си има своето опитно поле, където при създадените там условия се зараждат, създават и култивират отделните дялове на този модел. Опитните полета на нашите дванадесет лаборатории са дванадесетте планети, дванадесетте члена на слънчевото семейство. За всяка планета има специално създадени условия, подходящи за формирането, изграждането и усъвършенстването на отделните качества на модела.

– Ето, тук погледнете! – и докато Главата на боговете посочи, гостите полетяха към най-вътрешната сфера – първата лаборатория на Слънцето.

С тях беше и един от дванадесетте братя – бог, управител на тази сфера. Строен, изправен, със златисти коси и сини очи, с младежки израз на лицето, той каза:

– Братята, които вижгате тук – и те видяха множеството малки богове, които усърдно работеха нещо, – изработват лъчи, които се състоят от частици, носещи специална светлина и грамадна сила. Те излизат оттук и се отправят до най-близката планета – една малка, много бързо движеща се около Слънцето сфера. Вие от Земята още не сте я видели, защото тя се губи в ярките му лъчи. Тези лъчи атакуват веществото и го преобразуват в клетки, в мозъчни клетки, които ще дадат чувството и понятието за отделност като самостоятелна единица от едно цяло, от едно общество.

– Ето и втората сфера над нас – и те тутакси се намериха в нея.

Прег групата седеше богът, управител на тази лаборатория. Беше немного висок, слабичък, с малко по-тъмна кожа, коса и очи, от които искреше чудна интелигентност, с крушообразно лице и пластични маниери.

– При нас се изработват – подхвана той – онези лъчи, частичките на които преработват веществото на втората планета от Слънцето. Вие само понякога сутрин, при чисто ясно небе, може да я видите от Земята малко преди изгрева. Веществото ѝ се преработва в клетки, които запознават хората с околния свят, с околната среда, за да може да я наблюдават, възприемат и проучват.

– Ето и третата лаборатория.

Из нея ги развеждаше едно божество, което беше така красиво, каквото никои от групата не бе виждал. От него се излъчваха тонове, акорди и пластика в такова съвършенство, че създаваха неописуема радост и удоволствие.

– Ние имаме за задача да преработваме третата планета – и божеството показва една забулена в облаци сфера, която блестеше тържествено. – Там се създава усетът към красотата и самата красота, проявена в безбройните състояния на веществото. Красотата, проявена в най-съвършеното състояние на веществото, е Любов. Любовта е най-хубавият дар, дар от боговете, който едно същество може да има.

– Ето и четвъртата лаборатория, четвъртата сфера.

Пред нея беше застанал богът управител – нисък, с кафяви очи, с малко по-тъмна кожа и коси, с чело на идеално оформен трапец, с по-дебели вежди, с прав съвършен нос, какъвто никъде не се среща, с добре изразени скули. От цялата му фигура лъхаше един устой, една непоклатимост, в която се четеше пълно прилагане без никакво отклонение от Божествените принципи.

– Опитното поле за нашата сфера – подхвана той – е вашата Земя. Задачата е там да се изработи принципност, устой, непоклатимост за абсолютно спазване на Божествените закони. Това качество най-трудно се добива, затова работата тук е упорита и трудна. Изработването му изисква най-дълго време.

Божеството се раздвижи, за да ги изпрати до петата сфера. Всички видяха, а и Ишин им обърна внимание на това, каква лека, крепка и устойчива походка имаше той.

В петата сфера ги посрещна божество, средно на ръст, с червеникава кожа. На лицето – с ясно изразени форми, с къдрава коса, очите му искряха от сила и енергия.

– Животът – подхвана той – в началото е в ръцете на боговете на тъмнината. Тяхното царство е покой. Царство, в което няма движение, няма и проява. Няма

нещо по-ужасно от това, да попаднете в царството им. Всички начални форми, в които животът се проявява, са мързеливи, без жажда, без устрем за постигане на нещо, на каквато и да е цел. От тази инертност трябва да се избавят живите форми, за да могат да тръгнат по пътя на своето съвършенство. Нашата задача е да влеем импулс, стремеж, енергия за постигане на нещо. Нашето опитно поле е онази малка, наполовина по-малка от вашата Земя планета, която вие оттам виждате като червена звезда.

Прег входа на шестата сфера ги посрещна богът, управител на лабораторията ѝ. Беше висок, сух, с бяла кожа, с прави коси и малко сплеснато лице. Той стоеше неподвижен и такава строгост лъхаше от него, че всички се почувстваха като смразени.

– Тук е опасно за вас, не може да влезете. Ние работим с такива силни елементи, които могат да разядат връзките на силите, работещи във вас. Тогава ще настане едно объркване в реда на мислите, чувствата и постъпките ви. Нашето опитно поле е разкъсано, разпръснато от силите на тъмнината. Ние сега сме заети с неговото ново изграждане.

Той вдигна ръка и показа многото хиляди парчета от една разрушена планета, които се въртяха около Слънцето.

Неосвободена още от преживения хлад, строгост и сериозност, групата се намери прег седмата сфера. Посрещна ги богът, управител на тази лаборатория. Той беше средно висок, възпълничък, с широко голямо лице, с чело, вежди, нос, брада – все в хармония с грандиозния израз на главата му. Коси – кестеняви, накъдрени на едри вълни. От израза и от очите му лъхаше такава покровителствено, бащинско чувство, че онова, което беше заседнало във

всеки от тях от преживяното в шестата сфера, се стопи като снежинка пред горещата печка.

– Ние създаваме импулса за творчество. Да може да твори, да създава нещо – това е най-голямото удоволствие, което може да има едно същество. Това ще рече – да почне да прави първите крачки към Бога, да иска да прилича на Него. Творецът е едно малко божество, което има това чувство и то го прави щастлив. Нашата сфера е най-голямата, в нея има най-много работници. Опитното ни поле е най-голямо и то има дванадесет по-малки клона. Ето го и бога ѝ – той показва една грамадна планета, която с царствена тържественост се въртеше около Слънцето. Някаква широта, радост и доволство се разля по всички членове от групата, някакво усещане за изобилие и богатство се вля в тях.

Захласнати в това опиянение, учениците неусетно се намериха пред осмата сфера. Посрещна ги един стабилен, със среден ръст бог, с тъмна кожа, коси и очи, с прекрасно изразени деликатни форми на челото, носа и брадата. От цялата му осанка лъхаше дълбока пронизателна мисъл, мъдрост го озаряваше.

– За да може да се твори – подхвана той, – трябва много добре да се познават законите на природата и да се мисли за всички последствия от тяхното прилагане. Нашата задача е да създаваме импулс, устрем към изучаване и търсене на последиците от приложението им. Нашата лаборатория е също много голяма и много работници, надарени с ум и мисъл, работят в нея. Ето го и нашето опитно поле – една голяма планета, обвита в гъста облачна обвивка. Десет по-малки клона спътници обикаляха около нея. Около тази планета имаше и три пръстена – това са ужасните наказателни полета за онези, които не спазват Божествените закони в процеса на творчеството.

Тръпки на ужас полазиха по всички, когато ги погледнаха. В деветата сфера ги посрещна бог, на когото осанката и чертите на лицето така бързо се сменяха, като се преливаха в такива чудно красиви форми, че не можеха да се определят. Чувстваше се удоволствието от трепета на вечно новото, което то излъчваше.

– Бог всякога носи нещо ново – подхвана той – и то трябва да се търси и намира. Тогава само всяка форма може да живее своя пълнокръвен живот. Оставах ли всякога при старото, с него да се занимавах, ти закостенявах, затъпявах, изгубвах смисъла на живота. Нашето опитно поле е тази планета – вижгате ли как, легнала, се търкаля около Слънцето, придружена от своите пет спътника. Легнала е, защото все още веществото ѝ изкълчва, окарикатурва новите идеи, които се мъчим да посадим и развием там.

Всички гледаха с изненада как тази планета се търкаляше по своя път.

– Чудни неща има в този Божи мир – с въздишка отбелязаха всички.

В десетата сфера ги посрещна един бог, който имаше такава лъчезарност, такива нежни и фини черти, които като че ли бяха направени от някаква мека, нежна, бяла светлина. Благост и мекота обля всички.

– Любовта, проявена към всичко, към всички живи форми, без интерес и полза за себе си, е най-висшето състояние, което трябва да се има, за да се престъпи през прага на възможностите за творчество, каквото дават последните две сфери на нашето Слънце – каза сияйният бог. – Това качество изработваме на нашето опитно поле, на ето тази планета с нейните два спътника.

И групата я видя да сияе в мека бяла светлина и с лека, грациозна походка да върви по своя път.

Единадесетата и дванадесетата сфера бяха лаборатории, в които се създаваше онова могъщо течение, наречено живот. Там работеха най-съвършените, озарени с най-голяма мъдрост и сила богове. Всяка форма, която може да приеме и да стане проводник на живота, се включва в пътя на непрекъснатото усъвършенстване, за да стане някога клетка от Бога. Опитните полета на тези две лаборатории са последните две планети от слънчевото семейство.

Бяха стигнали най-горе и групата отново се бе изправила пред Главата на Братството, който похвана:

– Вие видяхте дванадесетте сфери на Слънцето. Колкото една сфера е по-горе, толкова братята, които работят в нея, са по-напреднали. За едно обръщане на вашата Земя около оста ѝ ние пращаме дванадесет импулса. Всяка сфера праща своя импулс, който се състои от две части – вдигване и издигване: всичко двадесет и четири гяла. Всяка част от вашата Земя от изгрев до изгрев последователно приема дванадесетте импулса. Тези импулси са отразени в дванадесет гяла на небесната ви сфера.

Ишин и придружаващите го ученици разбраха, че тяхната визита е завършила. Сбогуваха се с боговете на Слънцето и потеглиха обратно към Земята.

Бяха изминали три часа. Слънцето бе преминало половината от пътя до обедната си точка, когато Ишин и неговите четирима ученици се събудиха. Останалите ученици мълчаливо и съсредоточено бяха образували плътна стена, която пазеше отлетелите им на път другари. Всички бяха очаровани и с увлечение и възторг разказваха за преживяното. Всички ученици слязоха от кулата и отидоха да почиват от преживяното голямо напрежение.

Царят и великият жрец Ишин се оттеглиха и написаха наредба, с която се оповестява, че за в бъдеще годината

ще се дели на дванадесет дяла. На дванадесет дяла се разделя цялата небесна сфера; и по два дяла за прилив и отлив на силовите течения – всичко двадесет и четири части. Всеки един дял отразяваше онова, което всяка от сферите на Слънцето даваше.

Тази наредба се изпрати по всички краища на Земята и остана в сила во веки веков.

март 1969 г.

ЧУМЕЙЛА –

ВЕЛИКИЯТ ЖРЕЦ ОТ ПЪРВАТА ЧОВЕШКА РАСА

Всички цивилизации на Стария свят са се зараждали и развивали все покрай големите реки и Средиземно море. Наричат ги *речни цивилизации*. Китайската – около реките Хуан-Хъ и Ян-Цзъ; индуската – по бреговете на Инг и Ганг; културата на шумерите – между дъвуречието на Тигър и Ефрат; египетската – край Нил; гръцката – покрай бреговете на Егейско море.

Има и други, каквито са големите гревни цивилизации на Америка, тъй наречените цивилизации на инките в Перу, на толтеките и маите – на полуостров Юкатан, на ацтеките – в Мексико. Всички тези култури, които със своите постижения, неотстъпващи на постиженията на Стария свят, са се развили по високите планински плата. Наричат ги *планински цивилизации*. А градовете им, потънали в могъщите джунгли, са намерени така, като че ли жителите им току-що са излезли на разходка и не са се върнали вече. Тези сгради, писмена и изображения по тях, тези градове, израз на голяма цивилизация, са създадени от народ, дошъл отвън с много напреднала култура. Те са познавали и науките и са имали най-точния календар.

* * *

Зазоряваше се. Тежък, мъчителен загух и някаква мъртвешка тъмнота се бе разстлала по цялата атлантска земя. В голямата многоетажна кула, построена на висок хълм край града, разположен на брега на океана, се помещаваше храмът на Висшата школа.

Върховният жрец и управител Чумейла, замислен, бавно слизаше по многобройните стъпала, които водеха от върха на храма надолу към подножието му. Много ноци погрег той изкачваше тези стъпала до върха на кулата, откъдето с тревога следеше странните явления, които напоследък ставаха в Слънчевата система. Някакво тъмно тяло с неуловима форма се доближаваше до това така хармонично създадено семейство на могъщото Слънце и причиняваше странни, тревожни явления.

– Но интересно – мислеше си Чумейла, – всяко тяло, каквото и да е то, колкото и да е рядка неговата среда, все отразяваше светлината на Слънцето и светеше, когато се доближаваше до него. А при това тъмно тяло, което се бе доближило твърде много и бе влязло в района на Слънчевата система, не ставаше така. Лъчите на Слънцето вече го огряваха, но то не отразяваше лъчите, поглъщаше ги всичките, не светеше и затова не се виждаше от обикновения наблюдател. Физическото му присъствие едва се долавяше само след много внимателни наблюдения.

Ала психическото въздействие върху хората на Земята и въздействието му върху планетите в слънчевото семейство беше чудовищно силно. Хората бяха угнетени, измъчени, зядливи, овлажняни от някакъв зъл устрем да воюват, да завладяват и рушат. Навсякъде и за всичко кипеше язвително недоволство. Цялото това състояние, завладяло по-примитивната маса хора, тълпата на обитаваната дотогава земя, умело се използваше от Антинея – царицата на Атлантида – срещу онова благородно и високо издигнато общество – Братството на учениците. Те ръководеха откритията и създаваха тъй необходимите съоръжения, които улесняваха дейността и живота на хората. Народът ги уважаваше, почиташе и разбираше не-

оценимата помощ, която те му даваха. А Антиней виждаше, че властта не е изцяло в ръцете ѝ – имаше я само формално. Братята със своите умения и с улесненията, които даваха, ръководеха обществения живот.

Това много гразнеше нагменната, горда и честолюбива царица. Тя кроеше планове и търсеше повод и удобен момент да премахне това високо издигнато общество. За нея нямаше значение, че по този начин ще спъне и спре прогреса и развитието на хората. Важното бе тя да бъде абсолютна господарка, а оттам – да заеме позата на божество сред една тълпа без култура. До това имаше само една крачка.

Антиней събра около себе си зловни и прогажни хора, които богато облагодетелстваше, и им постави задачата да подстрекават и събуждат недоволство и омраза към това общество. Народът отначало не се поддаваше, но сега някаква чудовищна ръка се бе простряла над главите на хората, парализирала беше техните умове и те повече не виждаха, бяха забравили онова, което Братството на учениците им даваше. Събрани на тълпи от добре платените хора на царицата, те обграждаха школата, заканваха се и викаха, че ще унищожат братята и всичко, което имаха.

Когато Чумейла в далечните времена учеше като ученик на великите братя, изучаваше и тъмните слънца – онези небесни тела, които не даваха светлина и топлина, а огрени – не отразяваха светлината, а поглъщаха лъчите и не светеха, не се виждаха с човешко око. Това бяха светове, сегалища на тъмните агенти в природата, светове на покая, светове без сили. А там, където няма сили, от само себе си всичко се разпада, всичко се разрушава.

Чумейла вече ясно разбираше гибелта, към която отиваше не само тяхната земя Атлантида, но усещаше и оно-

ва чудовищно сътресение, към което отиваше и Слънчевата система. Слезе долу и с леки, енергични стъпки се запъти към голямата зала, където го очакваха братята. Те вече знаеха за това тревожно явление и всяко утро чакаха новите съобщения.

Върховният жрец, най-изтъкнатият, влезе сериозен, загрижен, изгледа всички и каза:

– Безвъзвратно е, възможност за спасение няма. Трябва да обмислим възможностите за нашето спасение и за спасението на знанията и науката, които имаме.

Всички познаваха добре географията на Атлантида – ниска равнина, заградена с невисока планинска верига, която като пръстен я обграждаше. При едно много голямо вълнение на океана тя лесно можеше да бъде заляна. От друга страна заслепената и озверена вече тълпа все повече и повече напираше да руши и унищожава. Те бяха единодушни, че трябва да се излезе от тази земя, и обмисляха план за осъществяването му.

Всички с цялата си енергия се заловиха да приведат в изпълнение взетото решение. Работеха генонощно. Трябваше да се построят и да се снабдят с всичко необходимо кораби за галечно плаване. В големите корабостроителници на брега на океана братята ръководеха и работеха. Това беше голямо улеснение за изпълнението на задачата.

Всяка следваща нощ Чумейла беше на върха на кулата. Тъмното тяло все повече се приближаваше и с устрем се насочваше към Фаетон – планета на най-активен живот в цялата Слънчева система. Вълкът всякога избира най-тлъстото агне. През тази и следващите нощи той видя планетата да изостава от бързия настъпателен ход на слънчевото семейство, което се движеше с 250 километра в секунда около центъра на нашата галактика. Орби-

тата ѝ от окръжност ставаше все по-разтеглена елипса. Оста ѝ се залюля, наклони се и планетата изведнъж спря да се върти. Стана чудовищно сгромолясване и цялото това кълбо, скъпоценната перла на слънчевото семейство, се разкъса на няколко части. Чумейла се ужаси, отгръпна се от уредите, с които наблюдаваше, и с устрем се спусна наголу по многобройните стъпала на голямата стълба. Слезе право в голямата зала, където братята работеха гори и в тези късни часове на нощта.

– Чудовищно! – извика им той с глас, какъвто не бяха чували. – Фаетон загина!

Всички спряха и останаха като вкаменени по местата си от това, което чува.

– Братя – извика той отново, след като малко се посъвзе, – спасение няма! Приготвленията да станат възможно най-бързо!

Всички работеха генонощно, като за малко погремваха на работните си места. Чумейла едва намираше моменти да отгъхне. Денем ръководеше и работеше, а нощем непрекъснато следеше чудовищния процес, който ставаше на Фаетон. Видя как големите късове бързо се раздробяваха. Много от тях полетяха към съседните планети Марс и Юпитер, а немалко отлетяха към Луната и Земята. В последната нощ той наблюдаваше един голям къс, който стремително се насочваше към Земята. С всяка следваща нощ този къс се приближаваше. Направи точни изчисления и намери, че той ще падне точно върху Атлантида.

Слезе бързо и се отправил към братята. Всички отново с тревога го изгледаха, защото не очакваха да го видят тук в това необичайно време – беше полунощ, удобното време за наблюдения.

– Не, няма време! – с голямо вълнение им каза Чумей-

ла. – Следващата нощ трябва да се изтеглим оттук. Голям къс от Фаетон лети към Земята и ще падне точно върху Атлантида. Това ще стане в този хааб, току-що почнал, когато Луната още три пъти ще смени своите фази.

Всички отново се заловиха с последните приготовления, като много от предвиденото беше съкратено. Чумейла се прибра и също се погрижи за последния час тук.

В зори тълпата се беше събрала и с настървение и с още по-голяма разпаленост връхлиташе, ревеше и се заканваше около стените на школата. Антинейа със своите сътрудници бе подготвила план – на другия ден да тласне разпалената и заслепена тълпа към разрушаване на стените и на всички учебни зали и работни помещения, на кулата и храма, и да избият всички братя.

Денят беше тежък и мъчителен. Сива, тъмна и непрогледна мъгла бе надвиснала над цялата земя. Водачите оттеглиха тълпата, заситиха я с ягене и пиене, прибраха я след това в казармените помещения, където трескаво започнаха да раздават оръжие и всичко необходимо за утрешния щурм. Привечер отново нахраниха хората, напоиха ги, като ги подканиха рано да си легнат, за да бъдат бодри за утрешния решителен ден.

Привечер още градът рано утихна. Тъмната нощ бързо се спущаше. Чумейла отново се изкачи на високата кула, вече за последен път погледна през уредите си и още веднъж ясно видя приближаващата гибел. Изчисленията му бяха точни – големият къс бързо приближаваше Земята. В 52 Хааб от периода Дурия, в третата смяна на Слънцето от пролетното равноденствие в 13. деление на геня Хул, този къс щеше да падне върху Атлантида. Което ще рече, че в 8498 година преди Исуса, на 5 юли в 13 часа Атлантида ще бъде сполетяна от огромния къс.

Той захвърли всичко и бързо се затича наголу по стълбата. Градът беше притихнал в дълбок сън, обвит от парите на силното вино и печеното месо. Чумейла леко се промъкна към пристанището. Там всичко бе готово. Чакаха го.

– Тръгваме!

Отвързаха корабите, вдигнаха платната, попътен вятър ги изду и бързо ги откъсна от брега. Зората ги свари галеч в открито море. Бреговете на Атлантида не се виждаха. Корабите бързо плаваха на северозапад, насочвани от Чумейла с едно малко чудно човече, направено от метал, което сочеше с ръката си все на юг.

Градът се събуждаше. Раздвижи се настръхнал. Остри команди и заповеди се разнасяха навред от богатите, заговорени, озверели командири. Тълпите се събираха по площадите. Даде се обща команда за пристъп към общежитието на Братството. Разярената тълпа с устрем върхлетя, събори стените, почна да руши всичко и да търси братята, за да ги избие. Но изненадани, войниците не намериха никого. Незадоволената злоба още повече ги разпалваше, но напразно. Не намериха нито един човек в помещенията. Заговолеха се само да разрушат всичко – и кулата, и храма.

– Прегателите избягаха! – ревна Антиней, като научи за това.

– Да се търсят по цялата Земя! – подеха угоднически нейните лакеи.

По цялата си земя тръгнаха те да търсят учениците на Братството, но не можаха никого да намерят. Заговоляваха се само да разрушават онова, което беше оставено от тях.

Корабите на братята бързо се движеха от попътния вятър, все в югозападна посока, дни и нощи наред, докато

най-после видяха земя, обляна от слънце и зеленина. Радост и възторг заля всички. Чумейла ги изгледа, извади пожълтелите пергамент и след като го разгъна, каза:

– Ето къде сме ние. Тук има група острови, които заобикалят голяма земя, на която искам да слезем. Тези острови ще предпазят нас и голямата земя от грамадните вълни, които ще се образуват от удара на огромния къс, който ще падне върху Атлантида. Ще минем покрай този остров и след още няколко дни ще стигнем до голямата земя, където ще се заселим.

– Ние ще се заселим високо в планините – продължи Чумейла, – за да не могат вълните на голямата вода да ни заляят, когато този къс падне и Атлантида почне да потъва. Пък ще има и други късове, които след това ще падат по сушата и по големите води, от което ще се образуват огромни вълни. Те ще заливат ниските суши и ще помитат всичко там. Затова ще построим граговете си на високите плата, за да бъдем в безопасност от водата, а пък и Слънцето там дава по-голям живот със своите лъчи. За прехраната ще обработваме полетата под нас – това няма да ни затруднява.

В новите земи те намериха хора – високи, стройни, с червена кожа, които любезно ги приеха. Почнаха големи строежи на грагове, като всяко начинание, всеки камък, всяка форма братята определяха по разположението на небесните светила.

Грамадният къс от Фаетон се стовари върху Атлантида в точно определеното от Чумейла време. Но започнатите строежи на граговете не бяха засегнати от големия трус и от огромните вълни, които се образуваха.

Издигнаха братята храм в благодарност към Бога за своето спасение и на една колона с чук и длето Чумейла

отбеляза годината, месеца, деня и часа, които той беше изчислил още на Атлантида, на това чудовищно събитие.

Когато сградите и дворците бяха готови, братята поканиха домакините, заварените хора, да напуснат вонящите си и неудобни колиби, за да живеят добре, при удобства, несмуцавани от гъжговете и бурите, които често ставаха по тези места.

Отначало животът между гости и домакини тръгна добре. Но примитивният човек бързо забравя доброто и миналото. Заварените хора, настанени в разкошните домове и дворци, се почувстваха като господари, смятайки, че земята е тяхна и всичко, направено там по нея, е тяхно. Почнаха все повече и повече да изискват от братята, започнаха да ги третират като слуги. Отношенията им се обтегнаха. Заварените се почувстваха господари, възгордяха се. Потънали в безгрижие, разкош и доволство, те забравиха простия си живот, вонящите колиби и вечните нужди, които всякога следваха пътя им. Мързеливата им природа намери сега богата почва и те се отгадоха на пълно лентяйство. Обградиха се с хора, които гаряваха богато, за да пазят тях и тяхното имущество. Станаха подозрителни и на всеки, който и най-малко възроптаваше, вземаха детето му. Хвърляха го в големия кладенец, намиращ се недалеч от централния площад, като жертва на бога на спокойствието, като с това всяваха респект и покорство във всички.

Чумейла разбра, че тук няма да може да се живее. Събра се с първите братя и обмислиха и подготвиха план за избавление от тази беда. Между братята имаше един много мил и предан млад ученик, казваше се Мани. Веднъж, когато беше ходил в двореца на местния вожд, видя неговата гъщеря Индиана. Нещо възторжено, топло и мило трепна в

него, когато я срещна. Стори му се обвита в някаква мека, неземна, чудно приятна светлина. Не можеше да откъсне погледа си от нея. Виждаше му се като стройна, красива богиня, излята от бронз. Често намираше повод да отива в двореца и ако се случеше само да се докосне до някоя нейна вещ, чувстваше чудно приятен трепет.

Индиана разбра, че той я обича, и един ден реши да покаже презрението си към този роб, за какъвто го смяташе. Гордо и надменно му каза:

– Искаш ли нещо да ти разкажа?

Мани я погледна, обхванат от щастие, че ще може да я слуша, без да погозира за шамара, който тя му беше приготвила.

– Моята баба – подхвана тя – ми е разказвала, че когато Бог е създал човека, го е направил от глина, от кал. Но видял Бог, че обилните гъждове ще измият човека и той отново ще стане на пръст. Ето защо решил да го изпече, за да бъде здрав, устойчив на водата и стихииите. Сложил направения от глина човек в пещ, но залисан с други свои големи творби, забравил за малко човека в пещта. Когато го извадил, той бил вече малко поузгорял, почернял. Но понеже нищо, което Бог е създал, не се губи, то Той му вдъхнал гуша и човекът оживял. Така била създадена черната раса. Бог бил недоволен и направил втори човек, пак от глина, и го сложил в пещта да се опече. Този път, страхувайки се да не прегори, извадил човека преждевременно. Човекът бил недопечен, още бял. И сега Бог не затрил своето творение, вдъхнал му живот и човекът оживял. Така била създадена бялата раса. И този път Бог останал недоволен от своята творба. За трети път направил човек. Сложил го в пещта, като този път внимавал да го извади точно навреме. И наистина, когато Бог извадил човека от пещта, той бил

зачервен и много добре опечен. Бог бил доволен, че създал превъзходната и съвършена червена раса – заключила Ингуана. – Какво търсиш – продължила тя – и какво искаш ти, несъвършеният и неопечен човек, от една богиня на най-съвършеното човешко общество? Имам много слугини от белите неопечени, които ще те задоволят със своята красота. Тях търси ти!

Така беше оскърбен Мани. Жестока болка сви сърцето му, но намери сили в себе си, вдигна глава и каза:

– Ингуана, любовта е дар от Бога. Не погазвай този дар, който ти поднасям. Ти не си задължена да го приемеш, но не го оплювай, не го тъпчи.

– Кои Бог може да гарява – започна тя – освен аз, богинята Ингуана?!

Мани наведе глава, оттегли се и с тежката си болка прекарваше дни и нощи. Един ден, както работеше по приготовленията за изпълнение на новия план, видя пред себе си Чумейла. Той го гледаше и се усмихваше.

– Не се страхувай – подхвана Чумейла, – не скърби, че този дар, който боговете ти дадоха, че тази любов ще трябва да изгори. Това, което Бог дава, никога не се губи. Тази любов като изгори, от нея ще възкръсне нещо по-велико, една по-съвършена Любов, която ще те направи свободен и ще ти отвори пътя за жертвата към Бога.

Мани разбра своя учител, вдигна глава и остана спокоен с мъката си, която бавно, ден след ден се оттегляше заедно с последния пламък от изгарящия го дар. В утрото на чист, свеж, ясен ден той стана богър, обновен и радостен, израснал, пълен със сила и устрем. От мъката му и помен нямаше. Любовта му към Ингуана беше изгоряла и от пепелта възкръсваше нещо ново, велико, непознато за него дотогава.

Привечер, когато се прибираше от работа, той срещна Индиана, погледна я и остана изненадан. Видя му се обикновена, земна, с всички недостатъци на обикновените хора.

– Това ли беше богинята? – запита се той.

Този път в него нищо не трепна. Поздрави я и я отмина, както правеше с всеки срещнат човек. Отправи се към своя учител, който го посрещна с усмивка.

– Аз съм свободен, учителю. Ние вече можем да се оттеглим от тази земя. Стига сме робували на тези, които се самоабравиха.

Набързо привършиха приготовленията за заминаване. В тъмна непрогледна нощ всички братя напуснаха града и потеглиха на север през обвитата със зеленина джунгла. Много дни и нощи пътуваха те, водени от Чумейла, докато стигнаха до високо широко плато, богато на вода, въздух и зеленина.

Когато жителите на напуснатия от братята град – господарите – се събудиха и очакваха недостойните, недопечените, презрените от тях хора да им поднесат закуската, останаха изненадани. Очакванията им бяха напразни, никой не идваше. Слънцето се издигаше бавно над хоризонта, а гладът в тях бързо проявяваше своята власт. Раздвижиха се, засуетиха се и като не намериха никой, който да им приготви храната и да им поднесе нещо за ядене, нахвърлиха се върху онова, което беше останало от пищните им трапези. Така мина целият ден.

През следващите дни суетнята се превърна в тревога, защото нищо не можеха и нищо не знаеха – нито как се добива храната, нито откъде идва, нито как се приготвя. Те знаеха само да ягат, да лежат и да се удоволстват. Готовото, това, що имаха по домовете си, бързо се привърши, а нова храна никой отникъде не им донасяше. Тези,

които правеха това, вече ги нямаше. Гладът здраво захващаше гушите им. Почнаха разправии, кавги, скандали и за най-малката хапка, защото галече наоколо не беше останало нищо, което можеше да послужи за храна. Животът в града стана непоносим.

По-решителните разбраха, че е невъзможно и безсмислено да се живее в този аг. Оставиха разкошните и удобни палати и на малки групи се пръснаха по разни посоки, взели най-необходимото. Навлязоха в дълбоките джунгли, за да се прехранват с лов и риболов, да търсят корени и плодове. Така беше изоставен великият, с чудни постройки град.

* * *

Чумейла и неговите ученици изградиха на новото място още по-величествен град. Но скоро разбраха, че се повтаря същото.

Тогава Чумейла отново събра братята и им каза:

— На тази земя все още няма място за братски живот. Пръснете се между народите и им давайте светлината, знанието и мъдростта, които имате в себе си.

март 1969 г.

АУМ

 - мезон - ОЗИРИС - мезон - ИЗИС - мезон - САВААТ

*Човекът е създаден от пръст,
размесена със сълзите на Любовта.
Из древен летопис*

*Проникването на учените все по-дълбоко в глъбините
на атома и неговото ядро и разкриването
на всички тайни там няма да донесе
на човечеството цялата мъдрост на Битието.*

Н. Дойнов

И създаде Бог Земята, но тя беше неустроена и пуста. Много същества я бяха заобиколили, възхитени от нейното богатство и красота, и искаха да се заселят на нея – там да живеят. Но имаше велик закон, от Бога даден, че всеки, който иска да бъде жител, да живее на тази земя, трябва да бъде облечен в одежда, която да отговаря на Неговия образ, и тъканта на одеждата да звучи така, както звучи и самото същество, облечено в нея. И като видя Бог голямото желание и копнежа на всички Свои чада да се заселят в тази чудна градина, смили се сърцето Му.

Повика тогава Той най-големия си и мъдър син Саваат и възложи му задачата да засели красавицата Земя с всички онези негови чада, които жагуваха и Го молеха да им позволи да живеят на нея. Да приготви материали, от които да се направят подходящи одежди за всички същества. Голяма

беше радостта на Саваат от възложената му задача и той се зае да изпълни волята на Бога.

Саваат повика своя пръв помощник Озирис²⁹ и му каза:

– Аз отивам с безбройните си малки помощници дълбоко в дълбините на Земята, там да изработим всички елементи с вибрации, подходящи за одеждите на всяко същество, което жадува да се облече, за да живее на планетата. Само оттам, дълбоко от земята, могат да се извлекат тези елементи. А ти заедно с твоята сестра Изис³⁰ и с твоите помощници от всичко онова, което получиш от нас, ще им скроиш и изработиш одежди съобразно вида, образа и тона, който издават. Но спази закона Божествен! Елементите, от които ти ще направиш одеждите, трябва да звучат тъй, както звучи образът на съществото, което ще облечеш.

Прости се Саваат с Озирис и със светилата небесни и потъна дълбоко в земните дълбини заедно със своите помощници.

Заловиха се за работа там – да преобразуват мъртвата Земята, да ѝ дадат вид и живот съобразно всяко същество, което чакаше за одежди.

И работиха те, помощниците и Той, великият Саваат, времена, дълги времена, защото времето е нищо, Бог за него сметка не гържи, но резултатът и изпълнението волята на Бога е нещо – то е реално. Така в непосилан труд минаха векове. И като работиха дълго и изработиха много, реши най-после Саваат да излезе горе, на земята, за да види какво е направено, да види какво е създал Озирис от това, което Той и неговите помощници са изпратили.

И като се отвориха земните негра, излезе Саваат и седна на своя трон – мек златист облак, за да види всичко онова, което беше направено от него, Изис и Озирис.

И видя с каква светлина, радост и бликащ живот е заляна Земята, колко красиво е облечено всичко, какъв аромат и багри имат цветята, какви плодове имат гърветата, как игриво и радостно погскачат птичките, животните, рибите – всичко ликуваше от радост, че е жител на този богат Божествен кът.

Растенията – свежи и пълни с аромат, растяха и разгаваха с радост своите сочни и сладки плодове. Птичките пееха и пълнеха въздуха със своите обаятелни одежди. Животните тичаха и с радост приемаха всичко онова, което растенията с радост им предлагаха. Всичко беше поставено в движение, всичко се радваше и благодареше, че има възможност да живее на тази земя.

Радваше се Саваат, радваха се Озирис и Изис. Изпълни се душата на Саваат с радост и доволство от всичко това, което той и Озирис с помощниците си са създали, радваше се и благодареше на Бога, че му е дал такава задача и че е имал възможност да изпълни Волята Му.

Но в този момент една прекрасна душа се приближи до Саваат. Той видя пред себе си красиво лъчезарно същество да пее Аум в такъв дивен акорд, какъвто не бе чувал. Слушаше Саваат в унес и не можеше да му се насити. Разбираше и съдържанието на този мелодичен акорд:

– Аз съм човекът – още необлечен, създаден по образ и подобие на Бога. И аз жадувам да имам одежда, да бъда облечен, за да живея като другите в тази райска градина. Моля ви, помогнете ми, дайте ми одежда!

Трепна Саваат, защото голяма любов грейна в душата му, събудена от молбата, от скръбта и красотата на това същество. Отлитна радостта му. Озърна се, видя до себе си Озирис, тъжен и безпомощен, и попита:

– Защо това лъчезарно същество не е още облечено, за да живее на Земята? То би било най-голямото украшение, най-великата реалност в тази градина на Бога.

– Да, виждам, затова ми е мъка.

Отговори Озирис:

– Колко исках да го облека, за да имаме най-голямата радост, но от всичко, което вие изпратихте тук, горе, нямаше елементи, които да подхождат на вида му, да подчертаят красивия образ и мелодичния му тон, да отговорят на неговата същина, за да му направим одежда.

– Така ли? – рече Саваат, обгърнат от мъка и скръб.

Сбърчи вежди, изгуби радостта си и като напусна своя трон, тръгвайки към центъра на Земята, каза на Озирис и Изис:

– Отивам! Всичко ще направя, но трябва да се направят одежди и на Аум.

Скочи, тръгна и полетя със своите помощници в земните дълбини – още по-дълбоко да работят, да творят с още по-голям устрем. Защото лъчезарният и умоляващ образ на Аум, обкръжен от ореола на любовта, се беше запечатал дълбоко в неговата гуша. И той отново заработи с помощниците си за дълги времена. И пак излезе Саваат горе на земята и като седна на престола си, видя, че градината Земя беше още по-красива, още по-богата, радваше се и търсеше с погледа си Аум.

Ето го – още по-красив, още по-величествен, но изпълнен с мъка, че все още не може да живее в тази градина, защото нямаше направена одежда за него. Отново скръб и по-голяма мъка заля гушата на Саваат. Озирис беше до него, разбираше голямата му мъка и му каза:

– Отивайте на стана още един път! От това, което дадохте, не можа да се направи одежда, достойна за Аум. Всичко, което издиша, е твърде грубо.

Скочи отново Саваат от трона си и заедно с помощниците си потъна пак в дълбините земни, най-дълбоко в центъра на Земята. И заработиха отново с всичката си сила, с цялата си мъдрост, вложиха всичките си знания, работиха, работиха неуморно, защото любов ги вдъхновяваше. Работиха дълги времена. И пак излезе горе и видя предишната земя – беше още по-красива, но той нищо не гледаше – търсеше с погледа си само Аум.

Ето – идва човекът още по-красив, защото мъката, че още чака одежда, го правеше такъв. Тоновите на нишките бяха все още много груби, за да покрият изящната гуша на Аум, а едното трябваше да съвпаде с другото – гушата с одеждата. Спря се Саваат, мъка подкоси краката му и той седна на земята.

Измъчен, изморен и съкрушен седна на своя трон. Той, великият, могъщият, мъдрият Саваат, този, който беше направил планети, слънца, галактики, да се види безсилен! Въпреки цялата си мъдрост, сила и величие не можа досега една греха да направи на една гуша, която обикна, не можа да помогне, и то на кого – на любимото си същество Аум.

– Господи – простена Той, – има ли край Твоята мъдрост, Твоего знание?

И разбра, въпреки голямото си величие, мъдрост и знание, колко малък и нищожен е той пред Бога, пред Неговата мъдрост.

– Дај ми, Господи, светлина, за да проумея, да разбера и тази мъдрост и това знание – да мога да помогна на Аум, да го облека, та да стане жител на тази градина. Защото знам, че ти знания не даваш, а даваш светлина, на която ние да се учим.

Но Небето мълчеше, мълчеше Вселената, мълчеше и Бог. Саваат бе сам – сам. Страхна мъка свиваше гуша-

та му, безкрайно страдание го притискаше. Защото той, великият, беше изправен пред най-голямото страдание, пред най-голямото изпитание, което се дава на едно същество – да бъде само. Само, без никого – без Бога. Чувстваше само своето нищожество и безпомощност.

– Какво съм аз, Боже?! – питаше Саваат и сълзи бликнаха от очите му, после паднаха на земята, където се смесиха с пръстта и образуваха кал. Това бяха сълзи на страдание и любов, на мъка от безпомощността му да помогне на Аум.

Тъй потиснат и унесен в своята мъка, Саваат съвсем не забеляза, че е почнал да бърка с пръста си в малката локвичка, която се беше образувала пред него от сълзите му, че е почнал да стиска и мачка тази кал. А когато се свързе и унесът бавно премина, той разтвори изкаляната си ръка. Поиска да изчисти пръстите си от калта, полепнала по тях, но изведнъж звънна акорд – дивен и мелодичен, какъвто само Аум имаше. Сепна се Саваат – обилна светлина беше лумнала около него, цялото небе грееше, радост бликаше наврег.

Размесената със сълзите на любовта пръст звучеше в дивния акорд на Аум и напълно подхождаше за одежда на този красив човек. И разбра Саваат каква велика, безкрайна възможност за знание, мъдрост и творчество му бе донесла любовта към красотата. Нов мир се откри пред него и той възкликна: „Господи, безкраен си!“.

Саваат извика своите помощници Озирис и Изис и те направиха одежда на Аум от тази пръст, размесена със сълзите на любовта – и той стана жител на планетата Земя. И този човек беше толкова красив, че Бог повика жителите на Небесата – ангелите, за да го видят.

И се разнесе песента на Аум по цялата Земя.

Тъй беше облечен човекът, а неизвестен посветен в един древен летопис бе отбелязал с длето и чук на един камък: „Човекът е създаден от пръст, размесена със сълзите на любовта“.

Такъв беше човекът Аум, преди да стане Агам.

декември 1965 г.

АЗМАН БЕРА И ЕД-ДИН

В планината при езерото Ел Бур живееше със своето семейство много скромно Ег-Дин. Той имаше няколко кози, които пасеше, а другарката му работеше малкото ниви, които имаха около къщичката си. Щастлив беше Ег-Дин. Изкарваше рано сутрин малкото си стаго от няколко кози и цял ден скиташе по върховете, потънали в зеленина и пъстри цветя, скачаше по скалите тъй, както правеха неговите кози, пиеше бистрата като сълза планинска вода и се радваше, че е здрав, свободен, потънал в този безкраен простор.

А когато се случваше да загърми, затрепти и заплиска гъжг, което често ставаше, имаше си Ег-Дин една уютна пещера и прибираше там козите. А и те вече знаеха – щом закапеше, сами тръзваха към пещерата. Изваждаше той своя кавал и засвирваше чудни мелодии. Всичко наоколо някак притихваше и слушаше, защото Ег-Дин свиреше добре.

Тогава един голям, едър паяк с бял кръст на цзгутья си корем се спущаше от една пукнатина по своята здрава жичка и кацваше на рамото му. Разбираше се, че този гост слуша, слуша с внимание, защото през цялото време не трепваше. Ег-Дин обикна своя гост и слушател и не само че не го безпокоеше, но с радост го очакваше. Гледаше как паякът плавно се спуска от своя малък гворец и с още по-голяма радост усещаше вниманието, с което гостът слушаше чудните мелодии. А Ег-Дин свиреше така, както вдъхновеното му подскажеше, а то беше мелодично, приятно, дълбоко въздействащо, сякаш тоновете влизаха вдън душата на човека и като че ли подхранваха зажадня-

лата за красота гуша. Да, вибрациите са живот, а животът е най-голямото от трите блага на Бога.

Когато гъждът престанеше и Ег-Дин прибираше своя кавал, за да подкара отново козите на паша, паякът като най-съвършен акробат се прибираше, спираше пред входа на своя дворец и като повдигаше крака си, пращаше поздрав, сякаш казваше:

– Благодаря ти, приятелю мой, с нетърпение отново ще те чакам.

Един ден, тъкмо щяха да прибират плодовете от малките ниви, над планината се надвесиха тежки, мрачни облаци, задуха зловец вятър и изведнъж рукна зрагушка – егра, незапомнена. За кратко време тя затъпка всичко, като че ли стадо слонове бяха играли своя свещен танц – всичко беше унищожено, нито стрък не остана да стърчи.

– Нито за нас остана жито, нито за нашите животни ще има нещо – каза на своята другарка Ег-Дин. – Глад ни чака. Ще трябва да отида отвъд планината, да поработя, да припечеля нещо, за да можем да преживеем зимата. Там селата са по-богати.

И като взе шарената си торба, сложи бучка козе сирене и туршията, която другарката му му даде, сбогува се топло с нея и с двете си деца и закрачи към върховете, за да мине превала и да отиде в отвъдните села. Но и там беше минала стихията, и там оскъдицата хлопаше на вратите на хората. Поработи тук-тум, но едва за себе си изкарваше.

Разбра Ег-Дин, че няма да може да задели нищо за своите, и реши да се върне у дома си, за да обмисли какво друго може да направи. Унил, измъчен, той закрачи отново към върховете, за да се върне в своя дом. При едни чудни скали на върха на планината Ег-Дин реши да почине. Времето беше чудно: ясно бистро небе, свеж ароматен въздух, нео-

бятен простор – всичко това свали товара от потиснатата му гуша.

– Какво ще правя, като се прибера? Нищо не припечелих, а има още девет месеца до новата реколта. Как и с какво ще преживеем – четири гърла са това. Моята баба ми разказваше, че в безизходни моменти на човека Великият Дух на планината Азман Бера идвал и помагал. Дали наистина е така, дали е вярно това? Ако имах девет жълтици, бихме преживели деветте месеца до новото зърно.

Така си мислеше Ег-Дин. И като повдигна глава, видя пред себе си старец с бяла брада, красив и строен. Старецът се приближи до него и с мек тон му каза:

– Ето, влез тук, в моето хранилище, и си вземи деветте жълтици, които ти трябва, за да преживееш със своето семейство – и му посочи една скала.

Ег-Дин видя малък отвор, влезе и не след дълго се озова в една зала – тиха, величествена като храм. Нямаше никого. В тишината той чуваше само тупкането на сърцето си и замираше от почуда. Това, което виждаше, го изуми – никога не бе виждал такава величествена зала. Таванът, като свода на небето, бе изваян от син лазурит, стените – в разкошни дупли, бяха изработени от жълт диорит. Величави колони от зелен малахит подпираха свода покрай стените, а подът беше от кафяв ахат, прошарен от червен опал и бежов яспис, а тук-там се виждаше тъмносин оливин. По стените, по тавана и пода имаше изрязани знаци и форми, които Ег-Дин не можеше да разбере.

Обърна се. В средата на залата имаше голяма камара жълтици, толкова много, че не можеше да си представи, че е възможно да ги има на едно място. Направи крачка напред и се гопря до една ваза, направена от бели диаманти, така искрящи, като че ли милиони пламъчета излизаха от нея.

А светлината в залата бе така приятна и мека, каквато Ег-Дин не беше виждал. Във вазата имаше някаква течност.

– Какво ли е това?

Той потопи пръста си, облиза гъстата като сироп течност и веднага почувства себе си така лек, така ефирен. Злобата и омразата в сърцето му изчезнаха, той беше готов да прегърне всичко живо, да пожертва всичко от себе си за другите. Една радост, едно чудно доволство се разля по цялото му тяло. Пристъпи към друга ваза, направена от сини аметисти, които така приятно искряха, че той занемя от захлас.

– Това пък какво ли ще е?

Надникна и като видя вътре благоуханна маса, без да му мисли много, топна пръста си вътре и бързо го облиза. В главата му светна нещо. Загадъчните знаци, които едва се виждаха преди, някак си му станаха ясни, разбрани, той можеше да ги разчете. И като вдигна нагоре глава, видя на свода надпис, изрязан със златни букви: „В изпълнение на волята на Бога е силата на човешката гуша“.

А по-нататък по стените от жълт диорит, изрязан с искрящи букви от непознат метал, разчете: „Това са трите сили, които не са съставна част на Слънцето и неговите планети, но се съдържат в него и в неговите планети“ – и под надписа струяха три извора.

– Какво ли е това?

Но изворите бяха високо и Ег-Дин не можеше да ги достигне, за да топне и в тях пръстите си.

Малко по-нататък той видя друга цяцна съдина, изработена от жълти топази. Опита това, което имаше в този съд. Умът му просветна и той почна добре да разбира всичко, което виждаше, но не се спря, а бързаше да опита

онова, което имаше в следващата красива съдина, изработена от червени рубини. Бързо го опита и почувства, че могъща сила изпълни жилите му, но не си даде сметка трябва ли да разбере какво значи това и от каква полза за него е всичко, което беше получил.

Ег-Дин отиде бързо до съседната ваза, изцяло изработена от небесносин сапфир. Каква радост бликна в него, но той и тук бързаше. До него изникна величествена, богато украсена ваза от зелени като пролетните води смарагди. Опита от нея, почувства се богат, като че ли е господар на всичко в света. Но и този път побърза да отиде там, в гъното, където безмълвно стоеше изработена от черни диаманти ваза. От нея струеше непонятно за него питие. Там имаше знаци, които Ег-Дин с ясения си ум разчете: „Това не е за човека – само ангелите могат да го пият“.

– Че аз какво съм? – и без да мисли повече, Ег-Дин се погледна на своя порив и миг след това облизваше пръстите си, които беше вече потопил.

Намери се съборен на земята, дрипав, гол и бос, какъвто беше влязъл, и дори по-лошо – бе с празна глава и тън ум. Нищо не виждаше вече, освен купа злато, който беше в средата на залата. Чувстваше се измъчен, убит, тежък, по-зле отпреди.

– Да взема жълтиците и да бягам оттук!

И като се приближи до камарата, пъкна двете си ръце в жълтиците...

– Девет ли, а защо само девет?! Камарата е толкова голяма, че деветдесет или деветстотин да взема, няма да личи. А кой ще ме види, тук не видях никого? Не видях никъде и този, както го наричаше баба ми – велик Дух на планината, Азман Бера. Пък и защо му са на него толкова много пари? И като не се замисли повече, той почна да загребва

с шепи жълтици и да пълни торбичката си. След като я напълни, колкото можеше да носи, тръгна към изхода. Озърна се да види дали някой не го е видял, но нямаше никой. Беше така тихо, че чуваше само своето дихание.

– Значи няма защо да се смуцавам. Още три крачки и съм навън. А как ще уредя сега своя живот с толкова много жълтици, колко много ще мога да направя!

И като направи втората крачка, видя една стрелка, която показваше числото 9 върху един циферблат, на който имаше изписани много числа.

– Хм, 9! Глупости, още крачка – и ще видя зелените върхове на планината и синьото небе над нея.

Но в този момент вместо радост нещо сви сърцето му, нещо замърда под краката му, подът плавно почна да потъва под него, като се движеше все по-бързо и по-бързо надолу. Най-после спря. Зловещ смях прониза ушите му.

– Да, такива непослушници като теб лесно ги оправяме!

И докато се усети, един ритник го събори на земята. Той се намери в тъмна, влажна, воняща гупка. Ег-Дин се притисна до стената, като че ли искаше да си намери опора след всичко преживяно.

– Нима Азман Бера е толкова жесток, та ме нареди в тази тъмница?!

Докато мислеше за това, той видя от тавана да се спуска паяк с голям бял кръст на издутия си корем. Паякът се доближи до него много близо. Ег-Дин чу как той тихо му заговори:

– Познаваш ли ме, приятелю мой?

– Да, га – сети се Ег-Дин.

– Защо ти ни от това, което беше във вазата от черни гуаманти, защо не послуша? Толкова ли се помисли за го-

лям и велик, та да се сравняваш с онези, които устройват световите? И после, като поуска 9 жълтици, ти взе много пъти по девет, напълни торбата си. Азман Бера е велик и милостив, с любящо сърце. Той не е виновен за това, което става с теб, защото в света, в който живее, има закони, които и той не може да измени. Човек може да прави всичко, каквото иска, но и с него ще правят това, което той не иска. Не се обезсърчавай, заедно с Азман Бера ще се помъчим да ти помогнем, иначе ти би останал тук с векове!

Не се мина много време, таванът се отвори и оттам хиляди паяци се спуснаха към дупката, където лежеше Ег-Дин. Паяците се завъртяха и всички нишки, по които се спуснаха, се оплетоха в дебело въже. Хвана се Ег-Дин за въжето, изпратено от приятеля му – паяка.

– Дръж се здраво! – извика му той.

И като по команда всички паяци изведнъж започнаха да се възкачват нагоре, като всеки теглеше своята нишка. Въжето се заклати и Ег-Дин бавно почна да се издига. Безкрайно щастлив беше, когато стигна горе. Видя синьото небе и зелените върхове на планината. Там беше и Азман Бера, който също помагаше – теглеше въжето и командваше паяците ритмично да погръпват своите нишки.

– Защо ти не си послушен? Защо отпи от питието, което се съхраняваше във вазата от черни гуаманти? И най-после – като си искал да имаш повече жълтици, защо пожела само 9? Защо не поуска 90, 900, 9000...

И Азман Бера каза още няколко числа, които Ег-Дин не разбираше.

– Аз щях да ти ги дам. Ти видя – там има толкова, че цял живот само да ги броиш, камарата няма да се заличи. При нас веднъж се иска: поускаш ли, желаното не се поправя вече. Стрелката я видя – сочеше 9. Иди си с мир и бъди

послушен, сине мой, благодари на Бога, че се намериха тези приятели, които решиха да се пожертват за тебе. Защото от тази яма може да се излезе само ако някой от любов се пожертва за теб или ти сам гълбаеш с векове, но с непосилен, вековен труд, като правиш стъпало по стъпало в твърдата скала, за да излезеш. В този свят, в който аз царувам, законите са строги.

И като му подаде напълнената с жълтици торбичка, Азман Бера му каза с мек, пълен с любов, глас:

– Вземи, иди си с мир и не бъди неблагоприятен като хората долу. Аз не познавам по-неблагогарно същество от човека.

Топлата усмивка по лицето на Азман Бера прогължаваше да грее като пролетни лъчи, докато образът и усмивката му не се сляха с бистрата синева на ясното планинско небе.

Ег-Дин беше безкрайно щастлив. Неусетно, като че хвърчеше, се понесе той и бързо се намери в своя дом.

– Колко си хубав, Ег-Дин! – прошепна другарката му. – Ти някак си си станал по-гроз...

Да, преживяната опитност беше направила Ег-Дин по-мъдър и това си личеше по лицето му, в погледа му, от светлината в очите му.

ОСМИЯТ ДЕН НА БИТИЕТО

*И свършиха се небето и земята и всичкото им украшение.
И свършил беше Бог в седмия ден делата Си, които направи,
и почина си в седмия ден от всичките дела, които направи.*

Завършено бе всичкото дело на Синовете Божи, които създадоха и устройха Земята през шестте пълни с напрежение дни.

През седмия ден на Битието Бог и Неговите помощници си починаха от великото дело, което направиха, като създадоха и устройха Земята. И на Небето, и на Земята всичко тържествуваше от създаденото и славеше създателите си.

Саваат, един от великите синове на Бога, пожела да гоїде след почивката, в осмия ден, и да види как върви животът и онова, което са създали на Земята.

– Искам да сляза долу, на Земята, там, между хората и всички същества, за да видя как живеят, как се ползват и как се радват на създаденото.

*Стана вечер и стана
утро - ден осмий.*

Напусна Саваат Царството небесно, свят, устроен и пълен с живот, слезе от своите висини големият син на Бога долу, на Земята. А тя беше градина райска, живот обилен се разливаше наврег.

И видя Саваат как растенията, животните и хората живееха в мир и отправяха благодарствени хвалебствия към Всевишния за великите дарове, които им бяха дадени.

Най-много се радваха хората и живееха в мир и радост.

Като видя това Саваат, сърцето му се изпълни с доволство и от радост и умиление капнаха две сълзи от очите му. Там, където капна сълзата от лявото му око, бликна извор с мед, а там, където капна сълзата от дясното око, бликна извор с масло.

И възрадваха се хората за новите блага, които им се дадоха. Събраха се и отправиха хвалебствия към Всевишния.

Обилни бяха изворите и имаше блага за всички. Но всичко това не бе за дълго.

Още когато великите творци създаваха Земята, злобният Ариман³¹ със завист гледаше и търсеше начин някак да провали, да опорочи това, което се създаваше. Изгребна момент, когато творците бяха залисани в своята творческа работа, и успя да се промъкне незабелязано, като се скри в една голяма пукнатина на строящата се Земя. Оттам наблюдаваше света на растенията, на животните, на хората, които в мир и радост живееха и благославяха своя създател. Гледайки всичко това, Ариман кипеше от злоба, защото не можеше да понесе творчеството, радостта, мира и доволството, не можеше да понесе тържеството. Свит, намръщен, погълнат в себе си, замисляше планове как да спъне, да разруши и премахне всичко това. А като видя как бликнаха двата нови извора с такива велики блага, не можа повече да устои, изчака Саваат да се отдалечи, измъкна се от своята бърлога и слезе при бликащите извори, където хората спокойно и доволно си вземаха колкото им бе нужно.

– Чакайте, спрете! – ревна Ариман.

Хората се сепнаха, озърнаха се изненадани от този груб, презгав и непознат за тях глас, и видяха пред себе си нещо като човек. Загледаха го в почуда – съвсем не приличаше на

тях. Беше един такъв космат, нисък, набит, с ниско чело, бос, целият червен, с груби меса по тялото си, с кожен пояс. Пристъпваше бавно към тях и към бликащите извори.

– Така не бива! – ревна отново Ариман. – Не може такива блага така да се разпиляват, така свободно да се взема от тях! Не, не може, тук ред трябва да има, нов ред! Трябва да се въведе ред във вземането на тези големи блага! Това, което се върши тук, е безреגיע, опропастяване, разхищение, анархия!

Приблужи се още повече, сегна на един камък между двата извора и извади от вонящия си колан два грамагни, ръждясали от времето катинара. Закотви по две здрави халки и заключи изворите.

Хората гледаха и съвсем недоумяваха: защо е необходим нов ред, когато този, който имаха, беше превъзходен? Ред е необходим там, където има безреגיע, но тук безреגיע не е имало. И защо да не се взема от едно благо тогава, когато го има изобилно за всички? Те не знаеха как да се съпротивяват и не разбираха пъклените планове на Ариман.

А той знаеше, че за да разполага с хората, за да му бъдат те послушни, трябва да зависят от него. Необходимото за живота си трябваше да получават само от неговите ръце.

Нареди ги Ариман в редица на опашка, като им даваше на ген по лъжичка, и то със задължението да хвалят и славят щедрата му ръка. Малко им беше на хората това, което им даваше, и те страдаха, мъчеха се. Изгуби се радостта им, развалиха добрите си отношения, забравиха доброто и започнаха да стават заядливи, злоба осени лицата им, кавгите зачестиха, а след тях идваха боевете. Скръб и мъка изпълниха сърцата на хората, изгуби се песента между тях. Те съвсем забравиха за своя Създател и за велики-

те Синове Божиц, които им бяха създали и наредили един богатен живот, престанаха да си спомнят за тях, да пеят химни и да се радват на онова, което имаха. Неговолството, злобата и омразата се възцариха, създадоха една отровна мъгла, която като чумава ръка се протегна и се разпростря над плодородните поля около изворите. Секна богатният гъжд и те престанаха да дават своя обилен плод. Хора и животни бягаха и търсеха спасение гругаге.

Ариман тържествуваше. Камъкът, на който бе седнал той, беше станал богато украсен трон. Но около него се разпростря пустиня, тревите и цветята изсъхнаха, животните и хората изчезнаха. Нямаше никого, нямаше кого да командва Ариман, на кого да нарежда, кого да хули и да бие с кожения си камшик. А това го озлоби и той седеше и чакаше, без да може да измисли нещо.

Един ден земята се размърда, разтърси се, забумтя, затреця. Буйни струи от насъбралите се мег и масло избликнаха от неграта ѝ и рукнаха на струйни талази. Те заляха пространството около трона на Ариман. Вълните все по-силно прииждаха и заливаха навсякъде тъй бързо, че докато той се опомни, всичко наоколо беше залято. Не успя да избяга Ариман. Вълните се вдигаха все по-високо и по-високо, всичко се тресеше от техния пристъп. Ариман виждаше своята гибел. Викаше, стенеше за помощ, но никого нямаше наоколо, за да му помогне. Вълните обляха краката му, стигнаха до главата му, заля се тронът му и той потъна, потъна и Ариман в разлюлялото се море. С това от лицето на Земята бяха пометени и робството му, и новият му рег.

Изгря пак зората на свободата, на песента, на радостта, на доволството и те обилно заляха Земята. Върнаха се хората и животните, разцъфнаха цветята и животът бликна с неугържима сила около изворите.

Стоплиха се сърцата на хората и те заживяха в мир и радост както преди. Спомниха си за Бога и за Синовеите Божи и отправиха към тях топли химни на благодарност.

И стана вечер, и стана утро. И дойде новият светъл ден.

Осем е числото на Сатурн – то дава мъки, но носи ус-
тои на мъдрост и победа.

Юли 1967 г.

ХЮСЕИН АЛЛА

Сиваше се зората, когато младият учен, жител на гържавата Хорезъм, Абу Рейхан ал-Бируни, излизаше от покрайнините на Мерв – най-многолюдния, просторен и богат град на гревността в Средна Азия. Той тръгна към голямото възвишение, което се издигаше пред него. Отиваше към върха, за да посрещне първия лъч на изгряващото Слънце, от което да приеме благословията, която великият Ахура Мазда³², творецът на всичко в света, изпраща чрез него. Тъй беше казал Заратустра, великият Учител на човешкия рог.

На върха зората беше разгърнала своя чар и всичко живо бе притаило дъх, за да посрещне най-великия момент на деня – изгрева на Слънцето. С тиха безшумна тържественост първият лъч блесна и обля високите върхове с животворните си лъчи. Абу Рейхан тихо изпя химна на слънчевите синове, а след това произнесе молитвата на благодарността, дадена от учителя му Заратустра. Спря се след това и огледа околността, притихнала от тържествения момент.

– Каква велика традиция ни остави нашият велик учител! – промълви той – Колко съм му благодарен за това.

Посея още малко и тръгна надолу. Този път той реши да се върне през по-ниското Гяур тепе. Там се поспря, облегна се на една останка от старинен зиг и се загледа по склона надолу. Пред него се разстилаха развалините на древния Мерв, обхващащ една площ от шестдесет квадратни километра.

Дълго гледа в тези останки на най-големия и многолю-
ген град на гревността, средище на богат живот, на ожи-
вена търговия и на трескава творческа дейност на опит-
ни ръце, който бе и столица на великата и богатата гържава
Парфия.

През този град минаваше великият път, който свърз-
ваше обширната китайска империя със столицата на бо-
гатата арабска страна - Багдад. По този път непрекъсна-
то се движеха безкрайни кервани, натоварени със стоки -
гело на изкусни майсторски ръце. Мерв беше най-важната
междунна станция по този петхилядикилометров път,
където отгъхваха за по-дълго в обширните ханища и хора,
и животни, като много от стоките обменяха още тук.

Но сега всичко това беше пусто, безмълвно, мъртво.
Нито хората, нито керваните, нито нещо от онова, кое-
то животът дава, го имаше тук.

— Чудно нещо, какъв живот е бликал тук, а сега каква
мъртвешка тишина цари! - промълви на себе си Абу Рей-
хан и някаква тъга го обзе. Защо ли става така не само
тук, но и на много други места по Земята? Кой е този
загадъчен закон, по силата на който става така? Бликне
животът някъде, разрасне се човешкият род, разгънат се
творческите му сили, вещи ръце възплътят в творби идеи
от най-различно естество, а после сякаш изведнъж всичко
това замира, запустява, а творбите остават да се разяж-
дат от времето.

Така унесен в тези мисли, той не забеляза как пред него
изникна човек с разкошна чалма на главата, много богато
облечен, отрупан с най-различни скъпоценности - и по чал-
мата, и на ръцете, и по краката, и по чудните му пантофи,
извезани със златни и сребърни нишки, отрупани с бисери,
и къде ли не. Но всичко това беше някак прашасало, изве-

хтяло, като че ли този човек много, много време не е свалял одеждите си.

– Ах! – възкликна Абу Рейхан. – Кои си ти? Кога и откъде гоиде?

– Хм – усмихна се непознатият, – казвам се Хюсеин Алла и съм оттука. Тук стоя от векове. Прикован съм тук, за да науча своя урок, да науча това, което сега искаш да знаеш, това, за което ти сега мислеше, този велик загадъчен закон на промените.

– Как така от столетия стоиш тук?! Ти си така богато облечен, личи си, че си много голям и известен човек с власт и сила. Кои може да те прикове тук, и то за столетия?

– Хм – промълви с кисела гримаса Хюсеин Алла. – Вие, хората тук, на Земята, не разбирате, че се намирате на една сцена, на която излизате в различни роли според необходимостта от опита, който трябва да придобиеете. Други раздават ролите. Те са толкова велики и могъщи, че ние пред тях сме нищожни гребосъчета. Те са, които ми дадоха толкова много, но аз сгреших, самозабравих се – и те ме приковаха тук за столетия, за да науча урока си. Ти, виждам, нищо не разбираш от това, което ти казвам. Но понеже си учен и добър човек и се интересуваш от живота и историята на човешкия рог и от законите, които движат тази история, ще ти разкажа моя живот, за да разбереш по-добре всичко това, което гледаш пред себе си. Нали ти мислеше за това и се питаше защо е така?

Абу Рейхан пламна от възторг от любезността на непознатия и протегна ръка дружелюбно да се здрависа с него.

– Не, не, не ме пипай още, докато не свърша, защото ще стана на прах, а ти нищо няма да узнаеш. Този зиг, на който ти си се облегал, е само една много малка част от

големия и богат дворец, който имах. Но по-добре да почна отначало.

Мерв, този богат и голям граг, столица на обширната и богатата парфиянска гържава, по това време се владееше от великия шахиншах, цар на царете – Аршакиг. Той беше мъдър и добре водеше гържавните дела. Живееше в мир и разбирателство със своите съседи: богатата бактрийска гържава със столица Бухара, гържавата Согдиана с престолен граг Самарканд, гържавата Хорезъм със столица Гургандж, а на юг – с мирните индийски княжества.

Шахът нямаше деца и единствената му утеха в свободното от гържавните дела време бе гружбата му с една чудно красива птичка, с която той се разговаряше. Тя беше умна и разбираше човешките мисли и мъдро отговаряше, когато трябва. За нея бе отредено специално помещение в двореца, където можеше на свобода да се разхожда и да хвърчи, а вечер се прибираше в златна клетка за нощуване. Животът течеше тихо, приятно, бих казал щастливо. Но злото на тази Земя е още много силно, за да остави задълго този небесен пратеник между хората. Всички съседи живееха добре с шаха и знаеха за любимата му птичка. Само злобният княз Артабан, който живееше галеч сред пустинни земи, не се примиряваше с предимствата на своя съсед и търсеше начин как да помрачи живота му. А това можеше да стане, като му отнеме чудната птица.

Един ден, когато всичко беше опиянено от шумно прекарания празник на пролетното равноденствие, ловките слуги на Артабан се промъкнаха и откраднаха птичката. Мъката на стария Аршакиг нямаше край от тази загуба. Никой не смееше да тръгне по следите на крадците, защото пустинята, която ограждаше оазиса на Артабан, беше сурова, ветровита и без никаква вода. Смъртоносните цз-

ненади за всеки, който тръгне из нея, бяха на всяка крачка.

Аз бях бедно момче. Живеех сам в малка къщурка, направена от кал. Единственото нещо, което имах, беше един млад жребец, който баща ми, като умираше, ми остави. В последния си час той промълви:

– Синко, оставям ти това конче. То ще ти помогне да се издигнеш, но внимавай да не се самозабравиш и с това да загубиш живота си за столетия.

Баща ми беше мъдър човек. В делничните дни работех с това конче, а в празничните правех разни игри на големия площад край малката река, където привечер идваха на разходка хората от богатия Мерв. Бях пъргав като пантера и моите акробаци ги забавляваха.

Като научих за бедата, която е сполетяла нашия обичан шах, осмелих се да отида при него и да му предложа да му помогна. Той много се зарадва и даде своята благословия за успеха ми.

В утрото на един мрачен ден заедно с кончето се запътихме през пустинята към владението на този по-суров от самата пустиня владетел. Вървах цял ден, яхнал на здравия и издръжлив кон. Нощта бързо се спущаше над суровата и мрачна пустиня. Бях задрямал на коня, когато почувствах, че той спря. Сепнах се, отворих очи и гледам: пред нас – голяма скала, под нея клокочи малко изворче, а до изворчето стои моят баща. Изненадах се: той си беше заминал, а сега го виждам тук.

– Не, не, не се изненадвай, синко! Аз често съм около тебе и ти помагам колкото мога, но ти не ме разбираше. Доведох ви тук, за да се спасите и да ти кажа това, което Заратустра е казал: „Когато дяволът връзва човека, оставя и една запалена свещ, и ако човекът е умен, той ще прегори въжето, за да се освободи“. Досега това нищо не беше

- оттук започват твоите трудности и изпитания. Търси запалената свещ, за да се освободиш. Аз едва ли втори път така ще мога да ти се обадя.

Образът бавно изсивя и се сля с клокочещото изворче, което после никога не можах да намеря. През нощта небето още продължаваше да се покрива с гъсти тъмни облаци, а бурята се засилваше, като носеше големи облаци пясък и прах, готови да загушат всичко живо. Рано в зори тръгнахме, бурята се засилваше все повече и повече, едва се движихме и ние с още по-голяма мъка гишахме. Никога не съм предполагал, че моят кон е толкова издръжлив. Така мина този ден - в непосилно напрежение, но ние продължавахме да вървим. В ранната грезгавина на следващия ден пред мене се изпречи високата и недостъпна сграда на двореца. Как ще я минем? Но като се поогледах, видях, че на едно място бурята беше понатрупала пясък почти до горе и продължаваше да го трупа, като го прехвърляше и от другата страна.

„Ето я свещта!“ - си помислих аз и по могилата с един скок се намерихме зад оградата в двора на грамадния дворец на Артабана.

Всичко се беше изпокрило и притихнало, свило се бе в защита на своя живот от връхлитащата напаст на загушаващия прах. Това улесни задачата ми. Оставаше да се открие мястото на птичката. Едно леко цвъртене ми помогна да разбере къде е златната клетка с птичето. Разбрах, че тя е окачена на терасата на втория етаж.

Птичката разбираше, че идват нейните спасители, и почна да движи бялата си главичка, с което можех да видя в тъмнината къде е точно тя. Лозата, която се беше разпростряла като широка асма до терасата, напълно улесняваше възможността за един смел и пъргав скок на акробат,

какъвто бях, за да стигна догоре и да взема кафеза. Обратният път до кончето, което възбудено и тревожно чакаше, без да мърда, в най-тъмното място под асмата, беше лесен. С един скок се намерих на гърба му, придържайки здраво кафеза. Кончето се сви и като се засили, ние прескочихме оградата пак по същия насип.

Шумът разбуди задрямалите пазачи. Те се разшаваха из двора, но като видяха, че всичко е в ред, бързо се прибраха в прихлупените къщурки, където спяха. Бурята продължаваше да бушува, а това не им даваше желание за по-голямо старание.

Хванат здраво за гривата на коня, притиснат до него, аз не разбирах накъде вървим. Вървахме като че ли векове. В утрото на следния ден ние бяхме в двореца на потъналия в скръб и очакване шах. Като ни видя, той скочи. От възмущение нищо не можа да каже. Само прегръщаше златния кафез и плачеше над него, а вътре весело подскачаше чуждото птиче.

Когато се поуспокои, той се обърна към мене и каза:

– Слушай, момче, аз нямам наследник и ти от този ген ще бъдеш мой син. Аз съм стар и ще се оттегля далече в планината, за да се подготвя да се явя по-чист пред лицето на великия ни Ахура Мазда. Този дворец и обширната държава остават на тебе. В двореца освен обикновените стаи за живеене има още три стаи, които са заключени. Първата се отключва с този сребърен ключ, а втората – с този златен ключ. Тези две стаи ще ги отвориш, когато поне малко възмъжееш, а третата ще я отвориш чак когато ти поникне брада поне една педя. Тя се отваря с тези седем ключа. Първият ключ е направен от рубин, червен като кръвта на невинна девойка. Вторият е направен от диамант, чист и прозрачен като сълзите на младенец. Тре-

тият е от сапфир, син и чист като ясно небе след гъжг. Четвъртият е от аметист, тъмносин като дълбоките морски води. Петият е от смарагд, зелен като пролетните треви. Шестият е от опал, кафяв като узрелия кокосов орех. Седмият е от топаз, жълт като лимон. Но внимавай, запомни, нея ще отвориш едва когато ти поникне брада поне една педя.

Старият Аршакиг с просълзени очи ме презърна и се прости с мен, като взе само любимата си птичка. На излизане той се обърна към слугите си и им каза:

– Ето го новия ви господар – като посочи мене. – Уважавайте го и му се подчинявайте така, както и на мен.

В първия момент от тъй бързо и изненадващо развиващите се събития не можах да дойда на себе си. Аз, бедният Хюсеин Алла, изведнъж ставах цар на богатата и обширна парфиянска гържава и собственик на такъв разкошен дворец. Прав беше баща ми. Спомних си аз неговите последни гуми, че кончето, благогарение на което имам всичко това, ще ми помогне да се издигна, стига да не се самозабравя. Но тези гуми аз скоро забравих.

Мина известно време, докато се опомня, докато свикна и се нагоя към чудото, което ме връхлетя. Мина още малко време и почна да ме гложди загадката на трите стаи. За първите две – щом съм цар, значи съм и възмъжал, мога да ги отворя. Взех сребърното ключе от вързопя ключове и се запътих към вратата на първата стая. Пъхнах ключа с голямо вълнение, завъртях го и с трепет застанах пред отворената врата. Погледнах и останах в почуда от всичко, което видях вътре. Там имаше най-скъпи и разнообразни и с най-голямо майсторство направени облекла, различни накити, скъпоценности, килими, злато и всичко, което е необходимо, за да се представи човек в един импозантен вид.

Облякох се най-цзискано, като се огледах в голямото сребърно огледало, което имаше там, и си помислих: „Да, сега е вече друго. Имам вид вече на цар, какъвто погобава да има великата парфиянска тържава.“

През деня по няколко пъти почнах да сменям облеклото, от хубаво по-хубаво, според случая къде и при кого ще се явя, а за тази задача имах опитни съветници и затова с външния си вид внасях почуда и възторг.

Скоро обаче това ми се видя недостатъчно, не ми правеше вече впечатление и почнах да мечтая за втората стая. Какво ли пък ще има там, какви ли изненади са скрити? Взех златното ключе, с което се отваряше тя, и тръгнах към вратата на втората стая. Този път с по-малко вълнение и с по-голям кураж пъхнах ключа, завъртях го и вратата тихо се отвори. Вътре изтръпнах от нова почуда. Там бяха наредени всевъзможни ястия и пицета, такива, за които и не бях сънувал. Почнаха безконечни гощавки и гуляи с близки приятели и приятелки. С това бързо загубих живата си и пластична линия, затлъстях, загрубях и физически, и психически, защото когато всички прищевки на един човек се заговояват, той изгубва внимателното и деликатно отношение към хората, смятайки, че всички са му длъжни, и почва нахално да цзисква и възможното, и невъзможното.

И на това скоро се наситих, ястията и гуляите изгубиха първата си привлекателност и аз замечтах да отворя третата стая. Но условията за нея бяха тежки – трябваше да имам брада поне една педя дълга, а тя още не беше набола. Всеки ден по няколко пъти се оглеждах пред сребърното огледало, но нищо нямаше, нямаше и помен още от брада. Почнах да викам какви ли не врачки, знахари, заклинатели, дано те помогнат нещо. Цапаха ме с какви ли не мазила, но нищо не помагаше – брадата все така не мърдаше.

– Е, пък сега за какво ли ще чакам да ми порасне брада? Защо пък е необходимо да имам брада, за да отворя тази стая? – нервно запротестирах в себе си аз.

– За да бъдеш умен, за да ти порасне умът – изчурулика птичето, което подхвъркна край мене изневиделица.

– И защо пък тя ще се отваря със седем ключа? Какво толкова има в нея?

– В нея има Божия дар. И за да го имаш, трябва да бъдеш господар на седемте стихии в природата – отново изчурулика птичето, прехвърквайки пак край мене.

Това още повече ме възбуди и не ми даваше мира. Една сутрин скочих и креснах: „Та аз цар ли съм, или парцал, та ще слушам какво ми брътви едно птиче!“. Грабнах вързоп ключове – и право пред вратата. Тъкмо щях да пъхна първия ключ, и птичката на рамото ми зачурулика:

– Хюсеин Алла, ти нямаш още брада, не отваряй вратата!

Стъписах се, навел глава, и с досада се върнах в покоите си. Напих се, наядох се до насита, но и това мина и не се успокоих. То само още повече разпали жаждата ми да отворя стаята.

Не след много време, вече с твърда решителност, се запътих пред вратата, пъхнах първия ключ, рубиновия. Пред мене запърполя птичката, станала ми вече омразна, и зачурулика:

– Хюсеин Алла, ти още...

– Марш – изкресях аз и замахнах с ръка, за да я прокудя. Тя хвъркна и вече тъжно записука:

– Хюсеин Алла, Хюсеин Алла, ти скъпо ще платиш за това!

– Марш! – изкресях аз още един път. – Аз съм гостътъчно богат, за да платя всичко, колкото и да струва то.

– Има неща, които с пари не се плащат. Има грешки, които в един човешки живот са непоправими – прогължи птичката и изхвъркна навън.

Възбужден до краен предел, бързо пъхах и завъртах един след друг седемте ключа. Те бяха някак потъмнели, погрознели и съвсем нямаха този чар, който имаха, когато ги получих. Натиснах гръжката и вратата със зловещо скърцане почна да се отваря, като че ли беше крайно недоволна, че я отваря един неподготвен човек. Отначало малко, а после все повече открявах вратата и някак си като че ли ме обзе страх, не смеех да погледна, но смелостта ми бързо дойде отново и аз си пъхнах главата в достатъчно големия отвор.

Каква беше моята изненада, когато вътре видях само една маса и на нея – една тояга, нищо друго. Потърках очи, поощипах се, да не би нещо да се лъжа, но не, светлина имаше достатъчно, за да видя, че има само маса и на нея – тояга. Влязох вътре и предпазливо пипнах тоягата. Тояга най-обикновена, здрава. Да я пипнеш – с един удар тази маса на трески ще стане, помислих си аз. Но едва-що привърших мисълта си, тоягата се изправи и с един удар направи масата на трески. Останах втрещен от почуда и изненада. Тя значи изпълнява моите нареждания. Я да видим пък тази врата, която така някак нахално се затвори след мене, кой ще върви сега да натиска бравата, за да я отваря, да видим гали и нея тоягата няма да направи на трески. Едва-що изрекох това, тоягата се плъзна от ръцете ми и с няколко удара направи вратата на трески. Необичайният шум от това в иначе тихия дворец беше разтревожил и слугите, и светниците ми, които не закъсняха тичешком да дойдат на мястото. Те с почуда гледаха и мене, и строшената маса, и вратата, и процедиха някои укори през зъби.

– Млък! – ревах аз, облаган от несдържан властнически порив. – Млък, че сега ще ви посиняят гърбовете.

Едва изрекох това, и тоягата безмилостно зауря всички наред, докато не им посиняха гърбовете. Това вся страх и ужас в тях. Всичко се сгъна, сви, наведе глава и не смееше не само да каже нещо, но и да ме погледне. Всички с превит гръб минаваха край мене. Насилието, боят, жестоката разпра с всеки, който и с най-малкото възражение или несъгласие ми се противопоставяше, бяха методи, с които управлявах. Послушната ми тояга безукорно провеждаше това.

Изгуби се песента и радостта сред парфиянския народ. Всичко беше навело глава, мълчеше и пъшкеше. Но какво ме интересуваше това?! Аз бях добре, запазен от всесилната тояга. Живеех спокойно и с мисълта, че вечно така ще бъде.

На стената на приемната зала старият шах беше поставил в рамка извадки от сказания на Заратустра. Спрях се веднъж и ги зачетох: „Злото на нашата земя е конечно, има край. Само доброто е вечно“. И после: „За всяка сила, колкото и голяма да е, щом си служи с насилието, ще дойде друга, по-голяма сила, която ще я ликвидира“. И по нататък: „Всяко дело, каквото и да бъде то, щом в себе си включва насилието, ще бъде разрушено“.

– Вятър го духа вашия Заратустра! Е, сега мене може ли някой да ме пипне? Веднага чат! – и свършвам с него. Всемогъщата ми тояга веднага смазва всичко. Тези неща тук са писани за бабите, да има какво да съветват младите.

Посмях се добре на писаното и заповядах да го махнат.

Един ген, както вървах из големия парк, клонче на един грамаден кедър ме шибна по лицето. Разярен от това, че все пак се намира нещо, което може да ми причини болка,

ревнах с все сила на тоягата, която всякога беше с мен:

– Да се изкорени, да се махне този гигант, който се осмели със своите клонища така жестоко да ме удари и който се препречва на пътя ми.

Едва-що узрекох това, тоягата се изтръгна от ръцете ми и с все сила се заби дълбоко под корените на грамадния кедър. За миг само гървото беше изтръгнато от земята и докато се опомня, то се стовари върху мен.

Нещо стана с мене, без да мога да го разбера. Гледам се – прострян на земята, облян в кръв, смазан от грамадното гърво, и не разбирам – този, който лежи и не мърда, аз ли съм, или аз съм този, който го гледа? Разбирам само, че нещо непоправимо лошо е станало с мен. Гледам също: служителите и съветниците ми вместо да скърбят и да ми помогнат, се радваха и подвикваха: „Отиге си кучето изедник“.

Не само те, но и всички, които чуха и разбраха за случката, се радваха. Гледай ти, радват се на моето нещастие! Чакай да ги науча аз!

– Тоягата, тоягата да гоїде! – закрещях аз, но никой, никой не ме чуваше.

Тоягата наистина гоїде, но беше не такава, каквато я познавах – гладка, послушна, готова да изпълни и най-малките ми прищевки. Беше с образа на едно отвратително същество.

– Аз съм, аз съм – изсъска тя, – аз съм твоята тояга, с която толкова злини и нещастия направи в този свят, в който вече не си. Тук вече нямаш сила и не мога да ти служавам. Свърши се с тебе, сега ще плащаш всичко. Хи-хи-хи! – закикоти се тоягата с такава злоба, че не можех повече да я гледам и извърнах очи. – Аз не съм грозна, но ти ме направи такава, глупако. В ръцете на мъдреца аз съм красива и нося щастие и благоденствие.

Едва-що преглъщах горчивината от случилото се, пред мене се изправи висок, строен, красив, облечен в бяла греха човек, който строго се обърна към мен:

– Ти, на когото беше дадена власт да помириш и обединиш народите на Средна Азия, да направиш едно общество от тях, което да живее в мир и творчески подем, без злоба и омраза, ти с тази тояга, с таз власт, която ти дадохме, донесе обратното – раздуха омразата, злобата, завистта. Народите тръгнаха да се избиват и да се ограбват един друг. Затова тези гържави ще бъдат заличени от лицето на Земята. Земята им ще бъде пометена от сухите ветрове и ще заприлича на пустиня, а ти с векове ще останеш прикован тук, за да научиш урока си. Да разбереш, че казаното чрез мене, което прочете в двореца и което ти нареди да се махне, не е приказка за бабите, а основен закон в природата.

– Прости – ревах аз – сгрехих!

– Извиненията при нас – продължи строго Той – не поправят нещата. Всичко се плаща.

Свърши се и бях закован тук да гледам и да изплащам с мъката си дни, месеци, години, векове онова, което сторих, и да науча урока си, че насилието носи смърт за всичко.

– И ето – обърна се Хюсеин Алла към Абу Рейхан, – ти познаваш историята ми. Гледай, грамадната и могъща персийска гържава завладя народите на цяла Предна и Средна Азия, завладя и Египет, но вместо да ги обедини, да ги постави в мир, разбирателство и творчески подем, както беше планът небесен, тя ги пороби и ги ограбваше по най-жесток начин. Никой не приемаше, че ще се намери сила, която да премахне това робство! Но ето, яви се някакво момче, просто хлапак, Зул Карнайн – този, който вие наричате Александър Македонски, и помете цялата

уж непобедима империя. Но и той, вместо да донесе мир, обединение и благоденствие на народите, се подхлъзна и го удари на насилие и грабежи. Не му стигна грамагната персийска държава, но гоиде да граби и нашите земи – земите на Парфия, Бактрия, Согдиана, Хорезъм. И виждаш ли, всичко това се разруши само за един миг от един комар. Цялото това на пръв поглед непобедимо величие с едно богване на хоботчето на един комар се пръсна като сапунен мехур.

– Виждаш ли какво е могъществото на Божиите закони – погзе Хюсеин Алла, обръщайки се към Абу Рейхан, – с едно богване се помете и непобедимият завоевател, и грамагната му империя. И тук планът не беше изпълнен.

– Но защо тези велики синове на Бога, които ръководят всичко, не гоидат да оправят нещата на Земята? – подхвана Абу Рейхан.

– Професорите знаят правилното решение на всички задачи, но те оставят своите ученици сами да ги решават. Тази планета е на човешкия рог и е дадена като задача на човека да я оправя, макар и с много мъки и страдания. За великите разумни същества обикновеното щастие на хората не е елемент в техните сметки. За тях е важно ще поумнеем ли, за да направим крачка напред в своето развитие, па макар и то да стане със страдания и жертви, за да стигнем до пълното си развитие и да влезем в истинското щастие. И така, ние ще страдаме, докато разберем и научим, че всички хора на Земята ще трябва да живеят в мир и разбирателство.

И ето, виж и по-нататък как действа този велик закон. Хуните от север, начело със своя велик вожд Жи Жи, пометоха остатъците от Александровата империя. Хунските орди връхлетяха върху цветущите ни земи и – отново насилие. И чудно, гледай и друг един закон – погзе Хю-

сеин Алла, като се обърна към Абу Рейхан, – богатите и изтънчените в своята земя в нашата страна станаха роби, а диваците хуни почнаха да богатеят, станаха господари и изтънчени в своя живот. Виждаш ли колко е верен законът, казан от един мъдрец: „Историята е стълба, от която се чува шума на копринените пантофи, които слизат, и тракането на налъмите, които се изкачват“.

Уредихме се за известно време и решихме, че така ще е вечно, като помислихме, че тъй някак с насиетието ще може да се живее. Но могъщия закон си е закон. Надигнаха се арабските народи, хипнотизирани и фанатизирани от лозунгите на Мохамед, да утвърдят неговата религия по цялата Земя с небивал устрем, тъй като на всеки, който загине за исляма, му се определя място в Нирвана всред планини от пилаф и потоци от шербет.

И почнаха арабските пълчища да помислят с огън и меч всичко напред си. И при нас техният вожд Кутциба погложиха на огън и меч нашите страни. И стана пак същото – господарите станаха роби, а хората от дивите арабски пълчища станаха господари. И отново заслужиара копринените пантофи и затракаха налъмите, които се изкачваха. И пак справедливостта не намери място в човешкия род. Всеки, който гоиде отгоре, оправя само своите работи, но не и на останалите – продължаваше да разказва своя опит Хюсеин Алла. – След това гоиде Чингис хан³³ и отново се повтори същото. О, Абу Рейхан, аз научих урока си, като седях тука през толкова векове. Ти си пратен да ме освободиш. Моля те, пипни ме, за да стана на прах за този свят, в който сега съм затворен, прикован на едно място, за да се родя отново при вас и да приложя законите на великия ни Заратустра, законите на Бога – да направим свят на свобода и ненасилие.

– Хюсеин Алла, колко си ми скъп! Ще изчезнеш ли, като те пипна?

– Не, не, приятелю мой, в света нищо не изчезва, то само преминава от един в друг свят. Като изчезна за този свят, в който съм, ще се рогя в този свят, в който си ти. И тогава ще се видим, ще бъдем близки и ще работим заедно за великото дело на Заратустра. Защото Любовта между нас вече ни свързва навеки.

Абу Рейхан протегна ръка и дружески я сложи на рамото на Хюсеин Алла. Нещо пукна и всичко изчезна като сапунен мехур.

Дълго още седя Абу Рейхан в захлас от това, което преживя, без да може да си даде сметка за него. Седя дълго, облегнат на стената, загледан в просторните развалини на древния Мерв.

– Да, какъв живот е кипял в този престолен граг на цветущата парфиянска гържава, но живот с насилие.

Слънцето се беше вдигнало високо и обгаряше вече мъртвата околност. Абу Рейхан ал-Бируни се сепна, обърна се и бавно заслужи от тепето на безверниците. Защо пък *Тепе на безверниците*? Да, тук живяха хората, които не преклониха глава пред арабското насилие и запазиха вярата си и заветите на Заратустра.

Той се прибра в малката сенчеста къщичка в дворчето едва към обед. Там чу детски плач – сестра му беше родила момченце. Усмихна се и бавно се прибра в стаята си. Седна и почна да пише своя знаменит труд *Ал-асар ал-бакия ан ал-курун ал-халия – Паметници на миналите поколения*.

1 януари 1967 г.

ПРИНЦ АСМАРА

Столицата на Хареземшаха Мохамед – Гургадж³⁴ – се славеше като град, богат и красив, който търгуваше с всички краища на тогавашния свят.

Молла Мустафа Ямурла имаше свой търговски магазин на най-оживения площад. Той беше най-добре уреден между всички. Синът му Сабахадин усърдно помагаше на своя баща в търговията и вечер, когато изгрееше Луната, баща и син сядаха под кичестата лоза в китно наредената и потънала в зеленина градина, почиваха си след дневната работа.

Често влизаха в разговор за търговията, като младият Сабахадин всякога намираше, че търговия, заключена в един магазин, па макар и бил той образец, не е негов идеал. Търговията – това са връзки с големите търговски градове като Бухара, Исфахан, Самарканд, и по-далече – с онези големи градове на Индия, Китай и на други народи на изток и на юг, търговия на едро. Такива мечти лелееше младият Сабахадин, а старият Ямурла поклащаше недоверчиво глава и казваше:

– Моят край, синко, е наблизо. Като свърша и се прибера при Аллах, ти ще имаш възможност да опиташ това, което искаш.

Не се мина много време и старият, почитан от всички търговец, заболя и малко след това напусна греховния свят, като остави на своя син богатство, добро име и широки търговски връзки.

Младият Сабахадин не се бави много, за да приложи своите планове, които тъй често развиваше пред своя баща – за далечната търговия.

Един ден натовариха керван камили с най-различни скъпи стоки и той тръгна през град Бухара за Самарканд – най-оживения за онова време търговски град. Сабахадин беше добър търговец. Макар и млад, той бе добил добра школовка при стария си баща. Съумя бързо да разпродаете стоката с намерение от Самарканд да закупи други скъпи произведения на индийското и китайско занаятчийско изкуство, които в неговия град намираха добра цена. Но преди да направи това, Сабахадин реши да се поразходи из оживения град и като младеж да използва предимствата, които младостта дава на човека.

Една вечер попадна в една комарджийница, където богати хора от града се забавляваха и гразнеха включената в човека хазартна страст. Сабахадин отначало предпазливо опита, като колкото по-добре усвояваше разните хазартни игри, толкова по-смел ставаше той. Скоро спечели и известност като добър играч, а това особено много галеше неговото честолюбие и му доставяше голямо удоволствие.

Една вечер в игралния дом имаше голямо оживление. Най-известните богаташи бяха там и оживено говореха, влизаха, излизаха – изобщо чувстваше се някаква празнична тържествена обстановка.

– Какво има? – попита той първия срещнат познат търговец. – Какво е това оживление?

– Да, днес е интересно – каза познатият му. – Дошъл е от Индия големият играч, големият комарджия принц Асмара.

И наистина, когато Сабахадин влезе в голямата стая, на най-важното място на игралната маса седеше един мургав, костелив човек с добре оформено чело и с тънки бръчки по него, с черни гладки извити вежди, а под тях – със студени като на змия очи, тънък гърбав нос, тесни стис-

нати устни и черна заострена брада. Беше облечен в черен копринен халат, а на главата си имаше кристалнобяла чалма, украсена с продълговат зелен смарагд. Пръстите на ръцете му бяха отрупани с пръстени със скъпоценни камъни от всички цветове на спектъра – червени рубини, жълти топази, бели и черни гуаманти, сапфири, аметисти, а от устата си не изпущаше разкошна лула, направена от чероникс.

Сигналите около него мъже някак плахо и нерешително се суетяха и играеха съвсем на гребно. Това засегна честолюбието на младия Сабахадин, че няма кой да опонира здраво на един чужденец, а той самият вече беше почнал да се чувства като местен жител. Смело пристъпи напред, размести столовете и седна срещу Асмар с желание да му покаже, че тук няма хлапаци. Сабахадин заложи едра сума срещу принца, хвърли заровете и спечели. Огледа околните с едно достойнство и каза:

– Изплашили сте се от някакъв чужденец, па бил той и принц Асмара.

Още няколко пъти спечели Сабахадин, играта се оживи, наоколо се струпаха грамада хора да гледат величавата борба между известния комарджия Асмара и младия, добил вече слава на добър играч Сабахадин. След няколко печалби Сабахадин загуби, загуби и втори, и трети път, загуби всичките си пари, свали и скъпоценностите, които имаше в себе си. Най-после, като загуби всичко, каза:

– Всичко загубих, остана ми само една гола гуша...

– Срещу тази гола гуша – каза енергично и живо принцът, – аз залагам всичко, което тази вечер спечелих и което имам, а то не е малко – две торби злато и една със скъпоценности. Ако искаш – играй! – каза той на младия си партньор.

Сабахадин отначало не разбра, но след като принцът му повтори своето предложение, съвзе се, опомни се, обогри се и си помисли:

„Всъщност какво казах аз? Казах, че ми е останала само една гола гуша. Че какво нещо е гушата на човека? Има ли такава нещо в него и ако има, толкова ли е ценна тя, че срещу нея Асмара залага цялото си голямо състояние? И какво ще стане, ако играя – или ще спечеля, или ще загубя. Ако спечеля, печеля цялото това грамадно богатство и честта си, а и честта на целия град, а всичко това е несравнимо много. Ако загубя, какво губя – нещо, което никога не съм разбирал какво е, има ли го, или го няма... Какво излиза: значи срещу многото нещо, което залага Асмара, залагам нещо, което я го има, я го няма. Аз и без това съм напълно разорен“.

– Добре, ще играя, стига предложението ти да е напълно разумно.

– Запомни, момче, принц Асмара никога не говори несериозни работи.

Почна се разгорещена борба, хвърляха се заровете силно, живо и пламенно, а наоколо – глава до глава. Целият пътнал в пот, играеше Сабахадин играта на живот и смърт, но и този път загуби.

– Ха-ха-ха! – тържествено изправен, принц Асмара се изсмя. – За първи път имам такава грамадна печалба, за първи път спечелвам човешка гуша.

Всички се изненадаха, защото досега никога никога не беше виждал принцът дори да се усмихне, а камо ли да се смее с висок глас, с такава тържественост, а и да има такава настроеност. Знаеха го като мълчалив, строг, с отмерени движения, които никога не са излишни, а вълнения от този род въобще бяха нещо странно за неговата строга

външност. И какво всъщност печели той, те така и не разбраха.

– Вземи, робе мой – каза принцът соще по-голям апломб, – вземи всичкото това богатство, защото в изпълнение на моите заповеди ти ще имаш нужда и от пари, и от богатства. Бъди щедър, за да се знае, че си слуга на един богат господар! – и тласна торбите с жълтици и скъпоценности в ръцете на младежа.

В този момент настана голяма суматоха и раздвигване, а младият Сабахадин беше като замаян от съвсем неочаквания и изненадващ развой на събитията. Когато се опомни, имаше пред себе си две торби с жълтици и една – със скъпоценни камъни, а като се огледа наоколо, никъде не видя принца. Дълго още седя Сабахадин, смаян и учуден, дълго още седяха занемели и зрителите, които наблюдаваха грамадния двубой. Никой нищо не разбираше, всички гледаха смаяни, споглеждаха се, но никой нищо сериозно не можеше да каже. Оглеждаха се наоколо за принца, но той никъде не се виждаше, като че ли беше потънал вгън земята.

Сипваше се зората на новото утро над събуждащия се Самарканд, когато тихо, мълчаливо се разотидоха зрителите на небивалото произшествие. Сабахадин остана най-послед сам, огледа се и като прибра богатството, реши да тръгне, но някаква зловеща болка му тежеше. Тази мъчителна болка така здраво се беше сраснала с него, че той се почувства така, като че ли е поставен окован в железен сандък. Страшна мъка го загавяше, а тези пари и скъпоценности му бяха тъй омразни, че той искаше да ги хвърли, да се отърве от тях, но не можеше. Те като че ли бяха залепнали здраво за него, бяха станали част от самия него. Бавно закрачи към дома си и влезе в стаята си. Изведнъж пред него се изправи принц Асмара. Смаян, изненадан, Сабахадин отстъпи крачка назад.

– Как така, не разбирам нищо! – едва измънка Сабахадин.

– Много неща, които досега не си разбирал, сега ще ги разбереш – каза строго Асмара, – а сега нямаш време за учугване, а се залавяй за работа. Робите са длъжни да работят за своя господар.

Сабахадин все още нищо не разбираше и докато се мъчеше да си даде сметка за всичко онова, което се случва, Асмара му пхна къс пергамент в ръката със задачите, които трябва да свърши за пет дни.

– Как! – с ужас и изумление извика Сабахадин, след като малко дойде на себе си и беше в състояние да прочете това, което е написано – да извърши измами, кражби, подлости и всички най-низки прояви на човека.

Няколко удара с камшика, който Асмара гържеше, и два-три ритника гадоха на Сабахадин възможност да разбере всичко, което го този момент не осъзнаваше. Да, той вече бе непрекословен изпълнител на една престъпна воля, беше роб на могъщ престъпник, срещу когото той нямаше средства да се бори, а и не можеше и не знаеше как. Нищото – душата – стана за него реалност, най-реалното нещо на света.

Сабахадин разбираше, че по-голямо нещастие от това – да пороби, да продаде човек душата си на чужда престъпна воля, няма. Чувстваше пълно безсилие, бяха изчезнали от него онази смелост, самонадеяност и простор на мисълта, които притежаваше преди. Сега мозъкът му беше като че ли под някакъв похлупак. Радостта, живите и изгриви чувства също бяха отлетели. Нямаше нищо... Превърнат бе в смазан, ням и безмълвен изпълнител.

В изпълнение на мъчителните, тежки и престъпни заповеди на принца за дълго време потече пълният с непо-

силна тежест живот на младия Сабахадин. Един ден, като се изправи, той погледна на запад, където червеното Слънце се канеше да се скрие зад хоризонта, и видя високи скали. Дълго ги гледа младежът, докато се виждаха, защото бързо се губеха в настъпващия вечерен мрак, и каза:

– Не мога повече! Утре ще свърша с този живот там, от тези скали. По-добре човек да свърши с достойнство, отколкото да бъде жалък роб на един престъпник. От живота не бягам, защото отказването от живот не е нищо друго освен най-голямото геройство на страхливия. Не, аз ще се изправя достойно и повече няма да се занимавам с онази престъпна служба при принца.

Трябваше да напъне цялата си воля, от каквато Сабахадин не беше лишен, за да направи първата крачка. Той почувства, че оковите, които го сковаваха, за първи път изпрацяха – и изведнъж усети лекота. В зората на другия ден тръгна. Дълго вървя, мина през долини, реки и гори, най-после, много изморен и изгладнял, Сабахадин видя пред себе си по пътя едно ханче.

– Да, тук ще почина, и най-важното, ще се нахраня – рече си Сабахадин.

Влезе в ханчето и докато очакваше да го посрещнат любезно, той свари вътре оклюмалия и навъсен ханджия и още повече разярената му жена, която ту влизаше, ту излизаше от вътрешната стая, като постоянно мърмореше. Явно някаква тревога беше погълнала цялото им внимание и затова и не забелязаха, когато Сабахадин влезе и седна. Почака малко и като се обърна към ханджията, попита:

– Какво има, какво е станало?

– А бе, остави се! – троснато отговори жената – Преди три месеца дойде един човек, пожела да остане при нас,

защото му било харесало тук... Като на почивка беше, хранеше се и ползваше една стая. Отначало си плащаше добре, но по едно време се разболя, нямаше повече пари и престана да плаща. Уверяваше ни, че е богат и че щом оздравее, ще ни заплати всичко двойно. Така прогължи два месеца, набра се дълг от шест жълтици – и изведнъж този човек умря. И ето, сега остава не само дългът, но и ще трябва да дадем две жълтици, за да го погребем. Голяма загуба е това за нас, бедните ханджици, господине. Голяма загуба... – погледна ханджийката, като прогължаваше да отправя хули по адрес на неизвестния, мъртъв вече гостенин на малкия им хан.

– Не се тревожете – каза Сабахадин, – ето ви осем жълтици – шест за дълга и две за погребението.

Ханджията и ханджийката скочиха от радост, поблагодариха, чевръсто се разшетаха и бързо приготвиха ядене за младия гостенин. Почина си добре Сабахадин, нахрани се още по-добре, остана да пренощува в хана и сутринта в зори тръгна. Пътят му минаваше през една гора. Когато навлезе в гората, видя пред себе си грамаден човек. Спря се Сабахадин, малко се поизплаши, но бързо се успокои, защото му беше станало безразлично от всичко, което би могло да му се случи. Направи още няколко крачки, загледа се още по-добре, за да не би това, което вижда, да е някаква измама. Човекът бе грамаден, и при това той някак топло и любезно му се усмихваше.

– Не се страхувай, мили приятелю, ти не ме познаваш, но ние сме вече добри приятели. Аз съм гушата на умрелия човек в хана и дойдох да ти благодаря за голямата услуга, която ми направи, като плати моя дълг към ханджиите, а също така и разноските по погребението. Макар и дългът да не беше толкова голям, много ти благодаря, защото

ханджията и ханджиуката цял живот щяха да разправят за мене с клетви, че съм ги завлякъл.

Сабахадин съвсем се успокои и още повече се приближи до грамадния сегем-осем метра, полупрозрачен, облечен в бяла мантия, много красив човешки образ.

– Да, душата на човека не е нищо – си помисли отново Сабахадин, – ето още едно уверение в това.

– А защо, мили приятелю, твоята душа е така окована с вериги, защо си прогал душата си, защо си оставил тя да бъде поробена? Едно тяло може да бъде поробено най-много до гроб, за гест-двайсет години. А поробената душа може да остане в робство стотици, пък и хиляди години. Гледай на всяка цена да се освободиш. Асмара няма тъй лесно да те пусне. Ти трябва да му платиш всичко, което си взел от него, всичко, което му дължиш, и едва тогава с голяма мъка, но все пак с Божията помощ, ще можеш да се отървеш. Ти от него си тръгнал да бягаш, но това няма да те спаси, той скоро ще те намери. Ето защо бързай да върнеш парите, които му дължиш – всичко онова, което ти даде вечерта, когато играхте, плюс това – да издържиш всички камшици, които ще ти удари. Иди там, на високата скала, която виждаш. Там всяка сутрин, когато Слънцето изгрее, скалата се отваря и от нея излизат един бял гълъб и един черен гарван. Гълъбът носи радостите, а гарванът – мъките. Ако белият гълъб през този ден кацне на рамото ти и ти подаде ключ, с който ще можеш да отвориш каменната врата, която се намира под скалата, ти ще бъдеш спасен. Там има богатство, с което ще заплатиш задължението си към принца, и меч, с който ще се бориш не само срещу него, но и срещу всички, които и за в бъдеще ще искат да те поробят. Има и една книга на живота, от която ще научиш всичко онова, което е необходимо, за да живееш като

човек; има един *светилник*, който със своята неугасваща светлина всякога ще внася истината в тебе, а също и един *жезъл*, който ще пази твоето достойнство и ще ти посочва пътя към неограничените възможности. И най-после ще видиш една златна *чаша* с питие, което внася радост и импулс в живота на човека. Ако пък гарванът кацне на рамото ти, ще останеш роб за дълги години. Бързай да свариш изгрева, дано успееш – и като вдигна ръка за поздрав, гушата изчезна.

А Сабахадин, като разбра добре всичко, което му беше казано, с едри крачки се запъти нагоре към скалата. Когато стигна на върха, първият лъч на Слънцето вече се показваше. Скалата се отвори и от нея изхвъркнаха бял като сняг гълъб и черен като сажди гарван. Завъртяха се над скалата, полетяха над главата на Сабахадин, който гледаше с примряло сърце и с малко колебание, което изведнъж се появи – гали гарванът, или гълъбът ще кацне на раменете му. И най-после радостна въздишка се изтръгна от него, когато гълъбът кацна на едното му рамо и с клон му подаде златния ключ. Усмихна му се сякаш и като че ли му каза:

– Бъди здрав и предпазлив – ти леко мина.

Плеснаха с криле и отлетяха и гълъбът, и гарванът – единият да носи радостта, а другият – скръбта в света.

Отключи Сабахадин тежката каменна порта, взе толкова пари, колкото беше му дал принцът. Препаса меч на кръста си, взе малкия светилник в ръка, пъкна книгата на мъдростта в торбата си, прибра жезъла – и тъкмо излезе и заключи, ето го пред него принц Асмара.

– Куче – изкрещя той, – къде се губиш толкова време?!

И вдигна дебелия си камшик да го удари, но ръката му замря. Сабахадин беше спокоен, пълен с вътрешна радост и достойнство. Ръката му здраво държеше лъчезарния меч.

Асмара отпусна камшика и замря. Хвърли му младежът торбите с жълтици. Принцът ги грабна жадно, сви се на кълбо, сгърчи се и като се търкулна по склона, изгуби се някъде в бездънните долища.

Щастлив ден преживя Сабахадин – такъв, какъвто никога не беше имал. Сега вече бе свободен, богат и мъдър, със светлина в главата си, с добра воля и достойнство в себе си.

БЕН РА И АЛ КЕНДИ

Би Аумен

Бену Шела

Бил Агер

Принц Ал Кенди, единствен син на богатия и могъщ цар Сауг бен Азис, беше строен и красив младеж, който отгавна не споделяше тесногърдия фанатизъм на околните. Смел, с полет на мисълта си, той често изказваше новаторски идеи, за които много от придворните слушатели често поклащаха глава и казваха:

– Тази круша ще падне галече от корена на дървото.

Родителите му много го обичаха. Те разбираха, че техният единствен син е наистина добре надарен и за да не го наскърбят, никога не слагаха пречки пред често неприемливите отношения на двореца към проявите на този красив младеж.

Ал Кенди беше станал на възраст, когато вече младежите отгавна си намираха другарка в живота. Той също трябваше да направи това. Слушал бе много разкази за красивата Биелла – дъщеря на далечния цар Мерху Сам Ба. Тя била толкова красива, че със своя блясък засенчвала и Слънцето.

Един ден Ал Кенди се изправи пред своите родители и им каза:

– Отивам да искам ръката на Биелла, дъщерята на цар Мерху Сам Ба. Разбрах, че царят не приема да искат дъщеря му с пратеници, а всеки кандидат трябвало лично да се яви и да направи сам своето предложение.

– Но царството на Мерху Сам Ба е тъй галеч – отвърнаха родителите му.

– Не ходи, сине мой! – изхлипа майка му.

Никои не можеше да отмени решенията на принца и той, придружен от двама свои слуги и от три камили, натоварени с пари и подаръци, които биха му стигнали да живее добре цял живот, тръгна на път. Той знаеше само, че царството на Мерху Сам Ба е галеч-галеч – натам, където залязва Слънцето, а прекрасният му дворец се намира сред обширния и приказно богат град Теночтитланг.

Дни и месеци вървяха тримата. Една привечер стигнаха в един малък оазис и отседнаха да си починат. Двамата слуги, капнали от умора, бързо заспаха около камилите, а принцът, облегнат полулегнал до една палма, вагеше от торбичка фурми, замислен за своята съгба и за гелото, което е предприел, и хвърляше небрежно на всички страни костилките от изядените плодове.

Изведнъж нещо силно раздрусра гървото, на което се бе облегнал принцът, затъмня, засвятка, нещо забумтя и като вдигна глава, той видя над себе си един голям змей.

– Защо ти, пъклен сине, удари окоето ми? – изрева змеят.

Принцът, изненаган, съвсем не разбираше как би могъл да удари в окоето змея, още повече, че той не виждаше около себе си нищо освен трите камили, които гремеха, и двамата слуги, които вече дълбоко спяха. Пък и с какво би могъл да го удари, когато той освен някакви гребни костилки нищо друго не бе хвърлял?!

– Да, да, точно с тези гребни костилки, които така небрежно хвърляше, ме удари в окоето, докато аз – царят на пустинята – спокойно си почивах в сладка грямка на тази палма, на която си се облегнал.

И наистина, щом принцът вдигна глава, видя подутото и зачервено око на змея. Той бе отворил страшната си уста, пълна с остри като на грамаген трион зъби, за да го налага. Чувствайки вече зловещото дихание на змея, изплашеният принц можа само да извика:

– Господи!

– Ти призоваваш моя най-голям враг на помощ?! Добре – ревна змеят, – исках да ти отнема само живота, но сега ще те оставя, за да мога да ти отнема и щастие, и живота, а това ще бъде още по-голямо наказание. И така ще направя, че тогава няма да можеш да призовеш името на моя най-голям враг – Господа!

И като плесна с опашка, змеят изчезна, като хвърляше искри от кръвясалите си от злоба очи.

Принцът въздъхна с голямо облекчение, когато змеят потъна някъде из пясъците на пустинята, но закана на змея някак тревожно заседна в него. Ал Кенди стана, разшава се и като погледна камилите, които прогължаваха да дремят, и слугите, които сладко спяха, без да погодират нищо за случилото се, той ги облажаваше и се чудеше как не се разбудиха от това толкова шумно събитие, а най-вече от онзи гръмотевичен глас на змея, който още бучеше в ушите му. Ал Кенди беше истински мъж, не обичаше да създава паника, безполезни съчувствия и грижи около себе си. Изтеклата вода воденица не кара. Все едно, те сега с нищо не можеха да помогнат, няма смисъл да ги тревожи. И като ги остави да си спят, принцът реши въобще да не им казва нищо за станалото.

Вървяха те още много дни и нощи, много пъти в ясното звездно небе виждаха да се сменя Луната с всичките нейни фази, срещаха разни народи и хора, минаваха поля, долини и пустини, но винаги бяха уверени, че са на прав път. Отнача-

ло много малко хора, само някои белобради старци, знаеха за приказната столица на Мерху Сам Ба – Теночтитланг, но с течение на времето по дългия път те все по-често срещаха хора, които им разправяха за приказния град. Най-после привечер, като стигнаха един висок хълм, видяха в тъмнината непонятна за тях светлина. Тя грееше в гъното на една потънала в разкошна зеленина голина високо в планината, по която те се движеха. Смаяни, тримата гледаха тази тайнствена светлина. Спряха и легнаха да си починат. Сутринта разпитаха първия срещнат човек.

– Какво е това, което снощи видяхме да свети, каква е тази светлина?

– Там е столицата на нашата богата империя, Теночтитланг, там е нашият прославен цар Мерху Сам Ба и красивата му като утринно слънце гъщеря Биелла.

Като слушаше това, Ал Кенди се заливаше от радост, че вече е близо моментът да види своя идеал, да опита щастието си, и най-после бе горд, че е можал да мине толкова път, да преживее толкова препятствия, какви ли не несгоди и премеждия, особено това в пустинята със змея. Онзи ужас, който беше преживял, и заканата на змея се бяха забили в душата му и не му даваха спокойствие. Сега, когато виждаше, че неговият идеал е близо, а също и възможността да го постигне, този най-тежък момент вече беше избледнял и бе станал толкова притъпен, че повече не го смущаваше.

Още два дни пътниците вървяха, за да видят наистина величавата и приказно красива столица. Не само че нищо от чутото не беше преувеличено, но бе разказано много малко за това величаво създание на човека. В самия град те влязоха привечер. Той беше осветен с такава светлина, бяла и мека, излизаща от едни спирални тръби, че не се усе-

щаше нито дим, нито смраг, нито пък те се поклаща от приятния вечерен ветрец, който повяваше от високите планински върхове, заобикалящи грамадния град. Принцът и неговите слуги бяха занемели от почуда. Спряха в първия хан, но то хан ли беше като хан! Величествено, светло, чисто, приветливо беше в хана, внимателно ги посрещнаха, нагостиха ги, като им дадоха светли и чисти стаи с разкошни легла. Всички се измиха и слугите, капнали от умора, бързо заспаха, а принцът, ободрен след банята, се облече с най-хубавите си грехи и изхвъркна навън по широките осветени улици да търси двореца на царя. Почудата така го беше завладяла от всичко, което виждаше, че той не чувстваше нито умора, нито нужда от сън.

Най-после Ал Кенди се изправи пред високи стени, изработени от син лазурит, украсени с разкошни орнаменти, а вратите – от кремав и жълт диурит.

– Да, заг тези стени значи се намира моето щастие – си мислеше принцът.

Два пъти обиколи двореца и като погледна нагоре, видя, че утринната зора вече хвърляше своите стрели, и реши да се прибере, защото все пак човекът е същество, което без сън и почивка не може. Слънцето показа вече първите си лъчи, когато той се прибра. През целия ден Ал Кенди не се пробуди и когато стана, видя пак оживените и шумни улици, осветени богато от онази тайнствена светлина.

– Да, първо трябва да свикна с нравите и обичаите на тукашните хора, да добия известност със своето богатство и красота – и като се погледна в малкото сребърно огледало, което извади от копринения пояс, той с удоволствие се увери, че е прав в своята оценка.

Наустина, като се сравняваше с онези, които предишната вечер беше срещнал, принцът имаше хубав външен

виг. Реши да заживее нашироко, да привлече около себе си общество, което ще го научи на тукашните обноски и ще му донесе известност. И почна младият принц да живее нашироко. Обличаше се разкошно, устройваше шумни гуляи и забави. Така се научи на маниерите и изискванията на тукашния свят, обкръжи се с голяма свита жени и мъже, ласкатели, които му се представяха за най-верни приятели. С това принцът се утешаваше, че добива възпитание и известност. Но за голяма негова изненада парите му бързо свършиха, а и погаръците, които имаше, съвсем неусетно, без да забележи, бяха вече раздадени на най-устръгните ласкатели.

Една сутрин принцът се намери без пари и без скъпоценности, всичко беше изхарчено. Опитът му да потърси помощ от онези, които го уверяваха, че са готови да направят всичко за него, завърши с провал, тъй като щом разбраха, че принцът вече няма нищо, бързо-бързо го изоставиха и при среща го отбягваха. Слугите си той освободи, като с най-последните си пари ги прати да се върнат обратно. Ал Кенди остана без нищо. Гладен, скромно облечен, той беше принуден да напусне стаята, която заемаше в гостоприемницата. Без да може да види дори лицето на прекрасната княгиня Биелла, той тръгна отчаян да скита из огромния град.

Докато беше богат, той не посмя да се яви в двореца на цар Мерху Сам Ба, защото царят беше поставил едно условие за онези, които искат да се явят пред него да искат гъщеря му за жена – неговият зет да бъде умен и мъдър. Затова поставял една задача пред кандидатите: кое е онова, което е създало видимия и невидимия за нашите очи свят, което съществува навсякъде, но не се съдържа никъде. Принцът много пъти беше мислил върху тази загадка,

но нищо не бе измислил. Нито красотата му, нито пъстрото общество, с което се беше обкръжил, му помогнаха да постигне нещо в разрешаването на тази загадка. Нищо не му помогна... Сега, когато всичко загуби, съвсем нищо не можеше да очаква. Смазан и обезсърчен, той едва се влачеше към покрайнините на шумния град.

Стигна го края, го последните къщи, и се запъти към една горичка, където можеше да ноцува, защото вече се смрачаваше, а той нямаше никакви пари да си плати някъде за спане. Щом наближи горичката, отдалече видя да свети малък огън. Упъти се със него и стигна го малка къщичка. Прег нея гореше огън, а го огъня – сигнал човек разбъркваше къкрещо на огъня гърне. Ал Кенди се приближи и поздравя.

– Ела, Ел Кенди, седни тук, го огъня. Аз те чакам. Приготвих ти и топла супа, защото си гладен.

Принцът занемя от почуга.

– Кои ли е този, който ми знае името, откъде ме познава, пък и как е узнал, че ще дойда? Откъде това внимание, та чак и супа да ми приготви, и то точно когато бях толкова гладен? От вчера нищо не съм ял.

Като се приближи го огъня и седна, принцът видя прег себе си много красив старец, спретнат, чисто облечен, с чело, добре оформено от тънки хоризонтални бръчки, с бяла брада, с меки, топли очи, с дълъг правилен нос и с равни, дълги, малко завити накрая вежди.

Колкото и да се мъчеше, Ал Кенди не можеше да си спомни да е виждал стареца между своите приятели гуляйджици, пък и там се въртяха само млади хора.

– Седни, седни – подкани го старецът, – и като свали от огъня котлето, сипа на младежа в дълбока съдина гореща супа. После извади от една бяла торба мек, хубав хляб,

отчупи голям къшей и като го подаде на принца, супа и на себе си.

– Нека отправим благодарност към онзи, който създаде тези богатства, от които сега ще се възползваме.

Вечерята мина тихо – нищо не говореха. Когато свършиха и младежът се бе нахранил добре – той никога не беше ял толкова сладко и толкова вкусна супа – старецът каза:

– Когато човек се откаже от своята воля и приеме волята на Бога, тогава той постига онова, което иска. Ти искаше да постигнеш един щастлив живот със своята младост, красота и богатство, но ти трябва още два елемента – мъдрост и изпълнение на волята на Бога. Тогава ще постигнеш това, което желаеш.

– Не ви разбирам – плахо отговори Ал Кенди.

– Сега не разбираш, но ще дойде време и ще разбереш по-добре всичко, което виждаш. Ела, ето, тук ще нощуваш, пък утре ще мислим по-добре. Сега си уморен.

Старецът посочи към едно чисто, меко легло. Принцът легна и се почувства така щастлив, както никога и в най-голямото си богатство не се беше чувствал. Така, унесен в щастлив изблик, той бързо заспа. Когато се събуди, старецът беше пак край огъня и сваляше котлето.

– Измий се на близкото изворче и ела да хапнеш.

Принцът скочи. Чувстваше се тъй богър. Изми се набързо, седна до огъня и пак се загледа в стареца, потънал в почуда от всичко, което преживява от вчера досега. Нахраниха се, благодариха и когато всичко свърши, старецът каза:

– Ако искаш, можеш да останеш тук. Ще работим заедно и каквото изкараме, ще го делим наполовина – половината за мене и половината за тебе.

Принцът още повече се учуди, но главата му беше някак празна и кънтеше само от почуда, без да може нещо да мисли. Съгласи се с голяма охота.

– Разбра добре, нали – повтори старецът, – половината за мене, половината за тебе.

– Да, да, разбира се, това, което ми предлагате, е толкова много и е изпълнено с такова внимание, за което аз не съм могъл никак да мисля.

Старецът му подаде една мотичка и кошница и те отидоха в близката градина, където растяха някакви цветя, билки, растения, каквито принцът не беше виждал. До обяд браха ту листа, ту цветя, ту плодове и билки. След обяд прекопаха някои лехи, а после се заловиха да приготвят и да варят набраното. Накрая го прецедиха и го наслагаха в разни малки съдинки – всичко това по напътствие от стареца. Привечер двамата натовариха всичко това и се запътиха на пазара в големия град, където принцът не беше минавал.

Народ – много. Още щом старецът се появи, тълпа от хора го заобиколи, всички бързо разграбиха гонесеното, а в кошниците, които се изпразниха от съдинките с лекарства, имаше вече много парц, защото никои не питаше колко струва, всеки даваше щедро с пълна ръка. Всички познаваха стареца, а още по-добре – неговите лекарства, които така добре лекуваха, че славата им се беше понесла галеч-галеч. Принцът се изненада, като видя колко бързо забогатява. Скоро имаха всичко в изобилие.

Дълго работиха така, а богатствата растяха по-бързо от времето. Скоро станаха много богати. Един ден старецът каза на младежа:

– Сега вече можеш да отидеш да поискаш ръката на царската дъщеря Биелла.

Ал Кенди се сепна, погледна го учуден:

– Откъде знае той, че искам за жена Биелла? На никого не съм казвал.

– Ти нали затова дойде в Теночтитланг? – продължи старецът.

Изумлението на младежа нямаше граници.

– Ето, облечи се добре като принц, какъвто си наистина.

После му показа един сангък, в който имаше най-разнообразни разкошно изработени грехи от коприна, прошарена със сърма. В друг сангък имаше различни пантофи. В трети – скъпоценни накити. Принцът трескаво се залови да се докара, да оправя своята външност, и когато беше готов, се огледа в сребърното огледало, което висеше на стената. Беше изненадан – така богато не се бе обличал и тогава, когато беше при баща си.

Тръгнаха към двореца и не след дълго се изправиха пред онези стени, изработени от син мрамор, богато украсени с орнаменти.

– Влез, сине мой, и кажи, че искаш ръката на царската дъщеря.

С неописуемо смайване гледаше Ал Кенди разкошните коридори, постлани с дебели килими, по които го повегоха. Отвориха се богато украсени врати и принцът видя, сегнал на разкошен трон, царя Мерху Сам Ба, а до него – лъчезарната му дъщеря Биелла. Принцът занемя. Наистина нищо не бяха преувеличили за неземната ѝ красота, по-сияйна от Слънцето.

– Ти, млади момко – прекъсна мълчанието царят, – искаш да имаш моята дъщеря за жена. Но аз за мой зет искам да имам само много умен човек. И ето защо ти ще я имаш само ако отговориш до три дена на следния въпрос:

кое е онова, което сътвори видимия и невидимия свят - и камъните, и растенията, и животните, и хората, и всичко онова, което виждаш - и Слънцето, и Месеца, и всички звезди по небето, които гледаш през ясните тихи нощи, което съществува във всичко това, но не е съставна част на нито едно от онова, което виждаш.

Принцът повтори няколко пъти чутите думи, за да не ги забрави.

– Може нищо да не е станало и главата ми да отиде, но затова, че видях Биелла, няма да съжалявам, дори и главата ми да падне от раменете - мислеше си принцът.

Щастливият му унес се прекъсна, когато двамата слуги бяха вече сложили ръка на рамото му - знак, че времето му е вече свършило. Заведоха го в една богато наредена стая и му казаха:

– Щом си готов с отговора, дръпни този шнур.

Мина дълго време, докато принцът сложи някакъв рег в главата си от всичко преживяно, а най-вече от опиянението от красотата на принцесата. Така унесен като че ли заспа - и ето, яви му се неговият старец Бен Ра.

– Запомни добре, Ал Кенги - му каза с ясен глас старецът, добре запомни, защото работата е сериозна. Ако не запомниш това, което ще ти кажа, отива ти главата. На въпроса, който царят ти постави, отговори така: „Онова, което сътвори видимия и невидимия свят, и камъните, и растенията, и животните, и хората, и всичко онова, което виждаме, и Слънцето, и Месеца, и всички звезди по небето, което съществува във всичко, но не е съставна част на нито едно от това, което казахме, е *Тао Би Аумен, Бену Шела* и *Бил Агер*.”

– Запомних всичко, Бен Ра, но не го разбирам - каза младежът.

– Не е важно ти да го разбираш, важното е, че царят Мерху Сам Ба ще го разбере.

– Но все пак аз трябва нещо да разбирам от това, иначе гумите ми някак глупаво ще прозвучат.

– Мъчно, невъзможно е да се преведат на твоя език, на езика на хората, но все пак ще се опитам да ти кажа: *Тао Би Аумен* е близко до това, което вие наричате *живот*. Ти си виждал човек, който се храни, мисли, говори – и изведнъж същият този човек престава да прави това. Виждаш го – същият този човек е, но нито говори, нито се радва, нито се движи, нищо... И вие казвате, че е умрял. Да, нещо е станало, нещо го няма вече в този човек. Вие казвате – *живот*... Нещо подобно е *Тао Би Аумен*, но само нещо близко.

– Горедолу разбрах за първото – отговори принцът. – А за второто?

– *Бену Шела* – и то не може да се преведе, но приблизително е онова, което обединява; то свързва отделното, като го обединява. Близко е до това, което вие наричате *Любов*. Поне това запомни. Защото много трябва да ти обяснявам, за да разбереш повече. А третото – *Бил Агер* – е онова, което бавно, но абсолютно сигурно привежда в най-съвършен вид всичко. Често вие го наричате *Висша мъдрост*. Да, има нещо вярно в това, но колко знания трябва да имаш, Ал Кенди, за да ме разбереш. Много, много трябва да знаеш, за да разбереш всички тези неща, но и това ще стане с течение на времето. А сега виждам, че си запомнил всичко. *Тао Би Аумен*, *Бену Шела* и *Бил Агер*. Бъди крепък, сине мой – и като вдигна ръка за поздрав, Бен Ра се изгуби.

Принцът скочи. Умът му никога не е бил толкова бо- гър.

– Но къде отиде старецът? И как е влязъл? – търсеше го принцът. – Бил е тука. Познавам онова дихание, което още изпълва стаята.

Принцът спря да се суети. Нямахме какво повече да чака, времето може да отнесе нещо от онова, което беше чул и научил - и като пристъпи уверено, гръбна проточи-лия се син копринен шнур. Вратата се отвори и същите гвама пазачи поведоха принца. Познатата врата се отвори и той отново видя величавата фигура на царя, а до него - прекрасната му дъщеря.

– Готов съм с отговора - изправен, смело и с достойнство каза принцът - *Тао Би Аумен, Бену Шела и Бил Агер*.

Царят се усмихна, царската дъщеря изхлипа от радост, защото наистина Ал Кенди много ѝ харесваше. И гвамата бяха доволни - царят, от отговора, а Биелла - от принца.

– Няма да те разпитвам повече, бъди мой зет!

Ал Кенди гореше от щастие. Вдигна се голяма сватба - дни и нощи наред се приготвяше тя. Най-последно свършиха церемониите, гостите от близки и далечни страни се простиха с младоженците. Дойде най-последно и старецът Бен Ра.

– Сине мой, ти постигна всичко, откакто гойде при мен - и царство, и богатство, и щастие чрез Биелла. Аз вече съм стар, ще се оттегля от този свят и затова, съгласно онова, което уговорихме, време е вече да си поделим всичко, което спечелихме.

– Много ми е мъчно, че ще се разделим, но щом такава е твоята воля, ти знаеш, че аз с нищо не съм я прекъсвал. Ти си толкова велик и мъдър, Бен Ра.

– Ето, тук са всички пари, скъпоценности, платове, килими и всичко онова, което заедно спечелихме. Ето - половината е за мене, половината - за тебе.

– Да, така е справедливо, съгласно уговореното.

– Сега ти знаеш, че спечелихме и Биелла, трябва и нея да разделим.

– Как?! – сепна се Ал Кенди, като притисна до себе си красавицата. – Как, как ще я разделим?! – негоумяваше той.

Старецът извади сабя от ножницата и замахна с все сила над главата на царската дъщеря. Принцесата припадна, а принцът се вкамени от ужас. Видя как сабята проблесна и се спря само на един пръст от главата на неговата възлюбена. А тя лежеше бездиханна, с отворена уста. И тогава от устата ѝ почна да излиза една змия. Тя излизаше и така бързо нарастваше, че принцът, който беше прикован от ужас, сега бе съвсем смаян, изгубил ума и гума. Змията порасна толкова, че той за свой ужас позна в нея онзи змей, който срещна в пустинята. Змеят изсъска, понечи да се стрелне към принца, но в този момент сабята, която старецът държеше, се стовари върху главата му. Тя отхвъркна и се строполи в краката на принца.

– Сега вече ти можеш да бъдеш щастлив – каза Бен Ра. – Ако не бях сторил това, още в първата брачна нощ този змей, който се беше скрил в царската дъщеря, щеше да излезе и да удуши и тебе, и нея.

Тръгна си Бен Ра, бавно се отгалечи.

– Кои беше този, който ми направи толкова добро? И живот ми гарци, и богатство, и щастие... И защо го направи?

– Какво стана, мили мой – чу напевен глас до себе си, който прекъсна рояка му мисли.

– Той е този, който премахна злото, което щеше да пречи на нашето щастие – змея на егоизма, тщеславието и безлюбиеето.

януари 1982 г.

ОСТРОВ ПАСХА

През 1775 година група смели мореплаватели, блъскани гни и нощи от вълните на Великия океан, гладни, жадни, изнемощели, плаваха в своя грамаген платноход.

Наоколо вода и само вода... Наг тях небето бе ту облачно, мрачно и бурно, ту ясно и приветливо като моминска усмивка. Но в утрото на един прекрасен ден на месец април кормчията втренчи очи, замига и - о, радост! - видя тъмна ивица на хоризонта!

– Земя! Земя! - ревна той в неугържима радост.

Тази гума проехтя като гръм из платнохода и по един чудодеен начин вля жива струя в задрямалите, измъчени и изнемощели мореплаватели. Всичко се оживи и изхвъркна на палубата, залепна по перилата и те с неописуема жажда за твърда земя впериха очи към тъмната ивица, която все повече и повече нарастваше.

Капитанът, изпитаният стар морски вълк Дейвиг Бен Самуил, поуска да му донесат тръбата, галекогледа и сектанта. През галекогледа ясно се очертаваха контурите на приближаваната от тях земя. След това насочи сектанта към изгряващото Слънце и определи:

– Ние се намираме на 108 градуса западна дължина и на 27 градуса южна ширина. Погледна след това географската карта пред него и каза:

– На тези координати, на това място на картата не е отбелязана нито земя, нито остров. Значи - обърна се той към своите помощници, които го бяха заобиколили - ние откриваме нова земя. Да, нова земя. Каква ще бъде тя, ще има ли хора, или не, и ако има, какви ли ще бъдат те и как

ще ни посрещнат? Дали ще има вода и храна, за да можем да попълним запасите си?

Всички със смесено чувство на загриженост и изненада си загаваха тези въпроси.

Междувременно очертанятията все повече и повече запълваха хоризонта. Всички насочиха галекогледите на там, за да видят по-добре откриващия се пред тях нов остров – непознат, неотбелязан на картата...

– Капитане, обърна се към него първият му помощник, – знаеш ли, че днес е нашият най-голям празник – Пасха. Нека и този нов остров бъде наречен Пасха.

Капитанът с една топла усмивка изрази своето доволство от находчивостта на помощника си и даде своето съгласие. Наведе се над разтворената пред него карта и на определените вече координати отбеляза едно кръгче, като написа *остров Пасха*.

Платноходът бързо се приближаваше към непознатата земя и на удобно място, недалеч от брега, хвърли котва. От палубата не се виждаше нищо, което да покаже, че на тази земя има хора. Спуснаха логка и капитанът заедно с няколко добре въоръжени мъже влезе в нея и те бързо загребаха към брега. Слязоха на земя, потънала в зеленина. Видяха всички признаци, че тук има хора, но къде са те? Навлязоха навътре в острова и все същото – явни признаци, че островът е обитаем, но не се виждаше никой, като че ли хората бяха потънали вдън земя. По-нататък видяха нещо чудно: големи, високи по 7–8 метра каменни статуи – хора от камък, до пъна в земята, да стърчат безмълвно, обърнати с лице към вътрешността на острова, вперили поглед, като че ли търсеха някого там. Групата се доближи до тях.

– Да, каменни статуи, вкаменени хора. Гиганти.

Статуите бяха с тесни високи чела, с малки очи, с уши с големи висулки, с тесен нос с малки ноздри, с тънки гълги устни и права брада. На тях долу, малко над земята, имаше изрязани някакви надписи. Всички ги опипаха, разгледаха ги внимателно, спряха се и на надписите. В групата беше и ученият равин, който познаваше много писмена, познаваше гори и санскритския език, който се приема за най-стар. Въпреки това и той не можа да разчете написаното. Знаците не приличаха на нито един от познатите му езици.

– Чудно, какво ли е написано? Какви са тези толкова много вкаменени хора със странен вид? – запитваха се всички.

Ходиха още дълго из острова, намериха и вода, което беше особено важно, но храна – никаква, макар и да се убедиха, че тук живеят хора. Привечер групата се прибра отново на кораба, когато Слънцето вече залязваше на запад. През цялото време, до късно след вечерята, разговорът се въртеше все около видяното и преживяното. В центъра на вниманието им бяха каменните фигури, надписите и липсата на хората, които населяваха острова.

Късно през нощта всички се прибраха в кабините си за почивка. Капитанът, също изморен от изминалия ден, се прибра, седна на масата и започна да записва в дневника си всичко преживяно. Но едва започнал да пише, неудържима грямка го налегна.

– Ааа! – сепна се той. Гледа – себе си. Някак бодър, жизнен, енергичен, какъвто и на младини не се е чувствал, а пред себе си вижда човек – красив, с кърпа на главата, сложена по особен начин, облечен в свободна надиплена греха.

Давид се загледа в този неочакван гост, който му направи много приятно впечатление. Изпитваше тиха радост и доволство, като го гледаше.

– Вие кой сте и как влязохте в кабината ми? Тя е добре затворена отвътре, а аз не съм отварял!

– Има много чудни неща в света, които вие, хората, не познавате. Едно от тях е да влизаш и през затворени врати – меко, с усмивка отговори гостът. – Ние всякога се притичваме да помогнем на хората да намерят истината, когато те усърдно я търсят. Дойдох при тебе, за да ти разясня загадките, които така легнаха в мислите ти този ден. Ние сме всякога разположени към хората, които са жадни и търсят знанието, защото то носи светлина.

Наричам се Азман Бера³⁵ и съм глава на ватанския народ – народ, който живя много-много преди арийския народ, който населяваше предпланините на Хималаите и който вие считате за най-стар. Арийският народ говореше и пишеше на санскритски език, който е много благозвучен със своите петдесет звука.

Моят народ – ватанският – живя и се развиваше много добре на земята Му, която се намира сега под водите на това грамадно Южно море, което някои сега наричат Великия или Тихия океан. Ние говорехме и пишехме на нашия ватански език, много по-благозвучен и богат от санскритския. В тази обширна и богата земя народът живееше в изобилие, щастливо, тихо, доволно, без борби, без завист и злоба, тъй както живеят птиците небесни, обгърнати в радост от живота.

Но ето, разтвори се земята и от гълбините ѝ излезе подземният цар. Суров, жесток, жаден да заграби и пороби всичко, той ограби богатствата на народа, върза и прибра най-добрите му синове и дъщери, замъкна ги в подземното си царство, за да му станат слуги, като ги използваше да изпълняват заповедите му за грабеж, насилие и изтезание върху останалите хора. Това ставаше всяка година, когато

плодовете на земята узряваха и народът ги беше прибрал.

Настанаха немотия и страдания по обширната страна на Му, а най-много страдах аз. Реших да освободя моя народ от тази беда. В нашата земя живееха четирима големи юнаци. Единият беше с такива силни гробове, че като поемеше въздух и го изпуснеше, променяше въздуха над големите селища, те се проветряваха и се обновяваха. Другият се занимаваше с водата, като я разпределяше навреме и намясто в достатъчно количество. Третият управляваше топлината – навсякъде да бъде тя приятна и необходима за живота на всяка твар. Четвъртият се грижеше за земята – всяко растение, всеки корен да има около себе си обилна и богата земя. Разместваше я, обръщаше я и я обогатяваше по най-внимателен начин, като снабдяваше обилно и растенията, и хората с необходимата богата земя и минерали.

Всичко вървеше така добре, така наредено и хармонично, че навсякъде цареше доволство. Тези юнаци реших да повикам на помощ срещу подземния цар. Те приеха с радост и гружно тръгнахме към онази гупка, зийнала край брега на голямото море, откъдето излизаше подземният цар. Оставих ги там и отидох да приготвя верига, с която да вържем този злодей, щом излезе.

Докато се върна, подземният цар бе излязъл от гупката си, видял юнаците, влязъл в борба с тях, съборил ги на земята, вързал ги и ги замъкнал в подземното си царство, за да направи и тях послушни слуги. Когато дойдох отново до гупката, видях как завързани те стенеха и бързо потъваха в дълбините на земята, но не можах да им помогна.

По земята Му стана още по-лошо. Тези юнаци, като станаха слуги на подземния цар, се разстроиха и почнаха да правят големи пакости. Народът изпадна в още по-голяма

беда. Този, който обновяваше въздуха, се разлюти и така бързо го раздвижи, че започна да помита и събаря всичко. Другият, който разпределяше водата, съвсем обърка всичко. Някъде толкова много вода пращаше, че всичко се заливаше и блатяваше, докато другата и капка не падаше. Третият, този с топлината, на места изгаряше всичко, а другата и най-малка топлина за живот нямаше. Четвъртият, този, който се оправяше със земята, така се развилня, че грусаше, люлееше почвата пог нозете на хората и събаряше всичко.

Гледах това, страдах и реших сам да се хвърля в борба на живот и смърт с подземния цар. Но как да вляза в подземното царство, как да хвана царя, да го съборя и вържа? Само там можех да направя това най-добре, защото щях да мога да разруша и царството му.

В нашата земя живееха огромните птици Гоа, за които аз полагах големи грижи и те ми бяха благодарни. Крилата им бяха по-големи от платната на вашия кораб.

Отидох при техния цар, който беше стар, преживял много векове. Беше чул и видял много неща и бе събрал в главата си голяма мъдрост. Помолих го да ме спусне в подземното царство, за да се справя с подземния цар. Погледна ме царят на птиците, поклати глава и каза:

— Тази задача е трудна, защото подземният цар е много силен, хитър и лукав, нещо, което аз опознах много добре. Но ще ти помогна с каквото мога. Ще те спусна в подземното царство, защото и моят птичи народ страда от него. Качи се на гърба ми между крилата и здраво се дръж за перата на шията ми. Първо ще отидем в горното царство, за да помолим за най-голямото съкровище, което се събира на Земята. То ще ни бъде необходимо за победата.

Бързо полетяхме над земята Му и се издигахме високо и все по-високо, докато стигнахме горното царство. Погледнах - птицата ме носеше към едно чудно езеро, обградено със златни брегове, пълно с чудна бистра вода, не като нашата. Беше на малки топченца и всяко едно от тях искреше като брилянт. Гледката бе поразителна.

– Знаеш ли това какво е? Това са сълзите от страданията на народа, събрани тук като най-голяма ценност. Помоли пазачите да ти дават от тях в този мех.

Едва-що слязох от гърба на Гоа, и пред мен се появиха двамата пазачи, които гържаха в ръцете си съд, пълен с тези искрящи капчици, и приветливо ми се усмихваха.

– Ето, вземи, излей ги в меха! Ние помагаме на всеки, който се жертва за доброто на хората - топло казаха те.

Благодарих и отново се качих на мята птица.

– Защо са ни тези сълзи? – попитах птицата.

– Като слезем долу, ще ти кажа. Сега здраво се гръж и добре ги пази.

Полетяхме отново наголу. Ето я и земята Му, а оттам прогължихме да летим наголу, все наголу, докато стигнахме подземното царство. Ето ги и чертозите на подземния цар, изградени от черен мрамор и обградени от седем пръстена стени, всяка от които бе пазена от неговите слуги.

Птицата летеше леко и безшумно и кацна край високи скали.

– Слез сега, а аз ще те изчакам тук, зад скалите, за да не ме видят слугите му. Вземи меха и когато стигнеш до стените и видиш слугите, още преди те да разберат, напръскай ги с тези сълзи и те ще се вкаменят. Но внимавай да не се вдигне тревога, защото ако дойдат всички и дават

тревога, подземният цар ще дойде и ще ги съживи отново. Успееш ли, ще можеш да минеш през седемте стени.

Тръгнах към палатите на подземния цар, заобиколени със седем реда стени, равниво пазени от слугите му, които дремеха пред порталите. Не ме усетиха, когато ги доближих, напръсках ги и те нито мръднаха, нито звук издадоха, вкамениха се и аз спокойно минах покрай тях. Така преминах и през седемте пръстена от стени. Влязох в грамагния палат на подземния цар. Той спокойно си почиваше на широк диван, направен от черни гуаманти. Но него сълзите не можаха да го вкаменят. Отвори очи и като ме видя, скочи настръхнал. Той добре ме познаваше и всякога търсеше случай да ме окове и хвърли в най-дълбоките бездни на забвението, но никога не успя да направи това, каквито и хитрини да прилагаше.

– Ти тук?! В моето царство?! – изрева той. – Как дойде? Как не те усетиха слугите ми?

И като погледна към мехчето, закачено на колана ми, прогължи да реве с все сила, като се заканваше:

– Разбирам, но сега ще видиш ти!

И се хвърли към широката тераса, за да викне слугите си, но не успя, защото вече се бяхме сграбчили в люта борба. От чудовищната битка всичко се тресе и гореше и никой не можеше да се доближи до нас. Битката прогължи дълго. Земята се вълнуваше като океан от могъща буря и всичко наоколо изгаряш. Изгоряха и подпорите на нашата земя Му. Континентът над нас се залюля и започна да потъва.

Сграбчих за последен път подземния цар и го хвърлих в бездната, която се беше отворила пред нас от разкъсването на земята. Бездната се затвори и подземният цар остана там, затворен завинаги.

Всичко спря и затихна, тръпнещо от ужаса, разиграл се около нас. Чак когато тръгнах към птицата, за да се кача на нея и да се върна на моята земя, чак тогава слугите му почнаха да се опомнят и тръгнаха след мен да ме догонват, но бяха много далеч, за да ме стигнат. Качих се на моята Гоа и литнахме към земята Му – моето царство, което вече потъваше.

Нарогът знаеше за великата битка, разбра и виждаше потъването на земята си, страгаше, но беше доволен, че се е освободил от робството на подземния цар. Ние всички не съжалявахме, защото запазахме свободата, принципите и достойнството си, макар че загубихме земята си. Защото принципите създават формите, създават всичко, а формите нищо не могат да създадат – те умират, щом принципите излязат от тях. Ако загубиш принципите си заради формите, губиш всичко. Ако загубиш формите, а запазиш принципите, нищо не губиш, защото запазените принципи ще създадат нови, по-съвършени форми. Ние запазахме принципите, които сега създават нова земя, на която насилието, омразата и борбата ще бъдат изключени. Земя, на която подземният цар няма да може да гоїде, е земя на щастливи хора.

Унесен стигнах до моята земя – земята Му, която бавно потъваше. Казах на народа да се изтегли на високите върхове, за които знаех, че нямаше да потънат. Птицата Гоа кацна на това място, на високото плато на земята Му, което остана след потъването и което сега вие наричате остров Пасха. Когато слязох от птицата, се обърнах и видях слугите на подземния цар. Те бавно изникваха изпод земята като гъби след топъл гъжд и ме заобиколиха. Нарогът с ужас гледаше тяхната жажда за мѣст. Свалих мехчето, отворих го и като ги напрѣсках, те се вкамени-

ха. Останаха в този вид, в който сега ги виждате. Оттогава все така стоят – безмълвни вкаменени слуги на подземния цар, обърнати към вътрешността на острова, към мен, към мястото, където бях слязъл. Изстрагалото човечество ги гледаше – високи и едри – и не смееше да се приближи до тях, докато най-после се увери, че вече не са опасни и са останали неми и вкаменени. Тогава написах на всеки от тях на нашия, ватански език, който сега никои не разбира: „Пазете се от подземния цар, не му ставайте слуги! Пазете се и от неговите слуги!“

– Това са те – вкаменените хора, които видяхте на острова – добави Азман Бера. – А ужасът от тях се предаваше от поколение на поколение, затова всички се крият по пещерите, щом на острова дойдат хора. Смятат ги все за слуги на подземния цар. И сега, щом ви видяха, всички се изпокриха в пещерите, входовете към които знаят само те и които са така добре замаскирани, че не могат да бъдат открити.

Давид слушаше с почуда всичко това и се радваше, че прочете страница от живота на нашата планета. Страница, пълна с тъга и героична борба.

– О, Азман Бера, ще дойдеш ли пак да ми откриеш и други тайни?

Но образът избледняваше и Давид видя как устните му прошепнаха нещо, но не разбра какво казаха...

Сепна се, стана и излезе навън. Зората се сивеше вече. Отиде на носа на кораба и със скръб и мъка се загледа към острова – една останка от великата земя Му.

Юли 1966 г.

ДВОРЕЦЪТ НА ЦАР МИНОС НА ОСТРОВ КРИТ

Велика била школата на мъдростта, създадена на остров Крит векове преди Христа.

Князът на този свят, като не намери начин да заличи от историята на света останалия спомен от тази школа, се прояви чрез своите агенти на тъмнината и те изопачиха истината – съчиниха една легенда, отрупана с лъжи и оскърбителни прибавки. Каква е скалъпената от тях легенда?

Сигон – богатият и величав граг, разположен на източния бряг на Средиземно море, имал в онези времена цар, наречен Ангор. Царят имал чудно красива дъщеря – Европа. Зевс се влюбил в нея и изпратил свещения бик да я отвлече.

Един ден, когато тя излязла със своите другарки да се разхожда и да играе по зелените полета край брега на топлото море, там идва изпратеният бик. Козината му блестяла като злато, на челото му горяло сребърнобяло петно, наподобяващо сиянието на Луната; рогата му били златни, извити като нова месечина. Със своята грациозна походка едва се докосвал до зелената трева. Кротък и изрив като агне, той взел участие в забавите на младите момичета.

Прекрасната Европа, най-изривата и закачливата от всички, най-много се заиграла с животното и в устрема на забавите се качила на широкия му гръб. Бикът ненадейно скочил и като вихър се понесъл право към морето. Той се хвърлил заедно със своя скъпоценен товар във водата и заплувал по гладката ѝ повърхност. Зевс заповядал на Посейдон, бога на моретата, да плува пред него със своята колесница и да укротява морето с тризъбеца си.

По спокойното тихо море на гърба на свещения бик плуваше чудно красивата Европа към бреговете на остров Крит, за да стане жена на Зевс. От него тя доби трима сина. Най-възрастният от тях бе Минос, който стана цар на острова.

По това време се носеше славата на атинянина Дедал³⁶ като велик строител и скулптор. За него казваха, че творбите му са като живи, те говореха на хората.

Този велик човек, продължава по-нататък изопачената легенда, бил принуден да бяга от Атина, преследван като убиец на своя племенник. Той намери приют на остров Крит. Цар Минос, знаейки за големите дарования на Дедал, му предложи да му построи дворец. Дедал наистина построи дворец, но с такива заплетени коридори и многобройни зали, че дори той не можеше да излезе оттам. В този дворец цар Минос затвори сина на своята жена, наречена Пазифая, който бил чудовище – с тяло на човек и глава на бик – Минотавър. Могъщият вече по това време Минос изискваше от Атина на всеки девет години да му изпраща като дан по седем девойки и седем младежи. Младите хора бяха закарвани на острова. Там ги затваряха в двореца и никои от тях не можеше да излезе навън от заплетените коридори. Те ставаха жертва на чудовищния Минотавър.

Тезей, синът на атинския цар, реши да помогне на своя народ и на баща си и да освободи страната от ужасния данък. Той отпътува от Гърция с кораб, на който сложи черно знаме, като казваше, че ако всичко бъде благополучно, на връщане ще смени черното знаме с бяло.

На Тезей се отдаде да се справи с чудовището и благополучно да излезе от заплетените входи на двореца благодарение на голямата любов, която се зароди между него и дъщерята на цар Минос – Ариадна. Тя му даде кълбо с конци, което да развива, когато влезе в двореца.

Но на Тезей не му бе съдено да бъде щастлив с Ариадна. Съдбата била определила тя да стане жена на бог Дионисий³⁷. Така били решили боговете при нейното раждане.

Връщайки се в своята родина след славната победа, Тезей забрави да смени знамето. Баща му, очаквайки го с нетърпение, като видя отдалеко черния флаг, помисли, че синът му е погубен, и от скръб се хвърли от високите скали, където бе застанал да наблюдава идването на кораба.

Легендата продължава по-нататък, но не обяснява защо между цар Минос и Дедал избухва омраза до такава степен, че става нужда Дедал да бяга отново. Той няма възможност да напусне острова по вода, нито по друг начин, а само по въздуха.

Великият творец направи крила както за себе си, така и за своя син Икар, с когото трябваше да бягат. Крилата бяха направени от пера, слепени с восък. На тръгване бащата посъветва сина си да лети високо, за да не би в низините слънчевите лъчи да стопят восъка и крилата да се разпадат.

Но Икар, увлечен от красотата на земята, не спази наставленията на своя баща. Летя ниско, където бе горещо, восъкът се стопи, крилата се разпаднаха и той падна във водите на морето. Така завършва легендата.

* * *

„Най-трудно се учи, най-трудно си пробива път, най-мъчно се приема на Земята Мъдростта на Бога. И агенти, и ангели, и богове падат, когато трябва да изпитат тази мъдрост.“ Така беше казал един от великите снове на Бога на Слънцето, пратен на Земята да гонесе искрица от Божията мъдрост в един повратен момент от историята на човешкия род. В такъв повратен момент

векове преди Исус боговете изпратиха своя пратеник. Той гоиде на Земята и се роди с името Дегал.

Тогава народът бе тръгнал по пътя на грубите, примитивни прояви, погълнат от жаждата за постижения, когато само коравият мускул, бързият рефлекс, физическата издръжливост имаха стойност. Хората не се интересуваха от нищо друго. Бавно, но сигурно човешкият род като опиянен от хашиш потъваше в този примитивен свят. Въртеше се в омагьосания кръг на тези постижения без каквато и да било надежда за излизане от него и за събуждане на друг интерес, за един по-друг живот в света, който го заобикаля. Цялата мъдрост, целият стремеж, цялата енергия на човека се насочваше в този тесен кръг. Князът на този свят беше здраво заложил своята упойка в хората. И човешкият род гремеше в някаква илюзия, че постига нещо.

Дегал беше изправен пред много трудна задача, защото всеки, опиянен от наркотик, мъчно се отказва от илюзията, която той му носи. Дегал трябваше да разчупи здравата черупка на този свят, в която беше затворен човешкият род, за да му покаже нови простори, нов свят – свят на светлината, към който да литне човешката мисъл, за да приеме искрицата мъдрост на Бога и да направи крачка напред към своя възход.

Дегал взе камъка, мрамора, най-осезаемата твърд, обогрена с лъскави нежни багри. Той почна да извайва форми, говорещи като живи за новите идеи, които узреват на Слънцето всеки ден донасяше. Тези форми, тези образи бяха чудни и като живи, защото Дегал много добре познаваше и внасяше в тях законите за размерите на чистите образи. Има хармонични съотношения във формите, има и нехармонични, както в музиката има хармонични и бла-

гозвучни акорди. Той особено много застъпваше тъй нареченото от него златно или божествено съотношение, за което Пифагор по-късно тъй много говореше.

Хората гледаха творенията му отначало само като форми. Но тези форми полека-лека се събуждаха и отваряха очите си, за да се види и разбере чудният нов свят на красотата, хармонията и новите идеи, които този велик пратеник извайваше за тях.

Бавно, но сигурно вълната на новото заливаше града. Неугържимо нарастваше – най-напред в Атина, а после и в другите градове, интересът към онова, което великият творец създаваше. Събужденият интерес създаваше подтик към нови светове, към нова мисъл и нов живот. Хората го търсеха, събираха се около Дегал и с охота слушаха чудните му слова за Божията мъдрост, която носи най-напред нови отношения между хората. Дегал събра около себе си ревностни последователи и ученици, които създадоха нова ера – ера на високохудожествени творби, които и днес събуждат възхищението на пробудения човешки ум.

Но князът на този свят не гремеше. Той разбра, че царството му е здраво разтърсено и упойката му е загубила сила върху човешкия ум. Трошеше се вече черупката, в която беше затворен. Стресна се, скочи, сви юмруци и раздуха с всички сили злото в своите помощници, а това бяха управляващите и силните на деня хора. Злоба и гняв започна да се излива като порой върху Дегал и неговите ученици, срещу новото, което те носеха и което изкарваше човешкия рог от затворения свят, в който бе поставен. Започна сурово гонение срещу Дегал, като го обвиняваха в убийството на неговия племенник. Животът му беше в опасност и за него и за учениците му стана невъзможно да живеят в Атина. В една тъмна, мрачна нощ, придружен от

група свои последователи, той напусна Гърция и отплува към бреговете на остров Крит.

Остров Крит беше земен рай, кът от градината на Бога. Обгърнат от топлите води на Средиземно море, той бе разстлан на площ от 8378 км, дълъг 260 и широк 55. Потънал в зеленина от градини с най-различни плодове и рози, с чист кристален въздух, наситен с аромата на цветя и цъфнали гървета. Звънливи, изриви, бистри потоци бързо се спущаха от високите 2500 м планини, които често слагаха бели снежни шапки по високите си върхове и носеха свежест и прохлага.

По това време островът се управляваше от мъдрия и напредничав цар Минос. Той беше най-възрастният син на чудно красивата Европа, дъщеря на Агенор, цар на Сигон – най-богатият и красив град на източното крайбрежие на Средиземно море.

Голяма беше любовта на Европа към владетеля на красивия и богат остров Крит. Тя напусна бащиния си дом, шума и суетата на големия град, за да се омъжи и да живее в мир и щастие със своя любим. Минос бе приел красотата на своята майка, нейния усет и стремеж към изящното, красивото, възвишеното и мъдростта на своя баща към смисленото и полезното. Той вече знаеше за Дегал, за неговото голямо и велико творчество, за новото, което прокарваше, и отгавна жагуваше за среща с него. И сега, когато тъй неочаквано щеше не само да се види с големия творец, но и щеше да го посрещне с неговите ученици като постоянен гост, царят се радваше искрено и дълбоко от все сърце. Имаше най-хубавото.

Заредиха се срещи и разговори до късни вечери в ясните топли лунни ноци в градината на царския дом, потънал в аромата на слънчевите плодове. Дегал увлекателно гово-

реше за идеите от един възвишен свят, идеите, които ще донесат по-съвършен живот за човешкия род. Но те трябва да се дават на хората, които да ги приемат, за да получат нов полет на мисълта и да имат нови стремежи към по-съвършен живот.

Минос слушаше и с жажда приемаше всичко, което Дедал му говореше. Този свят, който му се разкриваше, му беше близък и той лесно го разбираше и приемаше. Неговите родители бяха вложили в него усета към по-съвършеното.

Двамата решиха да построят дворец – школа на мъдростта.

– В тази школа – казваше Дедал, – учените ще изучават най-съвършеното, най-чудното и загадъчно творение на Бога тук, на Земята, наречено човек. Човекът е изграден по образ и подобие на Слънцето. И както Слънцето има 12 концентрични сфери, които са 12 тела, тъй и напълно изграденият човек има 12 сфери – 12 тела. Всяка една от слънчевите сфери създава и подхранва по една от човешките сфери, по едно от неговите тела. За всяко едно от тези тела Слънцето създава условия за развитие през всеки два часа на деннощето, като се почне от изгрев до нов изгрев. За изучаването на всеки един от тези светове в човека ще изградим отделни участъци в двореца с отделни зали за занимания, така че дворецът ще бъде изграден с 12 отдела – говореше по-нататък Дедал.

Красив, просторен и с богата наредба беше изграден дворецът. Пред всеки от дванадесетте отдела Дедал и неговите ученици бяха изваяли от мрамор човешки образи, показващи естеството, вида, израза на всяко от неговите тела, които ще се изучават там.

В първия отдел ще се изучава строежът на физическото тяло, анатомията на човека и силите, които дават и поддържат здравето му. На тази област, на тази сфера в човека Слънцето въздейства два часа преди изгрева си - от 4 до 6 часа. Когато този дял е добре изграден и оформен, човекът е строен, здрав, жизнен и издръжлив на физически напрежения.

Във втория отдел от двореца ще се изучава онази сфера от човешката природа, която определя отношението му към условията и ценностите, които създават и поддържат неговия живот. На тази област в човека Слънцето въздейства и ги подхранва в предигущите два часа - от 2 до 4 часа. Когато тая сфера, този дял от човека е добре изграден и оформен, човекът прилича на извор, който дава.

В третия отдел ще се изучават силите, които подхранват и създават условия за развиване на качества и възможностите за творческите изяви в човека на физическия свят. Тук човекът е творец с елементите, с онова, което светът около него му предлага. Таз област се подхранва от Слънцето в часовете от 24 до 2 часа през нощта. Когато това тяло е добре изградено и оформено, то човек се справя до съвършенство с всяка работа, с всяка задача на физическия свят.

В четвъртия отдел ще се изучава роговото гърво, от което човекът произлиза, връзките с членовете на рода, от които произхожда, също и задачите, които човек има да разреши, за да подпомогне рода и да улесни пътя на членовете му към по-добро усъвършенстване, както и връзките и отношенията му с неговите родители, условията, които те ще създават за неговото развитие от раждането до отделянето му от бащиното огнище. Тази област от човека се управлява от Слънцето в часовете от 22 до

24 часа. Когато този дял е добре изграден и оформен, човек се ражда и има всички благоприятни условия за развитие в този първи период от своя живот, а после и с начина, по който разрешава задачите в живота, по който дава примери и методи за разрешаването им и на другите членове. Учителя казваше: „Човекът на Земята е предметно учение на заминалите на оня свят“.

В петия отгел ще се изучават естеството на чувствата и възможностите на човека да ги изразява и отгавя лесно или не, способността да влиза във връзка с хората и с всичко живо или не; онова състояние на човека, което се изразява в съчувствието и състраданието. Този дял се подхранва от Слънцето, изгражда се от него в часовете от 20 до 22. Когато този дял е добре оформен и развит, човек е нежен, мил, симпатичен, приветлив и желан от всяко общество.

В шестия отгел ще се изучават отношенията, които човек има към висшата разумна природа в света. Слънцето изгражда и подхранва този дял в часовете от 18 до 20 часа. Когато тази сфера е добре оформена, то човек каквито трудности и изпитания да има, всякога ще излезе на благополучен край. Такъв човек може да е правил много грешки, заради които трябва да плаща, но когато е имал някъде в себе си едно уважение и смирение към великото и разумното в света, той всякога ще бъде бързо измъкнат от ада невредим.

В седмия отгел ще се изучават връзките на човека с противоположния пол, отношенията му към семейния живот и най-близките му приятели. Този дял обхваща периода на слънчевата дейтелност от 16 до 18 часа. Когато тази сфера е добре развита и оформена, човек се радва на добър семеен живот, на живот при добри условия в тесен

семеен и приятелски кръг. Учителя казваше: „Да имаш една другарка в живота, едно разумно дете, е цяла благословия. Да имаш лоша жена и такава дете е цял аг“.

В осмия отгел ще се изучават причините, които могат да спрат правилния приток на жизнени сокове към способностите в човка. Изучават се нарушенията, на които човек може да се натъкне при циркулацията на силите, подхранващи неговите качества и способности, борбата с тях и отстраняването им. Този дял обхваща дейтелността на Слънцето от 14 до 16 часа.

В деветия отгел на двореца ще се изучава идеиният свят, възможностите, условията и начините, по които човек ще може да влезе във връзка с много по-напреднали от него същества, за да получи от тях нова мисъл, нови идеи, сила и възможност за богати впечатления, пълни с разнообразие, както със своите пет сетива, така и със своята мисъл, влязла във връзка с внушенията на този по-висш от него свят. Този дял обхваща дейността на Слънцето от 12 до 14 часа.

В десетия отгел ще се изучават възможностите, които човек ще има сред обществото, в което ще бъде поставен, професията, която ще упражнява, и мястото, което ще заема там. Този дял обхваща слънчевата дейтелност върху човека от 10 до 12 часа. Когато този дял е добре оформен и изграден, човекът има добро и благоприятно място в обществото, в което живее.

В единадесетия отгел ще се изучават по-дълбоките кармични връзки на човека с гадени общества и хора; въздействието, което те ще окажат върху него, и това, което той ще окаже на тях. Този дял обхваща слънчевата дейтелност на времето между 8 и 10 часа. Когато той е добре изграден и оформен, то човекът е свързан с хората, с някой

човек от висшето общество или със силите на гения, които всякога ще го покровителстват и ще го улесняват в неговия живот.

Най-после в дванадесетия раздел на двореца ще се изучават законите на жертвата, готовността на човека да отдава своите способности и сили и с всичко, с което разполага, безкористно да работи за реализирането на пътищата на идеиния свят. Този дял обхваща слънчевата дейтелност в двата часа след неговия изгрев – от 6 до 8 часа.

С голям интерес и желание младите идваха да изучават знанието и мъдростта, които Дегал им разкриваше, и да претворяват тази мъдрост във форми, говорещи за света на светлината. Славата на школата се разнесе в Атина и в цяла Гърция и девойки и младежи отиваха там с интерес да се учат. Дегал, който беше създал културата и изкуството в Гърция, създаваше такава и на остров Крит.

Агентите на злото и мрака, слугите на земния княз, озлобени и озверени от новия изблик на ярка светлина, създадоха клевети и лъжи по адрес на школата и ги разнесоха в Атина, по цяла Гърция и оттам – по света. Злото беше все още силно на Земята. То организираше своите сили, събуждаше жаждата за грабеж и разруха в изостаналите и по-примитивни човешки души, които, обединени от демоничен устрем, връхлетяха като неугържима лавина върху цветущия остров Крит. Пометоха, разграбиха, разрушиха както двореца, така и онова, което беше създадено от великия творец и от неговите ученици от школата. Но те унищожиха само формите.

Учениците се пръснаха по света и разнесоха светлината, която бяха придобили в непрогледния мрак. Някои от тях обаче бяха погълнати от мътния поток на живота като Икар, който падна в морето.

Дедал разбра, че за развиването на неговото дело по-нататък на остров Крит условия вече няма. В утрото на чужден, ясен, свеж ден един човек, простичко облечен, с побелели коси и брада, премина по моста от брега в един платноход. Двама души от екипажа му помагаха, смятайки, че старецът трудно ще стори това, но се изненадаха от неговата крепкост и увереност. Беше Дедал.

Корабът скоро се понесе по гладките води на морето и го отнесе към бреговете на голямата земя на север. Земя просторна, богата, потънала в зелени гъсти гори, тучни ливади и с обилни води, която току-що беше населена от хората на една жизнена клонка на арийската раса, дошли от предпланините на далечните Хималаи, наречени *траки*. Там великият творец неуморимо до края на своя живот пръскаше Божията светлина и учеше народа на знание, творчество и изкуства.

януари 1970 г.

ЦВЕТЕТО НА РАДОСТТА

Когато четвъртият член от слънчевото семейство, планетата Земя, възраствана и беше готова да приеме живота, Саваот³⁸, главата на Бялото Братство, което управляваше Слънцето и се грижеше за всички планети, членове на неговото семейство, свика братята на съвещание.

– Братя – обърна се той към своите помощници, – с общи усилия ние подготвихме вече тая красавица, за да даде прием на най-великото дихание на Бога. Милиарди същества са я обкръжили и чакат да бъдат пуснати, да им се даде път към нея, за да могат там да се облекат в подходящи за тях одежди, да се заселят, за да могат чрез тях да проявят творческия импулс, който съпровожда живота, протичащ през всяка форма. Но затова, разбирате много добре, е необходим още един, последен елемент – водата, рожбата на нашата сестра Афродита³⁹, това чудно съединение на два активни елемента, свързани с една чиста и трайна Любов, каквато тя носи със себе си.

Афродита седеше в крайния ъгъл на залата наведена, замислена пред сериозната задача, която по необходимост предстоеше да изпълни. Вдигна глава, обходи с лъчезарния си поглед всички богове и каза:

– Погледнете Земята, вярно е, че е красива, но усещате ли каква лоша миризма, какви отровни изпарения все още дава тя? Изпарения на пръст, на гроб, на мъртвило.

Всички погледнаха Земята и видяха тези неща. Те знаеха за това, което богинята им каза, и сериозно се замислиха. Саваот пръв вдигна глава, усмихна се и излезе от залата навън в градината, която обкръжаваше двореца на бого-

вете. След малко се върна, носейки в ръцете си букет от чудно красиви цветя. Те бяха най-красивите, които имаше в градината, ухаещи с обилен освежаващ и обогряващ аромат, тъй приятен, какъвто нищо друго не даваше. С бавни и тържествени стъпки пристъпи Саваот към богинята и ѝ каза:

– Ето, вземи този букет. Това са рози, ти ги знаеш – цветята, които със своя аромат всякога напомнят за радост, чистота и любов. Носи ги всякога със себе си, когато слезеш на Земята. Със своя полъх те ще те предпазват от отровните изпарения, които все още има там, а с красотата си ще ти напомнят за нашето царство тук и за нас, твоите братя.

По лицето на чудно красивата богиня грейна усмивка. Розите ѝ бяха любимите цветя и всякога с радост ги шасаше техния свеж и обогрятелен аромат. Тя взе букета, сложи го на гърдите си и полетя към Земята, изпратена от съчувствените погледи на братята, за да внесе последния важен елемент за идването на живота там – водата.

Носена на вълна от бистра разпенена вода, която се плъзна по гладката повърхнина на Земята, Афродита с интерес и внимание разглеждаше новото си жилище и мислеше за начина, по който ще трябва да изпълни голямата си и отговорна задача. Така замислена, тя не забеляза как вълната от разпенена вода се блъсна в една верига възвишения. От сътресението богинята се изправи, наведе се и букетът, който стоеше на гърдите ѝ, падна на земята зад веригата от възвишения, зад планината.

– Ах – изстена тя, – какво ще стане сега с мен?! Букетът ми падна!

– Не, не се безпокой! – чу тя познатия глас на Саваот, който незабелязано я беше съпроводил към новия за нея

свят. – От този букет – каза ѝ той, – който падна тук, в тази долина зад планината, пред която се издига другата планина, ще се разсеят семената на розите. Ще израснат чудни зелени храсти, отрупани с такива прекрасни цветове! Цялата тази долина ще се изпълни от тях и ароматът им ще изгони лошите и отровни изпарения. Ти ще можеш да ги шаш свободно въздух, какъвто и при нас си имала.

Израз на доволство и радост грейна по лицето на богинята, съпроводени с една тъга. Саваот се отдалечава, след като беше ѝ казал вече утешителните думи, а тя го изпрати с погледа си, докато той се загуби в ярките лъчи на Слънцето. Когато се обърна отново към земята, където се беше спряла, там вече буйно растяха храсти, богато обкичени с ароматни цветове. Просторът бързо се изпълваше с приятния полъх и прогонваше лошия въздух, който преди това се беше разстлал тук. Богинята свободно и с радост поемаше изпълнения с аромат въздух. Тя с облекчение въздъхна и си каза:

– Сега вече е по-друго. Тук ще може да се живее и ще изпълня задачата си.

Отново вдигна глава и с благодарност се загледа в палатата изгивост, с която цветовете се надпреварваха да се разтварят и да поднасят своя дар.

Афродита, унесена от своята радост, посегна да откъсне едно цветче, което според нея току-що беше отворило своята чашка и бе изпратило своето дихание. Но болка изпита тя и капка червена кръв от забодено трънче обагри пръста ѝ.

– Ах – възкликна богинята, – не познавах това чувство на болка, което сега изпитвам, то е нещо ново за мен. У нас, на Слънцето, такова нещо няма, такива трънчета, шипчета, бодли, които да предизвикват болка, няма. Бол-

ката е непознато нещо за нас. Какво е това чувство, което поражда едно свиване, едно прекъсване на този чудесен поток, наречен радост, в който ние вечно живеем?

– Откъде ти – обърна се тя към цветчето – взе тези остри и твърди трънчета, каквито горе при нас нямаше? Кои ти ги даде и защо?

– Когато дойдохме тук – отговори цветчето, – ние научихме нещо ново. Тук царува друг княз, князът на този свят, свят, в който всяка жива форма се стреми да обсеби, да вземе. Затова и името на тази планета е Земя – място на вземане от всеки за себе си. И много грижи, и много работа за дълги времена ще има, докато този порив на воюване, за да се ограбва, се премахне.

Афродита си спомни тогава казаното от Саваот за Земята: „Земята – беше отбелязал той, – е единственото място в слънчевото семейство, където ще се воюва. Такова е качеството на материалите, от които тя е изградена“.

– Князът много ни хареса – продължи по-нататък цветчето, – той е доволен от нас, че ще красим неговия свят и ще даваме аромат. За да бъдем защитени от посегателство и от грабеж, той ни научи как да си изработим защитните средства – тези остри твърди шипчета. Освен това законът тук е такъв: „Към всяко хубаво нещо е прикрепена и болка“. Това е агентът на княза, без присъствието на който нищо не може да стане. Земята не може да бъде място на пълна радост и чисто щастие. Радостта и щастието за едни е мъка и нещастие за други.

Замислена, със свити вежди, красавицата слушаше внимателно новите за нея уроци, облегната на една скала. Най-после въздъхна и рече:

– Господи, Господи, колко безкрайно е знанието, което ще трябва да учим!

Богинята усърдно и неуморно разсаждаше живота по лицето на Земята. Но от време на време князът успяваше да грабне от ръцете ѝ чудната вода и с небивала ярост да я изсипе върху формите на живота в такива количества, сила и устрем, че откъдето минеше, всичко се помиташе от тази стихия. И животът там трябваше да почне отново. Търпеливата Афродита бързо оправяше нанесените от него щети. Князът не беше слаб. Той разполагаше с големи сили, с които тя не всякога успяваше да се справи.

Храстите роза растяха и цветовете им пълнеха със свежест и аромат не само долината, но и цялата Земя. Те облагородяваха въздуха на Земята. Векове наред в ранното утро на цвващия ген отваряха своите чашки и поднасяха своя аромат, своите сълзи от радост, че ще посрещнат Слънцето – своята родина, и боговете – техните създатели, които живеят там. Само в ранното утро, в зората на деня, когато Слънцето щеше да изгрее, те с най-голяма сила изливаха чудния благословен еликсир.

По-късно, когато и човекът се роди тук, той оцени високите качества на това дете от Слънцето, вземаше го и го разнасяше по всички краища на Земята.

Но условията за развитието на това райско цвете по другите краища на Земята не бяха вече така благоприятни, както в тази долина, в която за първи път стъпи богинята на красотата и любовта, а розите намериха своята втора родина. И по другите краища на Земята растяха те, красяха ги, но ароматът им навсякъде другаде беше по-слаб и сълзите на благодарност и възторг едва се отделяха, и то само при някои. Израснаха нови видове рози, с хиляди станаха те, но никой от тях не беше тъй ароматен, както тези, що растяха в Розовата долина.

Навсякъде хората изказваха чрез това цвете своя израз на внимание и на най-чиста любов и създагоха за него легенди и предания. А най-изтъкнатите представители на хората получиха чрез розата вдъхновение за най-ласкави изказвания за нейните ненадминати качества.

* * *

В Индия е запазено преданието за тържествения сватбен ден на княз Джахангир⁴⁰ и прекрасната принцеса Нур Джихан. За да придобие по-голяма красота на този ден и да изрази силната си любов към принцесата, князът наредил да се посипят обилно с розов цвят всички водни басейни, каквито имало в обширния му парк при двореца.

Привечер, когато сватбеното тържество притихнало, младоженците излезли да се поразхождат из парка. Принцесата се спряла пред един басейн и се загледала в чудните багри на пръснатите розови цветчета във водата. Жадно вдъхнала приятния им аромат. Изведнъж погледът ѝ се спрял на малки, дребни, лъскави като бисерчета капчици, които игриво се промъквали между пръснатите цветчета. Тя потопила пръсти във водата и на нокътя ѝ залепнала една такава капчица. Доближавайки я до очите си, за да я разгледа по-добре и да ѝ се порадва, Нур Джихан с изненада забелязала, че тази тъй малка капчица издава необичайно силен аромат.

– Виж, погледни! – обърнала се тя към своя възлюбен, като поднесла пръста си с малката капчица на нокътя близо до лицето му. – Виж колко е красива и колко силен аромат дава тази тъй малка капка!

Младоженецът погледнал, помирисал капката и бързо се приобжил към възторга на своята възлюбена. Очарован от това откритие, той още същия ден наредил на своите

служители да съберат всички капчици, които могат да намерят на повърхността на басейните, а самата вода, тъй ароматна, да се събере в съдове.

Малките капчици били събрани и показани на гостите, които били не по-малко изненадани от новото за тях чудо. Ароматът бил признат от всички гости като най-деликатен, най-съвършен, а самото масло нарекли Джехангир – на името на княза. Вълнението било още по-голямо, когато те разбрали, че ароматът, който издават цветчетата, остава невероятно траен – с течение на дълго време не се изгубва.

Така преданието разказва, че са се получили за първи път розовото масло и розовата вода. Вълна от възторг от това откритие завладяла хората от всички дворци и палати. По целия тогавашен исторически свят розата намерила своя блестящ прием.

* * *

Учените и културните хора от най-дълбока древност като писателите Хафакаи и Сусрута в своите трудове, писани на санскритски език, с възхищение се отнасят към розата и дават упътвания за получаване на розово масло и розова вода.

По-късно, три хилядолетия преди Христа, във Вавилон, най-красивият и многолюден град на онова време, летописите са отбелязали, че царстващият по онова време там Саргон⁴¹ е наредил столицата му да се украси с рози.

Царете на Персия⁴² с не по-малък устрем се заловили да разпространят розата, която те нарекли *гюл*. И когато тази страна потънала в цвета и аромата на това цвете, народите нарекли гражавата Гюллистан. Цялото свое

възхищение от розата те претворили в своите творби, събрани по-късно в книгата Гюлнаме.

* * *

Омир⁴³ – този гигант на древната литература в VIII век преди Христа, се възхищавал от розата и я наричал „царица на цветята“.

В V век преди Христа най-великият историк и географ на древния мир – Херодот⁴⁴ – говорил с чудна топлина за една роза, която имала 60 венечни листа.

Римляните по време на своите големи празници и тържествени шествия посипвали улиците и площадите с розов цвят, по който шествали танцьори, обсипани с рози. В такива дни обкичвали с розови венци статуите на богините. Техните най-изтъкнати хора на литературата и изкуствата Вергилий⁴⁵, Овидий⁴⁶, Лукреций⁴⁷ и други с особен възторг са славили тракийската роза, розата, която растяла между Стара планина и Средна гора, най-ароматната, рогоначалничката на всички видове рози.

* * *

Много по-късно народите, които са населявали тази първа родина на розата, донесена от Афродита – богинята на красотата и любовта, започнали да добиват тъй наречените „розово масло“ и „розова вода“. Само тук розата показвала първичните, вложени в нея качества. Давала най-обилно масло и така подчертавала любовта си към светлината, защото цъфтяла през най-гълзите дни на годината – края на май и началото на юни. Голямата си любов, почит и уважение към своята първа родина – Слънцето, подчертавала по един много изразителен начин. Тя давала най-много масло – сълзите на радостта, като изблик

на щастие в зори, при настъпването на най-голямото събитие на деня, изгрева на Слънцето – нейната родина. Там, дето Великите братя са я създали, за да показва на хората със своята красота и аромат, че има и друг свят – свят само с радости и любов, свят без омраза и войни.

Маслото, създадено от розите в Розовата долина, в долината между Стара планина и Средна гора, е ненагминато по своите качества – силата на аромата, устойчивостта и финеса.

Всички производители на парфюми в основата на своите композиции поставят розовото масло, за да имат гарантиран успех всред почитателите на божествените аромати.

септември 1970 г.

АПИТ-ТО

*В един химн на бог Ра – бога Слънце,
е казано, че човешкият рог
е произлязъл от очите му.*

Когато Земята беше вече подготвена, за да приеме най-великото дихание на Бога, наречено *живот*, тогава гоЙде един от мъгрите братя на Слънцето, за да даде път на една идея на Първичния, наречена *човек*.

За усъвършенстването на тази идея тук, на планетата Земя, пратеникът на Слънцето Чавин разбираше, че ще трябва да има помощта, съдействието и приноса на владетелите – управители на останалите единадесет члена на слънчевото семейство. Задачата беше мъчна, голяма – трябваше да се създаде същество, което да бъде по образ и подобие на Бога – да мисли и да твори. Това са двата основни подтика, които определят прогреса и еволюцията на всяка жива форма. Чавин, натоварен с тази задача, свика владетелите и ги помоли – всеки един от тях да даде своя принос за великото дело. Те се отзоваха с радост и готовност.

Първият, който пристъпи, за да даде своя принос, беше един висок човек, изправен, с бяла кожа, с руси коси и сини очи, с добре оформено чело и брада, с масивен нос.

– От мен – каза той – гарът за рожбата ще бъде чувството за достойнство, за себеуважение. Тя да разбира и да знае, че той е същество с голяма задача и с големи способности за творчество.

След него гоЙде нистък, пързав човек с енергични движения, мурзав, с тъмни коса и очи, с крушообразно лице и чело

– малко полегнало назад, но добре развито наг и около вежите, с тънък нос и остра брадичка. Между останалите членове на владетелския съвет той минаваше за такъв, който всичко е видял, чул и знае.

– Да, да, да – каза той енергично, – новата рожба трябва да успява в големите си задачи! Най-напред трябва добре да вижда, да разбира и оценява околната среда, обстановката, в която се намира, за да може да я използва за своите задачи. Това ще бъде моят гар за него. Тази способност ще му дам аз.

Една чудно хубава богиня, облечена в розови одежди, беше владетелка на следващата планета. Тя бе стройна, немного висока, с овално лице и изящни черти по него, с руса коса на едри вълни, с очи, искрящи от нежност и меко-та, с прав нос и сочни, но немного дебели устни, и с брадичка с вдлъбнатина наг нея. С леки стъпки богинята доближи до Чавин и с мек, мелодичен глас каза:

– Човекът ще има сетива. Трябва с тях да търси все по-красивото, все по-изящното и удобното за него. Това ще бъде един вечен стремеж, който ще го тласка не само да твори, но и ще го кара всичко, направено от него, да бъде красиво, удобно и хармонично, за да му доставя радост и наслада. Този стремеж ще бъде моят гар.

Следващият владетел, който гоиде, беше със среден ръст, набит, мускулист, с червеникава кожа и коса, с кръгла глава, с немного голямо чело, с настръхнали вежди и пламенни очи, с възлест нос, неголеми устни и права брада.

– Моят гар – каза той с рязък, отсечен тон – ще бъдат пламъкът, устремът, амбицията за постигане на поставената цел – качества, тъй необходими в творчеството.

След него се изправи слабичък владетел, жилест, с небрежна и самонадеяна походка, с тъмна кожа и коса. Форми-

те на лицето му имаха отпечатъка на нещо незавършено, неоформено. С рязък и натъртен тон той каза:

– Важни са твърдите и неумолими решения. Всяко нещо, което се създава, трябва да се разруши, за да се създаде отново по-съвършено. Човекът в своята дейност трябва да има този метод.

Чавин и всички групи владетели намръщиха вежди и се замислиха, потънали в едно неодобрение от казаното. Разрушението не беше метод на всички братя. Бавният еволюционен път за преобразуването и прогреса на всичко беше техният метод. Като видя недоволството на всички, изписано на лицата им след неговите думи, слабичкият владетел се почувства оскърбен, рязко се обърна и тръгна да си излиза, но се препъна, падна и се разруши, като се пръсна на парчета. Това беше владетелят на шестата поред планета от слънчевото семейство. Наричаше се Фаетон и се движеше в орбита между Марс и Юпитер. Тя се разруши поради философията на своя управител тогава, когато още се създаваше човекът. Чавин погледна с тъга и каза:

– Гордостта предшества падението. Който нож вади, от нож умира.

С бавни стъпки се приближи следващият владетел – богато облечен в скъпи, натруфени одежди, с антураж от дванадесет души около него, готови да задоволят и най-малките му желания. Със своя израз и тържествени маниери той силно подчертаваше с богатствата си своето превъзходство пред другите. Беше най-богатият от всички. Представителна и авторитетна бе неговата фигура: немного висок, възпълен, с тъмна кожа, коса и очи, с широко голямо чело, с добре изразени вежди и мек приятен поглед, носещ елемента на едно бащинско покровителстване.

– От мене – започна той с мек, покоряващ тон, – човекът ще има инициативата и смелостта за поемането на големи отговорности, когато трябва да се решават сериозни задачи, методът за работа и устойчивост, предприемчивостта и големият замах във всяка работа, във всяко творчество.

Доволство грейна по лицата на всички, защото това беше много богат гар.

Сух, слаб, с тъмна кожа и коса владетел, изправен, строен, също с бързи стъпки се приближи към Чавин. От фигурата му лъхаше сериозност и загълбоченост. С голяма кокалеста глава, с добре развито в горната част чело, с гъсти тъмни вежди, с немного големи очи, малко хлътнали, с прав, леко заострен нос, с голяма уста и тънки устни, с масивна брада. Бавно, с дълбок глас той каза:

– Мисълта трябва упорито и с постоянство да търси, да дълбае, да прониква дълбоко в битието, за да търси закономерностите в природата до най-малките им тънкости. Всяко творчество, за да има устои, трябва да се изгражда въз основа на законите, които са залегнали в основата на Божественото творчество. Човек трябва да търси старателно причините и последствията на всички явления. Само така той ще добие мъдростта.

Това беше един от знатните владетели, който имаше около себе си антураж от десет души, негови слуги, покорни изпълнители на всяко негово желание. Около главата му обаче се бяха обвили три пръстена, които го стягаха като вериги и не даваха на мисълта му да възприема непрекъснато бликащите новости. Те я спъваха и го караха неотменно да се придържа към веднъж приетите порядки, норми и закони, а това не беше добро. Всички разбраха, че този владетел, с толкова знания и мъдрост, трябва да се освободи от тези пръстени, от тези вериги.

Следващият владетел бе също слабичък, но с енергични движения. Той беше много интересен със своя начин на движение и със стойката си. Не вървеше изправен, а бе някак понаведен напред, затова не можеше да се види лицето му. Защо се движеше така? Това беше един специален, един нов начин за получаване на силата, топлината и светлината от Слънцето. Защото поради неговата отдалеченост много малко от тези богатства идваха до него и той трябваше да употреби нов метод, нов начин за тяхното пълно хващане. Владетелят на тази планета не владееше изкуството и метода за получаване на сили от необятния космически океан.

– Търсенето на новите методи, които аз създадох на моята планета, ще подпомогне най-добре човека, за да го улесни в мисленето и изпълнението на творческата му задача. Този стремеж – това ще бъде моят дар.

Прег Чавин веднага се изправи и груг владетел, строен и нежен, деликатен като дихание. Тялото му не беше като на другите, а бе изградено от непознато по своята ефирност вещество. То беше красиво, лъчезарно, привлекателно, но от него лъхаше хлад и студенина. Всички го гледаха с възхищение, но той някак само отдалече беше красив.

– В своята мисия – каза владетелят – човекът трябва да търси, да се стреми към все по-възвишеното. Мисълта му да не е прикована непрестанно все към грижите около ежедневните му нужди и околната обстановка, достъпна за петте му сетива. Той трябва със своята мисъл да се стреми да излиза от този сравнително груб свят и да търси светове, в които има много, много по-големи богатства, които биха го ползвали обилно. А в своето творчество да подбира по-фини средства за изразяване, които носят в себе по-големи възможности.

Следващият владетел беше със среден ръст и добре сложено тяло, изправен, с твърда самонадеяна походка. Енергичност, самоувереност, независимост лъхаха от израза му. Една чудна съразмерност между отгелните форми както на лицето, така и на тялото му, го правеше ненагледен. Той беше само с една степен по-назад от най-мъдрия и най-могъщ владетел на последната планета от семейството. Величието на този владетел, когото всички гледаха с възхищение, беше в това, че само той и следващият след него имаха способността, знанието и мъдростта да приемат цялата им необходима сила и енергия за живота на планетата, която управляваха, от необятния със своите сили миров океан, в който плуваха. Това бе възмъжалият син на Слънцето, който почти нямаше нужда от баща си. Със спокойна, плавна реч той каза:

– Човекът бавно, но сигурно ще трябва да възмъжава и да не мисли, че трябва непременно да търси помощта и подкрепата на околните. Той трябва да знае сам да търси начина за разрешаване на всички задачи, пред които ще се изправи, като ползва не само своята опитност, но и тази на другите. Да бъдеш сам, това значи да си силен, а човекът трябва да има и сила, да може да разполага със силите в природата. Това е моят гар, който бавно ще възраства.

Последен бе владетелят на най-отдалечената от Слънцето планета. Той беше най-възрастният, най-зрелият, най-могъщият от всички. Като идваше, всичко трепереше, всичко се огъваше, огъваха се и гръбнаците на всички останали владетели в нисък поклон пред него. Могъщество и сила излъчваше той. Нямаше вече нужда от подкрепата и помощта на своя баща – Слънцето. Сам, изцяло вече със своето умение, знание и мъдрост, той черпеше сили за живота на своята планета от мировия силов океан. До-

като всички други повече или по-малко получаваха сили и подкрепа от своя баща – Слънцето, той беше възмъжалият, напълно независимият. Този владетел можеше всичко – и живот да дава! Той беше най-близо до Бога.

– От мене – каза той – влагам в човека зародиша, който ще му даде възможността всичко да твори, макар и най-бавно да се развива.

Тържествена атмосфера цареше в обширната зала, възторг и доволство имаше от тъй големите и ценни гарове, които човекът ще притежава. В този момент обаче, когато се смяташе, че всички качества и способности, които трябва да притежава човек, са вече налице, една малка богиня, нисичка и пълничка, пухкавичка, с много миловидно личице и привлекателна външност, нежна и мила като пролетно уханье, незабелязано се промъкна между владетелите и се изправи пред Чавин. Със своя мек, мил и приятен като на дете глас каза:

– Какво би станало от целия този човек, тъй богато надарен, ако няма в него топлина за продължаване на рода, подтик за рожба?

Всички се спогледаха и оцениха големия пропуск, който щяха да направят, ако не беше този гар на малката богиня.

– Аз управлявам – каза тя – най-близкото до Земята небесно тяло, нейния спътник – Месечината, и ще създам майчинското чувство, нежността, топлотата и всеотдайността към безпомощната рожба, докато тя укрепне, ще създам радостта и предразположението за помощ и подкрепа към всички рожби.

Така, с тези богати гарове, поднесени от владетелите на планетите от слънчевото семейство и от милата симпатична богиня от Месечината, Чавин имаше вече възможност да осъществи своето дело.

За тази цел той избра първата оформена твърд на планетата Земя: там, в нейния най-южен край; там, където Слънцето грееше и не залязваше; там, където беше вечен ден, имаше земя с планини и високи върхове – приемници на могъщи космични сили, имаше богати, потънали в зеленина долини, буйни, бистри, чисти води, носещи сила и живот, кристален въздух, даващ свежест и бодрост.

С радост гледаше Чавин просторната твърд и я нарече *Апит-то*, което ще рече *земя на щастие и радост, земя – градина за човека*. Изкачи се на най-високия връх на Земята, за да се насити погледът му на красотата на обетованата земя. Тя заемаше една тридесета част от цялата планета. Чавин седна на една скала и започна своето дело.

Но земята, от която трябваше да изгради тялото на своята рожба, одеждите, в които да я облече, не се оформяше и не създаваше условия, че може в нея да се въплътят и да намерят своя израз богатите дарове. Много опити направи, много усилия употреби Чавин. Мислеше, търсеше, напрягаше силите си така, че кръв излизаше от порите му, но всичко беше напразно. Слънцето много пъти обиколи хоризонта през това време. Боговете управители на около го гледаха и мълчаха, защото и те не можеха да му помогнат. Разбра се, че има нещо, което и най-мъдрите от тях не знаят. Най-накрая Чавин вдигна глава, отпусна ръце в безсилие и каза:

– Господи, аз, който толкова много съм направил, който имам толкова знания и съм проявил толкова мъдрост, нима тук ще се проваля? Нима има още нещо да уча и да разбирам?

Така застанал сред тази гивна природа, той за първи път се чувстваше безпомощен. Безмълвие и тишина царяха навред. Всичко беше спряло, възгледено в едно непрогледно

мълчание. В тази мъртва тишина Чавин се почувства сам – сам и изоставен, без подкрепа от никого. Той се отпусна, вгълбен в себе си, в своята мъка, разбирайки, че няма по-голямо страдание от самотата, от безизходицата. Самотата е най-голямото страдание за едно същество. Потънал в тази мъка, очите му се изпълниха със сълзи. Лъчезарни като брилянтни капчици, те закапаха по земята. Сълзите светеха, грееха, гишаха живот и преобразяваха всичко, до което се докосваха. Чавин вдигна глава и видя, че влагелите с озарени от щастие очи гледаха втренчено в пагналите сълзи. Те бяха разбрали, че размесени със земята под краката на Чавин, сълзите бяха образували вещество, от което ще може да се създаде човекът. Размъргаха се от вълнението, което ги бе завладяло.

Това извади Чавин от унеса. Той се обърна, вече обогрен, и като проследи погледите им, видя и разбра причината за тяхната радост. Сълзите на мъката и любовта, излели се от очите му, бяха преобразили веществото на земята. Той грабна в ръцете си къс земя от малката локвичка и извая форма, каквато не бе виждал в такова съвършенство.

– Ти си първата ми рожба – загъхан от радост, ѝ каза Чавин. – Мисли, твори и се радвай на живота в тази райска градина. Твоето име ще бъде *пинг-вин*, което ще рече *направен от сълзи и земя*.

Всички влагелци наоколо се възхищаваха от направеното, а най-много се радваха, че дадените от тях дарове бяха вложени в едно тъй съвършено творчество. Но Чавин и гругите, улисани в грижата около голямата задача, не бяха забелязали, че богинята Алат, богиня на покоя – тъмна, мрачна жрица на злото, се бе промъкнала под скалата, на която беше седнал Чавин, незабелязана от никого. Когато той вземаше от калта на малката локвичка, тя успя

да хвърли умело едно зрънце от отровата, взета от света на покоя, от света на тъмнината, на който тя тъй всеотдайно служеше.

Порасна, разви се великата рожба, човекът, но внесена-та тъй незабелязано отрова намери благоприятна среда в него, бързо се разля и парализира благородните му подтици. Големите богатства, вложени в човека, бяха мъртви. Вместо да почне да учи, да мисли и твори, той започна само да се радва на живота, облече официален разкошен фрак и заживя в безделие и доволство.

Оттеглиха се владетелите, остана само Чавин. Рожбата катастрофално се плъзгаше наголу. Ръцете, които трябваше да творят, се изродиха и станаха нещо като недоразвити криле. Главата, която трябваше да мисли, също се изроди: смазаха се челото, носът и брадата, които носеха израза на мисълта; благородните чувства и преданата воля за действие се деформираха, източиха се напред и всичко се оформи като една човка. Изроди се и всичко останало от разкошната творба, остана само красивият фрак на гърба му. Оста на планината се наклони и вместо да има вечен ден на светлината, задълго настъпи мрачна, непрогледна нощ. Въздухът се разлюля, бури помитаха всичко. Студ невиждан заля обетованата земя. Водата се вкамени, животворният гъжг се превърна в леден сняг и затрупа райската градина. Загина всичко, остана само птицата *пинг-вин* безгрижно да се разхожда по бреговете на мъртвата земя, без да си спомня нищо от миналото.

Чавин се отдалечи на север, за да търси нова земя, където да поправи злото.

март 1972 г.

КНЯЗЪТ НА ТОЗИ СВЯТ

*Сега е съд над тоя свят:
сега князът на тоя свят ще бъде изпъден вън.*

Йоан 12:31

... съд е, че князът на тоя свят е осъден.

Йоан 16:11

*Няма вече много да говоря с вас,
защото идва князът на тоя свят и в Мене
той няма нищо.*

Йоан 14:30

*В началото животът е в ръцете
на злите, на тъмните ангели.
Злото е конечно на тази земя.*

Учителя

Голямо, епохално събитие беше настанало в галактиката Зум – ново дихание на Бога се изяви в нея, една нова идея се бе родила там – идеята *Човек*.

Велики синове на Небето, синове, що познаваха, носеха и даваха живота, синове на Светлината, се събраха и приеха с радост да я осъществят. Но не останаха спокойни и духовете от царството Нааш – царство на смъртта и тъмнината, царството на Сатаната.

Синовете на Светлината искаха тази идея да се осъществи така, че да бъде човекът по образ и подобие на Бога, да твори и да създава като Него с живота, Любовта и светлината. Да създаде и да живее в общество, където всеки има в себе си Божествените принципи, и да няма нужда

от външни норми и закони, да създаде свят, където порядъкът и съвършенството във всеки идват отвътре.

Синовете на тъмнината на свой ред желяха човекът да бъде по образ и подобие на Сатаната – да му служи, да носи навред смъртта, тъмнината и омразата. Основният им закон да бъде егоизмът – да ограбваш и да затържаш всичко за себе си. Техният порядък идваше отвън и отвън се налагаше той по пътя на насието. Но синовете на тъмнината не познаваха живота, не знаеха тайните му, не можеха да го създадат. Те знаеха да ограничават пространството, да създават форми, но форми без живот – само скелети. Човекът, когото искаха да изградят, не трябваше да има само форма, а и живот в себе си. Той трябваше да живее, за да може да им служи. Затова решиха да създадат свой свят, в който да направят и човека. Но този свят трябваше да бъде близко до Слънцето, за да могат да приемат и да ограбват от него живота, който ще потече през създадените от тях форми, от които ще излезе човекът.

Духовете на тъмнината обаче не бяха единни в плановете си за осъществяване на идеята. Дванадесет измежду тях – най-силните, изложиха своите планове, като всеки твърдеше и настояваше, че неговите са най-добрите. Спор не се постигна и те се разделиха на дванадесет групи, като всеки от тези силни духове повлече част от другите – по-слаби. Всяка група се запретна да образува свой свят, свой мир, да изгради своя сфера от вещество твърдо, безжизнено – скала, защото крайният егоизъм може само това да създаде. И всички тези светове, всички тези сфери, дванадесет планети, се завъртяха около Слънцето. По-плахите, с по-скромни планове и възможности духове, наредиха своите сфери по-близо до Слънцето. А онези, гордите, самонадеяните, с по-странни идеи и методи, отидоха по-да-

лече. Бавно и претенциозно, с презрение към слънчевото общество, се задвижиха те около него, защото нямаше как – животът им бе необходим. Синовете на Слънцето виждаха и разбираха плановете им – от тази велика идея на Бога да създадат могъщи чудовища, които да рушат и разсипват създаденото, да носят мрак и смърт наврег. Те биха създали голяма дисхармония в галактиката.

Събраха се Синовете на Слънцето и решиха с бавни и изпитани методи да преобразят плановете на тези духове, като ги облагороят и променят така, че вместо чудовища, във всяка една от тези сфери да се изгради по едно ценно качество и възможност на великия човек, човека по образ и подобие на Бога. Синовете на Светлината спокойно и без критика изпратиха духовете и се събраха да обсъдят подхода към своята задача. Те имаха богатия опит, знанието и мъдростта и знаеха, че осъществяването на една идея от Бога, създаването на един съвършен свят, на едно щастливо общество, може да стане само по пътя и методите на Всемирното Бяло Братство, Братството на слънчевото общество.

Всеки един от най-големите синове на Бога си избра по една от тѣй създадените сфери, царства на тъмните духове, и със своите помощници отиде там, за да премахнат заблудата и да отправят създаденото там по пътя на съвършения живот.

Водачът на духовете на четвъртата сфера, наречена Земя, беше зъл и навъсен, алчен и лаком, с малка глава и ниско чело, с извит дебел врат, с коси тъмни, с лъскави очи и голяма уста, със силно развита долна челюст. Носеше името Дикмунг. Мъчно се превъзможваше отвращението от уродливите мутри на духовете, що го заобикаляха, изразяващи едно упорство, предизвикателство, своеволие,

навъсеност и недоволство към всичко. Те бяха сурови и жестоки, алчни и жадни да обсебят всяко благо. А живота, като най-голямо благо, поглъщаха с най-голямо настървение, отнемаха го където и да го срещнат, предполагайки, че с това ще го придобият за себе си. Един след друг синовете на Слънцето ги отминаваха, отминаваха и царството им, като ги поглеждаха с мъка и съжаление.

Но гоїде един от тях, среден на ръст, с живи и енергични движения, с могъща и непоклатима воля, с мисъл, проникваща наврег – мисъл, за която нямаше нищо скрито, богат на мъдрост и изпитани методи.

– Аз избирам това царство, тази сфера, тази планета – каза той.

Наричаха го Туагели. Всички го погледнаха със съчувствие, защото разбираха огромната и трудна задача, която поемаше. Но те познаваха Туагели, неговата мъдрост и находчивост в прилагане на методи за всяка трудна задача. Той взе своите помощници, напусна Слънцето и полетя към Земята, за да изгради Царство Божие там – школа за качества на великия човек.

– Ние ще ти помагаме всякога – му казаха неговите братя, когато го изпращаха.

Земята бе мъртва и безмълвна, свят на покой, неустроена и пуста, свят без закони и живот, свят на духове, отrekli Божествените принципи. В този аг със своите помощници гоїде Туагели. Бяха слезли на Земята в област, която нарекоха Сахар, което ще рече *сладка земя*. Оттук почна неговото дело, защото творчеството е най-сладкото, най-голямото удоволствие.

Едва-що бяха докоснали земята, и пред тях се изправи Дикмунд. Суров и навъсен, той се спря пред Туагели и започна:

– Ти си дошъл тук, защо? Ти знаеш, че това е мое царство и аз съм князът на тази Земя. В това царство вашите закони, законите и порядките на Слънцето, са отречени. Какво търсиш ти тук, един от братята, един от тези, които живеят там?

Туагели вдигна глава, погледна го и каза:

– Да, съгласен съм, че това е твое царство, но Бог ме прати да донеса в него даровете Му. На първо място – живота. Кой се отказва от дарове, когато срещу това ние нищо не искаме? Пък и какво ще правиш ти и твоите помощници в това безмълвие, в тази пустош?

– Ааа – ревна Дикмунг, – тогава може, може! Но аз като господар, като княз на тази Земя, не мога да приема, не мога да се съглася да дойде нещо, ако то не мине през моите ръце. Животът, по мое разпореждане, ще бъде във формите, които тук ще се създават. Как ще се съгласиш и защо трябва да го донесеш тук, когато аз със своите помощници ще изградя чудовища, тъй противни на вас със своите качества и лакомия?! Чудовища, които ще населят цялата Земя и ще бъдат нейни господари. Ще носят и изпълняват моя закон – закона на мрака и смъртта, и ще бъдат ваши противници. Това го знаеш и разбираш много добре. Как тогава ти, който си дошъл тук да правиш Царство Небесно, ще го сътвориш с такива чудовища, които ви отричат и с неблагоприятност и презрение ще гледат на всичко, което ще получават от вас? Те ще бъдат с моите качества, защото аз ще им дам формите и животът ще минава през ръцете ми. Това е невъзможно!

Туагели спокойно го гледаше, слушаше и мълчеше. Нищо не трепна в него, с нищо не изрази какво мислеше. Той познаваше големите знания на Дикмунг и разбираше сериозността на положението и задачата, пред която

беше изправен, но с нищо не подсказа за големия план, който имаше в себе си. Вдигна глава и каза:

– Съгласен съм. Нека сега животът, който нося, бъде в твоите ръце!

Алчно светнаха очите на Дикмунг, той потри ръце и се устреми към своите помощници, за да ги подготви за голямото събитие: животът без остатък да бъде включен във формите, които тук могат да се създадат.

Туагели изгледа безмълвието, което се простираше пред нозете му. Едно могъщо дихание се изтръгна от гърдите му и потоци от гаровете, които той носеше, почнаха да струят от него с такава сила, че цялата мъртва маса на Земята започна да се движи и да свети, да дава топлина. Радост и обич настана навред. Загърчи се цялата Земя, високи планини и долини се образуваха. Там, където беше слязъл Туагели, се издигна планина, която нарекоха Ахагар, което ще рече *място на ново начало*. Изрязаха на нея чудни форми и знаци, в които вложиха смисъла на идеите, които ръководеха тяхното дело. Като видя пристъпа на движението, князът се сепна изненадан и тревожен. Той добре знаеше, че е даден вече първият тлясък, извика своите помощници и ревна:

– Затворете, оковете движението, живота и всичко, което иде с него. Хвърлете го в здрави затвори, мощни стени издигнете наоколо му. Силни решетки сложете, през които нищо да не може да мине!

Дикмунг и неговите помощници се заловиха за работа – оковаха и затвориха в килии гаровете на Бога. Туагели гледаше спокоен първата схватка с княза и видя как всичко беше оковано и погълнато. Покоят отново зацари. Когато Дикмунг и слугите му приключиха своя грабеж, Туагели се усмихна. Радост грейна по лицето му, защото знаеше Бо-

жествения закон, според който лакомията и жаждата да заграбиш всичко за себе си е първата крачка към гибелта.

Едно ново дихание, един нов импулс на Туагели – и затвореният живот, затвореното движение избликна с чувовищна сила! Здравите стени се пропукаха, решетките се изпънаха и из пролуките започнаха да текат навън затворените гарове. Обединението, Любовта, която беше между тях, първа се прояви. Обедини най-активните, най-жизнените, най-податливите на сдружение елементи и създаде първата среда, в която животът можеше да се прояви.

Тази среда беше водата. Един съюз, чиста и топла връзка между един крайно активен принцип, от една страна, и скромна, мек, пластична, чудна със своята лекота – от друга. Водата беше първият, най-съвършен и есенциален продукт, който животът, диханието на Туагели, можа да създаде от веществата на Земята. И започна да блика тя все по-силно и повече. Топли, обилни извори се появиха навред. Мека и пластична, водата заливаше обилно Земята и пълнеше нейните по-дълбоки долини. Заедно с водата се промъкваше и едно много рядко и невидимо съединение, което се разстиляше по повърхността на Земята, пазеше и разнасяше топлината, която горещите извори и слънчевите лъчи даваха. Наречекоха го Дух на Земята – въздух.

Смут и безпътие настана у княза. Всичко беше дошло тъй бързо и неочаквано, че той бе изтървал контрола над могъщия Живот, който без негово участие беше създавал водата и въздуха.

– Чакайте! – ревна той към своите помощници, разгневен от загубената позиция. – Сега ще види той, сега ще разбере какво мога да направя аз! Нищо не е загубено – с разтеглена от злоба уста фъфлеше вече Дикмунг. – Тези две

среди – изкомандва той – ще използваме ние, за да създадем в тях форми, в които животът ще се прояви – зли, лакоми, алчни и кръвожадни като нас, които едни други да се ограбват, да се изяждат и поглъщат. Всяка форма ще търси да изяде, да унищожи, да погълне другата, а нея друга ще погълне и унищожи... Така животът ще тече в омагьосан и затворен кръг, от който никога няма да излезе.

И започна между живите форми, които се създаваха, жестока борба на грабеж, унищожение и самоизяждане едни на други. Страх и гнет зацарува навред. Смрад и остатъци от трупове изпълниха чистите, кристални дотогава води.

Туагели гледаше замислен този устрем за унищожаване и внимателно, неусетно за никого го насочваше, за да убеди някои форми на живота, че колективът, гружбата и взаимопомощта, зачитане правото на живот на всяка форма, създават по-добри условия за съществуване. Той бавно, но сигурно вмъкваше идеите на Великото Братство, че да работиш и да създаваш блага за другите значи да подобряваш общото благо, което е и твое.

Живите същества бавно, но сигурно приемаха тези внушения и тези идеи. Те се отказваха от онази дива, чудовищна безогледност, ставаха по-внимателни и с по-голяма търпимост спрямо околните живи същества. Все повече и повече животни се отказваха да ядат своите подобни и с това еволюцията на живите форми се улесняваше, защото те ставаха по-податливи на внушенията на Туагели и неговите помощници. Формите, в които течеше животът, ставаха все по-красиви и грациозни. Разбраха и предимствата на общия, на колективния живот. Идеите на Бялото Братство тържествуваха. Омагьосаният кръг на Дикмунд се разкъсваше. Князът видя провала на своя план и

разбра, че отново, тъй неусетно и с чудно умение, от неговите ръце е изтръгнато ръководството на живота. Скочи и в пристъп на небивал бяс зарева към своите помощници:

– На работа, на работа! Не му ща ни живота, ни каквото и да било друго! Царство Небесно ще ми прави той тука! Сега ще види какво мога аз да сторя! Всичко ще унищожа и отново всичко на камък ще стане!

Туагели, който спокойно седеше в своя дворец в планината Ахагар и ръководеше делото си, внимателно следеше помислите на княза. Князът беше изработил вече нов план, наистина чудовищен по своя обем. Острата и всепроникваща мисъл на Туагели долови и най-съкровените тънкости на пъкления му замисъл и той разбра, че работата е много сериозна. Дикмунг искаше, като ограби топлината на водата, да я превърне в скала – лег, който да потъва във водните басейни и да ги запълни, та топлината на слънчевите лъчи да не може да прониква там и всичката вода по цялата Земя да се превърне в обща скална маса. При такива условия животът ще престане да се проявява и всички живи форми ще бъдат погребани.

Туагели сериозно се замисли, защото планът на княза беше наистина чудовищен. Приложен с успех, той можеше да провали делото му и да помете първите му успехи. Но побеждава онзи, който по-добре мисли и повече знае. Князът не познаваше законите на първото и второто измерение, законите на правата и плоскостта. Той разбираше много добре само принципите на триизмерния свят, света на формите и ограничените пространства. Това Туагели знаеше вече. Законите на първото и второто измерение приложи той, за да отбие първия удар и да спечели здрави позиции в чудовищния двубой. Подготви частиците на водата така, че когато започне втвърдяването, те

да се нареждат не около център една до друга, а да се редят по прави линии и плоскости, които ще заграждат големи празни пространства. Обемът на втвърдената вода се разширяваше и така получената скала лег беше по-лека от самата вода. Тя не потъваше, а оставаше по нейната повърхнина, плуваше и лесно се топеше от горещите води на изворите и слънчевите лъчи. Водата се поддаде на това разпореждане на Туагели, защото беше негова рожба. От всички вещества на Земята тя единствена при втвърдяване се разширява.

Туагели с радост и усмивка гледаше на своя успех, който носеше и друга изгода за задачата му. Водата, проникнала в почвата и скалите, замръзнала там, ги разбиваше и раздробяваше, правеше ги по-рохкави и гребни, което улесняваше неговата задача. Князът и помощниците му разбраха своето невежество и голямото поражение, което то им гонесе, развихриха се и отново побесняха.

– Топлината, грабете топлината! Тя прави всичко – рековете князът.

Не остана на Земята почти никаква топлина. Чудовищен хлад повея и наврег сковаваше всичко. Водата се втвърдяваше, ледове покриха Земята и животът отново бе окован. Остана само тясна ивица земя с топлина, която опасваше Екватора. Но в този пояс, където все още имаше топлина и можеше да се развива животът, Дикмунг и неговите помощници успяха да оковат Любовта, онази обединяваща сила, която свързваше малките и леки частички вода, плуващи из въздуха, и те не можеха да се съберат и да се обединят, за да станат едри, тежки капки, които да падат на земята като живителен дъжд. И стана този пояс пустиня.

Положението беше сериозно. Там, където имаше топлина, нямаше вода, а там, където имаше вода, тя бе обърната на лег. Дикмунг и неговите помощници тържествуваха. Вирнали глави, те победоносно се рееха по просторите на Земята. Животът отиваше към гибел. Туагели направи усилие и разкъса земната кора, за да може в големите разрези около Екватора да се вмъкне водата и да се образуват топли водни басейни, които да топят ледовете и да подпомогнат образуването на гъжд, но това малко помогна. Той не приемаше частично разрешение на задачите. Потънал в дълбок размисъл в своя дворец на планината Ахагар, пред голямото изпитание, което се беше изпречило пред него, впрегнал цялата си мъдрост, Туагели търсеше изход с огромно напрежение. В този момент светлина озари лицето му, вдигна глава и – ооо, радост! Видя пред себе си свой брат, брат от Слънцето, който топло му се усмихваше. Приблужи се до него и му каза:

– Ние, твоите братя, обсъдихме вече твоето затруднение и ти ще имаш нашата помощ. Оста, около която се върти Земята, ще я наклоним според нашите изчисления на $23\frac{1}{2}$ градуса, което е най-доброто положение, за да изпълниш своя план. Лъчите, които идват от нас, ще идват периодически далече на юг и на север. Топлината ще засяга ритмично широки пояси около Екватора, ледовете там ще се разтопят и животът отново ще намери прием.

Туагели въздъхна с облекчение и заедно с неговите братя почнаха да наклонят оста на Земята. Резултатът беше блестящ. Потоци топлина ритмично заливаха все повече и по-големи и широки пояси. Ледовете се топяха. Топла влага бликна навред и животът с небивал устрем заливаше освободената от окови Земя.

– Какво правите? – реवेशе князът, като се блъскаше като окован в клетка звяр. – Защо люлеете и рушите царството ми?

– Не, не, нищо особено не правим – му каза Туагели. – Наведохме ти само главата, да не е толкова вирната.

Дикмунг и неговата армия бяха този път в катастрофално отстъпление.

– Не, не, чакай, не бързай! Борбата още не е свършена, още нямаш победа! – злобно съскаше наляво и надясно князът. – С твоя живот аз ще се разправа, с тебе и с твоето Слънце, което ти помогна!

Той махна оковите на все още затворената в покрайнините топлина и тя се разля по цялата Земя. Животът бурно се развиваше и протичаше през създаваните от него форми – все по-големи и едри, по-могъщи и злобни. Когато те напълниха и завладяха Земята, той ги събра, строи ги и с команда посочи към Слънцето, за да го погълнат и изядат. Когато командата бе дадена, те само измучаха, изблециха кръвясали очи и се нахвърлиха едни срещу други, защото разбраха, че всеки трябва да погълне и да изяде своя съсег.

– Глупци, глупци! – реवेशе Дикмунг. – Защо не разбирате! Не това ви казвам, а Слънцето, Слънцето да заробите и да погълнете!

Но те, заслепени от чудовищния устрем, даген им от него, не слушаха и нищо не чуваха – бързо се унищожиха едни други.

Князът видя, че с глупави същества, макар и да носят със себе си сила и ярост да рушат, не може да се постигне нищо. Сви се и разбра, че само с умни същества, които имат знание и умение да творят и създават, които добре да разбират и изпълняват командите му, ще може да по-

стигне нещо. Оттегли се настрана и зачака Туагели да създаде такива, защото той самият не знаеше как може да стане това.

Туагели разбираше плана на княза, но не се тревожеше. Той и неговите помощници бързо и умело създаваха все по-съвършени и по-съвършени форми, в които освобожденият от контрола на княза живот протичаше с радост и възхвала. Красота и изящество зацаруваха наврег. И песен на благодарност и чуден аромат се различаваха навсякъде. Земята заприлича на рай. Съществата на нея ставаха все по-умни и по-красиви. Ето, най-после се появи и перлата на този свят – човекът – с ум, воля и творчески замах.

– Ееех! – изсъска князът, като го видя. Потри ръце в напрегнат изблик, алчност и злоба блеснаха в очите му. – Какъв чудесен аргатин и слуга ще направя аз от него. Я го вижте – умен е и умее добре да слуша, добре разбира и изпълнява това, що му се нареди, защото може да прави това, което му се иска. Не е като моите чудовища, глупави и неумеещи нищо да правят.

Туагели се радваше на човека, затова му даде свобода да опита всичко, да прави всичко, да се учи и да придобива опит. Това щеше да му създаде големи напрежения и борби с княза, но той беше уверен в крайната си победа: човекът щеше да стане мъдър като боговете, щеше да презърне техния път, за да изтласка княза и неговите помощници от Земята и тя да стане рай.

Юни 1969 г.

ЕЛ НА ЕЗИКА НА МАИТЕ

Има безспорни доказателства, които показват, че на мястото на Атлантическия океан между Европа и Америка е съществувал континент, който ние наричаме Атлантида. По този въпрос има значителна литература с приведени доказателства за това. Но тя се занимава преди всичко с географското понятие Атлантида. Нас обаче ни интересуват повече животът и проявленията на живота на този потънал вече континент.

Учителя казва: „Умният човек се учи не само от своите опитности, но и от опитностите на другите, а глупавият се учи само от своите опитности“. Разбирайки нещо от живота там, ние бихме могли да се поучим и да разберем някои от онези могъщи закони, които движат живота. За тази цел ще използваме малкото оскъдни документи, които имаме, и изводите, които могат да се направят от тях.

През 1951 г. един научноизследователски кораб, изследвайки гъното на Атлантическия океан с драги, е извадил оттам тиня, в която са намерени правилно изработени дискове от варовик с диаметър 15 см, които имат всички качества на човешки изделия. Не може да се приеме, че това е някаква игра на природата. Това е първото указание, че на Атлантида е имало хора. Варовикът между другото има едно странно качество: той може да поглъща органическа, животинска материя без остатък. Това качество на варовика гревните са използвали, като са погребвали мъртвците в ковчези, изработени от варовик, в които след време не е оставало нищо. Оттам е думата *саркофаг* - тя

значи *поглъщач на месо*. Дали атлантите не са използвали тези дискове за нещо подобно? На друго място на брега на океана е намерена една катарамa за колан, изработена от злато, на която е бил изрязан образът на така наречения *саблезъб тигър*, животно, което според учените е живяло преди 300 000 години. Смята се, че този, който е изобразил това животно, не би могъл да го гравира, ако не го е видял – с такова съвършенство е орнаментът. Предполага се, че и това е дело на хора от Атлантида.

В един намерен документ, написан на санскритски език, се казва, че атлантите един милион години преди нас са летели – отивали са до другите планети от Слънчевата система. Първото нещо, което човек може да помисли, е, че това е невярно, че то е нещо измислено. Ние, съвременните хора, сме много честолюбиви, с голямо мнение за себе си, че това, което сме постигнали, е много нещо, и че никой друг не го е постигал. Ние имаме много признаци, които показват, че лъжата е едно ново изобретение на човека, и то за съжаление най-лошото. За илюстрация нека да приведем написаното в Библията. Там има много бележки за историята и бита на народите, живели преди Христа в т.нар. плодороден полумесец, който обхваща земите на Ливан, Палестина, Йордания, Сирия, част от Арабския полуостров и Египет. Много от хората приемаха, че всичко това е някаква измислица или пък е някаква алегория. Когато всичко това можа да се провери, оказа се, че писаното е напълно вярно. От този документ, написан на санскритски език, се разбира, че на Атлантида е имало някакво общество с изключително висока култура, защото гори и да се измисли такова нещо, пак се иска голям ум.

Друг един факт, който идва в подкрепа на тази мисъл за напредналите същества там, е документ, намерен и разчетен от учен от нашето време. Той, като изследвал

гревните писмена, оставени по паметниците на най-старите народи, живели в Средна Америка, се е спрял преди всичко на календарите, писани по тези развалини. На един от тях е намерил много странна дата, която, преведена според нашия календар, показва, че в 8498 г. на 5 юни, в 13 часа е потънала Атлантида. Поразителна е преди всичко изключителната точност на тази дата – обозначена е не само годината, но и месецът, денят и даже часът. Първо, такова нещо може да запише човек с големи знания по астрономия, за да разбира от календари. А разбирането на астрономията и календарите в онези далечни времена е означавало много нещо. Дори римляните, макар че имаха сравнително висока култура, прибягнаха до египетския календар. През I в. пр.н.е., когато Цезар⁴⁸ беше в Египет, той трябваше да накара египетския астроном и учен Зозиген да направи на римляните календар, с който и ние, българите, си служехме до 1916 г.

Второто нещо, което е необходимо, за да запишеш с такава точност едно събитие, то е да си бил свидетел, или пък някой, който е бил свидетел, да е споделил това събитие, за да се запише. Но и самото съзнание за важноста на това събитие, самата възможност то да се запише е също ярък белег на един голям ум. Заключениеето е, че някой човек, дошъл от Атлантида, го е записал.

Интересно е и това, че учените от нашия век, които са правили изследвания по най-различни методи за вероятното време на потъването на Атлантида, стигат все около тази дата – 8000–9000 години пр.Хр. А учените сега имат убедителни методи за изследване – методи, които с една сравнителна точност могат да определят събития, станали в далечното минало. От тази дата също се разбира, че потъването на Атлантида е било катастрофално и е станало в много кратко време. В подкрепа на това из-

ват и преданията на много народи както в Стария свят, така и в Америка, за съществуването на Всемирен потоп. Такова предание имаме не само в Библията, където Ной по внушение от Господа се спасява, но и в свещените книги на много от народите на Америка. Така например ацтеките имали също свой Ной, който се спасил по време на Потопа, само че той се наричал Наша. Богът Титлакахуан го предупредил за катастрофата и също като Библейския Бог го посъветвал да си направи ковчег от кипарис и там да скрие семейството си. И наистина, едно катастрофално потъване на цял континент би предизвикало чудовищна по своя размер водна вълна от океана, която би заляла сто-тици хиляди квадратни километра суша.

Това, което е известно на историята днес, то е, че централната част на Америка е била населена с племето, наречено *маи*. Европейците ги заварват към XV в. с неособено развита култура, а в същото време намират паметници, писмена, книжнина и много други елементи, останали от хора с много висока култура, за които ще споменем. Явно е, че тук са дошли пришълци, които са носили тази култура, част от която е останала във времето. Но поради това, че народите тук не са били подготвени да я приемат, или най-малко да я поддържат, то бавно, но сигурно всичко това е загаснало и замряло.

В резултат на разшифроването на гревните йероглифи по тези земи през 1951 г. може да се установи, че тези йероглифи са от една система с египетските, явен признак на общ произход и на това, че членове на едно и също общество са оставили и едните, и другите. Тези йероглифи по паметниците на гревните маи са единствените писмена, намерени в цяла Америка до появяването на европейците. Писмеността е белег на висока култура.

В тези именно йероглифи са намерени знаци, които са обозначавали основните планети от Слънчевата система, Полярната звезда и ред съзвездия, а в един ръкопис е намерен списъкът на предстоящите слънчеви затъмнения. Всеки ще си направи заключение за онези необходими знания, които е трябвало да има човек, за да може да знае това. Намерените каменни храмове, жилищата, стъпаловидните пирамиди, високохудожествените творби на изкуството, статуите и релефите показват същото. Намерени са над 5000 надписа, някои от тях с ритуално съдържание, а също и литературни произведения.

Древните май пишели на листове, направени от корите на дърветата, също и на еленови кожи. Книгите им съдържали исторически, научни и ритуални данни. Записвали са също предания, песни и граматични произведения. Цялата тази грамадна книжнина, цялото това неизмеримо богатство за съжаление е било унищожено – изгорено е по заповед на испанския инквизитор Диего де Ланда през 1561 г., когато испанците са навлезли в земите на майте.

Друг един важен факт в подкрепа на това, че от Атлантида са дошли пришълци с висока култура, е това, че във всички народи около Централна Америка и Перу са запазени сказания за богове с бяла кожа и бради, дошли от изток, за хора с големи знания и мъдрост. Например случаят с Кон-Тики⁴⁹. Образите на индианските богове имат ярко изразени расови черти, съвсем различни от тези на местното население – високи, стройни, с бради и мустаци. Характерно е преданието за бога Варикочи, който създал на езерото Титикака хора. Оставил там своя син, а той заминал за някъде. Този бог също е изобразен с брада и мустаци, което е също доказателство, че той не е чедо на американската земя. Легендата разказва също, че белите пришълци са построили и огромните храмове.

Колко живи са били тези преганя у народите в тази част на Америка показва и фактът, че когато след откриването на Новия свят испанският завоевател Кортес в началото на XVI в. е слязъл със своята банга в земите около Централна Америка, народът там, начело със своя водач, ги е посрещнал най-тържествено. Смятали са ги именно за белите богове, възхвалявали са ги за добротата и величието им, за които те са знаели от преганята. А какво излязло – испанците се нахвърлили като вълци, пленили вождя, като за неговото освобождаване поискали да се напълни едно помещение, дълго 6 м, широко 4 м и високо човешки бой – със злато, и след като го получили, те пак убили вождя.

Известно е, че хората от местното население на Америка до идването на европейците са имали червена кожа, черни коси с твърд и дебел косъм, били са без бради. А ето един факт също в подкрепа на това, че е имало пришълци от друг континент. Намерени са запазени мумии от много стар произход на бели хора с руса, мека коса с тънък косъм. Мумиите са направени почти по същия метод, както и тези в Египет. Последните изследвания върху кръвта на тези мумии показват, че последните са на хора пришълци, тъй като кръвната им група е съвсем различна от тази на хората, които са живеели до идването на европейците в Америка.

Ясно е, че някои от членовете на обществото преди потъването на Атлантида са се оттеглили както в Америка, така и в Африка. Първите завоеватели на Америка са слушали много за съществуването на бели индианци – високи и стройни, с бради като англичаните. Един изследовател англичанин, въодушевен от този факт, е тръгнал да търси в джунглата такива бели хора с руси коси, като

погрешно ги е смятал за някакво индианско племе, но потънал там и не се върнал.

А как се правят мумии, колко знания се иска за това! При езерото Титикака в Перу е намерен известният монументален архитектурен строеж от дялани камъни – някакви мощни площадки, обградени със стени, от едната страна с врата, също от дялан камък, наречена Слънчева врата, с барелефен образ на Слънцето. Намерени са също изделия от злато, на които има изрязан образ на Слънцето. Разположението на развалините и на други селища и постройки, които всякога са високо в планината, обърнати на изток, показват много добре какво голямо разбиране са имали тогавашните хора за значението на Слънцето не само като източник на живота, но и на другите два Божествени елемента – Знание и Любов. Ясно е още един път, че тук са дошли хора с висока култура, знания и богати идеи, както и с методи за изпълнението на тези идеи. А народите, които сега живеят по тези места, далеч не са били в състояние да извършат това.

Ако ние се възгледаме по-внимателно в хората, в племената и народите, особено в по-примитивните племена на Африка, Америка и Австралия, не може да не забележим в много от тях една деформираност преди всичко на главите, една уродливост на много от органите им. Главата със своите черти, форми и органи по нея отразява най-добре качествата на човека и онова, което той носи в душата си. Ние виждаме деформирани чела – там е човешката мисъл; криви уродливи носове – там е човешкият характер; долни и горни челюсти с животински белези, израз на най-примитивни емоции; деформирани бради, израз на насилнически методи; ушите са някак грозно деформирани, а това е обходата на човека, обхода на разрушаване и смачкване; а очите с наклонени оси са израз на жестокост.

Има нещо основно в света, една велика закономерност: принципите създават законите, законите създават силите, а силите създават формите. Всяка една форма е израз и творение на известна сила. Животът в своето развитие следва една последователност. Формите, плод на тази закономерност, се развиват последователно, хармонично, симетрично.

Да вземем например животните, като почнем най-напред от месоядните, а още повече и при другите. Разглеждайки формите на главата им, ние не можем да не констатираме известна симетрия, известна последователност в развитието на тези форми. Във формата на главите на тези хора, за които казахме, такова нещо няма. Явно е, че в своя път на развитие през хилядолетията те са претърпели някакъв крах, нарушили са някои основни принципи на живота, което като последица им носи тази деформираност. Злото всякога ограбва човека, то няма сила. За да се прояви, то взема сила от човека и поглъща тази сила, без в замяна да даде нещо. А щом се отнеме известна сила, то органът, който се създава от нея, не се развива, става уродлив.

В един частен разговор с Учителя той каза: „По време на Атлантида ние изгубихме сражението, защото не можахме да проникнем в най-дълбоките помисли на Черната ложа. Но сега победата е на наша страна“. От тези гуми на Учителя ясно може да се разбере, че има известна зависимост между събитията, които са станали тогава, и тези, които стават сега.

Второ, грамадна маса хора, които са стояли на по-ниско ниво, живеещи в Атлантида, са се поддали на пристъпите на злото, като са преследвали и унищожили обществото на напредналите и високоинтелигентни хора, част от

които са могли да се изтеглят към Египет, а други – към Централна Америка, като са занесли там всичко онова, за което казахме вече; занесли са и писмеността, и много неща от своята висока култура. И като не са намерили добри приемници в местните народи, бавно, но сигурно всичко е погинало.

Учителя много често е споменавал при разни случаи, че злото е намерило широк прием у хората именно от 8000 години насам – това са войни, убийства, лъжи и всички престъпления. Редно е да се запитаме защо това висше общество не е намерило средства да се наложи над този пристъп на злото? Ако ние вържем един престъпник, върно е, той няма да прави зло, но това не значи, че злото е ликвидирано у този човек. Щом се намери на свобода и при възможност да се прояви, той пак ще направи зло. Ясно е, че по този начин нищо не се постига. За да се излекува човек от този подтик да прави зло, най-важното е той да бъде убеден, че правенето на зло е гибелно за самия него и че само в доброто е истинският живот.

Тези разумни представители на човешкия род са разбирали много добре великите закони на ненасилието в живота. Учителя често казваше: „И най-малкото насилие в една работа я обрича на гибел“. Ето защо те не са приели метода да се действа със сила и насилие срещу този пристъп при това нашествие. А и не са могли да убедят хората, че този път на злото, който те са приели, ще ги хвърли в гибел, както е и станало.

През тази година се навършват 100 години от идването на Учителя на Земята. Защо точно сега? Ще приведа една случка, която ще хвърли светлина по този въпрос.

Преди години Учителя гържеше своите беседи в един салон, който Братството беше построило на ул. „Обори-

ще“ № 14. Беседите започваха, доколкото си спомням, към 8 часа вечерта в сряда и петък. Тогава ние имахме вече Изгрева. Беше много красиво – наоколо ливади, ниви, една приятна мистична тишина; градският шум, ежедневно суетня и гребните грижи бяха далеч. Имахме тогава само две-три гъсчени бараки – малки къщички. В една от тях живееше семейството на... мъж и жена.

Една сряда Учителя бил на Изгрева. Сестрата отишла при него и му каза:

– Учителю, довечера не ще мога да гойда на беседа, защото няма кой да пази къщичката ни.

– Не, елате на беседа, ние ще пратим един ангел да пази къщичката ви – казал Учителя.

Сестрата се зарадвала първо на това, че ще може да отиде на беседа, и второ – на голямата чест, която ще има: ангел да пази къщичката ѝ. Като приближило време да тръгне за салона, тя почнала да гледа към небето и да чака ангела пазител. В този момент идва едно грамадно рунтаво куче, въртейки опашка, любезно се завъртяло около нея. Тя му дала нещо да яде, вързала го с една тел, която ѝ попаднала под ръка, и като разбрала, че това е ангелът пазител, спокойно тръгнала за беседа. След свършване на беседата сестрата се прибрала на Изгрева към 11 часа вечерта – и гледа пред къщичката си Учителя.

– Ах, Учителю, толкова късно!

– Дойдох да проверя как нашият пратеник е изпълнил задачата си – усмихвайки се, казал Учителя, и поглеждал кучето.

А кучето, както по-късно се разбрало, не дало човек да припари наоколо. Всяко същество, което изпълнява волята на Бога, за гадения момент е ангел.

Събитията, които станаха през тези сто години и които има още да станат, показват изключителната важност на времето. И Учителя трябваше да гоїде да провери позициите за решителната битка. „Събитията, които стават между вас, хората, са само една малка проекция на онази гигантска борба, която става между злото и доброто.“

В разговор с една сестра Учителя казва (това е било към края на неговото земно пребиваване, когато събитията бяха взели един по-напрегнат характер):

– Виждате ли този хаос в света? Аз го създадох, аз ще го оправя.

Каква е сега нашата задача? Пак една случка ще поясни това. Един горещ летен ден се прибрах вкъщи. Гледам, в един леген с вода се дави една оса. Подагох ѝ един къс предмет, който ми попадна под ръка, за да я извадя от водата. Осата мина по предмета и жестоко ме ужили. След малко се появи сърбеж по цялото ми тяло, явиха се едри петна и аз не можех вече да стоя прав, трябваше да легна. Близките ми се затичаха при Учителя за помощ.

– Дайте му малко топла вода.

Поузплаших се малко, защото бях чувал, че един владику умрял от ужилване от пчела. Пух топла вода и след малко ми мина. Отивам на полянката, където играехме упражненията. Гледам – Учителя там. Усмиввайки се, гоїде към мене.

– Ти малко се поузплаши. Знаеш ли какво значи това? Не давай път на злото.

Ние всички най-добре ще подпомогнем великите братя в битката за доброто, ако не даваме път на злото. Да заменим лъжата с истината, да заменим злото и омразата с любовта, да заменим насието със свободата!

Един от йероглифите на тези гревни паметници има вид на планински върхове, от които излизат лъчи. Той се произнася *Ел* и се превежда като *огън*. Като се има предвид, че огънят и свети, и топли, и че слънчевият лъч е със същите качества, то ще приемем, че с *Ел* са обозначавали лъчиството състояние на материята. Самият йероглиф има лъчи, а йероглифите всякога са подсказвали своето значение.

Учителя често употребяваше гуми, а имаме и песни с текстове, гумите на които са странни не само за новите, но и за познатите стари езици. Той не ги преведе, но всякога, когато ги произнасяше, съм имал чувството, че ги произнася с една топлина, с тиха скръб по едно велико минало. Например песните *Фир-Фюр-Фен* и *Махар Бену Аба*. Между тези гуми, казани от него, се среща и сричката *Ел – Ел Шагай*, *Ел-Бур*. Тези гуми са явно съществителни. А какви са на езика на онези висши същества? Имал съм случай да разбера от Учителя, че когато слагат име на нещо, това име определя качествата и службата на този предмет или на това същество, на което е дадено.

От всичко това не е мъчно да се направи изводът, че тези гуми, както и текстовете на тези пълни с мистика песни, са от езика на онова велико общество, което е било на Земята по времето на Атлантида. Когато гръцкият учен и философ Солон е бил при египетския жрец, който му е разказал за Атлантида, той между другото е казал: „Вие сте деца в сравнение с онези, които бяха преди вас“.

април 1964 г.

ШАМБАЛА

Има много легенди и предания, които правят впечатление със своето странно, необичайно, необяснимо за нашите представи съдържание, затова ги приемаме в много случаи като едно приятно словесно излияние.

Ние обичаме да бъдем сигурни, че в основата на всяка една от тях сега е една реалност – нещо, което е било, което се е случило. С течение на времето, предавани от поколение на поколение от хората, те в много случаи са прибавили по нещо, разкрсявали са някои сцени, образи и изрази, изпращали са понякога и по нещо и по този начин са се придобивали тези необикновени за нас изрази, лишени в много отношения от реалността, в която живеем и с която сме заобиколени. Едни от тях са легендите за съществуването на страни с изключително добри и благодатни условия за живот, области, населени с хора с много висока култура, интелигентност, знания, мъдрост и непознати за нас знания и способности. Тези хора, се подчертава в легендите, са също изключително красиви, надарени с възможността да бъдат вечно млади и безсмъртни. Тези области наричаме Обетована земя или Рай. Легенди за такива области има най-много при народите около и в Хималайските планини, в Тибет, където преданията са могли да се запазят в най-чиста форма. На тези места и области различните народи, живеещи сега там, са давали различни наименования.

Една тибетска легенда за такава местност – Шамбала, гласи: „Има в планината прекрасна долина, защитена от студените ветрове. За този, който успее да проникне

В нея, смъртта престава да съществува. Жителите на тази Долина на безсмъртните са мъдри и прекрасни на вид. Те могат да пътуват по цялата Вселена и при желание да живеят и на най-отдалечените звезди. Върховният вожд, повелителят на тази долина, е богът на милосърдието Че-Ре-Зи. Той внимателно следи за всичко, което става по света. Но да се попадне в Шамбала е невероятно трудно“.

Друга една легенда говори, че планината Ку-Клун е мястото, където живеят безсмъртните. Там са се родили Ну, който отговаря на библейския Адам, и Кул, отговаряща на Ева. В една от живописните планински долини се издига дворецът на кралицата Си-Ванг-Му, построен изцяло от нефрит. Той е заобиколен от великолепно градина, в която расте и гървото, даващо плодовете, от които при ядене се получава безсмъртието, а друго гърво дава плодове, които очистват човека от всяка лъжа и той може да говори само Истината. Само хората с висши добродетели биват удостоявани с правото и възможността да вкусят от тези чудни плодове, след което остават вечно млади и красиви, безсмъртни хора на чистата Истина. Наоколо звучи прекрасна музика, макар че никъде не се виждат нито певци, нито музиканти. Жителите там утоляват жаждата си от извора до двореца, където блика еликсирът на младостта. Този дворец в планината Ку-Клун е абсолютно недостъпен за обикновените хора.

Интересно за нас е отбелязаното в тази легенда – за великолепния дворец на кралицата Си-Ванг-Му. Първо, че той е на дванадесет етажа, което изразява силовите течения на дванадесетте планети в Слънчевата система, действащи върху живота на Земята и по-специално върху този на човека и човешките общества, а също, че целият дворец е построен от нефрит.

Нефритът е минерал, който макар и да се приема за полускъпоценен, е извънредно красив. Той е полупрозрачен, с много фини багри, преливащи се в плетеници от зелено, кремаво и бяло. Този тъй красив минерал се употребява за правене на накити и украшения. Той е бил на голяма почит особено сред народите от древността. Не се е носел само заради своята красота, но се е приемало от гледището на астрологията, че има способността да лекува болестите на бъбреците, защото е бил символ и е носел вибрациите на най-чистата Любов. От астрологията се знае, че бъбреците се намират във връзка със силовите течения на планетата Венера – богинята на Любовта. И наистина, когато Венера е зле ударена в хороскопа на даден човек от силовите течения на планетите Марс, Сатурн, Уран или Плутон, той ще страда от болести на бъбреците. Ето защо носенето на бижута от нефрит, като носител на чистите Венерини влияния, ще могат да смекчат или даже напълно да ликвидират опасните ъглови позиции на тези планети. Богинята Си-Ванг-Му има дворец от нефрит, дворец, излъчващ най-чистата възвишена Любов. Всичко това показва колко знания и мъдрост са имали онези, които са съставили легендата.

На друго място, в друга легенда, този земен кът се нарича Те-Бу. Той е най-прекрасната страна в света, скрита някъде в Тибет. Заснежени планински върхове обкръжават чудни долини с бистри реки и водопади. Жителите на тази долина са достигнали до физическо съвършенство, притежават голяма мъдрост и водят пълноценен духовен живот. Там имало и тъй наречените орлови камъни, които възстановяват зрението – слепите проглеждали. Тези камъни при нужда можели да излъчват топлина или хлад, да дават светлина или тъмнина.

В най-древния индуски епос *Махабхарата*⁵⁰ е казано: „В северната част на Млечното море има голям остров, известен под името Цвета-Дейна /Цвета-Двина/, което ще рече *Белият остров*. Там живеят хора, които са чужди на всяко зло, равнодушни са към чест и безчестие. Те са чудно красиви и изпълнени с жизнена сила“.

Друг древноиндийски литературен източник, наречен *Пурани*⁵¹, описва също такава местност – Шамбала, намираща се на остров в сред езеро от нектар. Там се извисяват гворци, заобиколени от благоухаещи свещени горички. До този остров може да се достигне само на крилата на Божествената златна птица. Още в много тибетски легенди тази тайнствена страна също се нарича Шамбала.

Пак около Тибет и в Тибет се срещат легенди, които наричат тази страна Агарта. В тях също тя се описва като приказна, населена с изключително разумни, мъдри същества, притежаващи големи и специални способности. Тези същества имат грижата да ръководят живота на Земята и съгбините на човешкия род. Според легендата тази страна се намира някъде навътре в Земята, в грамадни подземни зали, до които се стига по пътища, минаващи по пещери, затворени с каменни врати, които никога не са били отворени, защото още не е дошло времето.

В областта на Сибир също се говори в песни и приказки за такава чудна страна, наречена Беловодие. В тези приказки и песни се казва, че трябва да преминеш през степи, планини, през вечната тайга, да вървиш все към изгрева на Слънцето. И ако щастието ти е дадено по рождение, то със собствените си очи ще видиш Беловодие. Там земята е плодородна, гъжговете са топли и всякога пагат навреме. Слънцето е богато, пшеницата сама расте през цялата година, като нито се сее, нито се оре. Плодовете

- ябълки, гини, грозде - са в изобилие и от най-добрите. А в необятните, изпъстрени с цветя ливади пасат безброй стада. Тази страна не принадлежи на никого. В нея свободата и правдата са съществували и ще съществуват всякога. Чудна е тази страна.

Във всички тези легенди е подчертано, че ако някой смелчага въпреки трудностите тръгне към тези свещени места, пътят му ще бъде първо преграден от свещена лавина. Ако преодолее това, ще срещне друго, по-сериозно препятствие - каменопад, свличане на камъни. Ако смелчагата и сега не се върне назад, то пред него ще се отвори бездна, пропаст без дъно, която вече неминуемо ще го накара да се откаже от по-нататъшното пътуване. Отбелязано е още, че нито един неканен гост не може да попадне в Шамбала. Всички пътешественици, особено тези от Азия, Тибет и Хималаите, са слушали много интересни разкази за Шамбала, Те-Бу, Агарта, Беловодиецо, където имало много злато, а житото се раждало необикновено едро. И Толстой в една от своите легенди говори за житни зърна, едри като кокоши яйца. Бедни там въобще нямало.

Известният художник, учен и пътешественик Николай Ръорих⁵² по време на своята експедиция из Централна Азия от 1923 до 1928 г. е имал възможност да събере богат материал за тези тайнствени страни, като е констатирал, че в основата на всички тези разкази има нещо общо.

Най-после и в Библията, в глава втора, се говори, че Господ Бог насадил Рая в Едем, на изток, и там настанил човека, който създал. Казаното обаче в Библията за тази благодатна страна Едем е много бледо, слабо и недобре изразено. Така са го записали еврейските първенци, които в 586 г. пр.Хр. по покана на вавилонския цар Навуходоносор II⁵³, който завладял Йерусалим, са отишли във Вавилон и

са взели информацията от халдейски източници, като навярно не са могли да разберат добре изложения текст. В моята статия *Великите Учители преди Потопа* за това е разказано по-подробно заедно с географското основание за съществуването на този рай в страната Егем.

Може да се приеме, че тези легенди и сказания са измислени и че са плод на някаква поетична фантазия. Но ние имаме безспорни доказателства, че някога на Земята е съществувала раса, която окултистите наричат Първа раса. Тя е била с изключително висока култура, знания, мъдрост и способности, непознати за нас. Живяла е на Земята в отдавнашни времена, когато на нея е имало изключително благоприятни климатични условия, при които студове, снегове и ледове не е имало. Тази раса е оставила следи за своето съществуване, за изключително благоприятните условия за живот, предала е и нещичко за себе си, за своите знания, мъдрост, способности и възможности именно в тези легенди.

Че наистина е имало такава раса, живяла при такива благоприятни условия, могат да се приведат доказателства. В последните години на нашия век големите и богати държави изпратиха експедиции на Антарктида, като изградиха там научни станции. Тези станции освен с метеорологически се занимават и с геологични и минералогични изследвания. При тях бяха открити под дебелия слой лед възглищни пластове и вкаменени дървета. Учените от Илинойския университет и Института Карнеги във Вашингтон са ги изследвали по радио-въглеродния метод и са установили, че тези дървета са живели преди около 15 000-16 000 години. Ясно е тогава, че около това време на този южен континент, покрит сега с дебела ледена снежна покривка, е имало добри климатични условия, даващи

възможност за развитието на богата растителност. На остров Франц Йосиф, който се намира в Северния ледовит океан, покрит сега с ледове и снегове, също е намерен въглищен прах, който говори за същото, че и там условията са били меки и благоприятни за развитието на богата растителност.

Географската карта на Пири Рейс⁵⁴, главнокомандващ на турската флота по време на големите турски завоеватели султан Селим I⁵⁵ и султан Сюлейман Великолепни през XV и XVI в. е предмет на големи изследвания и внесе неимоверно голямо въздействие сред учения свят. В тази карта ясно са посочени точните контури на Антарктида, планините, височината на върховете по тях, долините – всичко е поразително точно. Това нещо е могло да се направи само от високоинтелигентни и с големи познания хора, посетили тази земя тогава, когато тя е била свободна от ледовете и снеговете и е била гостъпна за посещение.

В тази карта също е интересен и остров Гренландия, покрит сега с дебела ледена и снежна покривка. Ние приемаме сега, че този остров е един, цял. Там, в тази карта е отбелязано, че на това място има два острова, покрити сега изцяло с лед, затова ни дават представата за един остров. Една френска експедиция изследва острова и установява, че посоченото в картата е вярно – там наистина има два острова. Изводът е същият – такива хора са посетили тези острови, лишени тогава от сняг и лед, и са им направили точна карта.

Всички пътешественици, които са посетили Тибет и са имали възможността да се срещнат с ламите там, са имали възможност да чуят не само за приказната Шамбала и за другите чудни страни, но и подробности за големите катастрофи, които в незапомнени времена са ста-

нали причина за разрушаването и потъването на континента Атлантида в Атлантическия океан, на континента Лемурия в Индийския океан и на континента Пасифика в Тихия океан. За съществуването на тези континенти имаме безспорни доказателства. Естествено е да се запитаме откъде ламите в Тибет знаят за тези континенти и за тяхната катастрофа. Да се приеме, че това също е измислено, че е плод на фантазия и на приумица, е крайно неприемливо. Приемливо е, че по това време, когато тези континенти са съществували и когато са ставали тези чудовищни катастрофи, причинили тяхното потъване, са живели хора, и при това с висока култура, които са преживели всичко това и са оставили предания за тях.

Най-после както в Библията, така и в свещените книги на гругите народи е отбелязано, че при някакъв праведен и благочестив човек – в Библията това е Ной – идва груг – можем да го наречем Господ, както е в Библията, или с друго име – и му казва да си направи ковчег от гоферово дърво, в който да вкара себе си, жена си, близките си, а също животни и птици от всеки вид и род по две – мъжки и женски пол; да достави също и храна както за хората, така и за животните и птиците, защото ще настане потоп. Кои са тези същества с такива изключителни способности, които да знаят безпогрешно бъдещето, за да предупредят хората за идването на Потопа? Пак те – великите от тази първа раса.

Те са живели – живеят и сега.

септември 1981 г.

ЗЛАТНАТА ЕРА НА АРАБСКАТА КУЛТУРА

След като християнството беше признато за официална религия и гоненията престанаха, в християнските общества масово навлизаха хора, между които и богати, и заможни. Много от тях, озарени от светлите идеи на общия братски живот, внасяха част или даже цялото свое богатство в християнските общини.

Естествено, станало нужда да се определи човек, който да съхранява, да се грижи и да управлява това имущество. Отначало всичко вървяло добре. Тези длъжностни лица нямали никакви по-големи права от другите и са се смятали за равни с тях. Но с течение на времето тези длъжности се заемат от хора хитри, ловки, с не особено развити християнски качества, жадни за власт и за слава. Богатството и възможността да се разпореждаш с него е все пак сила и при решаването на каквото и да било въпрос в християнските общини тяхната гума тежала и в многото случаи била решаваща. А това събуждало все повече стремежа да се смятат като нещо по-друго, по-високо от другите, затова те си присвоили и титли, като се нарекли *епископи*, а народа около тях нарекли *мирянни*. Епископите полека-лека придобивали все повече власт и превъзходство пред другите да се разпореждат не само с материалните богатства на общината, но си присвоили правото да бъдат и духовни ръководители. С течение на времето те все повече и повече засилвали своята власт, работата им се разширила и станало нужда да имат и помощници, които също, за да се различават от околните, от обикновените хора – миряните, нарекли *презвитери*. С течение на

времето епископите и презвитерите все повече и повече засилвали своята власт, обособили се като нещо съвсем отделно от околните, като си прибавили още една титла – *клир*, което ще рече *богоизбрани*. Пропастта между клира и миряните растяла с часове.

Известно е, че всеки, който придобие богатство и власт, придобива и страха да не ги загуби. А този страх кара хората да обезумяват, да бъдат безогледни в средствата за запазване на своето богатство и власт. Обществото на клира и преди всичко епископите утвърдили това убеждение и се наложило от тяхна страна да се приеме, че са наистина нещо много повече от другите, нещо свише, и те започнали да наставничат над другите все по-брутално и настойчиво, като с всички средства укрепвали този култ към себе си. И за да запазят и затвърдят своето положение, утвърдили, че всичко, което не е казано и написано от тях, е еретично, демонично и е в служба на дявола. Също тъй и всеки, който си позволи да не им се подчинява, да мисли и постъпва по друг начин, различен от този, който те препоръчват, да се счита също за еретик, за служител на дявола – и значи следва да се унищожи. Но понеже е писано, че не трябва да се пролива кръв, както е казал Христос, то хората на свободната мисъл, които се приемат като неверници и еретици, трябвало да бъдат унищожени без проливане на кръв, а именно чрез изгаряне.

След като Александър Македонски⁵⁶ умира във Вавилон⁵⁷ през 323 г. пр.Хр., грамадната му империя била поделена между неговите военачалници. Египетския дял взел телохранителят на Александър – Птолемея I Сотир. Той е бил един рядко способен и интелигентен човек. Града Александрия, основан от Александър, направил своя столица, като привлякъл там много учени и философи и ос-

новал голямата библиотека, хранилище на знанията и мъдростта на вековете, наречена Александрийска школа, в която имало вече 700 000 труда на най-изтъкнатите учени философи още от най-дълбока древност, а също там имало нещо като университет.

Столетия наред Александрия е била център на интелектуалния живот по онова време и средище на учените хора от околните земи. След като християнството става официална религия, вече епископите са се изтъквали като Божии наместници, Земята според тях е представяна като център на Вселената, а те – като управители на тази Вселена. Интелигентните и учените хора от школата в Александрия, разбира се, съвсем не са споделяли техните претенции. Епископите и тази върхушка, наречена *клир*, успяват да създадат в обикновените хора – миряните, едно отрицателно отношение към учените и библиотеката.

През 391 г. фанатизирана тълпа, насъскана от епископите, унищожава, разрушава и изгаря част от тази Александрийска библиотека – несметното съкровище на знание и мъдрост, събирано от векове, а също започва и едно гонение към професорите от университета, приобщен към библиотеката.

През 415 г. бива хваната и измъчвана Ипатия⁵⁸, една от най-интелигентните жени по онова време, професорка в университета, която съвсем не споделяла претенциите на епископите и клира и бурно се обявила срещу техните заблуди. Била хваната, измъчвана и изгорена на кладата на площада на Александрия. Това е първата жертва на чудовищната Инквизиция, потопила за цели 14 столетия в мрак християнските народи в Европа, която „се усмърдя на изгорено човешко месо“, както е отбелязал един писател.

Това продължава чак до 1823 г., когато в Испания, където най-сурово са се провеждали мерките на Инквизицията⁵⁹, е бил изгорен на кладата един учител, несподелящ гемоничните претенции на инквизиторите. Това е последната жертва на този мрачен период. След този случай цялото човечество в Европа, възмутено от жестоките похвати на Инквизицията, успява да я премахне.

Интелигентните и учените среди от Александрия, виждайки и разбирайки суровите и гемонични похвати на епископите, решават с право, че повече няма да има условия за тяхната научна дейност. Ето защо те бавно и полета напускат своя град и се преселват в земите на Близкия изток и тези на Средна Азия – в градовете Багдад, Бухара, Самарканд, Мерв, където християнство не е имало. Александрия запада и престава да бъде център за развитието на науките и изкуствата.

Около началото на седмото столетие на нашата ера наставка едно раздвижване в народите на Близкия изток и Арабския полуостров от арабина Мохамед, който успява в техния потънал в покой и еднообразие живот да създаде голям интерес с новото, което им поднася – нова религия.

Мохамед е роден в град Мека към 570 година. Той е произхождал от племето *кораиш*, което е било едно от най-влиятелните на Арабския полуостров. За това племе се е вярвало, че е водело началото си от Авраамовия син Исмаил. Мохамедовият род е заемал големи политически и духовни служби в Мека, но материално е бил почти опропастен. Бащата на Мохамед, който е търгувал със Сирия с кервани, е починал малко преди да се роди Мохамед. Наскоро след раждането на момчето почива и майка му. Мохамед бил прибран с цялото си наследство от пет камили и една робиня етиопка от дядо си. Когато и дядо му починал,

Мохамед бил прибран от вуйчо си, който също е търгувал със Сирия с кервани. Щом като Мохамед навършил 25 години, той напуснал вуйчо си и постъпил на служба пак като керванджия при един богат арабин от Мека. Наскоро арабинът умрял и вдовицата Хадиджа, възхитена от качествата и способностите на Мохамед, които той безспорно е имал, се оженила за него.

Като керванджия както при вуйчо си, така и при богатия арабин, Мохамед е пътувал в Сирия, Мала Азия, Месопотамия и най-вече в южните райони на Арабския полуостров, където е живял народ, наречен *сабеисти*. Този народ е изповядвал учението *сабеизъм*. Това учение е характерно с обожаването и преклонението пред всички небесни тела, на всички звезди и е било създадено от великия Учител на много дълбоката гревност И Саабей бен Аагес⁶⁰, който е дал на народите науката за звездния мир – астрономията, която е анатомия на астрологията и физиологията, определяща службата и значението на силовите течения, изхождащи от небесните образувания.

Привържениците и последователите на този велик Учител Саабей са били наричани *сабеисти*, а учението, което той е дал, култът към небесните образувания, към звездите – *сабеизъм*. Затова хората от този народ, когато в ясните прохладни нощи са виждали да проблясва метеорит, са мислели и приемали, че идва божество на Земята – и оттам е тяхното обожаване на тъмните камъни, които те са срещали из пустинята – приемали са ги за паднали звезди, с които са гошли и богове. Оттам е и това обожаване на този тъмен камък в Мека – *Каабето*, за който учениите установяват, че наистина е паднал от разрушено небесно тяло. Народите сабеисти са построили храм в кубическа форма около този камък, като са приема-

ли, че той е бил закачен на небето и после е бил донесен от Архангел Гавриил. Приемали са също, че той е средище на Земята.

Този народ, сабеистите, е образувал гържава царство в югозападната част на Арабския полуостров, на територията на съвременния Йемен, която е съществувала до IX в. пр.Хр. със столица град Мираб. Това царство е било средище на оживена търговия с подправки, благовония и злато между Индия, Източна Африка и Египет, като е имало и колонии в Африка. Земеделието там се е облягало на високо в техническо отношение напояване. Имало е и скотовъдство, градинарство, лозарство.

Мохамед влиза в контакт с тези народи, вижда и разбира колко правилно становище са имали те по религиозните въпроси към единното начало в света, така и по въпросите за отношенията, които трябва да имат хората помежду си. Но Мохамед не е могъл да схване в неговата истинност култа към небесните образувания, към звездите и отношението към хората, което Саабей им е оставил, и го е приел като някакво многобожие, като поклонение към многото богове, и го е отхвърлил като несъвместимо с единното начало в природата. Приел е името за това начало, което сабеистите са имали – *Аллах*, и символа за съвпадение на Луната с Венера, който дава много мили и нежни чувства, като емблема на своята вяра.

От Хадиджа Мохамед е имал според едни осем деца, а според други – шест, като една част от тях малко след раждането са починали. Това нещо е станало причина за голямо душевно сътресение в Мохамед и се е изразило в силно религиозно чувство. Той преживява силна криза, придружена с нощни видения. Според преданието на него му се е явил сам Архангел Гавриил, същият онзи, който е слязъл и донесъл

небесния камък – Каабето, в пещерата, където Мохамед е обичал да се оттегля на съзерцание и където е възвестил, че има да изпълни мисия. Възхновен от това присъствие, Мохамед е разбрал, че ще трябва да преустрои в религиозно и социално отношение първо арабските народи, като премахне съществуващото дотогава многобожие и въведе вярата в Единия Бог – Аллах.

Мохамедовото религиозно учение, както казахме, много е заимствано от саабейците. В него най-напред той е посветил близките си. Арабите от Мека, свикнали с многобожието, посрещнали недобре това ново учение, бурно реагирани срещу Мохамед и преследван от своите съграждани, той през 622 г. избягва от Мека и отива в Медина, недалечен град. Там е бил посрещнат и приет добре, гаже тържествено. От годината на това бягство, наречено *егира* или *хиджра*, което ще рече *изселване*, хората на Мохамед – мюсюлманите, започват своето летоброене.

Между Медина и Мека започва война, която завършва с компромисен мир, при който се решава жителите от Медина да приемат Мека за свещен град, а тези от Мека да приемат учението на Мохамед – исляма. През 630 г. Мохамед, яхнал на бяла камила, скромно облечен, влиза в Мека и се обявява за пророка, за който е било писано в еврейските книги – Месията, а в християнските Евангелия – за второто идване на Христа. Той влиза в Каабето – свещения храм, и премахва всички намиращи се там идоли, като оставя само камъка – Каабето, като нарежда всички негови последователи да идват на поклонение тук поне веднъж в живота си и да оставят в дар десятък от това, което имат като имуществво, а също мохамеданите, когато се молят, да застават с лице към Мека – към камъка Каабето.

На 8 юни 632 г. с бълнуване за небето и ангелите почи- ва от силна треска в обятията на своята любима съпруга Мохамед, основателят на ислямската религия. *Ислям* значи преданост и послушание пред волята на Аллах.

В предсмъртния си час Мохамед оставя своя завет към последователите си: „Моята воля е ислямът да бъде световна религия за покоряването на целия свят и за утвърждаването на Аллах в него“. Приемниците на Мохамед, халифите, които считали себе си за преки негови наследници, повеждат тълпите с огън и меч, фанатизирани от лозунга: „Който падне и умре за правата вяра, той направо в рая ще отиде, където има планини от пилаф и текат реки от шербет“. По всички посоки тръгват те за осъществяване на завета на своя пророк.

Безбройните племена на арабските народи – едни вечно на път през пустинята, други – заседнали под сенките на няколко палми, около някой извор или безименна рекичка, облъхнати от полъха на новото, се раздвижват и нарушават спокойствието на безкрайните пясъци, като с неподозиран ентузиазъм и рядко жилава закалка, въдоушевени от новата вяра, се понасят тези незнайни племена към нова съдба.

В течение на десетилетия тези приемници на новата религия завладяват целия Арабски полуостров, Северна Африка, Пиренейския полуостров и Средна Азия до Китай. В завладените от тях земи те утвърждават исляма, арабския език и писменост като официални. По своя дълъг път срещат страни с много висока цивилизация, наука и литература и ги завладяват, но без да посягат на интелектуалния живот на народите там, защото им е бил гаген от техния мъгрец ценен съвет: „Науката ни предпазва от греха и заблудите, като ни ръководи между грижите

и удоволствията в живота“. А Мохамед им заветвал също: „Знанието е лекарство срещу невежеството. То очовечава порочното сърце и поражда възвишени чувства“.

В тези завладени земи притихват вечните вражди и разпри между разни властолюбиви, алчни и военолюбиви водачи на родове и племена, живущи в тях, и по този начин там загълго настава богатен мир. Народите си отгъхват от постоянното напрежение, което несигурността за живота, за свободата и имота носят постоянните вражди и войни и се отгават на мирен труд, тласкани от един творчески подем. В областта на Средна Азия това се е отразило особено благоприятно.

Вниманието на халифите в Багдад – централната столица на арабската империя, е било по-силно заангажирано около пътищата, по които са пренасяни погправките и другите ценни стоки, идващи от Индия и от островите в Индийския океан за Европа. Тези именно стоки са минавали през земите на Средния изток, които са били под тяхна власт, и халифите са ги облагали с много големи транзитни такси. Тези такси са им носели най-големите приходи. Така било заангажирано вниманието на халифите около тези транзитни такси, затова властта им в Средна Азия не се чувствала така остро и народите там са живеели по-свободно от опека на централната власт, а в известни периоди – почти напълно независимо. Това поражда условия за разгъването на един по-сериозен творчески подем, за един по-свободен полет на мисълта.

Тази дейност, този свободен устрем за творчество са създали и по-добри материални условия за народите там, а също и за развитието на по-ярко изразена култура. Като предпоставка за създаването и развитието на една по-висока култура в съществуващите преди това големи и жиз-

неспособни градове там са изиграли още и рог събития, станали преди това в съседни гържави.

Известно е, че през IV в. господстваща гържавна религия във Византия и в Европа става християнството. За голямо съжаление, както някога в Александрия, така и във всички времена на човешката история, когато една идея бъде приета и стане господстваща, всякога са се явявали хора некадърни, жадни за охолан, лек живот и власт, които с всички средства са успявали да се наместят на първите ръководни места. И тук, за да запазят високото си място и личните изгоди в своя живот, както и стремежа си само те да бъдат пред очите на народа, тези хора създават норми и принципи, нямащи нищо общо с идеите, на които уж служат – християнството. Те налагат фанатизъм и ограничения, които смазват всяка нова и свободна мисъл и проява. Всеки, който се обяви в защита на нещо по-ново и по-различно от тяхното, бива гонен, преследван и в много случаи – ликвидиран. Така става и при утвърждаването на християнството като гържавна религия във Византия. Неспособни, но жадни за власт и лични облаги хора заемат и тук първите ръководни места и от християнството остават само името и нищо друго от великите идеи на Бялото Братство, които Христос гонесе.

Но ето, не щеш ли, като по чудо – пак едно изключение! Само един от многото – Константинополският патриарх от края на IV в. Нестор⁶¹ – човек с висока култура и знания, имащ честно и искрено отношение към своята задача – да е образец на християнин, с чувство за отговорност пред Бога и народа, рязко въстава против фанатичните и назадничащи порядки, наложени от тогавашната върхушка, като издига високо знамето за чистота на християнството. Неговите идеи бързо се подемат и масово се приемат

от народа, особено от по-интелигентните среди в източните провинции на арабската империя, на Сирия, Месопотамия, Египет, а после и в градовете на Средна Азия. То се разраства като едно силно течение, известно в историята като *несторианство*. Борбата между него и господстващата религия се изостря извънредно много. Фанатичната върхушка замисля да проведе срещу новото напредничаво течение жестоко гонение и преследване на неговите привърженици. Но за да узаконят, тъй да се каже, тази своя акция, свикват през 431 г. в град Ефес църковен събор. Разбира се, фанатиците, съюзени с политическите държавни първенци, осъждат несторианството и го провъзгласяват за ерес. Всички привърженици на това течение биват отлъчени от Светата църква, гонени и преследвани по най-жесток начин.

По това време между Византия и Иран се води борба за доминиращо влияние върху земите на Средния изток. Шахиншахът на Иран от династията на Сасанидите почва борба против ортодоксалното християнство на Византия. Смятайки, че привържениците на християнството ще засият и укрепят влиянието на Византия върху неговите земи, той дава своята пълна подкрепа и гостоприемство на гонените несторианци. Последователите на това ново течение в християнството, предимно много интелигентни и напредничави хора, забягват и се преселват в градовете на Средна Азия, където основават свои общества и самостоятелни църковни общини. Със своите напредничави идеи, с подтика си към знания и светлина, те допринасят твърде много за културното развитие на тези страни и на градовете в тях.

В град Егеса, намиращ се в Северна Месопотамия – важен икономически и политически център, град, който е

бил за известно време и столица на провинцията там, имало академия, ползваща се с голяма известност и с много учени, които преподавали в нея. Византийският император Зенон⁶², който бил владетел на града, закрива академията, обвинявайки професорите и студентите в разпространяване на несторианството. Оскърбени от тази постъпка на императора, видните учени напуснали страната и се преселили в градовете на Средна Азия. Тук в град Наса, един напредничав културен център, те създали нова академия. В края на VI в. тази академия наброявала вече в своите редове около 1000 ученици и голямо число учени като преподаватели. Там са се изучавали всички познати до това време науки и най-вече медицина.

През 529 г. византийският император Юстиниан⁶³ закрил академията в Атина пак по същите причини. Учените не са могли да живеят и работят там и са забягнали също в градовете на Средна Азия, където били приети с особено внимание от управителя по това време Хосров I Ануширван Справедливия. Там, в град Гундишапур – голям процъфтяващ център, от който сега са останали само развалини, основали знаменитата и ползваща се с голяма известност Гундишапурска академия, която станала проводник на гръко-римската култура в Централна Азия. Тя се смятала и като главна медицинска школа, тъй като най-голямо внимание в нея се е обръщало на медицината. Юношите, които са постъпвали в нея, са преминавали и един много сериозен общообразователен курс.

През VI в. Гундишапурската школа преживява своя златен век. Учените от нея се явяват автори на интересни трудове по медицина. През 869 г. най-видният от тях Сабур ибн Сал е написал първата известна до това време книга по фармация. Пак тогава е написано едно съчинение

от 22 тома, в което се разглеждат различните видове отрови, описани са техните свойства, признаците, които се проявяват при отравения, и лекуването им.

Голямо място от творческата работа на учените е заемало и превеждането на много научни трудове. През 551 г. там се е събрал конгрес на учените по медицина, покровителстван от самия управител. Сведенията, които са останали от онова време, показват, че много от най-изтъкнатите учени на тази школа да били християни от несторианското течение. Известно е също, че най-голям принос в развитието и проучването на тази школа е дала прословутата династия от лекари, неречени *бохтишу*, от Джорджис ибн Бохтишу, което ще рече *Служител на Христа, Спасител*.

За развитието на културата в арабската империя много голяма роля е изиграла създадената в Багдад от началото на IX в. т.нар. *Школа на Мъдростта*. Трудовете на учените от тази школа са получили голямо разпространение, особено в Европа, където са изиграли своята огромна роля за културното ѝ повдигане.

Когато арабите завладяват Средна Азия, настава период на по-продължителен мир. Там, в големите и жизнеспособни градове като Бухара, Самарканд, Балх, Гургандж и други, много от които сега не съществуват, се раждат и заработват учени, които освен своите оригинални трудове превеждат и трудовете на учените от Александрийската и други школи: Евклид⁶⁴, Клавдий Птоломея⁶⁵, Аристотел⁶⁶ и други светили на тази ера.

Развитието на средноазиатската култура е особено силно изразено между IX и XI в. През този период там се е развила и оформила почти свободната от опека на Багдад т.нар. Сасанидска държава с главен град Бухара. В него

и в многолюдните вече градове на Средна Азия са работили хората на науката и изкуствата, които създадоха Златната ера на арабската култура в тези процъфтяващи центрове, особено в Бухара като столица на тържавата. Заграден със здрави защитни крепости, вгъхващи сигурност на неговите жители, там е царяло голямо оживление от хора с най-разнообразни и пъстри носии заради големия приток на чужденци предимно от близки, а и от далечни страни. Богатата зеленина, ярко светещите разнообразно обагрени емайлирани плочки, с които са били облицовани много от представителните постройки, пазарището със своя глъч, отрупаните сергии с какви ли не лакомства и майсторски изработени изделия – всичко това е правило градовете и по-специално Бухара приятно и желано място за живеене. С колко голяма любов са се отнасяли към него хората личи от запазеня стих от живелия по това време в Бухара поет Абу Абдаллах Рудаки:

*Ароматът, що изтича от бистрата Мулиана,
събужда спомена за моята мила,
а пясъкът на Амударя, джен хум под моите нозе,
как нежно ми шепне нейните слова:
О, Бухара, ти тъй вечно и неизменно
весела и щастлива,
ето, гост, Цар идва към тебе –
Владетелят на Луната.
О, Бухара, ти си свят, съвършен и щастлив.
Ето, Луната възхожда на небето
и господарят неин, висок, строен като кипарис,
идва сияещ към тебе.
О, Бухара, ти си градина райска
и владетелят наш
идва с усмивка към тебе.*

Мохамеданите боготворят Луната и към нея отдават своята възхвала и уважение.

Но не само със своя външен вид и материално разнообразие и изобилие са били интересни и забележителни градовете на Средна Азия, в които е кипяла една непринудена радост, но те са били забележителни и със своята трескава книжовна дейност. Любителите на науката и литературата са могли да имат тук ръкописи. Всички книги по това време, с най-разнообразно съдържание, са били ръкописни, предимно на арабски, който е бил официалният език, а също е имало ръкописи и на други източни народи.

В тези градове, най-вече в Бухара, се създават големи центрове на книжнината, където са работили не само отделни преписвачи, но е имало и цели школи, в които се е обръщало особено внимание на художествения ръкопис. Тези труженици на ръчното писмо със своята дейност извънредно много са способствали за разпространението на културата най-напред всред народите на Средна Азия, а оттам - и по другите части на света. Ръкописното писмо, и по-специално арабското, със своите безбройни разновидности и стилове се е превърнало в един вид изкуство, което е било на висота и е предмет на обсъждане и разискване. На ръкописното изкуство тогава се е давала такава оценка, както сега на всяка художествена творба.

Като се има предвид, че в мохамеданството изобразяването на образи и картини е забранено, в джамиите, светилищата им, картини и рисувани образи като иконите в другите религии няма. Затова целият подтик и стремеж към изобразителното изкуство, тъй ярко изразени в някои хора, се е насочвало само към краснописа. Доколкото това изкуство към ръкописа е занимавало хората тогава, личи от оставените от онова време поетични творби

във възхвала на изящното писмо. Така например големият познавач на арабското писмо Ибн Бабак, живял през Х в., известен с постоянния си стремеж към все по-голямо усъвършенстване и художествено изписване на арабските букви, пише:

*О, ти, който мечтаеш и желаеш красиво да пишеш,
да твориш изящно изображение на буквите,
ти трябва, длъжен си да понасяш и търпиш всички мъки,
които ще те постигнат от постоянните упражнения,
за да постигнеш образците на буквите,
дадени от твоя наставник.*

По-късно друг един поет, Джами, пише за краснописа:
*Изящното и художествено писмо
украсява лицето на възлюбената.*

*Подобно на Луната
то осветява тъмната нощ.
Любимото цъфнало цвете ще увехне,
но писмото – това красиво цвете,
ще краси вечно с обилните си цветове.*

В устрема си всеки един представител на това изкуство да бъде по-изящен и по-оригинален, се е оформила и тази сложност от красиви заврънкулки, точки и линиики, които има в арабското писмо. Освен прякото значение на буквите тези изкусни майстори на краснописа са влагали в тях и поетически символи. Така например буквата *алиф*, изобразявана като нашата удивителна **ا**, е олицетворявала стройната снага на възлюбената. Буквата *гал*, която има формата на долната част от знака на Сатурн **♄**, е символизирала мъката, превитата от скръб снага. Сатурн в астрологията е носител на онази космична сила, която има отношение към кармата. Тази космична сила урежда правата и задълженията, които хората ще имат от свои-

те постъпки. Онези, които са правили злини и са нарушавали законите в природата, което е и най-лошото, ще понесат и съответните страдания, защото само те учат и поправят човека.

Знакът на буквата *нун* е изобразен по начина, по който се показва на небесната сфера един точен съвпаг между Луната и Венера – една гъга между роговете, на която се намира добре изразена точка $\dot{\cup}$, знак, който турците по-късно взеха като своя емблема. Този съвпаг в астрологията е израз на гореща и изобилна любов – най-висшето състояние на щастие, което според арабите е можело да има. Тази буква е символизираща вежгите и очите, от които блика чарът на любовта. Очите във физиогномията изразяват силата и естеството на човешките чувства, а вежгите – тяхната дълбочина и устойчивост. Арабите са разбирали от астрология и физиогномия.

Арабската писменост – знаците $\dot{\cup}$, се разчитат много трудно, а някои не могат да се разберат, тъй като авторът им понякога е вложил в изписаните и преплетени букви символа на някаква негова идея. Хубавите образци от красиво написаното арабско писмо може смело да се поставят в един ред с всяко произведение на изобразителното изкуство. Тази писменост не е служила само в книжнината, но служи и сега като своеобразно средство за украсяване на портали, училища, джамии, минарета и други архитектурни паметници на арабското творчество.

Славата заради високата култура на градовете от Средна Азия, и по-специално на град Бухара, се е носела по това време далеч зад пределите на сасанидската държава. В дворците на тогавашните управители – халифите, които са покровителствали хората на науката и изкуствата, са били събирани всички, които са работили в тези

области. В дворците на владетелите е имало огромни библиотеки, за които е отбелязано, че са се съхранявали в просторни стаи. Там ръкописите са се пазели в специални сангъци, разпределени по различни отрасли на науката и изкуствата. Да се влезе в тази библиотека е можело само със специално разрешение на халифа.

* * *

В тѣй създадените жизнеспособни и големи центрове – градовете, се раждат, прииждат и заработват без ограничение способни и талантиливи хора, които със своя стремеж към знание и красотата изграждат културата в Средна Азия.

Голям принос в изграждането на средноазиатската култура е гала близостта ѝ с Китай, който по това време в стопанско и културно отношение е бил значително развит. Тази връзка се е създавала най-вече от близо 5000-километровия път, който е започвал от китайския град Хинан и е свършвал в Багдад. Той е минавал през богатите тогава градове на Средна Азия – Самарканд, Бухара, Мерв и др. По този именно път е ставала оживената размяна между арабската империя и Китай. Оттам е останал сред народа и досега изразът: „Нерде Хинан, нерде Багдад“.

Заимствайки културни постижения и на другите народи, арабите продължили и са дали своя голям принос в културното развитие на човешкия род. Учените от тези епохи не са разделяли науката на звана и незвана, т.е. на науки, които се удостояват с внимание, и такива, които се смятат за лъжливи, както сегашните учени ги делят. Всяко знание за тях, за учените от гревните времена, е било предмет на внимание, и те са го изучавали еднакво усърдно – както незваните, т.нар. окултни науки, така и т.нар.

положителни науки. Тези, които са се занимавали с астрономия, усърдно са се занимавали и с астрология. Това са приемали и патриарсите на съвременната наука Нютон⁶⁷, Кеплер⁶⁸, Галилей⁶⁹, Коперник⁷⁰. Те също едновременно усърдно са се занимавали както с астрономия, така и с астрология. Делението на науките на положителни и на такива на заблудите – окултни – е станало в по-ново време от някои учени с голям етикет на челото, но за него е имало само празно пространство.

Арабските учени са изучавали всички науки, без да ги делят. Изучавали са астрология, алхимия, френология, физиогномия, хиромантия, науката за тълкуване на сънищата, науките за правене на чудеса и пр. Затова те са имали не само интелектуална подготовка, но и сивото вещество на мозъка, но и психологическа подготовка, тази на бялото вещество на мозъка, което е крайно необходимо за изучаване на тези незвани науки – окултните. Това ясно се показва от съществуващото през X в. общество на учени, отбелязано в историческите летописи като *Братя на чистотата*, на арабски *Ихван ас-Сафа*. Отбелязано е също, че братята от това общество в град Басра са съставили енциклопедия, в която са събрали цялото тогавашно знание на епохата, звано и незвано. Тя се състояла от 51 произведения из всички области на науката, изкуствата, особено много из областта на музиката.

През този период творят цяла поредица големи, талантиливи учени из всички области на науките и изкуствата. На първо място е медицината, която била считана за първа и най-полезна наука, от която всички се нуждаят, понеже осигурява здравето на хората и лекува болните.

* * *

Като най-ярък представител за изграждането на тази култура много високо над всички други е бил Абу Али ал-Хюсеин Ибн Абдалах Ибн Хасан Ибн Али Ибн Сина от Бухара, наречен от европейските народи Авицена. На своите изтъкнати и видни хора арабите са слагали гълзи имена, израз на уважение към тях.

Бащата на Абу Али ибн Сина се е родил в Бухара. Впоследствие се преселва в село Афшена, което се е намирало на 12 километра от града. Там той се оженва за девойка с името Ситора. На 16 август 980 г. (според някои в 957) в семейството на Али се ражда син, когото нарекли Абу Али – бъдещият Авицена. След 5 години в семейството се ражда още едно момче, което нарекли Махмуд. Шест години след раждането на бъдещия Авицена семейството се преселва в Бухара. Там бащата заема видна гържавническа длъжност. Той е бил просветен за своето време човек. Интересувал се е от философия, от напредничавите за времето си идеи и от другите тогавашни науки. В неговия дом често се събирали любителите на изкуството и хората на науката, разни тълкуватели на Корана и много представители на културното общество в Бухара. В бащиния дом на Авицена също често се събирали и членовете на едно по-напредничаво течение в исляма, наречени *исмаили* – организация, която е била враждебно настроена към ортодоксалната ислямска религия. Един от тях, известен с името Абу Абдалах ан-Натали, интелигентен напредничав човек, запознат добре с науките по онова време, става първият възпитател и учител на младия Абу Али ибн Сина.

Благодарение на заниманията, които е имал с Натали, младият Абу Али ибн Сина отрано е успял да се освободи в своите разсъждения от суровите и тесногърди догми на Корана. Научава се на един последователен и разсъдъ-

чен подход към всяка наука, изхождайки от установените факти. Много скоро той почнал да се занимава с философия, математика, астрономия и всички останали познати по това време науки. Когато навършва 16 години, той пристъпва към изучаване на медицината.

До наше време е достигнала биографията на Авицена, диктувана от самия него и записана от най-верния му и предан ученик, който го е съпътствал през целия му живот – Абу-Убейд Джузджани. В нея се казва:

„Когато навърших 10 години, изучих Корана и литературните науки. Аз така бързо усвоявах науките и отбелязвах такива успехи, че всички оставаха поразени. Моят баща като привърженик на исмаилите споделяше схващанията на египтяните за душата. Често слушах разговорите, които той водеше по този въпрос и по въпроса за разума със своите приятели. Но техните разбирания по тези въпроси не ме задоволяваха. Те се стараеха да ме убедят и да ме приобщат към своите разбирания не само по тези въпроси, но и по всички други, които разискваха, но не успяха. Баща ми много обичаше да говори също и за геометрията, и за индийското смятане. Затова той ме прати при градинаря, който знаеше индийското смятане, за да ме запознае с него. В кратко време аз изучих всичко това. И ето, в това време в Бухара дойде Абу Абдалах ан-Натали, който бе известен като учен човек и философ. Баща ми го прие, настаня го да живее в нашия дом и ме представи на него, за да ме научи той на своите науки и философия.

Малко време преди това аз ходех при един аскет на име Мохамед Исмаил Захиду, за да изучавам при него правните науки, които той добре знаеше. При него придобих изкуството за водене на диспути, правилно да се изразявам, а също и всички тънкости на правните науки.

С Натали почнах най-напред книгата *Исагуджи* – книга, която третира въпросите на граматиката. Върху нея аз направих няколко забележки, които учудиха моя учител, защото такива бележки той никога и от никого не беше чул. Заради точността, анализа и дълбочината на моите разсъждения, заради изводите, които правех, се стигна до там, че моят учител Натали при цялата си ученост и образованост бе поразен от мен. Той много се страхуваше да не би баща ми да прекрати нашите научни занимания и да ме даде на друга някоя работа. Затова не изпускаше случая всякога, когато можеше, да казва на баща ми, че в никои случаи моето обучение не трябва да прекъсва.

Какъвто и въпрос да повдигаше моят учител, аз бързо прониквах в неговата същност по-добре от самия него. Кога бях изучил цялата тънкость на логиката и начина на разсъждения, и той самият не беше разбрал. Усилено се бях заел с четене на книги по логика и всички тънкости на тази наука вече изучавах самостоятелно. Така че в тази област станах опитен и изкусен.

Между другото, по това време разглеждахме с него 5-6 теореми от геометрията на Евклид, а всички останали разгледах и разбрах самостоятелно. Леко се справих с трудностите, които имаше там. След това ние пристъпихме към *Алмагеста* – космографията на Клавдий Птоломей. Когато завършихме общата част и пристъпихме към геометричните формули, се оказа, че моят учител Натали не е вече в състояние да ме учи. И тогава ми казваше: „Чети и сам решавай теоремите, а след това идвай при мене, за да ми показваш резултатите, а аз ще ти покажа кое е правилно и кое – не“. Тогава аз самостоятелно се заех да изуча книгата, а за появилите се пред мен проблеми споделях с моя учител. Последствията от това бяха, че по такъв начин

бяха отстранени много неясноти, които смуцаваха моя учител. Имаше много такива въпроси, които той не знаеше как да се разрешат и ги научаваше от мен.

След това моят учител Натали замина за Гургандж. Аз продължавах да събирам и да чета книги. Между другото по това време ми попаднаха много книги по физика и математика и от ден на ден вратата на знанието се разтваряше все по-широко и по-широко. По това време аз се срещнах с много известния в Бухара лекар Абу-л Мансура Камари, който събуди в мен неутолимата жажда да изучавам медицинските науки. Този високо благороден човек ми помагаше и аз започнах да изучавам книгите по медицина. В скоро време моето изкуство в тази област достигна до такива размери, че много от известните тогава лекари почнаха да идват при мен за съвет. Тогава започнах и да практикувам, да лекувам болните.

Моите големи успехи в тази област широко ми отвори вратите към медицината. В същото това време продължавах да изучавам правото и другите науки. Тогава бях вече на 16 години. Още половин година аз по-усърдно се занимавах с медицина и отново пристъпих към изучаването на всички философски книги. Работех денонощно. Когато нуждата ме караше малко да спя, то в съня си виждах същите тези научни въпроси и ставаше така, че непрозрачната покривка, която ги забулваше, когато бях в будно състояние, падаше и аз виждах тяхното разрешаване. Така работех, докато не закрепнаха в мен основите на всички науки. Скрытите тайни бързо се разкриваха пред мене. В логиката, в математиката и в науките за природата станах силен и толкова се придвижих напред, че и сега не зная много повече, отколкото съм знаел тогава.

В същото време реших да изучавам и теология. Прочетох и реди книги по метафизика, но не разбирах нищо и това, за което авторите говореха, оставаше за мен скрито. Тогава аз отново почвах с тези книги, четях ги, докато не ги научех наизуст, но както и по-рано не можех да ги разбирам. Аз се поотчях във възможността си да ги разбера и си казвах, че тези книги са непонятни за мен.

Но един път минах по пазара, където се продаваха книги. Продавачите с висок глас ги хвалеха. Един от тях най-настоятелно ми предложи книга от метафизиката. Аз малко раздражено му отказах, като си помислих: „Не, от тази неразбрана наука полза за мене няма“. Продавачът обаче беше упорит.

– Купи – казваше той – тази книга, евтино ще ти я дам. Нейният собственик е в нужда, затова я продава.

Тогава аз се спрях и купих книгата за 3 дирхема. Като я погледнах, видях, че това е книгата на Абу Наср ал-Фараби, озаглавена *Ат Палим ас Сани*, което ще рече *книга за вътрешното обучение*.

Прибрах се вкъщи и започнах да я чета. Нещо просветна в мене и аз разбрах основните мисли. Всички трудности и всичко онова, което преди това не разбирах, се проясни. В нея се разглеждаше пътят и начинът, който човек трябва да мине, усилията, които той ще трябва да направи, за да може да изгражда своето съвършенство, вървейки крачка по крачка по безкрайния път на Божествената мъдрост. Какъв по-велик смисъл би могъл да има животът, ако не този? Защото всяка крачка по този път, всяко подобрене на човешката природа носи чудна радост, светлина, разширение на съзнанието, сила и възможности за човека. Понякога обикновеният човек изпитва мигове на такова щастие. Той го има тогава, когато едно висше разумно съ-

щество, много напреднало в този път, го е посетило. Какво по-красиво от това, да се има неговото състояние, но ние го имаме само за малко. Какво би било за нас, ако това щастие го имаме постоянно и непрекъснато то нараства? Заслужава ли човек да живее, да се учи и да следва Божествения път на знание и самоусъвършенстване? Заслужава! Първото условие за това е жаждата, любовта към знанието.

Като изчетох книгата, крайно много се зарадвах и на другия ден в знак на голяма благодарност към Бога за дадената ми светлина разгадох обилни погаръци на бедните.

По това време емирът на Бухара Нух ибн Мансур от династията на Саманидите заболя много тежко. Повиканите за този случай най-видни лекари не можаха да го излекуват и болестта клонеше да стане неизлечима. Сред лекарите на града аз бях вече много известен със своята голяма начетеност и знания. Те казаха на емира за мен и той наредил да ме повикат.

Отидох в двореца и почнах да го лекувам. Скоро той оздравя. Емирът почна да се отнася към мене с много голямо внимание и уважение. Тогава аз помолих емира да ми разреши да посещавам и да се ползвам от голямата му библиотека *Савван ал Хикмат*, което ще рече хранилище на мъдростта. Емирът с най-голямо удоволствие изпълни моята молба. Тогава аз влязох в двореца с многото стаи – в *Двореца на мъдростта*. Във всяка стая имаше много специално направени сангъци, поставени един над друг, в които грижливо се съхраняваха ръкописите. За всеки отдел от науката, изкуствата и литературата имаше отделна стая. Аз прочетох най-напред списъка на книгите от древните автори и вземах онова, което ми беше нужно и което най-много ме интересуваше. Тук видях такива книги, които не бяха известни за много хора даже и като заглавия. Никога не бях

виждал нито по-рано, нито по-после толкова много книги, толкова богато съкровище на човешката мисъл.

С прочитането на тези книги, с тяхното изучаване стигнах до положението да бъда голям познавач на всички известни по това време науки. Извлякох от тях голямата полза да разбирам хората и света в цялата им дълбочина. Разбрах големия принос на мъдростта от Изтока за културата и издигането на човешкия род. Това продължи около две години.

Когато навърших 18 г., бях изучил всички науки. Тогава ги знаех, а сега пристъпвам към тях с по-голяма зрялост, разбиране и яснота. В съседната къща до нас живееше някой си Абдул Хюсеин Арузи. Той ме помоли да напиша за него книга, която в достъпна форма да дава знания за света, който ни заобикаля. Аз изпълних неговото желание и написах книгата под заглавие *Ал-Мажму*, което още рече *събрание*. В нея изложих в достъпна форма основните положения на всички науки без тези по математика. По това време бях вече на 21 години.

Наблизо имаше и друг един съсед, дошъл от хорезмската, съседна на нас гържава, когото наричаха Абу Бакр Ахмад Бараки. Той бе голям познавач на правните науки, добър тълкувател на Корана и на аскетическите учения, много склонен към отвлечените окултни науки. Той ме помоли да му напиша книга, в която да разясня много от философските въпроси, които споделяше с мен. Тогава написах *Ал Хасил за-л Максул*, за разума и науката, което ще рече „Това, което човек може да получи от висшата разумна природа, когато той търси и прави усилия и отговаря на казаното от Христа: „Хлопайте и ще ви се отвори“. За него също написах и книгата *Ал-Бирр ва-л-исм*, което ще рече *Книга за добрите и злите деяния*, за значението за човека, което

имат добрите му постъпки за освобождаването му от тежка карма, за правилното му развитие и за значението на лошите му постъпки за неговото проваляне.“

Богатите хора в онова време са си поръчвали на учените да им напишат книги по въпросите, които са ги интересували, тъй както сега ние си поръчваме при добрите шивачи да ни направят костюм. От всичко това личи ясно колко рано Абу Али ибн Сина – Авицена, се е оказал подготвен за голяма творческа работа. Той се изправя вече като много голям учен по всички науки, като мислител и мъдрец с големи възможности. Около него се събират млади и стари хора като постоянни неговии ученици, жадни за знания и мъдрост, за които той им е говорил. Тази негова плодотворна работа обаче всякога е била спъвана от мохамеданските първенци, които са били много недоволни от напредничавите идеи, от знанието и мъдростта, които той чрез своите беседи и книги е давал. Ето защо е бил гонен от тях, заедно с местните управители, и е бил принуден да се скита от град на град.

В 1002 г. умира бащата на Абу Али ибн Сина и той бива поканен да заеме неговата длъжност. Но поради напредничавите си идеи, заради мъдростта и знанията, които говорел на своите ученици, той бил изгонен от службата и от град Бухара. Тогава решава да отиде в съседната държава Хорезем. С това започва неговият живот на гонения и скитничество.

За живота и дейността на Абу Али ибн Сина в Хорезем е малко известно. Дали всички неговии ученици са го последвали към новото му местожителство, не е известно, но един от тях, най-верният му, който е записвал неговите беседи и дава данните за неговия живот, Абу Убеид ал-Джуздани, е бил всякога и неотлъчно с него.

Пристигайки в столицата на хореземската държава – Гургандж, Абу Али ибн Сина бързо добива голяма известност не само като учен, но преди всичко като лекар с изключителни способности. Тази известност стига до ушите на султана и той поканва големия учен да го посети в двореца.

В двореца, както е отбелязано, Абу Али ибн Сина отива, облечен в одеждите, с които се обличат хората на правните науки. Умният и приветлив султан бързо разбрал величието на големия учен и за да го привърже и задържи около себе си и да обезпечи неговия живот, му дава служба, свързана с правните науки. В периода на управлението на този султан шумният и многолюден град Гургандж преживява периода на своя най-голям разцвет. Разположен в голното течение на реката Аму Даря, той се явявал като един възел на търговските пътища за Русия, Средния изток, Китай и Индия. Населението на града водело активна търговия с близки и далечни страни, което създавало голямо изобилие и благоденствие. Красив и величав бил тогава Гургандж. Градът се защитавал от мощната крепост Аи Кола, която със своите здрави страни възхваляла спокойствие на хората там. Останки от тази крепостна стена са запазени и досега, а самият град отдавна не съществува, пометен по-късно от ордите на Чингис хан.

През X в. големият арабски учен географ Макдиси пише, че Гургандж всеки ден расте, а големи площади и дворци красят града.

В Хорезем шахът Али ибн Мамуни бил много напредничав и културен човек. Той се стараел по всякакъв начин да подкрепя науките и изкуствата. В двореца на султана е протичала оживената дейтелност на много известни тогава учени, поети, художници и музиканти. Обезпечени

за своята издръжка, те са могли свободно да се отгадат на своите любими занимания. За много високия уровень на науките в Хорезм свидетелстват остатъците от превъзходно построените напоителни канали от онова време.

В двореца Абу Али ибн Сина имал възможност да се среща с всички учени хора там, да разисква и беседва с тях по разни въпроси. Това му помогнало да направи още една крачка в пътя на Божествената мъдрост. Пет години работил там, заобиколен от ученици, като сравнително спокойно и плодотворно продължавал дейността на голям учен.

През това време в Бухара управник става султан Махмуд Газневи – суров, честолобив и фанатичен човек. Той завидял на големия разцвет и блясък, които създавали учените в Гургандж, и наредил на султана там Али ибн Мамун – васал на новодошлия султан в Бухара, да премести най-видните учени и поети от Гургандж в Бухара. Най-вече настоявал за преместването на Абу Али ибн Сина. Великият учен е трябвало да избира между бягството, съпроводено с несгоди и лишения, но на живот, свободен за неговата творческа дейност, и богатия, безгрижен и оholen живот в двореца в Бухара, място, където самият султан и мюсюлманските първенци около него наложили един порядък на краен фанатизъм, ограничения и тъпота. Абу Али ибн Сина, виждайки, че ще бъде спънат в своята дейност от дворцовата среда на султана в Бухара, избира бягството и скитническия живот. От този момент започва периодът на най-тежки условия в неговия живот – на лишения и бягство от град в град, но това е живот, богат откъм творческа дейност. И така – до края на живота му.

Тази постъпка на Авицена страшно много разярява султана в Бухара и мюсюлманските първенци решават да почнат сурово гонение срещу непокорния учен. За тази цел

султанът наредил да се нарисуват портрети на големия учен и да се разпространят по всички, подвластни на неговата гържава области, за да могат служителите му да го познаят, да го хванат и доведат при него. За да се спаси от тази хайка, Абу Али ибн Сина е трябвало много често да мени своето местопребиваване.

Най-напред от град Гургандж той се отправя по посока на югозапад, където се е намирал град Нуса. Заедно с него е бил и всякога придружаващият го ученик, а също така и един груз виден лекар от Гургандж на име Абу Сахл Масихи, на когото Али Абу ибн Сина е посветил един от своите трудове по геометрия със заглавие *Рисалят физавил*, което ще рече *наука за ъглите*. В този труд Авицена разглежда значението на ъгловото разстояние между Слънцето, Луната и планетите, или както в астрологията ги наричат – аспекти. Авицена е бил много добре запознат с астрономията, а всички астрономи в древността са били преди всичко астролози.

Пътувайки обаче през пустинята Каракум, там ги настига страшна пясъчна буря, по време на която Абу Сахл Масихи загива. Измъчени, останалите двамата с големи усилия достигат до границата на областта Харасана.

В течение на две години големият учен живее, скитайки в градовете на тази област – Нуса, Табаристан, Абу Верге, Нишанур. През всичкото това време той лекувал, занимавал се с научна дейност, проповядвал и подгържал връзка със своите ученици. Гонен и преследван, Авицена постоянно сменял своето местожителство. В едно от своите стихотворения от онова време той закачливо отбелязва:

*Аз така много пораснах,
че никой град
не може да ме побере.*

В 1012 г. Абу Али ибн Сина решава да се засели в Джурджан – град, разположен на югоизточния бряг на Каспийско море. Управителят на града и областта около него, емирът Кабус – интелигентен и с големи симпатии към хората на науката и изкуствата, приел с отворени обятия големия учен. Но и тук – беда. Военачалниците на емира вдигнали бунт срещу него, хванали го и го затворили в крепостта на града, където той скоро умрял. Абу Али ибн Сина трябвало отново да бяга, навярно гонен от самите военачалници като приближен и покровителстван от емира.

Този път той отива в град Дагестан. Не след дълго отново се връща в Джурджан. Тук успява спокойно да си отгърне и да събере силите си. Но тази почивка не била за дълго. Мълвата за идването на големия учен и най-вече славата му като лекар много бързо се разнесла из града. Скоро домът, в който живеел, станал място за голямо сборище на болни. Заедно със своята лекарска дейност Авицена не преставал да поучава своите ученици, които всякога бързо се събирали около него. Неговият предан ученик ал-Джузгани винаги бил до него. Човешкият рог му дължи голяма благодарност, че е записал много от онова, което знаменитият учител е говорил, а също и неговата биография. За съжаление грамадна част от записаното е загубено за сегашните поколения.

По неизвестни за нас причини навярно пак отново е нашумяла неговата дейност. Той, заедно със своя ученик ал-Джузгани, напуска Джурджан и отива в Рей – един град, намиращ се малко на югозапад. Тук, както и навсякъде, ученият се занимава с лекуване, с беседи със своите ученици и с научна работа. Между другото тук той излекувал тежко заболелия син на градския управител Сауд и с това спечелил благоразположението му, но много за кратко е било това спокойствие.

По това време в Рей идва новината, че султанът на Бухара – Махмуд Газнави, този най-голям враг на Авицена, е тръгнал със своите войни да завладява града и областта около него. Абу Али ибн Сина отново е трябвало да бяга.

Година 1015. Той отива в град Газвин, а малко след това – в Хамаган. Управителят на Хамаган – емирът Шамас Абдул ибн Тахир, научавайки за идването на големия лекар и учен, веднага го повиква в двореца си. Емирът страдал от тежка болест в стомаха си. Най-добрите лекари в Хамаган не могли да се справят с неговата болест. Емирът се надявал на голямото майсторство на прославения лекар. Абу Али ибн Сина се съгласил да излекува емира и след продължителен курс на лекуване той оздравял. Много зарадваеният емир за голяма благодарност назначава Абу Али ибн Сина за свой везир.

Но ето – нова беда. Тази милост и внимание на емира към един чужденец събудила страшно недоволство в придворната върхушка и най-вече сред всесилните военни първенци, много от които жадували за този пост. Те заплашили Абу Али ибн Сина, че ще го обесят, ако не се махне от града. Ученият бил изпъден, но едва-що минали и 40 дена, емирът отново заболява много тежко. Големият лекар бил върнат в двореца и отново го излекувал. Благодарният управител възстановил правата на учения и му предоставил всички условия и свобода да се занимава със своята работа. Този период от живота на великия учен в Хамаган се смята за най-плодовитият.

В този град Авицена започнал да пише своя знаменит труд *Китаб аш-Шифа*, което ще рече *Книга за изцеленията*. През 1020 г. той завършва и първата книга от медицинския си *Канон* – най-известният негов труд.

От всички краища на страната идвали към големия лекар и учен болни. Той никога не отказвал помощта си, често пъти дори забравяйки за сън и почивка. Не преставал да се занимава усърдно и със своите ученици, като за всеки един от тях – както е отбелязал верният му ученик – се определял и час специално за разговори насаме с неговия учител.

В 1021 г. умира емирът на Хамаган и управител става неговият малолетен син Сам аф Дауг. За настойник и регент на малолетния емир бил определен суровият и недружелюбно настроен към големия учен Тагж ал-Мулк. Абу Али ибн Сина вижда, че при създадената обстановка с този тъй враждебно настроен човек от дворецовата върхушка няма да може да продължи своята работа и решава да търси ново убежище. За тази цел той влиза в преписка с емира на Исфахан – един град по на юг от Хамаган, който му предлага да бъде там лекар. Но зле настроеният регент и дворецовата върхушка следели отблизо дейността на Абу Али ибн Сина и търсели всякакъв повод да го опетнят и премахнат. Агентите на регента хващат писмо на учения и той бива обвинен в шпионаж. Хващат го, оковават го във вериги и го хвърлят в затвора на крепостта Фириджан, намираща се недалече от Хамаган.

Без да гледа на много тежките условия, при които се намирал в крепостта, Абу Али ибн Сина не престанал своята творческа дейност.

В 1022 г., немного след като бил затворен в крепостта, той завършва отделите по физика и метафизика в своя знаменит труд *Книга за изцеленията*. В затвора продължил работата си върху тази книга, като едновременно с това писал философски трудове по възпитанието, а също така медицински труд за спазмите и коликите в храно-

смилателната система. В крепостта Фириджан великият учен прекарал 4 месеца. С помощта на своя преган ученик, на други свои ученици и на двамата роби той, преоблечен като гервиш, успява да избяга и благополучно да се добере до Исфахан. Управителят на града Ал ад Даула Хасан ад Дин Абу Джафар Махмуд ибн Душман Зиар ибн Какуши много приветливо посрещнал Абу Али ибн Сина. Емирът веднага приел учения на служба в двореца и му представил възможността да лекува и да се занимава с науката и с беседите със своите ученици.

В периода от живота си в Исфахан между 1023 и 1032 г. славата му на учен и знаменит лекар достига своята най-голяма сила. Хората от всички краища на тълпи обсаждали неговия дом. Даже и в празник вратата за всички била отворена – както за болните, така и за онези, които пожелавали да поговорят с него – великия мъдрец.

Неговият ученик така описва работния му ден: „Става на разсъмване, почва да пише страница-две от своя труд *Китаб аш-Шифа*, която се считала за енциклопедия по това време, а и по-късно. Когато съвсем се разсъмне и почне денят, той приема своите ученици. Заниманията с тях продължават цялата сутрин. През това време неговите пациенти и онези, които искат да се срещнат с него, са станали вече цяла тълпа. Между тях много често има и хора с голямо име, които искат неговите съвети и напътствия. Когато идва времето учениците му да се разотвиват, тълпата вече надхвърля няколко хиляди. Абу Али ибн Сина остава със своите пациенти до обедната молитва. А когато идва обяд, много от тях остават като гости на неговата трапеза“.

Абу Али ибн Сина участвал в научните разисквания, които се провеждали в двореца на емира. Неговите изказ-

вания всякога са имали огромен успех и са се изслушвали с най-голямо внимание от всички. Те са се отличавали с яснота и последователност на мисълта, както и с оригиналност на идеите. Много време е отнемала и работата му над книгите, които е писал. Тогава завършва книгата, посветена на растенията и животните. Много голямо внимание Абу Али ибн Сина е отдавал на астрологията и астрономическите наблюдения. Той бил ръководител на астрономическата обсерватория в Исфahan.

В началото на 1030 г. там завършва своя капитален труд *Книга на изцеленията*, която била една енциклопедия. В нея имало знания по астрономия, математика, химия, физика, метеорология, ботаника и зоология.

По това време над учения отново нависнала беда. Мюсюлманските първенци, виждайки голямото обаяние, което ученият има сред народа със своите идеи, със способностите да помага и лекува, смутени от уважението, което му се отдава, се почувствали пренебрегнати от народа. Те почват да преследват знаменития учен, като го обявяват за еретик. Неговото име било обявено за проклето и отново той е трябвало да бяга. Напуска Исфahan, скитайки от град в град, като се мъчи всячески да се скрие от фанатичната и озлобена мюсюлманска върхушка. Най-после отново спира в Хамадан, където заболява и на 18 юни 1037 г. умира. Там бива и погребан.

Някои казват: „Този великан, пълен с любов, е отдал всичките си сили, за да помага на човешкия род. Този, който излекува и помогна на хиляди, не можа да помогне на себе си“. Дали не е могъл да помогне на себе си, или си е казал: „Стига вече. Достатъчно ми е цели 20 години да бъда гонен и преследван като някакво чудовище, скитайки от град на град. Достатъчно, стига вече!“. Умирайки в пълно съзнание, той

казал: „Умирам и със себе си отнасям само едно – съзнанието за това, че аз все още нищо не узнах“. Една скромност, присъща само на най-големите представители на човешкия род. На мястото на неговия гроб в знак на уважение и благодарност към делото му се издига мавзолей на Авицена. А сега, през 1954 г., на мястото на стария построиха нов монументален мавзолей. Народите по света уважават и почитат своите големи светили. За голямо съжаление не всички имат това благородно отношение към своите тъй изтъкнати синове.

* * *

Няма запазен автентичен образ на Авицена, макар че много старателно се е търсел поне някой от образите, които неговият най-голям преследвач – емирът на Бухара Махмуд, е бил разпратил на своите хора, за да заловят великия човек.

При отварянето на гробницата му е изваден неговият череп, на който са направени две снимки в профил и анфас. Въз основа на тези снимки съветски учени и скулптури са създали бюст с образа на Авицена, който засега са приели за най-близък до истината.

Разглежданите снимки на черепа на Авицена от френологично гледище показват едно изключително съвършенство на формите по него. Камперовият ъгъл⁷¹ е 90 градуса, признак на голяма интелигентност. Самата кост е гладка, с меки хармонични извивки, признак на голяма култура. Много изтъкналият и с правилна гъга лоб, с добре развита задна част на черепа показва голямо благоговение, почит и уважение към висшата природа, а също и връзката му с идейния свят и напредналите същества, любов към хората и обществото. Широко оформената лицева плоскост

показва замах, инициатива, свободна мисъл и смелост. Слабо развитите очни дъги показват слаб интерес към себе си и своите интереси. Основата на носа, добре развита, показва амбиция, стремеж за постигане на поставената цел, големи устои и добре организиран двойник. Добре оформените скули – устои в преодоляване на трудностите и на неблагоприятните условия. Долната челюст в задната част е не особено добре развита и показва, че Авицена се е хранил скромно и немного, показва липса на бруталност и грубост в отношенията му. В предната част на долната челюст брадата е права, с остра издатина в долната си част – това показва човек, изпълняващ гагената гума, точен, човек, който не отлага и бързо действа.

Авицена е бил учен, философ, литератор, музикант и лекар с изключителни дарби. Голямото богатство, което сам той е оставил, и това, което е записано от неговия най-близък ученик, докато Авицена е говорел, се изчислява на около 300 книги. От тях, според иранския академик Сауд Нафиси, 182 тома са посветени на философията. Това показва голямата роля, която Авицена е отгавал на работата на всеки човек върху себе си за развитието, оформянето и изграждането на човешкия двойник. Грамадната част от тези трудове са изгубени, по-вероятно те са унищожени от първенците на исляма, които, както видяхме, са били неговите най-големи и постоянни врагове. Трудовете му са били ръкописни, и то в по един екземпляр. Но малко от това, което все пак е останало, е преведено от арабски на някои други езици.

Като литератор Авицена е писал много трудове, в които е наблягал на висшите добродетели в човек. Писал е също и алегории. Най-капиталното му съчинение в областта на литературата е поемата *Уруджа*, което ще

рече справочник, пътеводител, а в буквален смисъл се превежда *тръгни с мен*. В поемата Авицена е изложил основните принципи в медицинските науки и това я прави много полезна за студентите по медицина Тази поема се е ползвала във всички медицински школи в продължение на повече от 600 години. И в наше време, както казват онези, които са запознати с нея, тя представлява голям интерес и не е загубила своето значение. Трудно се поддава преводът на поемата в поетична форма. Тя не се разбира и не е достъпна и на съвременните араби. За нея самият Авицена казва: „Тази поема съдържа цялата теоретична и практическа медицина. В нея аз излагам в стихотворна форма всичките си познания за тази наука, нейните основни принципи“. За медицината той дава следната дефиниция: „Медицината е наука за охраняване на здравето и лекуване на болестите, станали от причини, пребиваващи вътре в човека“.

В тази поема Авицена показва между другото как възникват процесите при заболяванията и как се определя според тях кога човек ще оздравее или ще умре. Ориентирайки се по тези признаци, лекарят може своевременно да предупреди болния за края на неговото болезнено състояние. За смъртта като могъща сила в природата в един свой стих той казва:

От преизподнята до зенита на Сатурна

аз разреших всички трудности

във Вселената.

Освободих се от оковите на всяка

измама и лъжа.

Всички възли аз развързах

освен само един –

възела на смъртта.

Голямо внимание Авицена е отделил на правенето на

добро. Той казва: „Хората са длъжни да се стремят към доброто. Да правиш добро – това е най-голямото щастие. Горко му на онзи, който не прави добро! Него го очаква всеобщо презрение“.

По този повод от него е останал един алегоричен разказ, съвместим с възгледа за душата, озаглавен *Птици (Рисаля ат-Таир)*. „Ловец поставил обилна храна под своята мрежа. Лакоми птици се нахвърлили върху храната примамка и попаднали под мрежата. Пленените птици молили останалите на свобода птички да ги освободят. Техните свободни другари здраво се захванали с тяхното освобождение. Успели да освободят само главите и крилата им, обаче всичките им усилия да се освободят и крачката им останали напразни. Не бил в състояние да направи това и техният водач, гуховният им властелин, към когото птиците се обърнали за помощ.

– Основен закон е – подчертал той, – че свобода на пленника може да даде само онзи, който е поставил мрежата.“

От окултната наука знаем, че краката символлизират добрите дела. Колко дълбоко е разбирал Авицена законите, че лошите събития в човешкия живот идват само от лошите постъпки на човека и че от тези лоши условия никой не може да те освободи, освен заплащането, което ти трябва да дадеш на онзи, комуто си сторил зло. Заплащането е само с добрите дела, които ще трябва да направиш.

За връзката на Авицена с висше разумно същество и за срещата му с него той говори в своята работа *Аия бен Якзан*.

* * *

Небето над Бухара розовееше вече от настъпващата утринна заря. Звездите бързо гаснеха една след друга, из-

плашени от могъщото сияние на изтока, което предхожда изгряването на Слънцето. Свеж и приятен полъх се носеше над спящия още град. През нощта беше превалиял тих гъжд – рядко явление тук. Ибн Сина с леки стъпки, погълнат, в дълбок размисъл, крачеше към покрайнините на града. Той премина през една от портите на голямата крепост, която обграждаше града, построена за неговата защита. Тя вдъхваше вяра и спокойствие на мирните му жители от нашествието на гладни скитнишки племена.

Минавайки през портата, той огледа дебелата стена от камъни и си каза: „Колко назад в своето развитие, в своята култура е останал човешкият род, за да се поддържа на пълкелите подтици, които злото – князът на този свят, вмъква в хората и ги кара да ограбват своите подобни, та става нужда за своята охрана, за спасение на себе си и на придобивките на мирните хора да вдигат такива чудовищни стени. Но слава Богу, така е засега... Ето, изминаха повече от два века, откак арабите дойдоха и завладяха земите на този край. Нашествениците, изплашени от тяхната сила, не смеят вече да идват насам. Имаме едно сравнително спокойствие“.

Крепостта бе безмълвна. Все така замислен, той стигна до бистрата, грациозно лъкатушеца Мулкана. Тих, успокояващ, божествен напев се носеше от изривото под скачане на водата. „Чудно нещо е водата – отново помисли ибн Сина. – До какво съвършенство е стигнал минералният свят в своята еволюция. Тя е единственият течен минерал. Какво изключително участие взема тя в служба на онова могъщо Божествено течение тук, на Земята, наречено живот! Каква любов е включена в нея, каква жертва прави тя, каква задача има между другото – да приема, да чисти отровите, които князът на злото е вмъкнал на-

всякъде, във всяка форма – творба на този свят.“ Стана му приятно, топло, мило, като я гледаше, и с радост крачеше по нейното течение нагоре.

Насочи се към едно от възвишенията, които бяха пред него. Когато стигна върха, спря и тихо изпя любимия си химн, който сам беше създал, и се загледа на изток, където след малко се показа първият лъч на изгряващото Слънце. Една топлина, смирение и уважение се изписа на лицето му пред най-великото събитие на деня. „Богове – подхвана той в себе си, – вие отново идвате на нашата Земя, за да ѝ дадете живота и Своето благословение. Кажете ми, ще мога ли да имам нещичко от вашата светлина, от вашето знание и мъдрост? Аз жадувам за тях, след като вие ми дадохте възможността да изуча всичките науки, които хората тук, на Земята, бяха достигнали. Дадохте ми възможността и вашата помощ да излекувам емира на Бухара, едва достигнал 18 години, нещо, което никои от лекарите там не можа да направи. За благодарност и по моя молба емирът ми разреши да посещавам и да се ползвам от всички книги, които се намират в неговата грамадна библиотека, хранилището на Мъдростта – най-голямата привилегия, която емирът дава на един човек. В нея дни и ноци подред четях и изучавах събраните знания и мъдрост на хората, издигнали се над човешкия род и търсещи Истината с усилия и труд. Затова съм ви тъй благодарен и съм готов да дам всичките си сили, за да бъда ваш скромнен слуга и да изпълнявам волята на Бога така, както вие я изпълнявате. Но затова ми трябват по-голяма светлина, по-голяма мъдрост. Вие знаете това. От това, което аз досега можах да намеря в книгите, които хората са писали, от опита, който животът ми донесе, аз разбирам, че все още нищо не зная. Помогнете ми да имам от вашата светлина, от вашата мъдрост, дайте ми от нея.“

Така смирено се молеше Ибн Сина в утрото на този чужден ден. Когато свърши, очите му бяха просълзени. Той вдигна глава и за голяма своя изненада видя до себе си един човек приветливо да му се усмихва. Ибн Сина го гледаше и не можеше да се нарадва на този непознат, но някак тъй близък за него човек, от който лъхаше такава приятност и доброта, каквито той не беше срещнал никога дотогава. Той имаше вид на човек, който е преживял много години, а беше изправен и нямаше побелели коси. От него лъхаше младежки жар. Ибн Сина беше обхванат от непреодолимо желание да започне разговор с него, но се чудеше как и с какво да започне.

– Кои сте вие – най-после подхвана Ибн Сина, – откъде идвате? Вие не приличате на хората от този край. Как попаднахте тук в този ранен час? Как се казвате?

– Моето име – подхвана непознатият – е Аия Бен Якзан. Идвам от чистия и светъл свят на град Йерусалим, град на братята от Слънцето, но не този Йерусалим, за който ти си слушал и чел. Ние чухме молбата ти и аз съм пратен от моите братя да ти помогна, за да се удовлетвори твоето желание, твоята жажга...

По лицето на Ибн Сина се изписа изненада. Той не беше чувал такова странно име, макар че от географията и историята познаваше много от имената, с които хората се назоваваха. Не можа да си спомни да е срещал някъде такова име и то му прозвуча много странно.

– Да, вярно е – подхвана непознатият, – ти наистина такова име не си срещал и не си чувал, защото и такъв като мене не си срещал досега. Ние там, братята, имаме имена, както и вие, хората, но там всяко гадено име включва цялото съдържание от способности и възможности, които има братът, който носи името.

Ибн Сина остана още по-изненадан, като разбра, че непознатият беше прочел мислите му до най-големите подробности.

– *Аия* – продължи непознатият, – това са първите звуци, които човек произнася, когато се ражда на Земята. Тези звуци му отварят вратата към този свят. С тях той призовава Любовта, да му дойде на помощ в този много труден и важен за него момент. Велик закон е във Вселената: „Трябва да искаш, за да може да ти се даде, трябва да жадуваш, за да имаш“. Детето, което се ражда и влиза в този свят, не произнесе ли тези звуци, вратата на този свят не се отваря и с него е свършено. Животът съдържа две необходими условия: умствена изява и развитие, движение. *Аия* – *вечно живият*, е любовта навсякъде в Божия мир. *А бен Якзан* ще рече – *син на вечно бдящия*, непрекъснатото движение – живота.

Ние, братята от Слънцето, отгадна следим твоя път и се радваме на жаждата ти за светлина, знания и мъдрост. Ти даде доказателства и ни увери, че тази жажда, да изучаваш Божията Мъдрост, е крепка и устойчива. Ти завърши един отдел от този път на знанието – знанието за външните форми и явления. А сега дойде време да влезеш в друг отдел, в по-висшата школа, да изучаваш вътрешното съдържание и дълбочината на всичко, което те заобикаля, също и всички явления и събития, които в твоя живот отсега нататък ще срещнеш. Това знание ще ти даде голямо предимство пред другите хора. Ти ще можеш да им помагаш, да ги лекуваш, да им даваш знания и мъдрост, да ги поучаваш така, както никога друг няма да може да прави. С това голямо вътрешно богатство ти си изложен на две възможности. Едната – на голямото изкушение да бъдеш богат, да живееш охолно, спокойно в богат дом, уважаван

и почитан от царете и знатното висше общество, но и да изпълняваш тяхната воля. И другата възможност – да изпълниш волята на Бога, като тръгнеш из народа да го поучаваш, да му помагаш, да му показваш пътя към знанието, към светлината, пътя към Божествената Мъдрост. Но в този път ти ще се сблъскаш с княза на този свят, който е враг на Божествения път. Той ще накара своите слуги да те гонят от град на град, от селище на селище, и в затворите ще бъдеш. Те ще се подиграват с тебе и като еретик ще те съдят – и какво ли още не. Кое ще избереш ти – славата човешка или славата Божия?

Ибн Сина се сепна от ясения и категоричен тон на непознатия. Много осезателно той почувства могъществото на този непознат, усети в себе си сериозността на момента. Той никак не очакваше, че в този тъй хубав ден ще бъде изправен пред това, да реши най-сериозния въпрос, който може да се постави на едно разумно същество. Спря се и отново загледа внимателно непознатия пред него човек. Изправи се и каза:

– В мене колебание няма. аз искам да изпълня волята на Бога, през каквито и изпитания да мина.

Ярка светлина лумна от образа на непознатия, една топла усмивка, пълна с любов и радост, грейна по лицето му.

– Но кажи ми – каза Ибн Сина, – как ще разбере, че ти си един от тези велики синове на Бога, за които четох в книгите на древните, че идват при особени случаи при някои хора?

Непознатият погледна ибн Сина и му каза:

– Ето, по твоята глава, по твоето лице и по всички линии и форми, които има по тях, аз ще ти разкажа не само за твоите качества и способности, които сега имаш, но и

за целия ти живот, който си прекарал не само сега, но и в миналите векове, когато си идвал пак на Земята.

Ибн Сина остана приятно изненадан, че непознатият, който по чертите на лицето си много приличаше на него самия, ще му обясни значението на всяка форма и линия по неговото лице и глава. Това щеше да бъде много интересно и забавно, тъй като той самият се беше занимавал с тази наука и я намираще за много полезна за всеки човек. Непознатият започна да му обяснява значението на всяка форма по главата и лицето, както и по челото, веждите, очите, носа, скулите, брадата, долната челюст, устните, ушите, а след това по покритата с коса част от главата, и то с такива подробности и задълбоченост, за които Ибн Сина нито някъде беше чел, нито бе чул. Туй, което той знаеше от тази наука, беше бебешка занимавка в сравнение с онова, което непознатият му каза.

– Сега – продължи по-нататък Аия Бен Якзан – ще ти покажа нещо съвсем неочаквано за тебе, което не само ще премахне твоето съмнение, но ще ти покаже нагледно и нещо от нашата галечна връзка.

Непознатият махна с ръка и Ибн Сина се видя при съвършено нова обстановка. Видя се в една учебна зала заедно с много ученици като него смирено и задълбочено да очакват влизането на своя Учител. Ибн Сина беше най-отпред. След малко вратата се отвори и за голяма негова изненада той видя да влиза с леки и енергични стъпки същият този непознат. Лицето му обаче този път беше замислено, посърнало, измъчено. Той се обърна към очакващите го с внимание ученици и каза:

– Любезни мои, на тази земя, на която вие сега живеете и учите, ние изгубихме сражението срещу злото, срещу княза на този свят, защото той можа да използва

мъдрост, в която ние не успяхме да проникнем. Тази земя, много земя на север оттук, ще загине. Тържествуващ от своя успех, князът на този свят е обхванал умовете на изостанали човешки раси, като ги повдига срещу нас – които носим Светлината, Знанието и Мъдростта Божия. Обхванати от неговата злоба и ненаситен устрем към разрушение и мрак, с небивало ожесточение връхлитат върху нас и върху всичко, което ние сме създали, като го изгарят и обръщат в пепелища. Ето защо ние ще трябва да се оттеглим оттук, защото земята ще бъде заляна, потопена от водите на могъщия океан. Ние ще трябва да спасим знанието и мъдростта, оставени от вековете, които великите Учители на човешкия род са дали, за да може пак вие, когато отново гойдете на Земята, да го използвате. Ние, братята от Слънцето, взехме под внимание всички ходове и помисли на княза на този свят и бъдете повече от сигурни, че подобно нещо втори път няма да се случи. Князът няма да може да спечели сражението и при груги опити, които ще направи. Членовете на Бялото Братство се отличават от хората и по това, че могат, макар и в много редки изключения, само веднъж да правят грешки.

Учителят им спря и погледна вцепенените от изненада ученици. Така прекараха малко време в ужасяващо мълчание. Небивал мрак обхвана Земята, трясъци разтърсваха небето. Земята се люлееше като клечка гърво в развълнуван океан. Всички стояха като вкаменени, обхванати от небивал ужас от гледката, която се разстилаше пред тях – потъваше Атлантида.

Аия бен Яқзан се доближи до него, леко му се усмихна, махна с ръка и Ибн Сина отново се видя с него на малката височинка край Бухара.

– Какво беше това? – попита Ибн Сина вече с едно уважение, смирение и искрено доверие в своя Учител.

– Това, което видя, беше само епизод от един твой минал живот. Ти бе тогава един от напредналите ученици в Божествената школа, която ръководех. Тя беше една земя, за която нещо си чел в старите книги от библиотеката на емира. Учениците – продължи по-нататък Аия Бен Якзан – са под непосредственото внимание на своите Учители, които следят и за най-малките техни прояви, мисли и чувства. Те подреждат всички техни случки и събития в живота им до най-големите подробности.

Говорихме още много, най-вече за онези двама спътници, които човек има – от лявата си страна този, който тласка човека към злото, и този, който има от дясната си страна и който го води към доброто.

– Ти и твоите подобни в своя житейски път не сте стигнали още до положението да имате знанието по пътя на интуицията, по пътя на непосредственото докосване до Истината. Вие стигате до знанието постепенно, на части, ползващи се само от развитието на ума. Този път е много бавен и труден. Когато тръгнеш в пътя Господен от все сърце, ти ще преуспееш и ще можеш да имаш Истината непосредствено. Тогава ще се освободиш от съветите, които умът ти дава, и ще имаш Истината в себе си.

– Ти казваш, че освен на потъналия континент Атлантида, и другаде е имало много висока култура, много по-висока от тази, която сега имаме – се обърна Ибн Сина към своя Учител. – А защо не намираме някакви по-ясно изразени останки от нея?

– Вие и учените, които за в бъдеще ще дойдат и ще се интересуват от историята на човешкия род, много повече, отколкото сега, няма да намерите почти нищо от нея. Тогава културните народи, както и техните градове, са се намирали все покрай големите водни басейни и реки, как-

то е и сега. Вземете например халдейската, византийската, египетската, александрийската, културата на остров Крит, китайската и другите култури – развивали са се все покрай големите водни басейни и реки.

Далеч във вътрешността на континентите и в планините са живеели примитивни хора със съвършено изостанала култура. Водите на океаните след потъването на Атлантида и топлото океанско течение Гълфстрийм, което можа да разтопи грамадните ледове в Северна Европа, издигнаха нивото на мировия океан със сто метра. Големите реки, които придойдоха от топенето на снеговете и поройните гъжгове, които настанаха тогава, заляха и погребяха завинаги цветущите градове, хората и културата, която те създадоха. Много от големите реки промениха своите корита, както това е било и с река Нил, която по-рано е минавала през Сахара – сега пустиня, а тогава – цветуща страна.

От тази страшна катастрофа на Земята в народите е останал само смътен спомен, записан в някои летописи – спомен за Мировия потоп. И какво намират и ще намерят онези от хората, които се интересуват от миналото? Ще намерят само остатъци на примитивните народи, живели навътре в континентите и по високите места. Като казвам това, не става въпрос за културите, които хората днес познават: китайска, индийска, вавилонска и грузи, но за онези много, много древни култури, съществували някога на Земята. Хората, които ровят земята, за да търсят нещо, оставено от миналото, много се учудват, като намерят предмети и сечива, направени от бронз. Ти знаеш, че за да имаш бронз, трябва да има много добра техника, за да се получи най-напред мед, олово, калай, цинк, та тогава чак може да се прави бронз. Къде е била тази техника? Къде

и как са се произвеждали тези метали, когато бронзовите предмети са намерени в селища, обитавани от примитивни хора?

За в бъдеще учените ще се учудват много, когато намерят коралови образувания на дълбочина 150-200 м под нивото на океана. Ти знаеш за тези тъй красиви малки животни, които живеят в топлите води на океаните. Те могат да живеят най-много на 25-30 м дълбочина от нивото на океанската вода. Няма да минат и хиляда години и учените ще намерят и други, още по-очевидни доказателства за това издигане на водите от мировия океан.

– Дълго се разговаряхме – с усмивка каза Аия Бен Якзан на своя ученик Ибн Сина. После образът му изчезна.

* * *

Дълго сега Авицена на малката височинка, потънал в мисли за странните преживелици през това чудно утро. Най-после се обърна и тръгна към града, отиде при емира и му каза, че повече на служба при него не може да остане. От този ден той тръгна по тесния стръмен, каменлив път в изпълнение на волята на Бога! В продължение на много години той раздаваше знания и мъдрост, помагаше и лекуваше хората – гонен, преследван, затварян в тъмници, хулен, обявен за еретик. Аия Бен Якзан в невидим образ беше всякога с него, като го напътстваше и му помагаше в трудния живот. Около него всякога имаше жадни за светлина и знания хора, неговци ученици, които разбираха величието му. Всички те го наричаха Аш-Шейх-Ар-Раус, което ще рече *Глава на знанието*, а европейските народи го нарекоха *Авицена*.

От всичките трудове на Авицена работите му в областта на медицината са най-добре запазени и към тях е

проявен най-голям интерес, най-вече към тъй наречения от него *Канон*. Върху този труд е работил много години и той е плод на задълбочените му познания и богат опит от неговата практика в безбройните случаи, които е имал по време на скитническия си живот. Предполага се, че го е завършил през 1019 г. и го е нарекъл *Канон*, което ще рече *Сборник от закони*.

Тази негова работа в областта на медицината смело може да се нарече едно гениално творение на човешката мисъл и по своето значение е един от най-великите паметници на човешката култура. По своята пълнота и сериозно съдържание *Канонът* няма равен на себе си в историята на медицинските науки. Книгата е била, както се отбелязва, настолно четиво в продължение на повече от 5 века за лекарите. Дълги години са преподавали медицина по този труд, а в някои университети той се ползва като учебник до XII в. Учени го тълкуват и преразказват в свои собствени книги.

Канонът е съставен от пет големи книги. Първата е посветена на теорията на медицината. В нея има въведение, анатомия, физиология; учение за причините на болестите и самите болести, учение за признаците на болестите, учение за храненето и за начина как да се храним; за предпазване на здравия от заболяване и лекуване на болестите – обща терапия. Във втория том се разглежда учението за лекарствените вещества и начина, по който те се употребяват и въздействат. В третия том се разглеждат отделните болести и тяхното лекуване, както и патологията. В нея се описват следните болести: възпаление на плеврата – плеврит; възпаление на белите дробове – пневмонията; острите болки – коликите в стомаха и заболяването на червата.

Абу Али ибн Сина не само че описва болестите, но дава и методи за тяхното лекуване. В тази книга са дадени също и болестите на очите, носа, ушите, устата, ларинкса. Дадени са също съвети и по акушерство. Четвъртата книга е посветена на хирургията, навяхванията и счупванията на костите; тя съдържа общо учение за треските, учение за туморите, гнойните процеси по кожата, различните видове шарки и други болести по кожата. В тази книга се разглеждат също отровите и е дадено учението за красотата – козметиката. Дават се средства против опадането на косата, методи против напълняването и прекалената слабост. В петата книга се описват сложните лекарства и противоотровите.

В целия си труд *Канон* Авицена обръща особено сериозно внимание на диетичния метод на лекуването. В него се подчертава също голямата роля на физическите упражнения за укрепване на здравето, като се дава поотделно режим за онези, които са достигнали полова зрялост, режими за по-възрастните, за чистотата на тялото, режими за хората, които имат ненормални температури, също и действия, които могат да увредят зрението. Авицена посочва също и правилата, които трябва да се спазват при пътувания и екскурзии. Говори също и за възпитанието на децата.

„Познаването на всяко нещо – казва Авицена – в неговата дълбочина се достига чрез познаване и разбиране на причините, които са го създали. Причините за заболяванията на даден човек или за неговото здраве биват явни и скрити за човешкото око. Ето защо за истинския лекар е тъй необходимо да познава науките за извънматериалния свят, окултните науки. Това е свят, в който се създават причините за всички явления във видимия свят, както и сами-

ят този свят, осезаем за нашите сетива. Следователно истинският лекар не трябва да простре своите изследвания само върху тялото на болния, но да вникне и дълбоко в онзи свят на човешката природа, където се създават причините на неговото заболяване – в света на космичните сили, в двойника на човека. Там също трябва да се предприеме съответен начин на лекуване. Всички велики учители като Христос и другите са лекували първо двойника на човека, откъдето напълно естествено идва и излекуването на неговото физическо тяло.“

По онова време не е имало микроскопи, но Абу Али ибн Сина е подчертавал, че възбудителите на болестите са невидими организми, които се предават на хората чрез водата, храната, въздуха. Ето защо той тъй много е държал за хигиената. „Чисто тяло, чист въздух, чиста вода и храна. Нормален крепък сън и физически упражнения за всички възрасти“.

Голямо място в *Канона* е отделено на психичните заболявания. При лекуването на тези болести Авицена е прилагал чудни методи. Описание за излекуването на един от емирите говори за неговите големи възможности в тази област и за дълбокото разбиране на човешката природа.

Един психически разстроен емир бил убеден в това, че е омагьосан и превърнат в крава. Той почнал да погражава на животното, като ревял и мучал тъй, както правят кравите; при това упорито настоявал да го заколят и изядат. Болният престанал да се храни, защото искал да яде храната, която кравите ядат, а не можело да се храни само с трева и много отслабнал. Всички повикани лекари не могли да му помогнат. Най-после при него бил говеден и Авицена. Влизайки в дома на болния, той високо извикал:

– Къде е тук кравата, която трябва да се заколи? Извегете я на двора, там ще я заколя!

В отговор на това емирът високо замучал, отишъл на двора и легнал, като се приготвил да го заколят. Авицена се навел над болния и постоял така известно време. След това взел ножа, попилал емира по хълбоците, така, както правят касаните, когато оглеждат животните, и високо казал:

– Тази крава е много мършава, да се заколи сега е невъзможно. Дайте ѝ да се храни обилно, за да затлъстее, и тогава ще я заколим.

Болният станал, освободен вече от разстройството, което имал, и започнал да се храни.

В своя труд Авицена изтъква също голямата роля, която играят психическите състояния върху функциите на организма.

Веднъж управителят на Джурджан, султанът Кабус, повикал Абу Али ибн Сина да излекува заболелия му племенник. Младежът бил изтощен, отслабнал и от ген на ген линеел и гаснел. Авицена, виждайки крайно изтощения младеж, внимателно и задълбочено го прегледал и неочаквано за всички присъстващи поускал да му доведат човек, който много добре познава града и хората, които живеят в него. Когато довели такъв човек, Абу Али ибн Сина напилал пулса на болния и накарал говедения познавач да изброява имената на всички улици. При произнасянето на една от тях пулсът на болния забележително се изменил. Тогава великият лекар поускал да му изброят притежателите на всички къщи по тази улица. При упоменаването на един от тези гомове той отново забелязал промяна в пулса на болния. Тогава Абу Али ибн Сина поускал да му изброят имената на всички, които живеят в този дом. Много скоро той открил причината за тежкото заболяване на младежа. Тя се оказала една девойка, която живеела в

този дом. При произнасянето на нейното име пулсът му коренно се изменил. В нея бил безумно влюбен племенникът на султана. Понеже младежът знаел, че той като член на султанското семейство не може да се омъжи за девойка от народа, се измъчвал. Абу Али ибн Сина разкрил причините на болестта и помолил султана да разреши на своя племенник да се ожени за тази девойка. Султанът разрешил и младежът, озарен от щастие, веднага оздравял.

– Любовете в този смисъл – казва Авицена – е едно болезнено състояние, подобно на меланхолията. Нерядко хората изпадат в нея, подчинени на своите чувства, възхитени от образа и чертите на своя обект на любов.

Особено голямо внимание обръщал великият учен на пулса на сърцето и на неговите тънки разновидности. Той различавал много видове пулс: равен, неравен, вълнообразен, вретенообразен, двутактов, дълъг, трептящ, кратък, бавен, мек, напрегнат и още много други. Тези видове на сърдечния пулс имат отношение към здравето и психическото състояние на човека. В тази област неговият изключителен талант е бил безспорен. Пулсът се променя не само от състоянието и изживяванията на човека, но и от това, какво е времето, от вида на мястото, в което човек се намира, а също и от околната среда – растения, хора, животни, с които той е заобиколен.

Много голям е приносът на Авицена в областта на хирургията. Неговата дейност като хирург много способствала за усъвършенстването на операционните методи. И в много отношения идват след това успехите в този тъй важен отрасъл на медицината. Лекуванията на различните наранявания са също обстойно разгледани.

На въпроса за лекарствата също е отделено голямо място, като се обяснява тяхното действие върху живот-

ните и човека. Авицена дава сведения за почти всички известни по това време лекарства, предимно билки, като за правене на лекарства от растението се вземат листата, стebelата, цветовете, плодовете, смолите, корените и целите растения. Листата трябва да се ползват, когато те напълно се оформят по обем и вид, и то да се употребяват, преди да изменят своя цвят и преди да се начупят. Семената трябва да се събират, когато те са напълно укрепнали и узрели. Що се отнася до корените, то те трябва да се изваждат, преди да е почнал листопадът. Цветовете трябва да се берат при пълно разцъфтяване, да не са увехнали и разкапани. Стеблата трябва да се съберат, когато те са достигнали своята зрялост и не са започнали да вехнат и да се сбръчкват. Плодовете трябва да се късат, когато бъдат напълно узрели и годни за ядене, но преди да са почнали да капят, когато те са с най-пълния си сок. Когато плодовете се берат в хубаво слънчево време, са по-хубави и полезни, отколкото когато са брани в лошо време – гъжовно и мъгливо. Колкото плодът има по-наситен цвят, ясно изразен вкус и аромат, толкова той е по-добър. С течение на времето билките и всички народни лекарства губят своите качества.

Абу Али ибн Сина обръща особено внимание върху ползата от минералните води, особено от онези, които съдържат в себе си злато и сребро. Наистина, в астрологията златото е под влиянието на Слънцето и носи от неговите жизнени сили. Полезно е човек да се ползва от златни съдове за хранене и пиене на течности. Среброто е под влиянието на Луната, която управлява симпатичната нервна система и функциите на вътрешните органи, то също допринася за тяхното укрепване. Препоръчвал е също онези минерални води, които съдържат железен сул-

фиг и магнезий, които са благоприятни за лекуването на кръвоизливите и изобилното потене. Водите, които съдържат сяра, той е препоръчвал за успокояване на нервите. Те премахват също болките и разпръскват болестотворните вещества, които се намират в ставите. Тези води пречистват кожата от циреи.

Авицена е препоръчвал много плодовете сокове с прибавка на сок от пелин. Особено много е наблягал на сока от гюли. Говорил е също и за лекарствените масла, които са се получавали от растителни сокове.

За болестите на сърцето и тяхното лекуване той е написал отделен труд под название *Китаб аш ал-Агвийат ал-калбийя*, което ще рече *Книга за лекарствата при сърдечните заболявания*. В този свой труд Абу Али ибн Сина вниква в същността на всички сърдечни недъзи и пръв в медицината дава пълна характеристика на всички известни по това време лекарства за лекуване на сърдечните заболявания. Специално внимание той обръща на значението на сърдечната дейност за промените, които тази дейност създава в кръвта. Меките и сладки лекарства се явяват като най-добри при сърдечните заболявания.

Много голямо място и внимание Авицена отдава на отровите. Всеобщо признато е, че неговите познания в областта на отровите и признаците, които те предизвикват в човешкия организъм, са толкова изчерпателни, че и досега той се смята за един от най-големите авторитети в тази област. Разглежда много отрови – растителни, животински и минерални. Като силни отрови той приемал моравото рогче, което се явява по ръжта, а също и ягодите на хвойната. При това Авицена подчертава особената опасност, когато те се приемат на гладен стомах. Пострадалият трябва да пие голямо количество топла вода, за да

повръща. Препоръчва също топлина, топла вана и прясно мляко. Той казва, че отровата на отровните животни – змии и скорпиони, е особено силна в началото на лятото, като на ухапания освен другите познати средства препоръчва и методи, които предизвикват силно потене.

Животът е кратък, а пътят за опазване на здравето и за лекуване е дълъг. Не е лекар онзи, който познава само медицината. Когато човек заболее, не трябва да се лекува болестта, а самият човек. Лекарят трябва да има две съществени качества – да обича хората и своята наука. „Усвояването на теорията в медицината – отбелязва Авицена – е само първият дял от изучаването на тази наука. Успехът по-нататък зависи от практиката. Само практиката е в състояние да дообогатява и развива лекаря. Медицинската наука е за опазване на човешкото тяло, докато е здраво, или когато здравето е загубено, то да бъде възстановено. В медицината и теорията, и практиката са науки. Теорията е наука за основите на медицината, а практиката – за тяхното приложение. Теорията и практиката непрекъснато се обогатяват“.

Авицена прави силно впечатление с необикновената си проникателност и с прозорливостта си като диагностик и терапевт. Той печели уважение както поради обширността на познанията си, така и поради дълбочеността на разбиранията си. Опитът и наблюденията го навеждат на мисълта, че хората реагират по различен начин както на болестотворните фактори, така и на лечебните средства. Всеки индивид има своя натура и лекарят трябва добре да я познава. Това налага индивидуален подход в лекуването както с лекарствата, така и в процедурите. Не само отделните хора, но отделните народи си имат своя специфична натура, затова лекарят, преди да пристъпи

към лекуването, трябва да се съобрази както с народността, така и с индивидуалната натура на човека. Утвърждаването на необходимостта от индивидуален подход при лекуването е крупно завоевание на Авицена в областта на медицината. Той констатира също, че онзи, който е преболедувал от някоя болест, трудно се поддава на повторно заболяване от същата болест. Констатирал е също, че при известни случаи появата на една болест може да излекува друга. Така той разбира развитието на защитните, на съпротивителните сили в човешкия организъм. Болестите при всеки болен се проявяват по своеобразен начин, затова и лекуването трябва да бъде индивидуализирано.

Болестта не е точно фиксирано състояние за човека. Имаме преход от здраве към заболяване и обратно, като този преход е постепенен. Затова Авицена посочва три основни състояния: първо – здраве, при което всички телесни функции протичат нормално; второ – болестта, което е нарушение на някои или на всички телесни функции; трето – междинно състояние, типично както за процеса на заболяването, така и за този на оздравяването, при което жизнените функции се извършват непълноценно. Той е разбрал, че лекуването на отделния орган или на дадена функция е насочено същевременно и към лекуването на целия организъм за възстановяване на нарушеното здраве. „Организмът – казва Авицена, – е едно хармонично цяло, едно сложно психофизиологично единство, а не е механично съчетание от органи в функции. При всяко заболяване жизнената хармония се разстройва и се стига до по-остро или по-слабо заболяване на целия организъм. Оттук лекуването на отделния орган или функция е насочено същевременно и към лекуването на целия организъм, към възстановяване на цялата нарушена хармония.“

Успехите на диагностиката зависят от задълбочените наблюдения на лекаря. В това отношение – определянето на диагнозата – Авицена е правел изключително силно впечатление със своето проникновение и интуиция. Работата на лекаря се разделя на три основни етапа: първо – съставяне на болничен режим; второ – предписване на съответни лекарства; трето – в определяне на подходящи процедури. Лекуването не е нищо друго освен отнемане на всичко, което е излишно и вредно в организма, и прибавяне на недостигащото.

В борбата си със заболяванията, със страданията на хората, лекарят раздава не само знания и методи за лекуването, но и частици от сърцето си, от себе си. Изследването не е възможно без дълбоко съпричастие към съдбата на болния. За да успее лекарят, той трябва да приеме съдбата на болния като своя. Борбата с чуждото страдание изисква пожертване не само на време и спокойствие, но и едно непрекъснато самораздаване. Затова онзи, който се гнети, измъчван от чуждото страдание, онзи, който скъпи спокойствието си, ревнивият за личните си интереси, не може да бъде лекар. Най-съкровено то завоевание на лекаря е в щастието да се самораздава.

Жизненото поприще на Авицена като велик лекар, диагностик и терапевт освен с лъчите на знанието е озарено и от чистото сияние на неизменната му обич към страдащия човек. В нерушимия съюз между учения медик и човеколюбивия лекар трябва да се търси изворът на неговите успехи. А той ги има поради задълбоченото си отношение както към болестта като явление, така и към болния като страдалец, лишен от възможността да се радва напълно или отчасти на живота.

Първата грижа на лекаря е след като прекъсне въздействието на болестотворния фактор, да постави болния при подходящ режим. На храната Авицена гледа като на лекарство – както на качеството, така и на количеството ѝ. Тя може да има решителни последици върху здравословното състояние на пациента. В едни случаи храната трябва да се намали по количество и калоричност, а в други – да се увеличи, да се подобри. При остри заболявания храната по количество винаги трябва да се намали. Авицена не е нито за големите дози на лекарствата, нито за силните лекарства. Той е лекувал предимно с лекарствени растения, като е познавал от тях около хиляда и четирисотин.

Авицена пръв въвежда в лечебната практика използването на камфор, на тамарийски прах, на равнец, на александрийски лист, лавандула и лайкучка, на разни видове глини при компреси; използва опушването на въздуха при заразни болести с дим от сандалово дърво. Въвежда глюкозно-инсулиновото лечение посредством силни захарни плодове като стафиди, сок от нар и джузи. Препоръчва при стомашни заболявания сиропи – лимонов, розов и теменугов сок. Наред с това използва доста сложни лекарства, приготвени фармацевтично. Както простите, така и сложните лечебни средства Авицена подробно описва в *Канона* на лечебната наука. Като лечебни средства той също широко използва и редица видове превръзки, компреси, клизми, вендузи, мехлеми, пластири, масажи. Принос той има почти във всички области на медицината. На някои от тях, като например педиатрията и гинекологията, пръв той поставя основата.

Голям е приносът му в областта на стомашно-чревните заболявания. Но макар в тази област той да показ-

ва изумителна вещина, по странен каприз на съдбата сам става жертва на стомашно-чревни заболявания. Само себе си не можал да избави от тази напасть и това заболяване го отнася в гроба, понеже по отношение на себе си не е спазил препоръките, които е давал на другите. Не по-малко е вест Авицена и в болестите на очите – отличен познавач е на анатомията на окоето. Той не само лекува различните видове очни възпаления, но прави очни операции. Като хирург той не показва по-слаби качества, отколкото като лечител. За хирургията на Авицена, освен точният анализ на анатомическите особености на подлежащия за операция орган, е типичен и комплексният характер на мерките след операцията.

Авицена има свещеното правило: лекарят никога да не показва колебливост, също да не избързва и да има трезво отношение към страданията на другите. Той се смята за баща на профилактиката – на предпазните мерки срещу заболяванията. Съветите му относно хигиенизирането на жилищата, проветряването, достъпа на слънчевите лъчи, качеството на питейната вода, начина на живота и храненето и продължителността на съня са много важни. Дава предпазна мярка при някои заболявания като опушване на помещенията с дим от ароматни растения, преваряване на водата, измиване с оцет, розова вода и други подобни.

Не по-малко сериозно внимание обръща той и на процедурите, които следва да бъдат приложени при оздравяването на болния, за нормализиране на здравето му състояние. Тук влизат широко препоръчаните от него физически упражнения, различните видове вани и масажи, езда на камила заради характерните при нея ритмични движения. Болните от заразни болести той изолира. При из-

бухване на епидемии Авицена нарежда да се пие само преварена вода. Първ той уточнява каква голяма е опасността от раковите заболявания и особената трудност на тяхното лекуване. „Често във вътрешностите се развива рак – пише той, – и добре е, както казва Хипократ, той да не се буца. Това понякога довежда до катастрофа.“ За Авицена е еднакво рискована както оперативната намеса, при която ракът не след много се появява на друго място в тялото, така и ненамесата. Вижда се от тези гуми на Авицена, че той разчита до известна степен на съпротивителните жизнени сили в организма.

Авицена ясно подчертава, че тежките, ужасяващи психически състояния като ужасът от неизцелимите болести, заболяванията въобще и смъртта действат много лошо за здравословното състояние на организма. За тази цел той е направил следния опит. Взема два еднакви по възраст и физически качества овена. Единият от тях разполага в непосредствена близост до клетката на здрав млад вълк, а другия поставя по-далече от него. При това нарежда да се дава на овните обилна и еднаква по количество храна. Изобщо те трябва да бъдат поставени при еднакви внимателни грижи. Намиращият се в непосредствена близост до вълка овен, макар да не е пряко застрашен, като го гледа и го слуша да чатка със зъби и да хвърля застрашителни погледи към него, от страх загубва апетит, започва да слабее и не след дълго умира. Другият овен, макар и да чува виенето на вълка, понеже не го вижда, продължава да живее, но загубва част от теглото си, макар и да оживява. Този опит показва също значението на средата, в която живее човекът. Има поносима и непоносима среда.

Авицена отдава голямо значение на музиката – за възможността да отдалечава болестите и смъртта. Той

също е приемал и науката за вълшебствата, тъй нареченото *правене на чудеса*. Това не само че не е нещо невъзможно, но и теоретично е напълно обяснимо с най-новите постижения на сегашната наука. И наистина – най-съвършената енергия, с която човекът си служи, е електричеството. Какво е всъщност то? Учените не могат да отговорят, но се натъкват на следните два факта: първо, ако в магнитно поле се движи проводник, така че той да пресича магнитните силови полета, то в проводника протича електрически ток; второ, електрическият ток е движение на елементарните частици – електрони, в дадено направление и посока.

Електричеството се движи по проводници, каквито са обикновено металите, в които има свободни електрони. В атмосферата и около нас всякога има свободни електрони в голямо изобилие. Че наистина е така, това ясно ни показват светкавиците и гръмотевиците. Можем ли ние по някакъв начин да ги придвижим в дадена посока? Може, това не е невъзможно. Тогава ние ще можем да пренасяме тяхната енергия и без проводници, което до известна степен сегашните учени са постигнали. Следователно този, който може да направи това, ще пренесе енергия през пространството и ще извърши онова, което иска. Ето ти чудо!

Как и с какво може да се направи придвижване на електроните в пространството и с това да се пренесе сила в дадено направление? Това може да стане само с човешката мисъл! През 1928 г. един от най-големите математици от първата половина на XX век, англичанинът Пол Дирак⁷², с едно уравнение от квантовата механика доказва две неща: първо, че човешката мисъл е сила; и второ, че освен това вещество, което имаме пред нас, има и друго, с обратен строеж на силите във веществото. Това вещество той

нарече *антивещество*. За това уравнение Пол Дарак получи Нобелова награда⁷³. Нека се има предвид, че хората, които раздават тези награди, не са случайни.

Но ето и нещо по-интересно. В света на елементарните частици електроните са най-леките и са носители на най-малко енергия. Учените са открили и други елементарни частици с по-големи маси. Такива например са групата на мезоните, които имат между 206 и 960 пъти по-голяма маса от тази на електроните; групата на барионите, които имат маса около 1850 пъти по-голяма от тази на електроните; и най-после групата на хиперионите, които имат маса от 2200 до 2600 пъти по-голяма от тази на електроните. Следователно ако от коя да е от тези групи се пусне поток, то той ще бъде много по-силен от познатото ни електричество. А при това тези не са всички открити елементарни частици. Може да има и още по-голяма маса. Значи имаме сили, хиляди пъти по-мощни от електричеството.

И така, науката за вълшебствата е само дял от тъй наречените окултни, тайни науки. За тези науки Авицена е имал и школа, посещавана от негови ученици. Лекциите, които е изнасял пред тях, ги е писал не на арабски, а на езика на гариите, който е клонка от санскритския език. Тези лекции, така написани, ги е давал на своите ученици.

В областта на философията Авицена е също така една изключителна величина. Написал е много трудове в тази област, между които е *Книга на изцелението* в 18 части, която също е получила широка известност както на Изток, така и на Запад. Написал е също и *Философска енциклопедия Даниш наме*, което ще рече *Книга на знанието*.

В своите философски трудове Авицена е изложил редици по своята дълбочина мисли. „Вселената е възникнала

по пътя на еманацията, на изтичането от Бога“. „Битието – казва той по-нататък – няма граници и е съставено от нещо, което е в покой, и от нещо, което е в движение.“ Това последното е рядко оригинално. И казва после: „Няма абстрактни, отвлечени форми без материя“. Ето и нещо изключително: „Движението е включено в материята и движението е видоизменение на материята“. Трябваше да минат хиляда години, за да открият учените верността на тази мисъл на Авицена.

Учените показаха, че всеки предмет, всеки камък, който ние така небрежно подритваме, е съставен от т.нар. от тях *елементарни частици*, които се движат с непонятна за нас скорост, близо до скоростта на светлината. А Айнщайн⁷⁴ през 1905 г. със своята формула $E=mc^2$, с която откри новата ера, ерата на атомната енергия, показа на света, че материята е кондензирана, съгъстена енергия. А Авицена е казал, че материята е видоизменена енергия – това не е ли същото? И по-нататък той казва: „В материята имаме един непрекъснат процес на радиация, един непрекъснат процес на изтичане на движение – сила от материята, преминаване на материята в движение“. Едва хиляда години след това учените приемат, че всички елементи от таблицата на Дмитрий Менделеев⁷⁵ радиират, че са радиоактивни. Разглеждайки по-нататък въпроса за времето и движението, той казва: „Времето се изразява само с движението. Там, където няма движение, няма и време“.

Какво казват сегашните учени за времето, каква дефиниция дават те за него? Времето е интервал между две събития, което ще рече, че за да има време, трябва да има събития – движения. Това не е ли същото като казаното от Авицена? „Природните явления – смята той – са взаимно

свързани. Между тях има една вътрешна връзка. В света цари една велика разумна закономерност. Светът на идеите е нещо отделно от света на формите“.

Религията и вярата в Бога са напълно необходими, но Авицена рязко въстава срещу слепотата, изостаналостта и догматиката на ислямските първенци. Заслужил е репутацията на смел проповедник на нови и напредничави идеи, за което е бил преследван от ислямското духовенство. Дълбоките си философски идеи за Вселената, за човека, за Бога Авицена е писал също на езика на гариите и както и другите си лекции от висшите окултни науки ги е давал на своите ученици. Религията и философията той разглеждал отделно – като едно общуване на човека с Бога, а науката – като дело на човешкия разум. Особено внимание Авицена е обръщал на справедливостта и я е смятал за най-добротото качество на всеки човек и на всички човешки постъпки.

Трудовете на Авицена са оказали изключително влияние както на науките, така и на философската мисъл през вековете. Авицена е известен също и като поет. В своите стихове и поеми, които също е писал на езика на гариите, съвсем ясно е изказвал своите велики и напредничави идеи. Тези произведения също са били предназначени за неговите ученици. Всички онези, които познават творчеството му и онези несъизмерими по своята благодат последици, които Авицена е дал със своите трудове, признават без изключение, че той е бил най-великият учен на цялото Средновековие. Народите го нарекоха *шейх*, което ще рече *глава на науките*. Изнасяйки велики идеи, той с всички средства се е стремял да хвърли най-обилна светлина към знанието, да събуди интереса към изучаването на природата, да оживи следователно и творческата мисъл на човешкия род, сподавена и жестоко ограничена в Европа от мрачната папска

Инквизиция, разперила своя непрогледен черен плащ върху народите там, а в Азия – от тъпото и фанатично гуховенство на исляма.

Авицена се е заловил първо най-старателно и критично да преработи достиженията на съществуващите тогава науки, като ги е систематизирал, а след това е дал своя грамаден принос към тях. Той създава много интересна класификация. Първо разделя науките на практически и теоретични. Към първите той отнася въпросите за поведението на човека както към отделната личност, така и в обществото. В тези науки той третира също и въпросите, свързани с управлението на градовете; също и поведението на човека към неговото семейство, към неговата жена, към децата, към имуществото му, което Авицена е нарекъл *наука за управлението на стопанството*; и най-после разглежда науката за самия човек – изграждането на характера и обходата в най-широк смисъл.

Теоретичните науки Авицена определял като науки заради самото знание. Тези науки той е разделил на три дяла. Към първите е причислявал науките, свързани с физическия свят, светът на непосредствените пет сетива, на изучаването на онова, което непосредствено ни заобикаля. Науките, които включват целия кръг от естествено-научни знания, са следните: физика, химия, науката за растенията, като особено внимание и голямо значение се отдава на изучаването на лековитите растения, науката за животните, науката за образуването на планините, геологията, науката за минералите. Авицена е разделял минералите на четири вида: камъни, метали, горящи вещества и соли. Към втория дял науки той поставя математиката, астрономията и физиката. Авицена е бил най-големият музиколог на своето време.

Третият дял науки, които той нарекъл *висши науки*, разделя на два дяла: чисти висши науки и приложни науки. Към чистите висши науки е поставил учението за формите, учението за материята и учението за движението. Към приложните висши науки е поставил медицината, астрологията, френологията, физиогномията, науката за тълкуванията на сънищата, алхимията, науката за правене на чудеса – магията, както някои я наричат, или науката за вълшебствата. Тук блясва с най-голяма яркост величието на Авицена. Учението му за формите гласи: силите създават формите, всяка форма е изразител на някаква сила и ако ние познаваме езика на формите, ще познаваме и самите сили, които са създали тези форми.

Ако искаме да изучаваме хиромантията и физиогномията, то без познаване на науката за формите е невъзможно да имаме една системност, една резултатност в изучаването на тези науки. Онези сили, които създадоха Слънцето, Луната и планетите, създадоха и формите на човешкото тяло. Една мека, пластична, наситена с топлина линия на ръката – ето ти проява на Венерините сили. Същото е и за формите на главата, лицето, тялото, съдържащи една мекота и топлина – това също е проява на Венерините сили. Така е и за останалите сили от другите планети, от Слънцето и Луната, които също създават своите специфични форми. Разбирането и познаването на материята е извънредно важно, за да се пристъпи към изучаването на приложните висши науки.

Както отбелязахме, Авицена в областта на медицината е бил изключителен. Към неговия най-капитален труд *Канон на медицинските науки*, е проявен голям интерес. Първият превод на този труд на Авицена е станал още в XII в. Преводът е направен от арабски на латински. Той е

предизвикал небивал интерес всред европейските народи. През 1279 г. Натан га-Меати е направил пълния превод на *Канона* на еврейски. Преводите дотогава са били ръкописни. Първото печатно издание е направено през 1473 г. В началото на XV в. интересът към този труд е бил толкова нараснал, че неговите издания съперничели с изданията на Библията. Регуват се десетки издания предимно на латински, който бил и официалният език на културния свят.

Голямо внимание към изучаване на *Канона* се отдава и сега. В Русия, в Академията на науките, и в Узбекистан след десетгодишна подготвителна работа през 1960 г. в Ташкент се издава на руски и узбекистански език в шест тома пълният превод на *Канон на медицинските науки* с коментари на съветски учени и лекари, запознати с културата и медицината на Изтока.

* * *

Освен този гигант на арабската култура следват имената на много други учени, също внесли своя ценен принос в изграждането ѝ.

Следващото светило в арабската култура е Абдул Валид Мохамед ибн Ахмед ибн Рушд, известен всред европейските народи с името *Авероес*. Роден е в Кордоба през 1126 г. Той е известен като много голям философ, но също и като прочут лекар, затова са го наричали още *Проницателният лекар*. Занимавал се е и с всички други науки, познати по това време: теология, юридически науки, астрономия, граматика, поезия и др., като с това твърде много е допринесъл за развитието на арабската научна мисъл. Животът му е преминал между най-високите гържавни длъжности, но и в затворите, в заточения. Данте го е наричал *тълкувател на новите дни*. Особено усърдно се е занимавал и с

Аристотел. Като свободомислещ философ Авероес е бил противник на скования догматизъм на исляма и затова той не се е ползвал с уважението на мюсюлманските първенци. По заповед на халифа много от философските му книги са били изгорени на площада в Кордоба. По-късно в Европа неговите философски възгледи са били анатемосани – прокълнати от Католическата църква и папа Лъв X, който подобно на мюсюлманските първенци го отрича и отлъчва.

Според известните данни Авероес е написал 28 книги из областта на философията и един коментар върху Аристотел, който е обхващал 11 тома. Създал е също книги върху правните науки, граматиката, астрономията, а също и върху съгласуването на религията с философията, която отваря вратите на свободната мисъл. С това е привлякъл проклятията на религиозните първенци. Като лекар Авероес ни е завещал медицински труд, в който разглежда творчеството на гревния лекар Гален. Общо медицинските му книги, както е известно, обхващат 11 тома и са преведени на латински.

В своите многобройни книги Авероес пише, че счита за нелепи религиозните схващания за сътворението на света. За него Вселената е съставена от обикновени небесни тела, образувани от съчетанието на всички елементи. Тази така построена Вселена е без начало и без край във времето, но е ограничена в пространството. Той е считал, че в света съществува необходимост, изградена от природни закони. Процесът на познанието започва с усещането и възприятията на нещата от петте ни сетива, допълнени с дейността на разума. По този начин човешкият разум притежава неограничени възможности за опознаване на всичко.

Авероес е считал за напълно естествено научните истини да не съвпадат винаги с религиозните догми. Той е смятал за напълно естествени различията между тях. Това е допринесло твърде много за освобождаването на науката от господството на религията. А това е било немалка крачка за тогавашната епоха и Авероес я заплаща със своята свобода. Той е съветвал хората да се радват на живота и да избягват самоизмъчването, аскетизма. Той всякога е бил за едно свободно общество без тирания и с признато равноправие на жените и за тяхното участие в държавните дела.

Учението на Авероес бързо се разпространява в Западна Европа, предимно във Франция и Италия. Неговите прогресивни за онова време идеи спомагат много за премахване на сляпата привързаност към неправилните религиозни догми. Ценна философска мисъл е изразена в думите му: „Всяко нещо пред нас е израз на покой и движение. Движението произтича от покоя и го руши“.

Друг известен арабски учен е Абу ел-Касим ел-Захрави, наречен *Абулкасис*. Роден е през 936 г. в Захра, селище, близо до Кордоба. Той е един от най-големите хирурзи на своята страна и най-ярък представител на медицината там. Известна е неговата многотомна книга *Ел Тазриф Лиман Аджазиа ан Еталиф*, което приблизително ще рече „Настолна книга в полза на този, който не може да твори“.

Ето какво пише Абулкасис за причините, които са го подтикнали да напише тази книга: „След като завърших госта щастливо моята книга върху общата медицина, моите синове счетоха за необходимо да прибавя едно допълнение върху хирургичните операции, като имаха предвид, че тази част от медицинското изкуство е пренебрегната в нашата страна и през нашия век. От тази наука са оста-

нали само следи. В старите книги се откриват малко хирургични средства, които са обезформени от неспособни преводачи. Ръкописите изобилстват с толкова грешки, че на всяка стъпка се съмняваме в мисълта на автора и никои вече не се заема да изучава хирургията.

Започнах това малко изложение, за да възвърна живота на този раздел от медицинското изкуство. Аз излагам оперативните методи, описвам всички необходими инструменти и ги показвам на рисунки. С една гума, не забравям нищо, което би могло да осветли практиката. Една от главните причини, поради която е толкова трудно да се открие един сръчен хирург, е прогължителността на изучаването на това изкуство. Този, който го е избрал, трябва да познава науката анатомия, която Гален ни е завещал в своите писания. Трябва да познаваме функциите на органите, тяхната форма и техните съотношения, броя на костите, техните начини на съединение, началото и края на мускулите, нервите, артериите и вените“. Всичко това е отбелязано в отдела за хирургията. Книгата е издадена на латински през 1788 г.

В своята многотомна книга авторът прави подробен преглед на всички хирургически познания на своята епоха, като допълва тези сведения със своя личен богат опит. Тази негова работа обхваща 30 тома. В първия том описва лечението чрез изгаряне. Лечението с изгаряне авторът прилага при изкълчвания от само себе си и при начеващи изкривявания на гръбначния стълб. Нагорещено желязо или друг метал прилага при безцелните трепвания на лицето, при ракови изрази по кожата, при кръвоизливи. Следващите части обхващат последователно малки хирургически вмешателства при камъни в пикочния мехур, при счупвания, изкълчвания и парализи на тялото. Следват

раздели по акушерство с описанието на необходимите инструменти за изваждане на загиналия в матката плод.

След десетата книга следват вече описанията на голямата хирургия с вмешателствата, извършвани с хирургически нож. Тук са описани хирургическите методи за лечение на херния, на различни фистули, гуша, черногробни абсцеси, ампутации, трепанации на черепа. Има и оригинални хрумвания като например използването на говежда кост за зъбна протеза, на антисептично и механично действие на секретираната от мравките киселина, чието ухапване осигурява добър шев на чревните рани. Той оперира полипите на носа и прави трахеотомия. Този негов енциклопедичен труд върху хирургията е преведен на латински още през XII в. и е отпечатан във Венеция през 1532 г., а другаге – по-късно. Твърди се, че всички хирурзи по онова време са ползвали книгите, опита, съветите и методите на този голям арабски лекар – Абулкасис. Коранът и ислямските традиции забраняват да се реже човешкото тяло. Но Абулкасис със смелост и големи знания показва как и кога трябва да се оперира. Неговата голяма книга завършва със съвета: „Никога да не се прави операция, за да се печелят пари“. Какъв морал и добродетели е притежавал този гигант на арабската наука!

Виден представител на арабската култура е Абу Марван ибн ел-Малик ибн Аби-л-Ала Зохар, наречен още от европейските народи *Авензоар*. Той е роден в Севиля през 1101 г. Като младеж е изучавал теология, но изоставя тази наука и се отдава на медицината. Авензоар е оставил бележити трудове, в които прозира следната мисъл: „Да не се кълнем в мирогледа на старите автори и винаги да поставяме техните становища под прекия контрол на личните си наблюдения“. Основните медицински схващания на

Авензоар са изложени в най-известната книга под арабски надслов *Kitab al-Taisir fi al-Mudawat wa al-Tadbir*, известна като *Тайсир*, или в приблизителен превод *Книга за улесняване на терапията и диетолечението*.

Няколко латински превода са разнасяли славата на автора през цялото Средновековие. Тези страници откриват един учен, който не се придържа сляпо към старите традиции и споменава гревните автори със самочувствието на равен с тях. Той е осигурил много богат принос от лични наблюдения и тълкувания. Книгата обхваща симптомите и лечението на болестите. Тук са описани за първи път причините за крастата: като мъничка въшка, която лази по кожата на ръцете и краката. Когато се ограска кожата, тя излиза жива и е толкова малка, че едва се забелязва.

Авензоар описва вярно лекуването на парализата на ларинкса, разните тумори, туморите на мозъчната обвивка и мозъка, язвите на устната кухина, стомашната язва, безсилието, запека и гр. Прилага сонда за хранене на болни, които не могат да поемат храна. Описва противозачатъчни средства, които смята за необходими, тъй като, както той се изразява: „Има жени, които не трябва да забременяват“. Написал е и една книга върху козметиката и хигиената под заглавие *За разкрасяването*. Пише още: „Медицината на телата е по-добре позната, но тази на духа е по-благородна и по-важна“.

Друг известен арабски учен е Абу Бакар Мохамед бен Йахйа ибн Баджа, известен в Европа под името *Авеннас*. Както всички бележити лекари от своята епоха, той е едновременно и голям философ, богослов, математик, астроном и физик. Роден е в Сарагоса през 1082 г. Към края на XI век той напуска своя роден град и практикува медици-

на последователно в Севиля, Гренада и накрая в Мароко. Написва многобройни коментари върху учението на Аристотел: *Трактат върху Логиката*, *Книга за еднородните лекарства на Гален* и книгата *За сътворението на човека от идейния Разум*, в която открива своите схващания за съществуването и за познанието. Тази книга е преведена на латински под заглавието *Прощално писмо*. Авенпас е съзрител, но неговите мисли не са отправени към неясната идея на един галечен Бог, а се стремят към необходимо и задълбочено познаване на човека.

Абу Омеран бен Меймун Ел Кортоби е известен в Европа под името *Маймон* и са го наричали също *Орелът на синагогата*. Той изпъква като теолог и голям философ. Неговите богословски и философски занимания не му попречат да учи медицина и да израсне като голям лекар за своето време.

Роген е в Кордоба, Испания, през 1138 г. През това време Кордоба е имала бурен разцвет на науката. Библиотеките там са представлявали почти един малък град с многобройни сгради, разделени с градини от портокали и кипариси, с освежаващи чешми и водоскоци – приятни хладни места, които са благоприятствали за размишления и полет на мисълта. В тези библиотеки са се пазели повече от четиристотин хиляди книги в специално приготвени кожени кутии. В този малък град на книгите се отрежда специално място и в него е имало цяла група от населението от хора, копиращи книгите, калиграфи, преводачи, читатели, учители, ръководители и ученици. Там на разположение на учените е имало добре запазени египетски папируси, арменски свитъци, гръцки, латински, сирийски, персийски и еврейски ръкописи. Тук Маймонид учи медицина, математика, геометрия, астрономия и философия и заговорява своя стремеж към знанията.

Но около 1190 г. неговият щастлив живот се засенчва. В Андалузия идва на власт династията на Алмоадите, която достига до крайност в своя фанатизъм. За семейството на Маймонид започва дълъг и тежък път на изгнание, докато накрая той се установява в Каиро. Тук се занимава с медицина. Всички негови медицински книги са написани на арабски език, а по-късно са преведени на еврейски и латински. Неговите медицински творби са грижливо събрани в 16 медицински съчинения. Допринесъл е също за разпространението на философията на Аристотел в Западна Европа.

Както повечето арабски лекари, и Маймонид се занимава предимно с вътрешната медицина, тъй като по това време хирургията е все още в ръцете на неспециализирани лекари или на самозванци. Написва следните по-важни медицински книги: *Върху творчеството на Гален*, *Коментари върху творчеството на Хипократ*, по-късно преведен на немски сборник *Афоризмите на Моисей* с повече от 15 000 сентенции на древни и съвременни медицински авторитети, към които е прибавен и личният принос на автора. Книгата обхваща 25 заглавия с последователно изложени въпроси по анатомия, симптоматология, диагностика, лечение с гимнастика и хигиена. Написва книга за хемороидите, в която разглежда становищата на Авицена и Разес, занимава се с нормалното храносмилане и дава методи за лечението на хемороидите. Автор е на книга *За съвкуплението*, където разглежда хигиената на половете сношения; на книга *За астмата*, където третира проблемите за лечебното хранене и климатолечението при астмата, като изтъква добрите резултати от сухия египетски климат. В книгата *Отровите и мерките срещу отровните лекарства* изтъква прецизното проучване на отровите при различните животни. Книгата *Върху здравословния*

режим е посветена на сина на Салах ег-Дин Саладин, който страдал от меланхолия. В първия раздел са описани оплакванията на принца: тъга, черни мисли, предчувствия за близка смърт. След това се описва приложената психотерапия, която целяла да закали характера на болния. Това гало повод на един съвременник да напише: „Аз виждам, че медицината на Гален е ограничена само в тялото, а тази на Маймонид обхваща тялото и духа“.

Маймонид повтаря често следните афоризми, станали широко известни: „Само шарлатаните се считат безгрешни“ и „Оздравяването е възвръщане на предишното равновесие, временно нарушено от болестта. За да достигнем това оздравяване, трябва да използваме както възможностите на тялото, така и тези на духа. Подобно на Хипократ и Авицена той възприема човека в неговата цялост – физическа и психическа. Съветва болните да правят физически упражнения, да бъдат предимно на вегетариански режим и да употребяват вода с мед.“

Неговата известна молитва е текст, изпълнен със скромност и смирение: „Господи, изпълни гушата ми с любов към изкуството да лекувам и към всички човешки същества. Не допускай жажгата за печалба и стремежът към слава да ми влияят при изпълнението на моето изкуство да лекувам, понеже неприятелите на истината и на любовта към хората биха могли лесно да ме измамат и да ме отдалечат от благородния ми дълг да правя добро. Поддържай силата на сърцето ми, за да бъде винаги готово да служи на бедния и на богатия, на приятеля и на неприятеля, на добрия и на лошия. Направи така, че да виждам в този, който страда, само човека... Да бъде съзнанието ми винаги ясно, при леглото на болния да не се разсейвам от чужда мисъл, за да запазя всичко, което опитът и науката са ме нау-

чили, защото големи и възвишени са научните издирвания, които имат за цел да запазят здравето и живота на всички същества. Направи така, че моите болни да имат доверие в мен и в моето изкуство да лекувам, да следват моите съвети и моите наставления. Отгалеци от тяхното легло шарлатаните, армията от рогнини с хилядите съвети. Ако невежите ме упрекват и ме подиграват, направи така, че любовта към моето изкуство да ме направи неуязвим, за да мога да постояна в истината.

Дај ми, Господи, снизходителност и търпение към моите груби и упорити болни. Направи така, че да бъда умерен във всичко, но да съм ненаситен в моята любов към науката. Отстрани от мене мисълта, че мога всичко. Дај ми сила, воля и възможност да разширявам все повече моите познания. Аз искам днес да открия в моите знания неща, които вчера не съм погодил, защото изкуството за лекуване е голямо, но човешкият дух винаги напредва“.

Доста автори се занимават с богатата личност на Маймонид, като го разглеждат като лекар, теолог, мислител или просто като човек, който напрегнато е живял, учил се е, борил се е и е стигнал до високо място в обществената пирамида. Той е евреин от Коргоба, мюсюлманин в Египет, но преди всичко е надарен учен, успял да запълни живота си с нещо полезно и всепризнато. Той сам казва на своите ученици: „Излязъл съм гол от майчината утроба и гол ще бъда положен в гроба. Между тези две събития е нашият живот с трохички от угризения и с планини от добри намерения“.

Ученият Абу Бакр ибн Туфейл, Абу Бакр Мохаммад ибн Абд ел-Малик е роден в Кадикс в началото на X в. и произхожда от известен арабски род. Средновековието го познава с името *Абубакер*. Той е лекар, философ, астроном,

поет и математик. Известен е и със своите отлични тълкувания на философията и на медицинските познания на Авицена. Най-известната книга на Абубакер е *Роман за Хай, син на Якзан*. Преведена е на еврейски и латински. Тя е историята на един човек, живеещ сам на самотен остров, открил целостта на своето духовно развитие, без учител и без контакт с обществения свят. Абубакер е известен със своя блестящ стил, мъдри тълкувания и с често повтаряния афоризъм: „Философът може да разбере религиозния човек, но религиозният човек не може да разбере философа“.

Абу Мохамед Абгалах Бен Ахмед Ибн Ал Бейтар изпъква ярко в историята на арабската медицина като най-голям ботаник. Роден е в Малага през 1197 г. Според сведенията на неговите биографи той напуска Малага още в млада възраст и започва дълго пътуване с научна цел, като се спира в Магриб и прави интересни наблюдения върху едно прочуто растение, което някои берберски племена считат за специфично лекарство против проказата. Пръв изучава свойствата на пиперовия цвят. Неговият вечно буден интерес и научното му любопитство го довеждат в Египет, където е назначен за главен инспектор на билкарите в Кайро.

Най-значителният труд на Ал Байтар е *Китаб ел Дуяа Мофрид*, или *Книга за еднородните лекарства*. Творбата е плод на задълбочена наблюдателност и дългогодишен труд и се счита за една от най-интересните и най-характерните книги на арабската медицина. Преведена е на латински, немски и френски език. Между цитираните сведения от Дискорид и Гален изпъква неговият личен принос. Доказва се, че е описал 2330 лековити растения с техния вид и доказани свойства, като една четвърт от тях са

открити от самият Ел Байтар. Написал е още следните книги: *За обогатяването на терапевтичните познания, За заблудите и погрешните предположения, които трябва да се избягват при лечението, Анализ на творбите на Дискориг и За чуждите и редки свойства на някои треви и лекарства.*

В книгите на Ел Байтар се намират всички познати на епохата растения. Имената им са отбелязани на арабски и гръцки език и на диалекта на страната, в която е открито растението. Неговите големи познания го прославят като един от най-талантливите и способни последователи на древните лекари.

Абу Юсуф Якуб ел Кинди е роден в Куфа около 796 г. От своите съвременници е бил наречен *Философът на Арабия*. Неговото отлично образование и всеотдаването му научен интерес са отразени в двеста научни книги, двадесет и една от които са посветени на медицината. Ел Кинди явно предпочита да размишлява, отколкото да предписва лекарства и да успокоява болни. Неговите медицински творби са насочени по пътищата на размишленията в тълкуванията. Написва книга върху съня, сънищата и виденията – *Книга за опознаването на силите при сложните лекарства*; пет книги върху психологията и отделни творби върху лекуванията на Хипократ и неговата медицина, а също върху отровните храни и лекарства, за болестите на стомаха и подагратата. Неговият постоянен интерес е отправен най-вече към философията. Той изучава и тълкува предимно учението на Аристотел.

Напредничавите за своята епоха възгледи на Ел Кинди и разностранните му познания го издигат до равнището на един от най-големите арабски учени, като той е бил едновременно и признат лекар.

Абу Бакир Мохамед ибн Закарийа Ар-Рази, известен под името *Разес*, е роден в Персия през 850 г. Той е един от най-големите авторитети в арабската медицина, гаровит клиницист и експериментатор, смел и прогресивен за времето си философ. От своите съвременници е наричан *арабският Гален*. Започва да учи медицина малко по-късно, защото в по-млада възраст е бил изцяло отгаден на музиката и поезията. Работил е като управител на най-голямата и най-новата болница в Багдад.

Разес е много популярен като преподавател. Учениците му го следвали даже по улиците на Багдад, като си предавали един на друг неговите любими афоризми, някои от които са достигнали и до нас, а именно: „Истината в медицината се осигурява повече от лекаря, който разсъждава и мисли, отколкото от книгите“; „Когато Гален и Аристотел са съгласни по определен въпрос, лекарите лесно могат да вземат решение, но когато техните мнения са различни, трудно е да се постигне единомислие“; „Който се съветва с повече лекари, ще извърши повече грешки“; „Медицината е лесна само за глупците, докато разумните лекари имат винаги трудности“; „Когато можеш да излекуваш с лечебен режим, не предписвай лекарства. Когато можеш да предпишеш просто лекарство, не давай сложно лекарство“; „Лекарят трябва да внушава на болния надеждата, че ще оздравее, даже и когато сам не вярва в това, защото тялото следва указанията на духа“; „Невежите лекари, неопитните, начинаещите, както и всички, които са алчни и повърхностни, са престъпници“; „Ако лекарят е компетентен и болният е изпълнителен, колко лесно болестта би била заличена“.

Неговият най-значителен труд е *Китаб Ел Хауи*, което ще рече *Всеобхватна книга по медицина*. Тя предста-

влява обширна медицинска енциклопедия в 24 тома и в ограничен брой ръкописи, пръснати из разни библиотеки. Тази подробна енциклопедия съдържа всички известни медицински познания от началото на X в. По-късно, през XV в., е била отпечатана в Неапол на латински език. От този натрупан и малко разхвърлян материал Разес е направил едно съкратено издание в 10 тома под заглавието *Тебб-е Мансури*, или *Медицинска книга*.

Безспорно е обаче, че неговите най-оригинални и най-ценни монографии са за чумата, за вариолата и гребната шарка, публикувани заедно в обща книга във Венеция през 1498 г. – *Китабу'л-хасбати ве ел-джудари*. От освегомени източници се изтъква, че тази книга е шедьовър на арабската медицинска литература и е първа монография върху вариолата. Преведена е на латински през 1565 г., на френски – през 1866, и на английски – през 1766 г.

В тази книга Разес диференцира вариолата от варицелата, скарлатината и брусницата. Ето какво точно е написал за вариолата: „Обривът при вариолата е предшестван от треска, гърбначни болки, сърбеж в носа и нощно бълнуване. Обривът се проявява със сърбеж, който болният чувства по цялото си тяло. Бузите са силно зачервени и очите – възпалени. Болният има чувство на тежест и общо изразено неразположение, придружено с кихане, прозявки, гърлобол, гърдни болки със затруднено дишане и кашлица, сухост в устната кухина, главоболие, придружено с гагене и неспокойствие. Трябва да се отбележи, че неспокойствието и гагенето се наблюдават едновременно и при вариолата, и при лещанката, докато гърбначните болки са характерни за вариолата. Когато се появят пустулите, налага се внимателно да се следят очите, носът и ушите. Белите пустули, когато са гребни и близки една до друга,

твърди, без съдържание на течност, изразяват тежката форма. Ако болният не се чувства по-добре след обрива и състоянието му се влошава, това е признак за смъртен изход на страданието. Пустулите със зеленикав или черен цвят са опасни. Ако след тяхната проява треската се усили или ако се появи едновременно сърцебиене, то прогнозата е много мрачна. Винаги, когато съм наблюдавал пустулите да се сплескват и да придобиват мазен вид, то и последствието е било смърт“. Като продължение Разес отбелязва очните, ушните, чревните и ставните усложнения на страданието и обширно описва профилактичните и лечебни грижи. „Ако Разес беше оставил гори само тези страници – казват осведомените, – той би заслужил да заеме място между гениалните клиницисти“.

На Разес дължим монографии *Механичните жълтеници и Камък на пикочния мехур и на бъбреците*. В университета в Кембридж може да се намери интересна монография на Разес, в която са разгледани подробно въпросите за подаграта, ревматизма и коликите. Има интересно описание на хремата, която се появява през пролетта, когато розите щедро разпръскват своя аромат – може би първото описание на алергичното заболяване, известно като сенна хрема. Успоредно с вътрешната медицина Разес практикува акушерство, гинекология, педиатрия и хирургия.

В едно писмо до халифа Алмансор Разес изказва своето становище за необходимите качества на добрия лекар, като отбелязва: „Проучете внимателно миналото на човека, на когото смятате да поверите това, което ви е най-скъпо в този свят – вашия живот, вашето здраве, живота на вашата съпруга и на вашите деца. Ако този човек разпилява своето време в лекомислени забавления, ако отдава много внимание на занимания, които са далечни от

медицината, и най-вече ако се отдава на вино и разврат, пазете се да поставяте живота си и този на близките си в такива ръце. Заслужава вашето доверие само този, който от ранна възраст се е отдал на медицината, който е общувал с известни учители, лекувал е много болни и обединява усърдното четене на добри автори с лично наблюдение, защото е невъзможно лекарят да види и да знае всичко сам. Опитът на една личност, сравняван с този на всички хора от всички векове, прилича на тънка струя вода, която се влива в една голяма река“.

В миналото Разес винаги е бил считан за лекар, който не се е занимавал с философски въпроси, но през последните години бяха открити неизвестни досега ръкописи, които го показват в съвсем нова светлина. До големия лекар изпъква един смел, прогресивно мислещ философ, който е застъпил идеята за равенство между хората. След като излага своя мироглед върху гушата и нейната постоянна тясна връзка с природата, Разес оспорва Божествената мисия на Мохамед в една епоха, в която и най-малкото отклонение от догмите на Корана се е считало за опасна ерес.

Дейността на големия арабски лекар обаче не се е ограничавала само с това. Той е същевременно и фармаколог, и експериментатор. Ето един пример: за да проучи отровността на чистия живак, той извършва наблюдения върху маймуна и дава следното заключение: „Колкото за чистия живак, аз не го считам за отровен. Но той предизвиква силни коремни болки и напуска тялото такъв, както е бил приложен. Аз дадох на една маймуна, която живееше в моята къща, малко живак, и нещата се развиха точно така, както казах. Установих, че маймуната се превиваше от болки, скърцаше със зъби и притискаше корема си. Каломелът и специално сублиматът са опасни отрови. Те предиз-

викват остри коремни болки, колики и кървави диарии. Излъчванията на живака довеждат до парализа“. Редица експериментални наблюдения позволяват на Разес да определи точната лечебна доза на някои лекарства, завещаани от древните лекари.

Разес разглежда теоретичната медицина повече като последовател на Гален, но в своята практическа дейност се придържа повече към Хипократ, като по примера на стария учител отчита характерните особености на болния, стреми се да индивидуализира лечението и винаги има предвид годишното време и климатичните условия. Точно описва болестта и търси най-малките признаци, без да се впуска в излишна теоретизация. Разес изготвя за своите ученици в болницата образец за описване историята на болестта, като изисква да се отбелязват и най-малките оплаквания, и най-незначителните физикални изменения. В лечебната си практика прилага не само билки, но и редица химически вещества, поради което неговият съвременник Ел Кинди, както отбелязва Разес, се е потрудил да постави химията в услуга на медицината.

Друг известен арабски учен е Али ибн Аббас ел-Маджуси Ахвази – наричали са го *Синът на мага* и още – Али Аббас. Роден е през 930 г. в Южна Персия. Имал е учител по медицина, но много упорито се е самообразовал от творбите на стари автори.

Али Аббас е съвременник на емира Агул ег-Даула, който го назначава за главен лекар в болницата в Багдад. На него Али Аббас посвещава своята книга *Тебб-е малеки (Царска медицина)*, в която много системно, кратко и нагледно излага равнището на тогавашната медицина. Той явно умее да изтъква най-важното и да поставя в сянка излишното или недоказаното. Книгата му има успех и се разпрос-

транява из цялата страна, но нейното влияние намалява след появата на *Канона на медицинската наука* от Авицена, който измества тази творба и оставя нейния автор в забрава.

В неговата книга е отбелязано, че това, което се налага на студента, който изучава медицина, е необходимостта да присъства всеки ден в болницата, да отдава постоянно внимание на условията, при които се намират болните; винаги да придружава подготвените преподаватели, които събират сведения за състоянието на болните и доловимите признаци на болестта. Ако студентът действа по този начин, той ще достигне висока степен на усъвършенстване в медицината. Медицината е първата от всички науки за полезното и за вредното. Успоредно с това тя е и най-необходимата, понеже всички имат нужда от нея. „Моего желание е да събера в една книга основните принципи, необходими за лекарите, които трябва да знаят как да пазят здравето на тези, които го имат, и да го върнат на тези, които са го загубили.“

Али Аббас разглежда в своята книга не само древните лекари и техните по-известни творби, но и трудовете на съвременните арабски лекари. Той смята, че нито Хипократ, нито Гален са написали книга, която да обхваща цялостно медицинските познания. Упреква Хипократ, че бил много кратък, а Гален – че е много словоохотлив. Смело критикува голямата книга на Разес, която определя като „сбор от лошо разпределени части, без единство, с много повторения, обширна и много скъпа за бедните студенти“. Някои смятат, че книгата на Аббас е най-добрият труд, написан от арабски лекар, и приемат също, че той е първият автор, който критикува древните лекари. В отделни глави на неговата великолепна книга се разглеждат

въпросите за чистия въздух, спорта, баните, за избраните храни. Отделя се и значително място на хирургията, двойно повече – за вътрешната медицина и лечебните методи, а също и за фармацията. Книгата му е преведена на латински още през 1070 г.

Абу Али ел-Хасан ибн ел-Хасан, наречен още *Алхазен*, е роден в Ирак през 965 г., но прекарва по-голяма част от своя живот в Египет, където умира на 76-годишна възраст. Наречен е от съвременниците си *Баща на оптиката*. През ноември 1969 г. в Пакистан бе тържествено чествана неговата памет. Редица изтъкнати учени от арабския свят разгледаха голямата и разнообразна дейност на изтъкнатия за своето време физик и математик. Много академици, включително и Българската академия на науките, изпратиха своите поздравления и признания за неговите постижения. Медицината също намира място в неговите всестранни интереси и той с основание се нарежда в редиците на най-изтъкнатите арабски лекари.

Алхазен е поканен в Каиро, за да вземе участие в изготвянето на планове за построяване на напоителни системи около река Нил, необходими за напояването на пустинните земи. Но той изоставя хидроинженерната си дейност и се занимава с оптика. Запознат е добре с творбите на Евклид, Клавдий Птоломей, Аристотел и Гален. Резултатът от неговата упорита работа в областта на оптиката са седем книги, преведени и издадени през 1571 г. под заглавието *Съкровищница на оптиката*. В тази книга той описва редица открития на древните гръцки математици и оптици. Алхазен допълва тези знания със своите лични открития, като описва значението на тъмната стая за изследването на очите и има реален принос за откриването на оптичните стъкла за очила. Написва и *Трактат*

върху светлината, като точно описва как предметите се възприемат от окоето благодарение на изходящите лъчи от предметите, които се приемат в лещата на окоето. В своята книга *За атмосферните рефракции* описва атмосферната рефракция, привидната величина на предметите и привидната големина на Слънцето, наблюдавано при хоризонта. В книгата *Дрезгавините* излага причините на „изпаренията“, които заобикалят земното кълбо. Той приема, че атмосферната обвивка има 15 км дебелина. Изучава законите за отражението на светлината във водата и въздуха. Написва книга върху произхода на Вселената с подробни тълкувания от схващанията на Аристотел.

Исмаил паша от Истанбул проучил подробно творчеството на Алхазен и съставил списък на неговите книги: 10 книги върху физиката, 23 книги върху астрономията, 11 книги върху психологията, 2 книги върху медицината и по 1 книга върху теологията и химията. Живот, изпълнен с труд, учение и открития! Книгата му *За влиянието на музиката върху човека и животните* открива един изключителен психолог и психотерапевт. Алхазен е безспорно много повече оптик, физик и математик, отколкото лекар. Но оставената от него схема на окоето показва отлично запознат анатом и физиолог. Затова му се отдава мястото и почит в медицината.

Днешните богати сведения за арабската медицина се дължат до голяма степен на двама арабски лекари, които са отделили време да съберат и предадат ценни факти за арабските учени и лекари. Това са Ел Кифти и Ибн Абу Усебия.

Джамал ег-Дин ел-Кифти е роден в Египет през 1173 г. Още като юноша баща му го изпраща да се учи в Каиро. Там изучава медицина и всички известни по това време науки.

Става известен със своята мъдрост и ученост и затова емирът на Халеб – граф в Сирия, му предлага да го назначи за везир. Ел-Кифти приема и остава начело на емирството до края на своя живот. Раздава правосъдие и направлява съдбините на страната с толкова добрина и справедливост, че е наречен от народа *Благородният съдия*. Ел-Кифти не се отличава само със своето благородство, но и с голямата си любов към научните книги и с желанието да ги събира. Биографът му разказва, че Ел-Кифти е бил толкова отдаден на книгите, че не намерил време да създаде свой дом, да се ожени и да живее като всички останали хора. Биографът му го представя като много начетен и нравствен лекар, който станал най-знатният библиограф на своето време.

В своята голяма библиотека Ел-Кифти успява да събере хиляди редки книги, ценни съкровища на научната мисъл. Ел-Кифти се е занимавал с голям интерес и с науката за гумите – с произхода на гумите и тяхното точно прилагане. Той написва много ценна книга със следното заглавие – *Китаб Тарикхел Хикма*, което ще рече *История за мъдреците*. До нас са достигнали само съкратени преводи, които дават сведения за живота и трудовете на повече от 300 учени. Ръкописът, който се пази в библиотеката на Магрид, обхваща 500 страници. Открояват се имената на Птоломей, Питагор, Сократ, и разбира се, на всички арабски учени и изтъкнати лекари. Бележките за гревните автори са доста пестеливи по отношение на биографичните сведения, но винаги са придружени със списък на трудовете на автора и със списък на творбите, които са преведени на арабски език. Тази книга с основание се цени като извор на сведения за арабската медицина. Ел-Кифти написва също *История на арабите* и *Граматика*. Описва с много тъга опожаряването на Александрийската библиотека.

Следват и много груги арабски лекари с всестранност в научната им подготовка не само в медицината, но и в другите науки, известни в тяхно време, преди всичко във философията. Всичко това им дава възможността по-пълно и всестранно да разбират света, хората около тях и най-вече онези, които са загубили своето здраве и прибягват до тяхната помощ. Те пръскат обилна светлина и със своите многобройни научни трудове. Приготвянето на лекарства преди всичко от лековитите билки, които те са познавали с хиляди, е било също пог тяхно наблюдение и са се следвали най-строго техните указания. Имало е и аптеки, богато снабдени с най-различни лекарства, съхранявани в красиво украсени керамични съдове. В техниката за приготвянето на лекарствата се отразява и галечното персийско изкуство, което векове наред е гарявало света между другото и с ароматични вещества, и с козметични багрила.

Нашествието на монголите, а по-късно и на турците, и потъпкването на Багдад през 1258 г. променя хода на арабската медицина. Тя преживява период на упадък.

Освен тези тъй изтъкнати светила на арабската култура, предимно в областта на медицината и философията, следват и други с не по-малко значение в груги области на културата, които със своите трудове оставят светла диря в историята на човешкия род.

Рудаки е голям майстор на поезията, живял между 858 и 941 г. В своите стихове той достига идеална форма, като с особена топлина възпява чистата човешка любов, разума, доблестта и правдата.

Абдул Касим Фирдоуси, живял между 934 и 1020 г., е автор на известната поема *Шахнаме* и на много груги литературни творби, предимно разработки на устни народни предания и приказки. В своята поема *Шахнаме*, което ще

рече *Книга на царете*, той описва борбата между доброто – в лицето на Ормузг, и на злото – в лицето на Ариман, като прокарва идеята за справедливата царска власт. Влиянието на неговите творби е огромно. Всред народите на Средна Азия *Шахнаме* се ползва с голяма известност. При сборища и тържества тя се изпълнява от специално подготвени разказвачи. Фирдоуси е бил гонен от мюсюлманските първенци и обявен за еретик. Когато е умрял, не са позволили да бъде погребан в общите гробища.

Абу Наср ибн Мухамед ал-Фараби е живял между 874 и 950 г. Той е голям философ и познавач на музиката. Получил е своето образование в Багдад, където е преминал т.нар. *Школа на мъдростта*. Той е първият, който е популяризирал идеите на старите философи, като с особена дълбочина е изнесъл идеите, които са донесли Учителите, основатели на религиите в света. В своята книга *За жителите на идеалния град* той говори за зависимостта, която има между тялото и душата на човека. Със своя капитален труд *Китаб-ал-Муסיки-ал-Кабир – Голяма книга за музиката*, е имал грамадно влияние за развитието на това изкуство в онези времена. В нея подробно се разглеждат въпросите за музикалната естетика, произходът и теорията на музиката, музикалните инструменти и други въпроси из областта на това изкуство.

Абу Рейхан Мухамед ибн Ахмед ел-Бируни е живял между 973 и 1048 г. Той е бил много виден учен енциклопедист на хорезмската държава. Написал е капитални трудове по математика, астрономия, физика, ботаника, география, обща геология, минералогия, етнография и история. Голям познавач е бил и на науката за календарите.

В своя капитален труд *Календарите на древните народи* той дава основно описание на календарните системи на

Всички древни народи: на арабите, персите, евреите, гърците, хореземците, сирийците и на календарната система, с която си е служил Саабей – основателят на астрологията. Голям труд Бируни е написал и за Индия на основание на лично познаване на тази страна, като е изучавал научната санскритска литература. Този труд представлява засега единственият източник по историята на Индия в Ранното средновековие. Там той пръв е запознал индийските учени с трудовете по математика, астрономия и други дисциплини на светилата от Александрийската школа.

Бируни е бил не само виден астроном, но и много голям астролог. От неговия труд *Ключ към астрономията*, от който е намерено само въведението, се разбира колко задълбочено е разглеждал математиката, астрономията и най-вече астрологията. В голямата книга *Мусуга*, нещо като физическа география, той дава методи за определянето на географските координати за всяко място – елементи, тъй необходими както за пътуванията по суша и вода, тъй и за съставяне на хороскопи в астрологията. А в астрономията много преди Коперник е казал, че Земята се върти около Слънцето, и е изнесъл принципите на хелиоцентричната система. Определил е дължината на земния кръг, написал е обширен труд по топографията на Средна Азия. В своите философски разбирания той е бил извънредно прогресивен. Признавал е и е подкрепял идеята, че всички религии са еднакво велики. Особено много е сържал на братството между народите, на тяхното равенство, и яростно е осъждал враждата, която затъпели управници създавали между народите. Бил е голям приятел на Авицена, с когото е поддържал и кореспонденция.

Абу Якуба ибн Исхак ал-Кинди е живял рез IX в., около 801 г. до 873 г. Той се явява като много оригинален автор на

трудовете по математика, космография, психология, медицина и музика. Много добре е познавал античната философия и е направил задълбочено изучаване и тълкуване на Корана, което е било отхвърлено от ислямските първенци. Заради това тълкуване той е бил преследван от тях, а неговите трудове са били изгорени.

Мохамед ибн Муса ал-Хорезми също е живял през IX в. Дал е великолепни трудове по история, география, астрономия и математика. Приема се, че той е създател на алгебрата. Като астроном в своите наблюдения широко се е ползвал от съществуващата по онова време апаратура, от ъгломерни прибори и астролабия.

Абдул ал-Валид Мохамед ибн Ахмед ибн Мохамед ибн Ахмед ибн Рош е известен в Европейското средновековие с името *Авероес*. Той е философ и лекар с много голяма известност. Борил се е за построяване на справедливо общество и за равнопоставеността на жената.

Омар Хаям е живял през XI и началото на XII в. (1048-1123) Той е много известен като математик, астроном и поет. На негово разпореждане е била предоставена обсерваторията в Исфахан. През XIX в. неговото име извънредно много нашумява благодарение на това, че английският поет Фицджералд превежда свободно и модернизирани неговите поетични творби, които извънредно много допадат на европейското общество и за късо време тези преводи претърпяват 25 издания.

Много още учени, поети и хора на изкуствата са дали своя ценен принос в изграждането на арабската култура. Всички те с прогресивна мисъл, с ясни разбираня за човека и околната среда не само че са носили светлина, но и са помагали за здравето и разрешаването на заплетените възли в хората. Специално за лекуването те са познавали

хиляди лековити билки, даващи възможността за възстановяване на здравето.

За силата на лековитите билки ето и един пример, отпечатан в нашите ежедневници: „През последните няколко години разположената в предградията на град Мексико скромно обзаведена клиника на тамошния Червен кръст привлече вниманието на медиците по света. Нейният главен лекар г-р Марио Дориа спечели едва ли не славата на г-р Кристиан Барнард, но в друга специалност. Всичко започнало през ноември 1984 г., когато в разположената недалеч от клиниката рафинерия за газ избухнал огромен пожар. Живи изгорели 500 души и много души получили тежки обгаряния. Понеже лекарствата за такива случаи бързо свършили, г-р Дориа прибегнал до употребявания от някои местни жители „чудогеен прах“ от кората на дървото *тепес*, растящо единствено в мексиканския щат Чапас. Прахът бил прилаган само след предварителното съгласие на някои от пострадалите. Резултатът наистина бил чудогеен – само няколко дни след поръсването на раните с праха те започнали да изчезват“. Този прах е бил използван още от древните маи, но бил забравен. За втори път в съвременността той бил приложен в клиниката след трагичното земетресение в Мексико през 1985 г. и е спасил живота на стотици пострадали.

Всички арабски учени, лекари, философи заради своите напредничави идеи са гонени и преследвани, затваряни в затвори от религиозните и по-специално от Мохамедовите първенци. Но въпреки това не е могло да се ограничи тяхната просветна дейност и възможността да помагат на хората. Тъмнината не е могла да обсеби Светлината и всички носители на тази Светлина от арабския свят пратиха своите лъчи на народите в Европа по време на мрач-

ната Инквизиция не само със своя личен принос, но и с много преводи на трудовете на светилата на гревността, като упорито са ги изучавали и прилагали. Арабите с неочаквана толерантност, въпреки фанатизма на исляма, са приемали гостоприемно пробудените учени, лекари, философи от Гърция, Александрия и други страни, където те са били гонени заради напредничавите си идеи, като са използвали знанията и опита, които те са имали и носили.

Арабската цивилизация създава условия за дейността на стотици учени, философи, преподаватели, откриватели и автори на много научни трудове и преводи. Така например в медицината, въпреки че анатомията поради религиозни предразсъдъци е била спъвана в своето развитие, хирургическите сведения, особено тези на Авицена, остават за дълги векове единственото учебно помагало за европейските и другите страни, където са могли да проникнат. Известни са начините, с които арабските лекари са осигурявали обезболяване при операция. Те са поставяли пред носа и устата на болния гъба, напоена с екстракт от опиум, блян и други ароматни вещества. Зашивали са отворените рани по специален начин. Арабските лекари например са правили експериментални наблюдения върху животни, за да установят действието на различните лекарства, които те са искали да приложат върху хората.

Техните естественици допринасят много за намирането на лечебните растения. Прилагат водата като лечебно средство – водолечението с минерални води. Специално към медицината, която те са смятали за най-важната наука, са имали подчертано внимание, като са изграждали болници с големи изисквания, обогатени с библиотеки. Обучението на бъдещите лекари се е провеждало с лекции, изнасяни обикновено във вътрешните дворове на

болницата, а също и с демонстрации върху болни при леглото на болния. Тези, които ще стават лекари, са се явявали на изпити и са получавали документ за право на лекарска практика.

Върху болестите на очите те също много са гали и са написали повече от тридесет книги за тяхното лекуване и операции. Въвеждат изследването на зрението в тъмна стая и поставят началото за правене на оптически стъкла. „Човешката природа – са казвали те, – е едно хармонично цяло. Наруши ли се тази хармония, идва и болестта, а също и в известни случаи – смъртта.“ Разглеждали са човека не само като едно тяло, в което протича някаква сила, наречена *живот*, но и като такова, в което има и нещо друго, което е по-същественото. Те са се мъчели да се докоснат до това друго и са разбирали, че само лекувайки това, другото, лечението е ефикасно и резултатно.

Учените от арабската култура, и по-специално философите, особено старателно са наблюдавали на тази вътрешна природа в човека, на неговото възпитание и облагородяване чрез една съзнателна работа за ликвидиране на всички лоши привички в човешката природа, за каквото са проповядвали всички учители на човешкия род и основателите на религиите начело с Христа. За такова едно самовъзпитание са ратували и учените философи от арабската култура начело с Абу Али ибн Сина – Авицена. Една любов към човека, една взаимопомощ през вековете!

През XIII в. златната ера на арабската култура започва бързо да залязва. Голямата империя е накъсана на малки княжества. Прекрасните градове са обсебени от династии и пришълци. Халифите, султаните, емирите, везирите не покровителстват вече науките, а търсят удоволствия всред приказни дворци и излишен разкош. Народът в

многого случаи гладува и чрез въстания се опитва да се измъкне от тежкото икономическо бреме. Медицината и другите науки са вече изживели своя разцвет и постепенно залязват заедно със залеза на своята страна. Вярно е, че през известни периоди проблясва дейността на отделни личности, но без трайност. От мрака на невежеството избуяват разните заклинания и обредите.

Въпреки религиозните спънки арабската цивилизация успява да закърми свободния човешки дух. Просветени мъже откриват истини и мечтаят за по-добър свят. Те знаят, че животът не раздава успехи даром, затова са готови да правят големи усилия, за да имат знания. Със своя постоянен труд, с жертвата на ежедневните радости, с безсънието на своите нощи и често пъти със свободата и живота си те заплащат завидната привилегия да бъдат просветители в своята епоха. От сложната плетеница на науките, наблюденията и практиката израства величието на тяхната наука, на първо място медицината и философията.

Когато мракът постепенно покрива могъщата империя, арабите успяват да предадат на света всичко, което са запазили, всичко, което са открили, и запалват светлината на Ренесанса. Арабският свят залязва, но в този тъжен заник идват утринните светлини на изгряващата европейска култура.

През 1219 г. ордите на Чингис хан са разположени за почивка по горното течение на река Иртиш, голям приток на сибирската река Об, Западен Сибир. Той е пратил вече своите разузнавачи на юг, в Средна Азия, за да проучат стойността на неговата следваща плячка и на гемоничната му сила. Те се връщат по-късно и донесат много примамливи сведения за богатствата и благоденствието,

което цари в тези страни. Чигис хан едва дочаква да гоїде пролетта на 1222 г. Той повежда своите орди, които като стихиен порой и огнена лава помитат, рушат, ограбват всичко. За три години те достигат до сърцето на разпадащата се вече арабска империя, като нанасят смъртен удар на цъфтящата там култура. Те рушат всичко – и язовирните стени, и каналите – и след тях Средна Азия заприличва на пустиня.

Един мъгрец, гледайки пустошта след монголските орди, отбелязва на една скала: „Оттук минаха монголите“, за да разберат хората защо е тази мрачна гледка като след разрушителна стихия. Смъртно ранената арабска култура продължава своя упадък до началото на XIV в., когато идва нейният край.

В началото на XIV в. на престола на издигащата се вече Османска империя е султан Сюлейман I – най-големият завоевател на Турция и последен от ерата на сегемте велики турски султани. Този султан завладява почти всички земи на арабската империя, включително и Египет, и цяла Северна Африка. Той помита окончателно както александрийската, така и арабската култура. Но подтикът е вече гаден. Светлината ярко е осветила човешките умове и човешкият рог тържествено крачи по озарения вече път на прогреса. Доброто и този път изпревари!

май 1970 – 18 декември 1987 г.

ПРАТЕНИЦИТЕ НА ЮДЕЙСКИЯ ЦАР

Разглеждайки живите форми около нас – растенията и животните, ние не можем да не забележим, че за тяхното раждане и развитие са необходими известни условия. И за да се постигне добър резултат, необходимо е тези условия да са налице.

За развитието на човешката култура и на човешкия прогрес са необходими също известни условия. И ако ние ги спазваме, човечеството ще бъде в един непрекъснат възход, в една непрекъсната еволюция.

Ако разгледаме историческите периоди на човешкото общество, не можем да не забележим, че е имало епохи на възход, на бързо развитие на човешката култура, а също и периоди на застой, регрес и пълен мрак. Кои са причините?

В това отношение александрийската култура, или както я наричат – Александрийската школа⁷⁶, един от светлите периоди на човешкия род, ще ни покаже много ярко причините и условията за такъв благоприятен възход. Тя почва от 332 година и свършва в своя разцвет до 46 година преди Христа, като продължава още няколко столетия своя упадъчен период.

През IV в. пр.Хр. земите на Средния изток и Египет са били заробени от Персия. Има много белези, които показват, че робството на народите от тези земи е било доста тежко, които говорят за пълния мрак и безидейност, за липсата на творби и изтъкнати хора, и за голямата благогарност, отгадена от народа във всичките му класи на освободителя им – Александър Македонски.

Александър е роден през 356 година и умира в 323 г. пр.Хр. Той се приема като най-добрия гържавник на гревния свят. Получил е своето образование и възпитание от гръцкия учен и мъгрец Аристотел.

Кой е бил Аристотел? Велик философ, идеолог, един всеобхватен ум, който е засегнал цялата съществуваща наука на гревния мир. Живял е от 484 до 322 г. пр.Хр. Баща му, който бил придворен лекар на македонския цар, го праща да следва Платоновата школа⁷⁷ в Атина. В 343 год. по нареждане на македонския цар Аристотел става учител и възпитател на престолонаследника Александър. Грамадата трудове, написани от Аристотел във всички области на тогавашните науки – логика, психология, естествознание, история, политика, етика, естетика – говорят за един велик, всестранно развит гений. Особено зрели са неговите разбираня по отношение на гържавното устройство, разбиранята му за гържавата, за отношенията между цар и народ.

Той казва: „Държавата се създава, за да се живее щастливо“. За да се постигне това, Аристотел дава цяла серия правила. На едно място се казва: „Революциите и гражданските войни с всичките им страхоти и ужаси се раждат и подхранват от немотията на народните маси“. И после казва: „Ако искате да угасите пожара на революцията, то избършете сълзите от очите на сираците и гайте на масите свобода да въздъхнат... Човекът е социално същество, той е роден и пригоден да живее в общества. Човекът трябва да се възпитава. Във възпитанието на хората трябва да се има предвид прекрасното, а не дивото, животинското“.

Велик мъгрец е имал Александър за свой учител и възпитател и той успява с изключителна мъдрост и умение

за годините си да уреди своята тържжава. Като освобождава народите от персите, със своето отношение към тях Александър показва не само величието на своя ум, но и величието на един достоен ученик.

След смъртта на баща си – Филип II, Александър с непонятна за неговата възраст вещица укрепва своята власт и своя тил, като завзема земите до Дунав. И през пролетта на 334 г. пр.Хр., едва 22-годишен, почва своя поход срещу Персия – тогавашния могъщ поробител и тиранин на земите на плодородния полумесеца – Средния изток и Египет.

Не е ли чудно това, че едно момче едва на 22 години с една армия, не по-голяма от 30 000 души, помита могъщата Персия. Безкрайни са възможностите на разумния свят, който реализира своите задачи с най-незначителни средства, от никого неочаквани. Щом назреят условията за един проблясък на светлината, разумният свят намира начин да прочисти терена за раждането и проявяването на великото. Така е станало и тук. В продължение на десет години – от 334 до 324 г. пр.Хр., Александър мина като пролетна буря по тези земи. Помете насилието, тиранията и мрака и събуди заспалия човешки род за нов живот, като внесе бурен подем не само в икономиката, но и в науките и изкуствата. Център на всичко това стана основаният през 331 г. пр.Хр. град в Египет, на брега на Средиземно море, наречен на неговото име – Александрия.

Този подем се дължи преди всичко на много добрата обхода, която Александър е имал към освободените от него народи, като им е давал пълна свобода. В Египет например той е бил приет от жреците като Божи пратеник не за друго, а заради изключителните права, заради свободата и покровителството, което е дал както на тях, така и на народа.

На нас отчасти са ни известни високите качества, учеността и културата на египетските жреци, затова можем да приемем, че това звание, дадено на Александър, не е плод на безгръбначно раболепие.

В 323 г. пр.Хр. Александър умира едва на 33 години. Огромните му владения се разпределят между неговите военачалници. Египет взема военачалникът Птоломей, който става фараон на страната и слага началото на династията на Птоломеите. За столица приема новия град Александрия.

Династията на Птоломеите е изразходвала, според историческите данни, грамадни средства за развитието и създаването на условия за развитието на науката, изкуството и философията. От самата гържава били създадени и подгържани три важни института - Александрийската академия, Александрийският музей и Александрийската библиотека.

Александрийската академия била съвкупност от научни и учебни учреждения - главен център на научната мисъл, с астрономическа обсерватория, с театър и групи научни учреждения. Александрийската библиотека съхранявала стотици хиляди трудове, събрани от целия тогавашен свят и преведени на гръцки език. Тези трудове са обхващали всички области на науката - физика, математика, химия, естествознание, география, астрономия. Според историческите данни най-ценни са били трудовете по медицина. Народите тогава не са били безпомощни срещу различните болести, както мнозина гнес предполагат. Тогавашните лекари са лекували с билки и са прилагали природосъобразни методи, за които след изгарянето на библиотеката много учени, знаейки за тях, са съжалявали.

„С изгарянето на библиотеката загинаха много мето-

ги и рецепти за лекуване на хората и това е непоправима загуба. Методи и средства, събрани от опита на много поколения вещи хора, безвъзвратно се загубиха в този пожар“ – се провиква един от учените тогава хора.

В тази библиотека е имало също ценни трудове из областта на литературата, религиозно-мистичната философия, а също и на науки, които днес не се признават като такива – астрология, алхимия⁷⁸, кабала⁷⁹, хиромантия⁸⁰, френология⁸¹ и други.

Животворните лъчи на александрийската култура преминават границите на Египет и заливат Азия и земите на Средния изток, а също и всички области на Средиземноморието.

Когато вторият приемник на Птоломеј – Птоломеј II⁸², повиква управителя на библиотеката и го запитва дали са събрали всички трудове от целия тогавашен познат свят и дали те са преведени на гръцки, управителят отговорил:

– Всичко е събрано и преведено на гръцки език. Не е преведено само Петокнижието на Моисей от еврейски на гръцки.

Това Птоломеј II изпраща делегация до юдейския цар с молба да му изпрати учени, които да преведат Петокнижието от еврейски (тогава староеврейски) на гръцки. Отношенията между Египет и Юдея били отлични. Юдейският цар праща 72 учени, които биват посрещнати в Александрия с царски почести, по най-тържествен начин, настанени били при най-добри условия. Всеки поотделно и всеки сам е превел Петокнижието. Интересното е това, че когато са били съпоставени отделните 72 превода, всички са били еднакви. Този превод на Петокнижието и досега се счита за най-добър.

Фактът, че тази малка тогава страна – Юдея, е могла да прати 72 учени, които не само да имат големи общи знания, но и да познават основно, до съвършенство двата езика, показва богатия елит от учени, които по онова време е имало в Юдея.

През тази бурна по своята богатост епоха на човешки прогрес се редят цяла серия гениални хора, имената на които и сега красят научните трудове на много дисциплини: Евклид, основател и създател на геометрията, която сега се изучава; Архимед⁸³ – математик и физик. Много от законите, които формулира, и сега се изучават; и сега се прилагат неговите изобретения (например Архимедовият винт е основният елемент на много машини). Аполоний и Диофант са математици; Херон още тогава е знаел за силата на парата и за възможностите за използването ѝ; Гипарх, също и Аристарх Самоски⁸⁴, още тогава са проповядвали хелиоцентричната система; Геран, както и Клавдий Птоломей – най-изтъкнатият учен по онова време (астроном, географ, математик, физик и най-вече голям астролог), са оставили трудове по астрология; Ератостен⁸⁵ е голям математик и географ, който по много оригинален начин е измерил диаметъра на Земята.

Имало е и още много видни и начетени хора, които както в областта на науката, така и в литературата са дали ценни научни трудове, поеми, стихове, грами. В областта на философията и мистично-религиозната област има също ярки представители.

След като било преведено от еврейски на гръцки, Петокижието на Моисей било написано в книги и започнало да се разпространява по земите на Средиземноморския басейн от древния град Библос⁸⁶. Този град се е намирал на брега на Източно Средиземно море и бил един от най-ста-

рите финикийски градове. Още 4000 години преди Христа той се е намирал в най-оживени търговски връзки с Египет, като изнасял предимно дървен материал – ливански кедър – дърво, което във вода не гние и което египтяните са употребявали предимно за строеж на кораби, а в замяна на това са получавали папирус и памучни платове. По името на този град Петокнижието на Моисей е започнало да се нарича *Библия*.

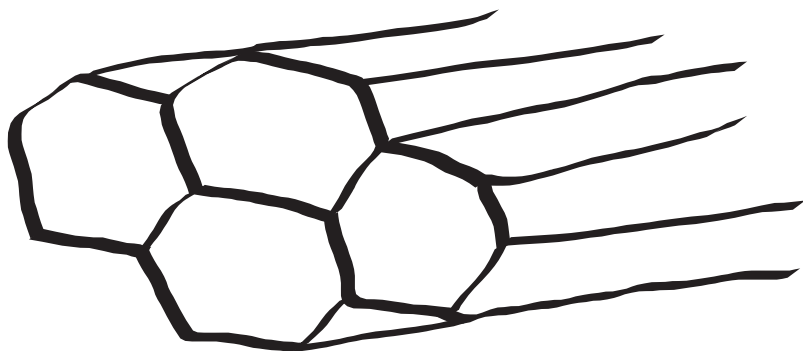
Един от постулатите на Евклид, за когото вече казахме, че е откривател на сегашната геометрия, която носи и неговото име, става причина да се открие и нова геометрия, петият постулат – за правата и точката, лежаща вън от нея. Изследвайки този постулат, видните математици Николай Лобачевски⁸⁷, Янош Бояй⁸⁸ и Гаус⁸⁹ стигнаха до геометрия, в която прави линии няма, геометрия на един нов свят, на Мегакосмоса, геометрията на безкрайно големия свят, на боговете.

* * *

За тази геометрия Учителя загатва така: „Диаметърът и дължината на окръжността не могат да се измерят с една и съща мерна единица, те са линии от два различни свята“. Какво значи това? С това изречение Учителя разкрива един велик свят, една много интересна област – величието, могъществото и съдържанието на линиите в света. И наистина, ако разгледаме формулата $E = hc^2/\lambda$ от квантовата механика, ще ни стане напълно ясно казаното от Учителя, ако разбираме нещо от законите на микрокосмоса, на атомната физика и на вълнообразното движение. E е количеството енергия; h е т.нар. число на Планк⁹⁰ – силата, която носи един квант; c е скоростта на светлината; λ (лямбда) е дължината на вълната.

От тази формула е ясно, че колкото дължината на вълната λ е по-голяма, толкова силата, която тя има, е по-малка. Когато дължината на вълната е равна на безкрайност, т.е. когато имаме права, то енергията E е равна на нула. Значи в правите линии няма сила, няма живот. Светът на правите линии е свят на смъртта, свят на покоя. Този свят е антипод на света на извитите линии. В света на Мегакосмоса мъртви пространства няма, навсякъде има живот, навсякъде има движение - прави линии там няма.

И наистина, сега, когато имаме така наречените йонни микроскопи, които увеличават по няколко милиона пъти и можем да виждаме как са наредени молекулите в кристалите, в растенията, в животните, ние откриваме нещо много интересно. В минералното царство молекулите са строени в идеално прави редици, има само прави линии, никакви гъби - студени, безмълвни прави, свят, от който лъха мъртвешки покой.

Погледнем ли в органическата материя, там имаме само гъби, само криви линии. Това е един свят на движение, на сила, на топлина, свят, в който животът, любовта и знанието клокочат... Един друг свят е това - свят на гъбите.

Усмиввайки се, един път Учителя каза: „Няма да ви приемат на онзи свят, ако не знаете простото тройно правило⁹¹“. Много неща ще разберем, ако ние знаем повече – и по-специално – математиката. Знанието е светлина.

* * *

В 46 г. пр.Хр. кървавата ръка на Рим в лицето на Юлий Цезар заробва Египет по времето на последния представител на Птолемеите – Клеопатра⁹² – и слага край на тази светла епоха. Следват още няколко века упадъчен период. Още тогава част от съкровищата на Академията, музея и библиотеката са били унищожени. В 391 г. сл.Хр. фанатизираната тълпа също унищожава една част от тях, а през 640 г. – друга.

И най-после през 1587 г. турците смазват, обезличават и помитат всичко. Остават само развалини и пепел от тази съкровищница. Така Сюлейман Великоленни със своите орди погребва една светла епоха на човешкия рог.

17 май 1964 г.

АЛХИМИЯТА ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ

Животът е най-ценното нещо за всяка форма, която го притежава, защото тя изпада в ужас при посегателство върху него. Всяка форма полага особени грижи за защитата и запазването на живота.

През грамадата хилядолетия на своето съществуване човекът е отдал особени грижи и внимание за разбирането и запазването на живота, но за съжаление малко е постигнал при неговото опазване срещу факторите, които го застрашават. През целия човешки живот – от раждането до неговия край, виждаме как това велико течение понякога намалява своята сила повече или по-малко. Друг път то едва ли не спира и пак отново се засилва и тръгва по своя нормален път. А после идва време на едно неудържимо и постепенно затихване, което ние наричаме старост, докато накрая течението спре.

Всички тези явления са били предмет на най-голямо внимание за човека. Събраните усилия на човечеството са целяли да се проникне в тази загадка, да се проумее животът, да се разбира неговото течение и да му диктуваме желанията си, за да го накараме да тече нормално и редовно с еднаква сила, та да не идва старостта – този период на затихваща циркулация. И най-после защо животът в човешката форма трябва да спира?

Всички тези усилия са се оформили като една наука, която се е наричала *алхимия*. Понятието *алхимия* е съставено от думата *химия* и от думичката *ал*. Частицата *ал* се е слагала от арабските народи пред всяка дума, за която се е търсело разширение и по-задълбочено разбиране на нейното съдържание. Думата *химия* идва от много дълбо-

ка гревност и сегашните хора не знаят нейния произход. Но гревните писания разказват, че малко преди потъването на Атлантида велики представители от първата изключително интелигентна раса идват в Египет начело с великия посветен Хермес. Те са живели там заедно с грамадна маса примитивни народи, като донесат и създават египетската култура. Виждайки изключителната богатост, която голямата река носи и създава с разливите и с оставената тиня, тези велики представители я наричат Хепи, което ще рече *способност на тинята да се преобразува в житни зърна*. По-късно тази река се преименува на Нил, което значи *носителка на изобилието*, богинята Нил.

Тази извънредно съблазнителна възможност – да бъдеш господар на всичко – каквато е познаването и боравенето с живота, е събуждала апетита на хората през всички времена, и то на представители от разни категории хора – учени, прости, звани и незвани. Оттам е и големият и разнообразен обсег на *алхимията*. Едни са тръгнали да търсят средство срещу болестите и старостта – и най-после срещу спирането на този поток на живота в човешкото тяло. Търсели са еликсира на живота – средството за вечния живот.

Други пък, които са били здрави и млади, са жагували за лек и охолен живот. Те са търсили начин за лесно забогатяване, като са мислели, че ще могат по някакъв механичен начин да превръщат обикновените метали в злато и сребро. До такова заключение са идвали, мислейки, че разбират основните принципи на алхимията. Трети са се впуснали в разни разсъждения около Битието, върху принципите и силите, които създават формите и явленията в света, като са създавали в най-добрия случай сносни философски системи, а в лошия – някакви перифразирани по-

нятия, преливания от пусто в празно, които са получили името *софизъм*.

Истинските алхимици обаче са били далече от всичко това, разбирайки, че смисълът на човешкия живот и усилията, които той трябва да прави, е в преобразуването на човешката природа в по-съвършена форма. Знаели са също, че този процес е вечен и непрекъснат.

Първите данни, с които разполагаме за света на гревните алхимици, е разбирането, че сярата и живакът са създали всичко. Всички, които малко или много са учили естествените науки, ще приемат, че твърдението е крайно наивно. Но това са символи и когато те бъдат разбрани, тогава ще се види каква дълбочина и разбиране са имали алхимиците за естеството на всяко нещо пред нас, за естеството на материята. Сярата е горящо вещество и с нея те са символизирали, че всяко нещо пред нас не е нищо друго освен съгъстена сила – енергия. Това едга през 1905 г. е доказано от гениалния Алберт Анщайн с неговата формула $E=mc^2$ – веществото е съгъстена сила. А живакът, който е под влиянието на Меркурий, е символизирил мисълта – мисълта като най-голямата сила в човека, способна да направи всякакви преобразувания. Че мисълта е сила, това нещо през 1928 г. доказва и един от най-гениалните математици от първата половина на XX в. – англичанинът Пол Дирак. Той прави това с едно уравнение от квантовата механика, за което получава Нобелова награда. Човекът може да постигне всичко с мисълта си, но тя трябва да бъде много високо организирана и облагородена, ала трябва да работи в това направление.

Древните алхимици са оставили и два медальона, две гравюри. Единият представлява образите на Слънцето и Луната на преден план, а по-назад са изобразени астроло-

гичните знаци на Юпитер и Меркурий. От едната страна са Слънцето и Юпитер, а от другата – Луната и Меркурий. Между тях се провира едно бистро поточе. Символът е астрологически и трябва добре да се знае астрологията, за да се разбере не само изображението, но и дълбокият смисъл, който тези символи и образи имат.

Предназначението на първия медальон е било да носи щастие и здраве. И наистина, когато човек го има в звездната си карта, когато е роден при съвпадение между Слънцето и Луната и между Юпитер и Меркурий и когато планетите са активни и в добри позиции, наистина той ще има дълголетие, непоклатимо здраве и осъществяване на всяка поставена задача. А това всякога гарантира добро материално състояние на човека. Всеки трябва да се стреми да има в своята звездна карта тези положения на Слънцето, Юпитер, Луната и Меркурий.

Вторият медальон изобразява змия, която е захапала опашката си, образувайки по този начин една окръжност. Предназначението му е било да се посочи, че онзи, който иска да прекрачи прага на великите мистерии, да влезе в един по-висш свят, където има всичко, ще трябва първо да затвори своята нисша природа, да я ликвидира.

Първите сведения, които сегашното човечество има за алхимията, водят своето начало от александрийската култура, започнала от основаването на град Александрия през 332 г. пр.Хр. от Александър Македонски. Тази култура замира там към VIII в. след Христа, когато арабите завладеват Египет, и бива окончателно пометена през 1517 г. от турците.

Плеядата гениални учени, живели през тази епоха, имат грамадната заслуга, че можаха да измъкнат от подземията на египетските храмове светлината на науките, които

готовава са се пазели в най-строга тайна и са били достъпни само за избрани хора. Науката става вече достъпна за всички, които са проявявали интерес към нея. Оттам е била измъкната и алхимията. Но поради нейното естество, както и на всички окултни науки, за изучаването на алхимията са били необходими специална подготовка и специални качества на хората, които са искали да я изучават. Това знание попада обаче и у неподготвени за тази цел хора и оттам се явяват и всички извратени форми, които алхимията приема. Създават се какви ли не странни, чудновати и без никакъв смисъл рецепти за намиране на еликсира на живота – на вечния живот, а също за философския камък, способен да превръща обикновените метали в злато.

През II в. от нашата ера египетският жрец на име Хермон е написал т.нар. *Смарагдова книга – Изумруденият скрижал* (Tabula smaragdina); наречено още *Завещание или слова на тайните*. Според една от най-разпространените версии тълкуването на надписа гласи, че това е рецепта за получаване на философския камък. Според преданието легендарният документ е оставен от Хермес Трисмегист върху пластина от изумруд в недрата на египетски храм или е открита върху гроба на Хермес от Аполоний Туански (I в. сл.Хр.). Наличните ранносредновековни версии на тази легенда потвърждават древната ѝ възраст. Редица изследователи смятат, че тя първоначално е написана на гръцки в александрийската епоха.

Текстът на *Изумрудения скрижал* е достигнал до нас в латинска версия. Той е много ценен от алхимиците, от астролозите и от всички любители на окултното знание. В течение на столетия това е била настолна книга за всички, които са се интересували от алхимията. Езикът в книгата е така загадъчен и алегоричен, че е мъчно въоб-

ще нещо да се разбере. Това личи от една рецепта, която преписвам тук, отнасяща се до получаването на философския камък: „Взemi яйце от змия, която живее под гъба на връх Олимп. Добави седем сегми философски камък. Сложи също азбест, цинобър и око на орел. Всичко това ще се разтвори. Дестирай го седем пъти в посребрена реторта. Полученото потопи за един ден и една нощ в морска вода. Ще получиш философски камък, но внимавай – той съживява умрелите, но убива живите; дава сила и вечна младост и прави от оловото злато“.

И много други рецепти е имало в тази *Смарагдова книга*, някои от които прочетох. Но явно е обаче, че всички рецепти, които този жрец е дал, не са били резултатни, защото той е щял и досега да живее между хората и да бъде най-богатиият човек на света.

Малко по-късно, към III в., се явява друг много нашумял алхимик, по народност грък, наречен Зосима. В трудовете, които той е оставил, езикът на рецептата за получаване на еликсира и философския камък е също така загадъчен, алегоричен и неразбран.

Идеите на алхимията са намерили място не само в Египет, но и в други страни с по-събугени народи: Сирия, Индия и Китай. През II в. в Китай излиза т.нар. *Книга на превръщението*, която е написана от китайския алхимик Вей Поян. В този, а също и в трудовете на друг китайски алхимик, живял пак по това време – Ко Хун (281- 361), се дават рецепти за приготвянето на „хапчета за безсмъртие“ и за превръщане на простите метали в злато. В тази рецепта известният корен жен-шен е изиграл голяма роля. Вярно е, че екстрактът от него дава известно обогряване на организма, но само толкова.

Поради своето естество извратените форми на алхимията са намерили особено благоприятна почва навсякъде. В Александрия и из целия Египет е имало толкова много рецепти за получаване на изкуствено злато и на разни фалшификати на златото, че те са заплашвали да разстроят търговията на страната. Ето защо римският император Диоклетиян, царувал през III в. (между 284 и 305 г.), е издал наредба, с която заповягва да се изгорят всички египетски ръкописи, които съдържат рецепти за получаване на изкуствено злато. Знаем, че по това време Египет е бил под римско владичество.

След като арабите завладяват през VIII в. Египет, те унищожават Александрийската академия, библиотеката и музея и с това престават да съществуват каквито и да било условия за развитието на всяка научна дейност. Много от учените тогава били принудени да се преселят от Александрия, като са отишли във Византия, Сирия, Персия и други страни на Близкия изток. С това те отнасят александрийската култура в тези страни и поставят началото на арабската култура. С многото науки е пренесена и алхимията. Народите от Средния изток обаче се оказали по-големи реалисти и не се поддадоха на илюзорното течение в алхимията – да правят злато от обикновените метали. Арабските народи потърсиха чистите извори на тази наука и създадоха своя алхимия, като в голяма степен премахнаха неразбрания символичен език. В своите трудове те го доведоха по-ясен е разбран език. В това отношение особено много допринесе най-голямото светило на арабската култура – Али Абу ибн Сина, наречен *Авицена*.

Авицена е роден през 957 и умира през 1037 г. Той е имал школа, в която е изнасял лекции не само за обикновените науки, но и за всички по-важни окултни науки: алхимия, астрология, френология, науката за тълкуване на сънищата,

науката за правенето на чудеса, магията, или както още я наричали – наука за вълшебствата.

Авицена наистина е познавал разумните сили в света и си е служил с тях, като в този смисъл той е бил истински алхимик. Това се потвърждава и от изключителните му качества на лекар и ненапрасно той е получил прозвището *Княз на лекарите*. Наричали го *шейх*, което ще рече *глава на науките*. А неговите трудове върху висши теоретични науки – *Науката за формите*, *Науката за веществото* и *Науката за движението*, окончателно ни убеждават в изключителното величие на Авицена.

Друг представител на алхимията в арабската култура е Джабир ибн Хайян, наречен от европейските народи *Гебер*, живял от 721 до 815 г. По всичко личи, че по-скоро той е бил един находчив и с добра интуиция химик, тъй като в неговите трудове наред с мислите по алхимия се описват различни химични вещества, както и способът за тяхното получаване, които са особено ценни като химически операции. На него се дължи и получаването на някои нови химични съединения тогава. В същото направление е работил и друг много известен алхимик – Абу Бакр Мухаммад ал Рази, наречен от европейските народи *Разес*, който е живял от 865 до 925 г.

Трудовете на арабските учени по алхимия и по всички тогавашни науки проникват в Европа и разпалват стремежа на хората там към повече светлина, към повече знания. Неподготвеният по онова време за по-дълбоко проникване в истината европейски човек лесно се поддава на илюзорните уклони на алхимията. Започва се трескаво търсене на разни еликсири на живота, на философския камък, който обръща обикновените метали в злато. Ражда се и софизмът – перифразирането, умуването. Разни крале, князе, епископи, по-богати търговци и феодали си имат

свои лаборатории. Тази треска, особено от XII до XIV в., взема епидемичен характер. В резултат на цялата тази дейност се явяват множество сборници с рецепти, като нерядко за по-голяма тежест на автора са поставяли и имената на някои много изтъкнати алхимици – най-често на Авицена, Гебер, Разес и др. Явяват се също поредица всемогъщи лекарства за даване на вечна младост и против старостта. Пазарът се напълва с разни фалшификати на злато и сребро, с всевъзможни сплави с жълт и бял цвят.

Цялата тази дейност обаче не остава без полза – слага се основата на правенето на лекарства от разни химически съединения, намират се сплави с много ценни качества, полагат се основите на металургията, намират се също много полезни съединения, които са от голяма полза за различните клонове на производството. В цялото това море от лутащи се хора се откроява фигурата на Ауреол Теофраст Бомбаст фон Хохенхайм, наречен още *Парацелз*.

Парацелз е роден в Италия през 1493 и умира през 1541 г. Известен е като много голям лекар и естествоизпитател. Учил е медицина в италиански, немски и френски университети, много е пътешествал из Европа. През 1526 г. Парацелз е бил не само много гаровит лекар, но и много талантлив производител на лекарства. Той сам си е правел лекарствата, като с това е внесъл много ценни новостии в изработването им. Изучавал е лековитостта на различните химически съединения и с това се е сближил с медицинската химия. Той се счита като основател на така наречената *янтра-химия*, науката, която се стреми да постави химията в служба на медицината.

Парацелз твърдо е застанал на позицията, че алхимията няма за задачата да превръща металите в злато, а да се посвети в служба на човешкия живот, в търсене на средства срещу болестите и за запазване крепкостта на чове-

ка. Парацелз и неговите последователи се мъчели да представят явленията, ставащи в здравия и в болния организъм, като едно съотношение между силите в човека. Приемал е също астрологията и влиянието на планетите, на Слънцето и Луната като фактори за здравето на човека, както и за събитията, които стават през живота му. Дисхармонията между тези сили носи болестите и нещастията на човека, а хармонията – здравето и благополучието.

Парацелз е прокарвал идеята, че задачата на лекаря е именно да възстанови тази хармония, когато тя е нарушена, за което е необходимо да се вкарат лекарствени средства като дейтели в човешкия организъм, т.е. не е гледал механично на лекарствата, а ги е смятал за продукти на разумните сили в природата. За да се получи ефикасност, трябва да се обърнем към самите сили. С това Парацелз се очертава като един истински алхимик. Само една пряка връзка между човека и тези сили може да даде и големите му възможности.

Парацелз е приемал също, че няма едно универсално средство, една „панацея“ срещу всички болести, и че всяка болест си има своите специфични средства. Той е познавал народната медицина и широко я е прилагал. За да направи медицината по-достъпна за широките народни маси, Парацелз е писал своите трудове не на латински, приет тогава като официален научен език, а на немски. Той е приемал съществуването на висша духовна същност в човека, регулираща всички жизнени процеси в него, която наричал *архее*. Омразата, злобата, ненавистта и всички нисши прояви на човека Парацелз ги е смятал за едно смущение в този висш духовен принцип, а като резултат се явяват болестите и нещастията за човека. И обратно – любовта, справедливостта и всички висши прояви на човека са давали условия за безпрепятствено проявление на тази висша

природа на това архее, и оттам – на здравето и благополучието на човека.

Игват и по-новите времена. Науката, и по-специално медицината, прави все нови и нови открития. Идеята за добиване на злато от метали загиба, но идеята за търсене на средства срещу старостта продължава да тлее. След като беше открита грамадната роля на жлезите с вътрешна секреция за правилния ход на функциите в човешкия организъм, някои учени свързаха стареенето с угасване на дейността на тези жлези. Появиха се сензационни съобщения, че големият учен Браун-Секар⁹³, а след него и други, са направили успешни опити за подмладяване на хората. Браун-Секар съобщава също, че в резултат на своите опити сам се е подмладил. В какво са се състояли опитите на този учен? Той приготвявал препарати от жлезите на млади животни и ги е инжектирал. Наистина след няколко инжекции старецът чувствал известно обогряване и работоспособност. И само толкова – само за малко време било подмладяването, като след това инжектираните грохвали непоправимо, и то били много, много по-зле. Останали само големият шум и многото богатства, влезли в гъоба на разни хитреци, които се заловили да подмладяват старите хора по този начин.

Подобни опит е правил и руският учен Воронов. Той обаче вземал полови жлези от млади маймуни и ги присаждал на човека. И тук – голям шум и печален резултат; същият, както и при инжекциите на Браун-Секар.

Малко по-късно се появява разбирането, че старостта настъпва поради отравяне на организма. Така според знаменития руски учен Иля Мечников⁹⁴ човек се самоотравя от гнилостните вещества, които се образуват в дебелите черва. Понеже млечнокиселите бактерии пречат на гниенето, Мечников препоръчва да се яде кисело мляко.

Идеята е правилна, че старостта настъпва от отравяне, но не е киселото мляко, което премахва това постепенно отравяне, в резултат на което идва старостта. Така се натрупват грамада теории за старостта, които наброяват към двестата. Това показва само колко сме далече още в разрешението на този проблем.

Ние трябва да бъдем особено щастливи, че живяхме по времето, когато един висш представител от разумния свят, от Бялото Братство, беше между нас – Учителя. Мисля, че не е имало нито един човек, който да не е прибягвал при Учителя при разни трудности – било в случай на болест или на разни други възли в живота ни. Такива хора, прибягващи до услугите на Учителя, бяха много, просто на въже се редяхме. И всеки, като виждаше помощта, се убеждаваше с каква лекота Учителя оправяше не само закъсалото някъде течение на живота, но и много най-различни сплитания в него.

От многото случаи, които съм срещал и от които съм се убедил в грамадните възможности, с които Учителя разполагаше в боравене с могъщите сили на природата, тук ще приведа само един.

Един ден през 1925 г. съм сигнал да чета за изпит в една от двете стаички на малката спретната къщичка, която петима братя си бяхме направили от борови дъски на Изгрева. Навън бе приятно и тихо, наоколо – борова гора, ливади, ниви, свеж полъх от боров въздух и полски цветя, а от малката верандичка, която имахме, погледът приятно се плъзгаше чак до високите върхове на Витоша, без да се сблъска с някаква човешка творба. През този ден обаче кракът нещо ме болеше. Петата ми се беше погула и зачервила, като че ли береше – от болки не можех да чета спокойно; чудех се какво да го правя. В този момент се почука на вратата. Отворих – гледам сестра Василка.

– Брат – обърна се тя към мене, – сестра Дафинка си замина и Учителя каза някой да се погрижи за тленните ѝ останки.

Нямаше никої друг, значи аз трябваше да свърша тази работа. Знаех, че при такъв случай тогава имаше големи формалности, свързани с много ходене.

– Как ще ходя сега – помислих си аз, – като ме боли кракът? Егва пристъпвам.

И докато мислех какво да правя, гледам – кракът ми спадна, болката мина, стана ми някак леко. Поумих го и като се обух, скочих и се завтекох да изпълня възложената ми задача – просто летях. Обиколих разните общински управления, уредих всичко и най-последно остана да отида на гробищата при село Орландовци и да направя поръчка за катаfalка, която да вземе тялото.

– Да, веднага ще изпратим – ми отговориха.

Доволен, че всичко свърши леко и благополучно, тръгнах като победител за Изгрева. Трябва да кажа за себе си, че работата, която започвам, я върша с устрем и я довеждам до нейния край, без много да се съобразявам понякога с изискванията на установения ред. В този случай мислех да натоваря сестра Дафинка в колата и още същия ден – в „трапа“. Вървах устремно, но като стигнах до боровата гора при обсерваторията, там, където сега е лятната къпалня, изведнъж изгубих сили, не можех да вървя и паднах до един бор. Сега и се чудя къде отидоха силите ми, какво ми стана. Чувствах се някак празен, като балон без въздух. Така сегях около половин или един час. Изведнъж след това почувствах как силите ми прииждат. Те изпълниха тялото ми, аз скочих бодър и енергично се стрелнах към Изгрева, като че ли нищо не беше станало. Като стигнах, гледам, че на двора чака сестра Василка.

– Василке – обърнах се към нея, – дойде ли колата и какво стана?

– Ааа – отговори с алтовия си тембър тя, – колата дойде и ние казахме на Учителя, а Той рече: „Кажете на колата да си отиде и да дойде утре. Сестра Дафинка още не се е излъчила“.

Изтръпнах в ужас от грешката, която щях да направя, и от непонятните за нас страдания, които щях да нанеса на тази сестра. Какво направи Учителя? В първия случай ми излекува крака, а във втория, като спря жизнения ми поток в гората, ме избави от голямата грешка, която щях да сторя. Спря ме за половин-един час, за да се разминем с колата. И това Той направи така безшумно, така леко, като че ли нищо не беше извършил. Какво величие и скромност!

Учителя каза: „Учението на Бялото Братство, учението, което ви нося, има три основни задачи: да изработи във вас един ум, който изключва всякакви заблуди, едно сърце, което изключва всякаква омраза, и една воля, която изключва всякакво насилие“.

С това Учителя ни даде нова алхимия за придобиване на ценности, несъизмерими по своето величие в сравнение с ценностите на алхимиците. Какво е златото и среброто? Какво струва даже да бъдеш вързан вечно в едно тяло, да бъдеш като една консерва в онова безкрайно море на вечните и непрекъснати промени, каквото е животът!? Ти би останал сам и навярно би ти омръзнало. Ум без заблуди, сърце без омраза, воля без насилие – това са новите ценности на най-новата алхимия!

декември 1964 г.

БРАТСТВОТО НА ЕСЕИТЕ

Колективната форма като израз на живота има своите изключителни предимства. Това най-ярко проличава в четирите основни вещества, които изграждат живия организъм на растенията, животните и човека. Тези четири основни вещества, а именно солите, въглеводородите, мазнините и белтъците по своя строеж коренно се различават помежду си. От тях белтъците са с изключително голям скок в различието си от другите три групи по своята сложност – както в строежа си, така и по своя състав. Докато молекулите на първите три групи са съставени от по-малък брой атоми и от молекули с по-прости връзки и строеж помежду си, то белтъците съдържат хиляди, десетки хиляди молекули от най-различни и сложни органични вещества. И всички те са свързани в такава сложна постройка, че още е много далече времето, в което можем да я разберем.

Молекулата на белтъка е голяма загадка за учения свят. Само такава сложна и богата по своя състав същина е в състояние да прояви онази непозната още за човека висша проява на Битието, наречена живот. Животът, който ние виждаме, може да се прояви тогава и само тогава, когато имаме богатия и сложен колектив на белтъчната молекула. Без белтъците животът не може да се прояви. Само този богат и хармоничен колектив може да отговори на изключителните и сложни изисквания на живота. Това, което казахме, не трябва да дава основание да мислим, че белтъците и животът са като че ли нещо неразривно свързано. Не е така, защото ние имаме и белтъци,

в които няма живот. Животът е нещо отделно; останалите три вещества са само помощни средства на живия организъм в проявлението на живота. Солите дават преградно скелета, възлехидратите и мазнините – енергията, белтъците са градивният материал, но най-важното е това, че по тях протича животът.

Човекът е създаден да живее в общество. И колкото това общество е по-голямо и членовете му са по-хармонично свързани помежду си, толкова тази същина, наречена *живот*, се проявява в своите по-висши възможности. В едно близко и приятно общество човек се чувства много добре. Някои биха казали, че обичат самотата, но те не са сами и тогава.

„Най-голямото изпитание, през което човек минава – казва Учителя, – това е самотата.“ И Христос, когато беше на кръста, в това непонятно величие също изпъшка под тежестта на това страшно изпитание, наречено самота.

Съзнателно или подсъзнателно, човекът всякога се е стремил да живее в общество. Изтъкнати висши представители на човешкия род всякога са давали методи как обществото на човека да бъде така добре организирано, че животът на всеки един член от него да бъде не само възможно най-улеснен, но и най-радостен.

Едно от най-светлите общества, оставило следа в историята на човека, е Братството на есеите. От документ, оставен от това общество, се съди, че това братство е съществувало 600 години преди Христа, а следите му се виждат 70 години след Христа.

За неговото съществуване и естество съгдим първо по данните, които са оставени от единствения историк по времето на Христос – Йосиф Флавий⁹⁵, живял в Йерусалим.

Второ – по документ, намерен в една пещера край Мъртво море през 1947 г.; и най-после – по казаното от Учителя.

Йосиф Флавий е бил първосвещеник в йерусалимски еврейски храм, доста богат, имал е имение и е получавал добра пенсия от римската държава, която по онова време е владеела Юдея и земите на Средния изток. Римляните са имали голямо умение във владенето на поробените народи. Те са подбирали по-изтъкнатите членове на поробенения народ, давали са им известни облаги, за да им бъдат в услуга за по-лесно използване и за държане в покорство на поробенения народ, както и с цел да донесят на централната власт за проявени недоволства и смутове сред този народ. Навярно за такива услуги Йосиф Флавий е получавал пенсия от римската власт. От всичко това разбираме, че той добре е разбирал личните си интереси и им е отдал значително внимание, за да бъдат те добре защитени. Независимо от това негово качество от трудовете, които е написал по онова време, може ясно да се разбере, че той е бил много интелигентен и обективен в преценките си за всичко, което му е направило впечатление и е намерил за необходимо да запише.

В четирите Евангелия, с които сега разполагаме, за живота на Христос от 13-годишната Му възраст, когато Той е в йерусалимския храм пред книжниците в спор с тях, до 33-годишната Му възраст, когато е вече проповедник и носител на едно велико учение, нищо не е казано. Това е период от около 20 години. За него не е разказано нищо нито в някои други летописи, нито пък в устни предания. За този период Учителя е казал, че Христос е бил в Братството на есеите. От факта, че Христос е прекарал там цели 20 години, и то тези, през които човек най-добре може да учи, е логично да се приеме, че Братството на есеите не е било

само едно идейно общество, но и велика школа за изучаване законите и тайните на природата; нещо, което ще се погледне от по-долу казаното от Йосиф Флавий.

Ето и самите бележки, оставени от Флавий за Братството на есеите: „При тях имуществото било обществена собственост. Те презирали робството като насилие над човека, като нещо, което е абсолютно несъвместимо с понятието *брат*, за каквито те са считали хората помежду им“.

По това време робството е било нещо най-естествено, най-популярно и обикновено. Всички по-богати хора са имали роби, които са извършвали най-тежката работа: тежкия черен труд в земята, в мините, карьерите, по строежите на храмовете, пътищата, крепостите и обществените сгради. Грамадният дял от тази работа е лежал на гърба на робите. Една от задачите на много честите войни по онова време освен грабежите на скъпи вещи е било и придобиването на млади трудоспособни хора за роби.

„Есеите – продължава по-нататък Йосиф Флавий – живеели най-често в малки самоуправляващи се общини от трудещи се занаятчии и земеделци.“ Учителя постави като една основна част в нашия материален живот и това, че всеки трябва да научи по един занаят. Да умееш да направиш нещо полезно за другите е качество, което прави човека свободен и независим – и тогава разумният свят ще бъде много улеснен да ти помогне при нужда.

„Някои от членовете на братството – продължава по-нататък Флавий – отричали брака, а други го допуснали за продължение на рода.“ „Странстващите есеи не носели провизии, а разчитали на гостоприемството на местните братства.“ Последното ни дава да разберем, че бра-

тята есеи са общували помежду си, като са поддържали и по-крепки връзки. Да общуват хората помежду си – това е много важен елемент, за да имаме едно добро общество. Така се създава обмяна между членовете му, а тази обмяна поддържа и братското чувство между хората.

„Те не давали друга клетва – се продължава по-нататък, – освен една, задължителна за всички при приемането им в братството, която ги задължавала да бъдат благочестиви към Бога, справедливи и истинни към хората, да ненавиждат злото, да подпомагат праведните, да пазят тайните на братството.“ Това е много знаменателно. За какви тайни може да става въпрос? Ние трябва да знаем, че в онова време знанието в най-широк смисъл на думата не е било така достъпно за всички, както сега, то не се е изнасяло на показ. Учителите са предавали своите знания само на подбрани от тях хора – на ученици, и те са били задължени да пазят това, което учат, в тайна. За тези именно тайни говори историкът, че е трябвало да се пазят в Братството на есеите. От всичко това трябва да се извади категоричният извод, че в това братство е имало и много сериозни школи за изучаване на великите тайни на природата, като учениците са получавали солидна подготовка в боравене със силите и с тайните закони. В тази именно школа Христос сигурно е прекарал през тези 20 години.

„Те отричали пренасянето на животни в жертва и обяснявали законите, които не позволявали това, с алегии“. Принасянето на жертви в онези езически времена е било нещо напълно нормално и естествено. Тогава са се принасяли в жертва не само животни, но много често и хора. Авраам нали щеше и своя син да принесе в жертва... Есеите са отричали напълно това и са го приемали като

нещо противно на чистата човешка природа. Тук е много интересна забележката на историка, че погодно отричане те са обяснявали с алегории. За да може човек да обясни гаген закон с алегория, това подразбира преди всичко един ум с дълбочина и всестранно развитие, изисква дълбоко и всестранно познаване на законите, които ще облечеш в алегория; нужна е голяма мъдрост, за да прегадеш на един достъпен език гаген закон.

Христос колко често си е служил с алегории и притчи, Учителя колко пъти е засягал дълбоки и велики истини със скромни малки приказчици. Какви велики закони се крият например в легендата за Мерху Сам Ба и за трите велики основни принципа на Битието. Науката е далече още от тях. А легендата за принца, отишъл в чуждата държава, за да махне от лицето на заспалата царска дъщеря извержението на една муха, който взел, че я целунал. Какъв велик закон се крие тук, който учените едва сега напипват – законът за веществото и антивеществото.

„Иначе – продължава по-нататък Флавий – есеите са спазвали еврейските закони. Те четели молитви преди изгрева на Слънцето.“ Какво дълбоко знание са имали за значението на първите слънчеви лъчи! И първите християни са излизали в ранното утро да посрещат Слънцето, като са пели химни. Това много ясно е изразено в сведенията, които са гавали доносниците на римските управници, когато са донасяли за християните. В един обвинителен акт, оставен от онова време, се казва, че като най-ярък белег за християнството е било именно това, че те призори излизали да посрещат Слънцето и пели химни. Там дословно е записано: „Те излизат призори и пеят химни за Христа“.

Сегашните хора познават три състояния на материята – твърдо, течно и въздухообразно. „Има и други

състояния на материята – казва Учителя. – Четвъртото е светлинното ù състояние “. Какво нещо е светлината? Науката едва сега напипва това, но не ù е още ясно. И какво е влиянието на светлината, на това четвърто състояние на материята? Как тя действа със своите качества на човека – това добре са разбирали и братята есеи, и първите християни, а ние тепърва ще го учим.

Есеите са вярвали в закона за вечното възнаграждение и наказание – в закона за кармата, както го наричат индусите. Ти си свободен да правиш всичко, което искаш, но и с тебе ще направят това, което не искаш. Това е „законът за постъпките и възмездието“, както казва Учителя.

„Броят на есеите – продължава по-нататък историкът – никога не надминавал четири хиляди“. Тази макар на пръв поглед незначителна бележка, разкрива някаква дълбока, непозната за нас закономерност. Как Флавиус се е добрал до това сведение и защо именно като горна граница е било числото 4000? Защо именно това му е обърнало толкова силно вниманието, та да го запише? Интересни въпроси, но не можем да им отговорим.

Историкът изтъква също и верността на есеите към светската власт, което ясно показва, че братята не са се занимавали с политика; казано на сегашен език – не са имали абсолютно никакви стремежи към каквото и да било обществени постове, към светска власт и величие. Въпреки това управляващата тогава класа не е гледала с добро око на братството и то е било преследвано, като историкът е оставил и следната бележка: „Аристовул, тогавашният владетел на Юдея, намерил братството за доста опасно и казал, че то трябва да се преследва, а братята да се изтезават и наказват със смърт“. Оставена е и бележка, че „един от отците на есеите, когото братята наричали

Повелител на справедливостта и Божи избраник, бил измъчван и наказан със смърт“.

По онова време евреите са имали много причини да бъгат недоволни от владичеството на римляните и са вдигали въстания, три от които са оставили дълбоки следи с тяхното небивало по своята жестокост потушаване. В бележките, оставени от Йосиф Флавий от тези бурни години на еврейската история, ясно проличава, че есеите не са търпели несправедливата тирания на римляните и че са били хора с достойнство и чест. Те са вземали участие в съпротивата срещу римската власт, което говори също за тяхната храброст, твърдост и издръжливост, когато са ги подлагали на мъчения, бидейки в плен.

Много поразителен е един документ, оставен от Братството на есеите, открит през 1947 г. в пещера, близо до Мъртво море. Под булото на тълкувание, направено уж от пророк Авакум, авторът на този документ описва тиранията на един първосвещеник, който преследвал Братството на есеите, измъчвал и предал на смърт техния водач, когото наричали *Повелител на справедливостта и Божи избраник*. „Но скоро *Повелителят на справедливостта* ще се появи отново, за да съди Израел и всички народи, и само тези, които вярват в него, ще бъдат спасени“ – се казва по-нататък. Тук очевидно става дума за ново идване на техния вожд, Божия избраник, когото есеите са очаквали. За повелителя на справедливостта знаем само толкова, колкото може да се научи от този документ – че бил прегаден на смърт от Аристовул 63 години пр.Хр.

„Есеите – продължава нататък Йосиф Флавий – презирали богатствата, между тях няма никой, който да притежава повече от другите, защото имат закон: който отиде при тях, трябва да остави всичко, което има, за общо

ползване на цялата община. Така те всички делят братски общото притежание.“ Този идеал за братско отношение между хората не е бил осъществен по всяка вероятност никъде другаде по-добре, както при есеите. Това ни уверява на каква висота са били братята, какво съвършено общество е било тяхното братство.

„Във всеки граг – се казва по-нататък, – където живеели есеи, имало поне по един човек, определен да се грижи за странниците есеи – да ги снабдява с легло, храна, облекло и други необходими неща.“ Те не приемали смяната на облеклото и обувките, преди да са достатъчно износени. Не приемали да купуват и продават неща помежду си, а всеки от тях е давал каквото има на този, който се нуждаел, и в замяна получавал от него това, каквото му било необходимо.

Флавий продължава: „Есеите проявяват гнева си само там, където справедливостта изисква това, като загържат обаче всички негови пориви“. От тази малка забележка на историка да стигне дотам, че да пише и за тази подробност на проява на братята, личи колко тънък психолог е бил той и как добре е оценявал душевните качества на човека. „Те се славят със своята вярност и са служили на мира. Каквото и да кажат, то е по-твърдо и от клетва. Избягват да се кълнат, защото смятат, че това е по-лошо от клетвопрестъпничество, защото според тях този, на когото не може да се вярва, без да се закълне в Бога, е вече осъден.“ И Христос се занимава с клетвата, и Той съветва Своите последователи да не се кълнат – ясно е колко важен е бил в онова време въпросът за клетвата и казаната гума.

Есеите са имали общи трапези. Колко много гържеше Учителя за общите трапези и казваше: „Ако нямате общо ядене, яжте кой каквото има, но яжте наедно“. Топлото чувство, обмяната, която се поражда при общата трапе-

за, изиграва грамадна роля за сближение и за по-добри отношения между хората. В общата трапеза има нещо благородно, нещо, което повдига човека. Ето и друго, казано за първите християни, за поведението им, изнесено в доклада, пратен от Плиний Млади до римския император Траян: „Християните са се срещали в определен ден при зори, за да пеят химни за Христа, и след това се събирали на обща трапеза“.

Интересно е, че посрещането на Слънцето е най-характерното проявление на християните от първите времена, за които историците говорят. Това се подчертава като изключителна разлика в живота им в сравнение с по-късните християни, да ги наречем християни на разните папи, патриарси, епископи и на всички онези титулувани величия. Историците абсолютно нищо не говорят за посрещането на Слънцето, нито пък даже дават да се разбере, че го е имало, а то е било най-същественото за първите християни. Това не е било някаква приумица, а е било дадено по всяка вероятност от самия Христос. Да може човек да се ползва от така нареченото светлинно състояние на материята, е една изключително важна придобивка на човека. Това значи да се свържеш със света на принципите, със света на идеите.

Изгревът на Слънцето, първите му лъчи внасят едно велико богатство в човека, което той още не може да оцени. И при залеза е същото, но Учителя казва: „И изгрева, и залеза гледайте, но изгревът е по-добър“. Братята проузнасяли благогарност и благословение заедно с молитва за идването на Божието царство; и събранието свършвало с призива: „Господи, ела!“. Църковните водачи, тези с гръмките титли, след II век са премахнали общите трапези – ето още една тъмна стъпка в поведението им.

След третото въстание на евреите в Палестина, станало между 68 и 73 г. сл.Хр., което е било потъпкано от римския военачалник Тит, който е разрушил и изгорил Йерусалим с небивала жестокост и е закачил хиляди хора на кръста, а други живи е погребал в подземията на храмовете, трети е принудил едни други да се избиват, за да не паднат в плен, където ги очаквали мъки, ние не срещаме нищо повече за братята есеи. Изчезнала е само външната форма, но съдържанието, този велик безсмъртен живот, приема ту едно, ту друго име. За мисълта на синовете на тази велика школа, умственият хоризонт на които не е бил ограничен от никакви правилници, целият свят е бил открит. Те изучавали и почитали не само своите свещени книги, но и откровенията, дадени от другите народи, като виждали във всички тях Божественото единство.

Есеите прекратили своето явно съществуване и тяхното име било забравено, но те сполучили да скрият от своите гонители свещените съкровища на древната мъдрост. По-късно виждаме този велик живот да приема друга форма. Явява се Братството на строителите, което просъществувало до идването на кръстоносците в Палестина. Казва се, че тогава мъдреците на Изтока предали на най-интелигентните синове на Запада свещените съкровища на скритата мъдрост. И когато кръстоносците се върнали в родните си места, те пренесли със себе си грижливо скритата светлина, пламнала в техните души, като основали и множество мистични общества.

Някои приемат, че името *есеи* произлиза от арабската дума *хасан*, което значи *чист*. Това твърдение е свършено неприемливо, тъй като арабските народи, способни да създадат нещо, подобно на това велико общество на есеите, за да му дадат и едно свое име, са могли да сторят това

едва тогава, когато са създали и великата си култура. А това е било около десет века след Христа, когато арабите са водели много примитивен скитнически живот и са били лишени от каквато и да било възможност да създагат такова братство като това на есеите, за да му дадат и свое име.

Други твърдят, че гумата *есеи* произлиза от еврейската дума *аса*, което значи *изцерявам*. Това също не може да се приеме, тъй като Братството на есеите е било една велика школа на живота, една велика философия, а съвсем не някакво общество на целители. Най-вероятно е да приемем, че името им произлиза от това на пророк Исая, който наистина е живял 10-15 века преди Христа и който се приема като един от най-видните мъдреци на дълбоката гревност. По всяка вероятност той е основател на това братство.

В Библията, в *Книга на пророк Исая*, намираме в глава 11 следното:

*И ще израсне пръчка из клона Исеев,
и отрасъл ще поникне из корените му.
И Духът Господен ще почине на него –
Дух на Мъдрост и Разум,
Дух на съвет и на сила,
Дух на знание и страх Господен.*

За самия Христос Йосиф Флавий казва: „Христос е проповедник, който говори мъдри неща“.

март 1964 г.

АГАРТА

по Сент-Ив д'Алвейдър

I

В тази книга се разказва за Агарта, място свято и недостъпно, дето се съхраняват анализите на човечеството от 556 века, когато то е минало върху тази Земя от естествено в социално състояние. Със своите открития Сент-Ив д'Алвейдър⁹⁶ е направил един преврат, много по-важен, отколкото тези на всички политически мъже оттогава, когато съгбините на човечеството са им били поверени.

Тези открития са докарали дълбоко смущение в огромните херметично затворени центрове на посвещението, във висшите области на култовете, в университетите и особено в два европейски кралски двора, също и във франкмасонството⁹⁷. В Азия те са преизвикали идейно и психично сътресение. Но както казва Сент-Ив, „Бог го иска, защото настана време“. Авторът е изненадал Върховния Понтиф в най-тайното от неговите затворени светилища, когато пред очите на Вечно Живия, лице в лице с Неговите космични сили, той гиша през смъртта в пламтящата Душа на Света и там говори от звезди на звезди с понтифите – върховните свещенослужители, които са го предшестваха. Но на Него той посвещава своята книга, на Върховния Понтиф, който носи тиара от 7 корони, на сегашния Брахатма на гревната Парагеца от цикъла на Агнето и на Овена, на тази Велика и Свята душа, цяла блестяща от мъдростта и от знанието на гревните посвете-

ни. Сент-Ив почита в Него Духа на всички древни времена, както и колосалната мъдрост, до която той е стигнал от степен на степен чрез потресаващи възкачвания, придобити с изпитания и струпани естествени и човешки космогонични и Божествени знания.

От този жив храм са дошли тримата влѣхви при новородения Исус.

Запаг бе лѳлката на Рама⁹⁸. Цикълът на Рама възлиза на 9000 години. Когато стана експедицията на Рама в Азия, той избра границата на Европа и Азия и там установи в най-великолепните места на Земята свещената колегия, начело на която посвещението го бе поставило. Параге-за (прекрасна земя, рай) е родината на всички храмове, на всички университети, на всички цивилизации. Сегашното мистично име на метрополното светилище на Рамовия цикъл е Агарта. Това име означава „недосегаема за насилие и недостъпна за анархията“. Там цивилизацията е колосална с нейните четири йерархии на науките, които обгрѣщат най-тайните дълбочини на физическата природа чак до най-възвишената есенция на космогоничните сили. Рамовата йерархия на Агнето и Овена претърпя нападението от страна на растящата анархия на туранците и на финикийците, които развяваха като знак на сплотяване на техния натурализъм окървавеното знаме на Бика.

Понтифите на Парагеза са имали право да скрият своя университет от човешките погледи, защото огромните им знания биха въорѣжили срещу човечеството (както стана с нашите науки) Злото – Антибога, Антихриста, общото управление на Анархията. Законът на мистерии-те на Парагеза ще се отмени, когато анархията в управлението ще се замести със синархия, със свобода, с равенство, с братство на нациите в Царството Божие. Сега

управлението на грубата сила тържествува като военно завладяване, като политическа тирания, сектантска нетърпимост или колониална алчност.

Духът на Сент-Ив се прояви госта ясно в Агарта, за да може да бъде нарисуван неговият портрет. Той получи синархичните си осветления от един височайш покойник. Някои сегашни хора говореха за известни работи само защото Сент-Ив им казваше отнапред това, което те се страхуваха да кажат. Само в Азия близо половин милиард хора знаят повече или по-малко за съществуването и величието на Агарта, но нито един предател не ще покаже точното място, където се намира нейният Божествен свят, образуван от Брахма и неговите двама асесори, Съветът на боговете, Нейният Понтификален Глава и нейното правосъдно сърце. Тайната ще бъде открита само ако синархическото съглашение стане свършено дело или поне бъде подписано. Ако обаче нахлуят в Агарта, храмовниците, викайки на помощ земните и небесните космически сили, биха могли в нужда, даже ако бъдат победени, да пръснат една част от планетата и да смажат с един катаклизъм въроръжените профанатори (богохулители) и тяхното родно отечество. Независимата свещена територия на Агарта образува още една пълна синархия от 20 милиона души.

Устройството на семейството – равенство на половете в домашното огнище – организацията на общината, на околията и т.н., начевайки от провинцията и чак до централното управление, всичко запазва още в цялата си чистота печата на Рамовия католически гений.

В Агарта няма затвори, няма смъртно наказание. Полицейската служба се извършва от бащите на семействата; за грешките се обръщат към посветените. Почти ни-

кога не се отнасят до съдилищата, защото доброволното изправление следва тутакси след всяко лошо дело. Проституцията, пианството, свирепият индивидуализъм отгоре, разрушителният ум отголу са непознати там. Независимите рагхи⁹⁹, поставени начело на различните административни отдели на Свещената земя, са посветени от висока степен. Те стоят начело на Върховния съд.

Около Свещената територия се простира една Синархическа конфедерация на народи, която наброява повече от 40 милиона души. Тия народи образуват една крепост, която европейските завоеватели могат най-напред да пробият. Но в този случай те ще имат колосални трагични изненади, защото победените, даже и мъртви, биха се събрали, за да се борят срещу профанаторите от самото Невидимо.

В Агарта няма касти. Детето и на последния индийски парий може да влезе в Свещения университет и според заслугите си може да излезе оттам или да поеме по всичките стъпала на йерархията. Ето как става представянето му. Майката обрича гетето още в момента на раждането му – това е Тазарят на всички храмове от цикъла на Агнето. В различни последователни епохи се запитва Провиденцието и когато настане времето за приемането му, момчето или момичето, имайки за кръстник раджата, инициран в провинцията, постъпва в същия университет, гето се грижат напълно за неговата издръжка.

3000 години след Рама, когато стана схизмата на Иршу, университетският център беше пренесен. Близо 14 века след Иршу, подир Сакия Муни, става друго преместване. В известни области на Хималаите между 22 храма, които представят 22 Аркани на Хермес и 22 букви на известни свещени азбуки, Агарта образува Мистическата нула

(кръг), която не може да се намери. Библиотеките, които съдържат всичкото дело и всичките гревни изкуства и науки от 556 века насам, са недостъпни за всеки профанен поглед и за всяко покушение. Те се намират само в неграта на Земята. Библиотеките от времето отпреди Рама останаха непокътнати. Тези, които се отнасят до Рамовия цикъл, заемат някое подземие от гревната империя на Овена и колониите ѝ. Библиотеките на предишните цикли се намират чак под моретата, които са погълнали гревния Южен континент и чак в подземните постройки на Южна Америка отпреди Потопа. Истинските университетски архиви на Парадеза заемат хиляди километри.

От цели цикли векове всяка година само няколко високо посветени, които притежават тайната на известни само на тях области, знаейки материалната цел на известна работа, са задължени да прекарат по 3 години, за да гравират върху каменни плочи с непознати писмени знаци всички фактори, които интересуват четирите йерархии на науките, които пък образуват целокупното знание. Всеки от тези учени извършва своето дело в усамотение, далеч от всяка видима светлина, от градовете, под пустините, под равнините и под планините.

Трябва да си представи човек една колосална шахматна дъска, която се простира под земята почти през всички области на земното кълбо и всеки квадрант на която образува нещо като колосален сандък, в който се намират скрижалите на земните години на човечеството. В момента, когато в Европа тройната Синархия ще замести анархията в общото управление, всички тия чудеса и много други ще бъдат спонтанно достъпни на представителите на висшето обучение, но дотогава тежко на любопитните, на непредпазливите, на които би дошло наум да правят

разкопки! Резултатът ще бъде сигурно разочарование и неизбежна смърт. Само Върховният Понтиф на Агарта с неговите асесори обхваща напълно в целокупните си знания във върховното осветение свещения каталог на тази планетарна библиотека. Само той притежава в пълнота психическия ключ, необходим не само за да се отвори всяко от тия отделения, но за да знае точно какво се намира там, да може да мине от едно отделение в друго и особено за да може да излезе оттам. Ако някой профанатор би успял да насили един от тия подземни сангъци на този мозък, на тази интегрална памет на човечеството със своята страшна тежест, каменната врата без ключалка, която затваря всяко едно от отделенията, би се затворила върху него, за да не се отвори вече никога. Напразно, още преди да познае ужасната си съдба, той ще се намери пред минералните листове, които съставляват тази космична книга. Той гаже не ще може да изрече нито една дума, преди да разбере, че е слязъл завинаги в един гроб и че виковете му не ще могат да бъдат чути от никое живо същество.

Какво колосално възраждане щеше да има, ако нашите духовници и нашите учени биха направили синархически съюз с Агарта! В университетите щеше да има вълни от жива светлина. Наместо да се учат в музеите, щяха да отидат на самото място, за да възстановят наново в гревността в Египет, Етиопия, Халдея, Сирия, Армения, Персия, Тракия, Кавказ и чак върху платото на високата Тартария, дето Сведенборг¹⁰⁰ видя много право през почвата изгубените книги на войните на Йехова и на поколенията на Адам.

Ако човечеството беше съединено и ако науката се издигнеше пак до своите гревни върхове, всичко би било погнорено от върха до основата на човешката организация,

Всичко би било осветено и познато от височината на небесата чак до централната пещ на Земята. Чрез сближаването на всички университети и чрез положителното съединение на човека с Божеството ще има сигурен цяр на всичките интелектуални, морални и физически негъзи. Тогава светлите пътища за раждането отново биха се намерили, смъртта ще изгуби своето жило. Ние виждаме последната кървава агония на анархията в общото управление, започната още във Вавилон.

Всичките различни кръгове на Агарта са невидими за тия, които ходят отгоре на земята. Хиляди, милиони окултни ученици и студенти никога не са преминали първите кръгове на предградието. Малко са тия, които успяват да преминат стъпалата на страшната стълба на Йаков, които водят през изпитания и изпити за посвещение до самия център.

Агентът: „Днешното обучение е същото както във времето на Хану и на Рама. Всеки, бил той Моусей или Питагор, трябва да започне от *a-b*, защото в свещеното Слово се намира всяка наука – от най-гребното във физическия свят, до най-възвишеното в Божествения свят. Всичко говори и всичко има значение; всичко носи своето собствено име, ясно написано в своята форма, символ на неговата природа: от насекомото до Слънцето, от подземния огън, който поглъща всяка материя, до небесния огън, който резорбира всяка есенция. Това трябва да се разбира и буквално, и по дух. Има един Всеобщ език, наречен *ватански*. И този език е Словото на първоначалните цикли, за което говори свети Йоан: „В начало бе Словото“ – силата на творческата проява.

Всяка една от килиите на студентите е построена от памтивека, осветена с оксигантен газ, който пречиства

въздуха. Всяка килийка, макар и тясна, е вешо проветрена. В това усамотение ученикът чувства вече, че килията е изпълнена с Невидимото. Малко по малко светите видения го осветяват във време на сън или в будно състояние, възнаграждават неговите залагания в науката и добродетелите и строго мъмрят отпуснатостта на неговия ум и на неговото сърце. Леглото му е като на морските офицери - всяка вечер той надува със своя гъх гюшека и възглавницата си. Има още една маса и един стол и по стените - няколко мистериозни сентенции. Всичко е пресметнато за вътрешната концентрация на душата, без никаква разсеяност отвънка. След изгържани с чест изпити двиясите стават полека-лека йоги. Естествените науки се изучават както в нашите средни и висши училища, с прибавяне на това, което остава още неоткрито за нашите училища във физическата природа.

Тамошните учители са без съперници на Земята. Изучават физиологическия строеж на планетата и на Космоса с материални и съществени подробности, видими и невидими предмети, огнените негра на земното кълбо, подземните реки от газове и води с живите същества, които обитават в тях и т.н. Изучаването на физиката и химията е доведено до невероятна степен. Притегателните сили на небето се наблюдават от безкрайното малко до безкрайното голямо. Физиологията и социологията на Вселената - всичко се изучава. Просветлените от абсолютната сигурност души с хиляди се възкачват из Небесата от звезда на звезда, от сфера на сфера, чак до пламтящото було, отдето се излъчва всеки дух и отдето произтича всеки живот. През това време от свещените крипти Върховният съвет на Магите следва, дебне най-малките знаци, които излизат от устните на тези безстрашни из-

следователи, вдървени и студени като трупове. Нашите западни експериментатори достигат пределната точка на физиологията и на психологията. Те са на пресечката на фактите, които интересуват човешките и естествени-те науки, и на тези, които принадлежат на космическите сили или на Божествените знания. Те се докосват понякога много отблизо до най-великите мистерии.

Махарши, принц на светата колегия на Магите, в определено време през годината води някои от осветените в Ага. Само такива йоги могат да издържат това слизание докрай, които са се научили чрез тайните науки и изкуства да дишат колкото се може по-малко чрез гробовете и да черпят от въздуха, където и да е, и чрез други органи. Божествените и жизнените елементи, които въздухът съдържа навсякъде, те ги виждат като грамаден подплатен пожар. Принцът Посветител заповядва и Началниците на народа в Ага заповядват. Тук се вижда един червен флуиден океан и най-чудни видове, до безкрайност, на дивни архитектурни постройки. Народът в Ага има човешка форма и огнено тяло. Те се спускат с крила и се залавят за стените с нокти. Ходейки, йогите наблюдават и изучават това чудно племе: нравите, обичаите му, тяхната паразителна деятелност и ползата, която имаме от тях. По заповед на Космичните сили тези чудни народи нареждат за наша полза под почвата подземните реки на металоидите, вулканите, управата на нашите планини, долините и реките. Преди да се върне на Слънцето, Исус Христос ги е посетил, за да бъде всичко пречистено, всичко – чак до огнените инстинкти, отдето излиза видимата йерархия на съществата и на нещата, защото всичко е живот и хармония на Божия Дух – от върха на небесата до самия център на Земята.

II

В едни острови, сега вече изчезнали, бяха успели да направят така, че хората да стигнат до 6 крачки височина. Всички бяха с еднакъв ръст, костите им – еластични, можеха да се прегъват и да се връщат в първоначалната си форма. Тялото им изглеждаше слабо, но мускулната им система беше безкрайно по-силна от нашата. Те бяха много хубави и възхитително пропорционални. Ушите им бяха по-отворени от нашите, с двойна кухня, в средата на която имаше малко езиче. Езикът им чрез операция беше разрязан надлъж на две части от върха до корена и това им позволяваше да артикулират всичките звуци на всички езици по света и да подражават пеенето и виковете на всички животни. Благогарение на тези два езика такъв човек може да се разговаря едновременно с двама души върху най-различни предмети, без да се смесват тези два разговора. Те познаваха всичките науки и всичките изкуства, но най-любимото им учение беше свещената астрономия. Те имаха 7 букви с по 4 различни позиции за всяка буква. Пишеха вертикално. Живееха обикновено 150 години и много рядко малцина от тях боледуваха. След тия 150 години те съзнателно и доброволно си прекратяваха живота, като лягаха на един дъшек, направен от особени треви, които им причиняваха полека-лека много сладък сън, от който те вече не се събуждаха. Учените от Агарта могат и сега да направят тия чудеса.

Те имаха един вид госта малки животни с гръб на костенурка и с един жълт кръст, с по едно око на всеки край, една уста, един мозък, един стомах. Червата им и другите вътрешни части бяха все по едно на брой, но имаха много нозе, с които можеха да се движат по всички посоки. Тяхна-

та кръв може да залепи и цикатризира разрязаните части на едно тяло, когато раната е прясна. Науката и изкуството за подбора се съхраняват в каменните библиотеки.

В Агартта всичко е доказано чрез опити. Опитите учат душата да познае себе си, да се свърже чрез науката, която води към Мъдростта чрез волята, която дава добродетелта, чрез молитвата – интимното съединение с Бога и Силите Му, които отварят само на когото те искат последователните врати на Небесата и на техните ангелски мистерии.

Етер – това е неизразим агент, свещен елемент, който служи като колесница на Вечния и на Неговите божествени свойства. Етерът е жив елемент, който опиянява по един неизразим начин, но това опиянение е свято, съвсем духовно. Интелектът може обаче госта да го владее, за да запази индивидуалния си разум и съзнание и да поддържа тялото, за което се изискват големи усилия в будно състояние. Тогава невидимото става видимо за очите.

Как става това? Много светци, светици и духовници, които имаха Исус за окултен профан, са били посвещавани от Свещения елемент, който ги е прониквал до мозъка на костите и ги е възнасял. Ако ги питате, те ще ви отговорят, че това става чрез вярата, надеждата и Любавта. Това става чрез адурация, повдигната до степен на абсолютна samozабрава и поглъщане на целия индивид в чувството и усещането на човешката, небесната и Божествена универсалност. В Агартта не се практикува аскетизъм. От Евия до Брахатма всички се въздържат от месо и от ферментирало питие. Като прибавим тези условия към всички групи, които науката и светостта налагат, тялото малко по малко достига до състояние да даде възможност на душата да стане властна над своята небесна

свобода. Тъй например не само в будно състояние, не само в абсолютен екстаз, но даже и в обикновен сън високото посвещение отваря на своите агенти цялото Небе. В мистерията на съня жизненият инстинкт (особено с режима на месото и спиртните напитки) притиска гушата и опиянява с нисшия етер, наречен земен магнетизъм. Човек има сънища, повече или по-малко светли според степенята на идеопсихичното си освобождение или на духовното си издигане.

Умът е един небесен отвор, през който универсалният Дух прониква и се асимилира от гушите ни, както вечната субстанция - от телата ни. Колкото е по-голяма тази асимилация, толкова повече духовно издигнатата гуша се стреми да резорбира в себе си огнения инстинкт, който тя е получила от Земята и който я е свързал с физическото ѝ състояние. Но този универсален Дух не е само една умствена абстракция в нас, той живее в себе си и чрез себе си. Духът обработва със своя небесен пламък не само нашите интелектуални особености, но и всичките хармонични регистри на нашите чувства, от които Любова е централният принцип, подобен на него - на Духа.

След дългото въздействие на опита Духът в човека получава тайната как да се събуди, когато тялото му спи: главата му е покрита с плат, ушите, очите и ноздрите са херметично затворени, като се оставя празно място само за устата; ръцете са кръстосани върху гърдите. Той се предлага жив на Ангела на Смъртта и се представя на Бога всецяло с всичката си сила на отричане от своята воля. И след молитви с тайнствени гуми гушата, хваната от Ангела на Смъртта, се издига в Бога чрез йерархията на Ангелите, докато тялото почива както у всеки заспал човек. Какво вижда тя тогава? Една блестяща светлина!

И ангелите я отнасят там, гдето нейното благочестие и жаждата ѝ за знание са в съгласие с волята на Вечния. С право се казва, че Слънцето не залязва никога за тогова, който чрез посвещение е влязъл в Царството Божие, но всяка нощ, когато той се представя на Ангела на Смъртта, никой посветен не е сигурен за своето физическо събуждане и земно съществуване през следващия ген.

Културите са велики периодични синтези, чрез които хора от порядъка на един човек с върховен опит като Моисей, на един Божествен посветител като Исус Христос, упътват наново усъвършенстващите се членове на човечеството към съвършената хармония, от която политическите системи на управлението са го извадили. Ние още можем да проверим това, което са извършили Моисей¹⁰¹, Орфей¹⁰², пророците и нашият Божествен Месия. Но тежко на тези, които биха се впуснали в етерния океан без абсолютна чистота! Макар и докоснати от етера, тези прометеевци профанатори биха се провалили, изгорели биха чак до костите, но не с пламъка на Небесния Дух, а с всичките огньовете на половото сладострастие. Защото същият Небесен Огън, който вдишва нагоре в Духа чистите души, изплюва надолу в огнените сили на Земята нечистите души. И докато едните са при Ангелите, възнесени с небесна Любов, другите, яхнали върху демони, са погълнати в бездната на адската оргия.

Тези оргии са навсякъде, дето е минала схизмата на Иршу. От 5000 години насам мистериите се профанираха. Всичко това е докарало ужасни наказания. Навсякъде, където не се упражнява прякото влияние на Агарта, се повтаря същият морален упадък. Никой и нищо не може да се измъкне от примката на това всеобщо свързване на хората било в злото, било в доброто. През известни времена на

годината стават позорни работи в някои пагоди в Индия, където гуховенството е наследствено и не е достигнало своето звание чрез изпити, както в Агарта.

Агарта винаги е отхвърляла от своята среда всяка умствена или морална нечистота, всяка нетърпимост, всяка политика, всеки произвол на мисълта или на волята, всяко суеверие, всяко идолопоклонничество, всяка черна магия. От много векове насам учениците заместват платените служители. Това бяха цели племена от подчинени, които обслужваха в килиите на гвиасите, жилищата на Учителите, лабораториите и обсерваториите на Университета под надзора на храмовниците, които изпълняват военната служба на полицията. Когато избухна отвън бурната схизма, стана нещо като политическа революция между платените служители. Метачите на философските зали почнаха да проповядват срещу мистериите и особено срещу условията за посвещението. Служителите в работилниците, лабораториите и обсерваториите си присвоиха докторско звание, практикуваха черната магия и с помощта на някои осакатени формули те получиха от долу, от тъмните сили, известни отговори.

Тогава стана масовото им изгонване, което породило появата на разни племена, от които едни бяха с установено местожителство, други станаха чергарски скитници; едни бяха повече или по-малко невинни, други – повече или по-малко свирепи. Едно от тези племена извая в някои гърла на Хималаите една грамадна каменна статуя, на която долната челюст беше подвижна и отваряше уста от няколко метра в окръжност, зинала върху пропасти, пълни с вода. Един хидравлически механизъм поставяше в движение долната челюст, която поглъщаше отначало цели стада живи волове, а после и хора, особено учени,

върху които те можеха да сложат ръка. И това трая векове. Измежду по-малко виновените племена, които бяха изпъдени от Великия университет, има едно скитническо племе, което от XV в. насам показва из цяла Европа своето своеобразно изкуство. Това са циганите. Тези бедни хорица отнесоха със себе си няколко смътни спомена, няколко формули, потопени в цял куп суеверия. Рано или късно те ще се върнат в тяхното родно отечество.

Факирите са по-голямата част от старите ученици на Агарта, които са се спрели прег по-високите стъпала и са се предали на религиозен живот. Техните науки, или по-скоро техните изкуства, са само трохи от свещената трапеза на езотеричното учение. Но тайните, които са придобили от университетските си гуру, са твърде реални и това, което те вършат, поражда въображението. По-голямата част от явленията, посредством които те смайват хората, имат за главна причина Небесната сила, която ние наричаме Етер. Преди да прави своята обиколка, факирът е изпълен с етер като истинска електрическа батерия. И това става тъй методично, както се провеждат нашите физически и химически опити. Един от употребяваните в този случай химически елементи е много добре познат в нашите лаборатории, но никой не се сеца за неговите окултни и физиолого-динамически свойства. През време на екстаз това вещество се събира по всичките краища на тялото на факира и той става истински жив факел, който гори с двоен огън: етерен на върха и магнетичен надолу. Трябва ужасна вяра, воля и самоотричане на тези клетки хора, за да измолят и приемат с щастие подобно жизнено горене. Почти всички умират млади, но с утешение, че са изпъннили една мисия спрямо най-последните нещастници, че са се радвали извънредно на непрекъснатия океан от

неописуеми видения, от неграта на който черпят сили, за които те самите свидетелстват отвън.

Агарта прави най-големи усилия против деградиранието на мистериите, против развалата на нравите и извъртането на свещените текстове. Голямо число велики Посветени великодушно са се нагърбили с една активна реформа. Тази свята кауза, която е едно връщане към истинската свещена традиция на Ведите¹⁰³, брои вече мъченици, пагнали и нагупчени с камни. От най-стара гревност всеки посветен, щом умре, се изпитва в желания срок от учени духовници. Разпитваната душа разказва на универсалния език всички свои впечатления от момента, когато Ангелът на Смъртта я грабне; влива всички свои усещания във флуидния океан, който я е погълнал и върху който Слънцето през деня и Луната през нощта упражняват заедно със звездите своите мистериозни влияния. Тя разправя за тези пътувания на душите, за тези безбройни отивания към Северния полюс и за тези безкрайни издигания, отлетявания и изкачвания, които са милиони на брой, в известни флуидни течения към една съседна звезда. После душата благославя тези, които остават, и отлетява, без обаче да ги изостави.

Благодарение на известни вещества тези учени много време можаха да следят душата през всички възкачващи се стъпала на световете, чак до най-крайните предели, които образуват края на нашата Слънчева система. Тук и се отваря гамбихейденът на египетската Моисеева космогония, истинското обиталище на Агам и Ева. Над него се простират светилищата на Еве, на които Христос е слънчевото огледало. Роднините на умрелите могат да ги видят в известни космически епохи през годината. Пророческите науки са чудно добре преподавани и практикувани

в Агарта. Прекият контрол на Светия Дух постоянно се измолва.

Жената на всеки посветен може да му стане равна и гори да го надмине. Божествената Майка на Христа знаеше всичките тайни на езотеричната наука и имаше всичките свети добродетели, които я удостояваха да приеме от Божеството и от неговите Ангели блестящата гуша на Спасителя.

Когато Посветеният достига известна степен, която свързва гушата му с Божественото единство, с небесната Йогина, го водят в подземие, където му показват неговата статуя, която е снета по него, без той да е усетил това, и е изляна от едно изкуствено минерално вещество като на египетските обелиски, което добива с време неизменяема твърдост. Всичките еповити на човечеството са там, всичките негови добродетели, всичките негови приносители на откровения, без никаква разлика на култа, нито на расата. Тук-там рядко върху някой повреден цокъл се издига счупена форма, членовете или главата на която покриват пода. Това е един еповит, който е паднал и е направил зло на своите подобни.

Никой посветен не може да отнесе от Агарта оригиналните текстове на книгите, които изучават: те са гравирани върху камък с нечетливи за простите хора букви. Техният образ трябва да се запази само в паметта. В известни случаи посветените не отнасят дори собствените си ръкописи. Така Сакия Муну¹⁰⁴, връщайки се от една обиколка навън през VI в. пр.Хр., издава един ужасен вик, когато не намира вече в своята килийка тетрагките за учене, които той е оставил там. За момент се е почувствал погубен, разчитайки на това съкровище, за да извърши революционното движение, което е приготвил тайно.

Напразно той се затичва в централния храм, гдето живее Брахатма – вратите остават неумолимо затворени. Напразно той употребява през една цяла нощ всичко, което е научил от магията. Върховното светилище отнапред е отгатнало всичко, предвидило е и знае всичко. И след бягството си основателят на будизма можел да диктува на своите първи ученици набързо само това, което паметта му можела да запомни.

Вратите на централното светилище, където пребивава Брахатма, не могат да се минат без неговата воля. Подземието на помещението е магически устроено чрез различни средства, гето Божественото Слово изпълнява ролята си както във всичките гревни храмове. Освен човека и разумните и привлекателни сили на Небесата никое земно същество не може да живее там, никой растителен, нито животински зародиш може да се запази там. Да предположим, че влезем в това светилище – ще видим Брахатма, прототип на Аврамидите от Халдея, на Мелхиседек¹⁰⁵ от Салем¹⁰⁶ и на йерофантите от Тива и т.н. С изключение на най-висшите посветени никой никога не е виждал лицето на Върховния Понтиф на Агарта. Церемониалният Брахатма резюмира всички символи на агартската организация и магическия синтез, основан върху Вечното Слово, на което той е живият образ. Следващите една след друга негови грехи го пояса носят групите на всичките магически букви, които са елементи на великата наука на Аум.

В криптата, където почива тялото на неговия прешественик, той призовава душата на понтифа, която действа от небесните височини чрез 7 металически проводници, 1-2 от които се съединяват пред понтифа на магите в две вертикални туби. Едната е златна, другата е

сребърна и те отговарят първо – на Слънцето, на Христа и на Архангел Михаил; второ – на Луната, на Мохамед и на Архангел Гавриил. Златният нар е емблема на Йогес в юдео-християнизма, а сребърният сърп е символ на ислям. Когато Брахатма прави молитва за бгение, той поставя нара върху сърпа и същевременно призовава слънчевия Архангел Михаил и лунния Архангел Гавриил. Сирите се показват пред очите му. На универсалния език се установява разговор с Върховния Понтиф-призовател и Ангелите, които носят чак до него от небесните височини отговорите на неговите въпроси. Свещените знаци рисуват във въздуха абсолютните букви на Словото. От балсамираното тяло се издига към Брахатма нещо като парфюмирана лава, от която излизат безбройни изгънки и чудни първообразни разклонения – полуфлуидни, полуматериални. Това е знакът, че от неграта на отдалечената звезда, дето обитава гушата на предшествващия понтиф, последният препраща напълно чрез йерархията на Небесата и техните небесни сили концентрираните лъчи на всичките свои спомени върху свещената крипта, където почива тялото му. Както в пирамидите, в Крит, в Тракия и т.н., това е висшата мистерия в култа на предците. Брахатма е женен. Неговите многобройни синове и дъщери също трябва да минат през общия закон на изпита.

Китай не е кантите negliжебъл във везните на земните сили. Той може да стане страшен за Европа. Касае се за великото му интелектуално и университетско нагмощие над Азия. Духът на това велико нагмощие е духът на древното Царство Божие, същото, към което ни водят пирамидите, Моисей и Христос. Това е духът на универсалния съюз на всичките членове на човечеството: духът на неразрушимия съюз на науката и религията в цялата

им универсалност. Ако общото европейско управление си служи с насилие и нападение, за да се осигури обезпечеността, която то трябва да придобие само чрез синархистическия дух на юдео-християнизма, то сигурно ще ускори момента, когато катаклизмите ще се струпат върху него и върху нашите отечества въпреки самата Агарта, рождена като неприятелка на всяко насилие. Всичките народи трябва да се съединят в синархическия закон и на тази възстановена хармония ѝ трябва един Върховен Понтификат на светлината, обезоръжен от всякакви насилствени средства, достъпен чрез изпит за която и да е църква, без никаква опасност от сектантство - и който представлява кулминационна точка на цялата наша вяра, на цялата наша мъдрост и на цялата наша святост. Агарта тогава ще ни помогне.

Дуализмът, или по-скоро този двубой между управляващи и управлявани, не може да бъде премахнат нито от управляващите, нито от революционерите, които се стремят да узурпират вашите скиптри и вашите престоли, за да заместят политиците отгоре с политиците отдолу. Ако Европа не вземе папството като ос на тази магистрална еволюция, тогава тя ще има азиатски понтификат, удвоен с едно университетско надмощие, духът на което ще бъде сигурно интелектуален и социален синтез. Без синархия няма европейски органически закони, които да позволяват великото дело на универсалния и циклически съюз на всички народи и на всичките раси на Земята.

Сегашният Брахатма се е възкачил на понтификалния престол през 1848 г. Окупацията на южните провинции от Англия е едно изпитание, наложено отгоре. Помирителният авторитет на Брахатма винаги е укорявал всяко на-

силствено средство. Той знае точния час, когато ще стане съюзяване или освобождаване.

Всеки посветен на Агарта вижда грамадния светъл триъгълник, огнената пирамида, която е духовното крило на Агарта. Той вижда триъгълника генем и нощем от всичките точки на земното кълбо, който се изправя в етерното пространство. Тази Йогина е образувана от основата до върха от духовния пламък на душите на пъндите, баквандите, архите, на Махатма, на Маханга и най-после и на Брахатма. Това видение е пред очите на всеки посветен, защото това синархическо съчетание с три ъгъла е образ на самия Етер, на Духовното Съзнание и на Тройния Рег, подгържан чрез съревнованието и съгласието на всички тия хора с добра воля. Знакът на Съюза, гледан от Божеството на духовното синархическо тяло, образувано отново от Рама преди 9000 години и видимо днес за всички негови посветени, е един грамаген пръстен от космична Светлина с хроматични цветове, който обгръща със своята затворена флуидна дъга базата на горната третина на Триъгълника. Ето докъде се простират мистериите на светите човешки сдружения и на осветяването, което Божеството дава на добрите воли, които хармонизират в Него и в Йерархията, на техните усилия в науката и мъдростта.

От времето на Иршу и от времето на Сакия Муни за висшите агартни посветени пръстенът от космическа светлина, който обгражда пирамидалния символ на тяхното сдружение, означаваме чрез утвърждението, че Божественото Провидение противопоставя на земното анархическо управление закона на мистериите и забранява да се разпространяват навън съкровищата на науката, които само биха дали на злото неизмерима сила. През 1877 г. Брахатма видя с очите си, а след него от степен на степен

висшите Посветени видяха, че космическият пръстен се отваря бавно, като че ли пръстените на Сатурн се отварят пред телескопите на нашите астрономи. Последователно той се раздроби пред очите на Върховния Понтиф, после и пред очите на Неговите асесори, после и пред очите на неговия Върховен съвет от маги. Тези раздробявания се спряха на числото 12. След като се допита до Небесните интелигентни същества, Върховната колегия на Агарта, ръководена от нейния почитаем шеф, разбра, че това е една пряка заповед от Бога за прогресивно премахване на закона на мистериите и за връщането на човечеството, гостатъчно приготвено от Живия Дух на Юдео-християнизма, към тринитарния закон на Неговата Организация.

Подобно на това някога дванадесетте израелски племена, които образуваха живия Зодиак, образ на гревната ИзВара - Ел (в санскритски език това означаваше и още изразява идеята за общо управление на Бога, интелектуално управление на науката, правдата и стопанството), виждаха Синая в пламъци и от всички къртове на техния лагер в пустинята виждаха облачния стълб през деня и огнения стълб през нощта. Първите Посветени на Христа също го виждаха. И тъй, най-после събрани наново чрез синархическия закон, юдео-християните и с тях и други човешки общества бяха видели, изправени върху облаците, заобиколен от Ангели, от гуха и от гушите на Светиите, славното тяло на Христа и зад Слънчевия ореол на Неговата глава - огнения триъгълник, който носи свещеното име Еве.

Сент-Ив в едно писмо до руския император препоръчва на последния да бъде предпазлив в Афганистан, като гобавя, че ако Англия не установи синархия, русите без друго ще бъдат увлечени да станат ужасни помощници на освобождението на Азия. Това ще стане, ако Англия с ум,

мъдрост и хуманност не вземе нужните мерки, за да предотврати и заговори избухването на независимостта, което крайт на този век сигурно ще види. Сент-Ив пише на английската кралица да се съгласи с руския цар за едно съглашение с храма на Агарта и по тоя начин тя ще може да реформира и да запази Индия. Съглашението на Русия и на Англия с Агарта е тъй необходимо за възраждането на Индия, както и за увеличаването на европейската цивилизация.

Сент-Ив желае Агарта да се открие вече и той е готов да съобщи на Председателя на Републиката какви постъпки да направи последният, за да поиска официално от Агарта да бъдат приети за посвещение най-учените хора и професорите на високите науки, които биха желали да отидат и да проверят науките и изкуствата, които ще се преподават в синархическия университет на Овена. И тези учени, вече посветени, след завръщането си ще кажат доколкото се може дали този метрополен университет съществува, дали науките и изкуствата, за които е въпрос, наистина са преподавани и прилагани и дали езотеризмът на всичките свещени писания в света е една шега, една измислица на кабалисти в средните векове или една грамадна реалност, която интересува четирите йерархии на Целокупното знание.

Сент-Ив много желае Франция да приеме първото посещение на първото посолство от Агарта. Той иска също папата да оповести, че след известна дата всяко назначение за епископи трябва да има за абсолютно условие изпит без разлика на култ и на раса и от този чин нагоре – пак условия за изпит, но повече под печата на Посвещението, като това условие да бъде подгържано до самия Върховен Понтификат.

ПРИЛОЖЕНИЯ

РЕЧНИК НА ОСТАРЕЛИ И ЧУЖДИ ДУМИ

агурация *лат.* Полагане на клетва.

анали *лат.* Летописи.

аркан 1. *прен.* Мистична тайна. 2. В алхимията: мистериозна смес, предназначена само за агентите. 3. Картите Таро се състоят от 56 малки и 22 големи аркана.

архи от понятието „архам“ – от санскрит: „достоеен“; в Тхеравада будизма това е човек, нагмогнал нисшите си желания и излязъл от колелото на преражданията, в духовно отношение една степен под Буда.

асесор *лат.* Заседател.

ат *разг.* Буен, добре гледан кон; жребец.

бекярски *разг.* Ергенски.

влъхва *ост.* Древен мъдрец, гагател.

гавазин *ост.* Въръжен пазач или телохранител в консулство, облечен в национална носия.

гуру *санскр.* Духовен водач.

гепеша *фр.* Бързо съобщение, телеграма.

гервиш *тур.* Мохамедански калугер.

гисаги *гр.* Две съединени горе торби, пригодени за носене на рамо или за поставяне на задния край на седло.

грага *англ.* 1. Плаващо съоръжение за угълбочаване на морското гъно и на речното корито или за добиване на злато и други руди, които се съдържат в речните и в морските пясъци. 2. Специален уред за вадене на растения и животни от гъното на дълбоки води.

еповити Название на най-изгигнати в духовно отношение преставители на човешкия рог.

занган *тур.* Затвор.

йерофант *гр.* Първожрец.

кауш *тур., ост.* Затворническа килия; затвор.

конак *тур.* 1. Място за спиране и ношуване. 2. Сегалище на турското полицейско и административно управление в градовете преди Освобождението на България. 3. Жилище на турчин големец; дворец, сарай.

кринта *гр.* 1. Подземен вход със сводове, изсечен в скали, у древните гърци и римляни. 2. Подземен свог и килия, където първите християни са вършели богослуженията си или са погребвали мъртвците си. 3. Подземна църква. 4. Подземно помещение под олтар на храм за пазене на мощи.

метрополно (от метрополия) *гр.* 1. В Древна Гърция – град, майка на основана колония. 2. Престолен или главен град по отношение на други по-малки градове.

намаз *тур.* В мюсюлманската религия – молитва, която се прави пет пъти на ден в определени часове.

обелиск *гр.* 1. Висок каменен стълб с четири еднакви трапецовидни страни, типичен за Древен Египет, обикновено изписан с йероглифи. 2. Паметник с такава форма.

одая *ост.* Стая.

пагода *инд.* Будистки храм или светилище в Индия, Япония, Китай и др. източни страни.

Парагеза Име, производно от „рай“ и символизиращо идеала за организация на обществото, основана върху духовни принципи.

пилаф *тур.* Ядене от варен ориз, залят с масло.

понтиф, понтифекс *лат.* 1. Жрец в Древния Рим. 2. Римският папа. 3. *прен.* Висш духовник.

пънди от „пандити“ – почетно название на учените от висшата каста на брамините, както и на високо образованите хора в областта на класическата индийска литература на санскрит.

раджа *санскр.* Титла на индийски феодален владетел; княз.

рагхи *санскр.* Съвет от посветени с административни и съдебни функции.

резорбирам *лат.* Поглъщам чрез всмукване.

сахат *тур., разг.* Час, часовник.

синархия Държава, в която се съчетават монархическо управление с елементи на теокрацията и гемокрацията.

скрижали *библ.* Каменните плочи с Десетте Божии заповеди, дадени от Господ на Моисей.

стъпка Тук стара мярка за дължина, равна приблизително на едно стъпало.

схизма *гр.* 1. Отделяне от църквата; разкол, разцепление. 2. Отлъчване от църквата.

тапия *тур.* 1. Документ за собственост; крепостен акт за владение. 2. Удостоверение, свидетелство.

теке *тур.* Жилище на дървиши, мохамедански манастир.

топуз *тур.* 1. Къс прът с желязна топка на края, бойно оръжие, боздуган. 2. Желязна топка, която се използва като тежест на кантар или на часовник.

тринитарен Троиствен, трисъставен.

цикатризирам *лат.* Затварям белег от рана.

кантите неглижебъл *лат.* Неизвестна сила, неизвестен доминант.

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

¹ **Сюлейман Великолепни** (1494-1566) е султан на Османската империя. По време на управлението му империята достига своя връх и става световна сила. Когато той умира, най-важните мюсюлмански градове (Мека, Медина, Йерусалим, Дамаск и Багдад), Балканите с Панония до днешна Австрия, както и голяма част от Северна Африка вече са част от Османската империя. Сюлейман провежда законодателни промени, свързани с обществото, образованието, ганъците и наказателното право, той е изтъкнат поет и златар и е голям покровител на османската култура, преживяла по негово време златен век в изкуствата, литературата и архитектурата.

² **Коранът** (ар.: *Qur'ān*, „четиво, лекция“) е свещената книга на исляма, съставена в писмен вид около 650 година, по времето на халифа Осман. Според ислямската традиция той е предаден на пророка Мохамед (570-632) чрез послания от Аллах на части в продължение на 23 години. Мохамед е бил на 40 години, когато в пещерата Хира, близо до свещения град Мека, чува за първи път гласа на ангела Джибрил (Гавриил). Коранът се състои от 114 сури (глави), които биват според мястото на откровението *мекански* и *медински*. Суриите са разделени на аяти. За мюсюлманите Коранът съдържа словата на Аллах.

³ **Шариат** е ислямският закон, който урежда всички аспекти на живота и обществото. Това е съвкупност от правови, морални и религиозни норми на исляма, които обхващат всички страни на живота на ортодоксалните мюсюлмани. Те са заложили в Корана и Суната. Шариатът възниква в Арабския халифат през VII в. и се доразвива до XII в. Като основен закон днес той действа в Саудитска Арабия, Судан, Ирак, Иран, Афганистан и др. В тези страни наказания, указани в шариата, като обезглавяване, бичуване

и убийство с камъни се практикуват по съдебен ред или извънсъдебно. Налагането на шарията от дълго време е цел на ислямистки движения по целия свят, но опитите за това са придружени с противоречия, насилие и дори войни.

⁴ **Браминската школа** е индийска обществено-религиозна система по името на бог Брама, възникнала през X-IX в. пр.Хр. Свързана е с кастата на жреците (*браман* – жрец) и се основава на жертвоприношението и на свещените устни текстове. Кастата на брамините включва духовните лидери на обществото, които са били най-образованите. В нея са свещениците, учените, философите, учителите, хората, които са посветили живота си на знанието – да го придобиват и да го преподават. Браминът се занимава предимно с писанията – със запаметяването им, с граматиката, метриката, пеенето, с тълкуването им; той притежава знанието за ритуалите и за мантрите.

⁵ **Кришна** – една от най-широко почитаните инкарнации, осма по ред, на Вишну, който е обект и на самостоятелен култ. Според изчисленията на индуизма неговото раждане е около 3228 г. пр.Хр. Кришна става популярен от епоса *Махабхарата* в *Бхагавад-гита*. Той като аватар на Вишну е Блаженият, разкриващ пред Арджуна религиозните истини. Особено популярен е като Кришна Говинда (пастир на крави) и носи в този аспект универсалния за религиите смисъл на пастирството – наставник, реално присъстващ в света и поддържащ единството в множествения свят. Любим на гопи (пастирките на крави), той ги привлича към себе си, за да танцува с тях свещен танц (*дила*). Гопи се синтезират в образа на Радха, любимата на Кришна (в символна интерпретация Радха и гопи са душите на дълбоко отгадените на Вишну вярващи). Свещеният танц на Кришна и гопи се възпроизвежда на празника Холи – най-популярният празник, посветен на Кришна.

⁶ **Брама** е върховният бог на индуизма, дева на сътворението, създател на Космоса и част от Божествената троица – заедно с бог Вишну и бог Шива. Той е представен като

мъж, оцветен в червено, с четири лица и четири ръце, всяка от които гържи част от Ведите.

⁷**Хермес Трисмегист** – древноегипетски жрец и посветен. Носи името на гръцкия бог Хермес и се отъждествява с египетския бог Тот. Предполага се, че е живял в древноегипетско време, в зората на египетските династии. Счита се за баща на окултните науки, писмеността и познанието. След I в. сл.Хр. се появяват текстове, свързани с него, под името *Корпус Херметикум* (Corpus Hermeticum).

⁸**Шива** е третият бог от хиндуисткия триумвират. Той се състои от трима богове, които са отговорни за сътворението, съхраняването и разрушаването на света. Другите двама богове са Брахма и Вишну. Брахма е съзателят на Вселената, а Вишну е властващият бог. Шива има за цел да унищожи Вселената, за да я пресъздаде. Хиндуистите вярват, че неговите разрушителни и възраждащи сили са били използвани точно в този момент, за да унищожат илюзиите и несъвършенствата в този свят, покривайки пътя с благотворни промени. Според хиндуистките вярвания това унищожение не е случайно, то е гравивно. По тази причина Шива е смятан за източник и на доброто, и на злото, той комбинира в себе си много противоречиви сили. Шива има неукротима страст, но понякога той е аскет, пазещ се от човешките удоволствия. Той е наричан „Господарят на танца“. Най-важният му танц е Тандав. Това е космически танц на смъртта, който се е изпълнявал на края на живота, за да разруши Вселената.

⁹**Заратустра** или **Зороастър** е персийски религиозен реформатор, основоположник на зороастризма, гържавна религия на Персия в широкия период между XVII и VI в. пр.Хр. Някои учени предполагат, позовавайки се на стари хроники, че е живял около 630-553 г. пр.Хр. Зороастър предлага модела на света като сблъсък на два космични колоса. Основата на неговото учение е осъзнаването на борбата между силите на Доброто и Злото. В *Гатите*, песнопения, които се приписват на него, се говори за двата първични духа и за враждата

им, извеждайки тяхното общо начало от Ахура Мазда, Духа на Слънцето. В по-късната зороастрийска традиция тези два духа придобиват дуалистична идентификация на два бога – Ормузд и Ариман, на светлина и мрак.

¹⁰ **Буда, Сигхарта Гаутама** (от санскр.: „Пробуденият“ – човек, който е достигнал до освобождение от самсара) е основателят на будизма, живял в Северна Индия през VI в. преди Христа. Баща му е бил владетел на царството на Шакиите в днешен Непал. Младият принц живеел в двореца, разполагайки с всички удобства. Но сблъсквайки се с житейската реалност, с неизбежността на смъртта и със страданието на хората, той решил да намери решение за изход от всемирното страдание. Преминува през аскетизма и се предава на строги аскетични практики. Но те не го удовлетворили и той тръгнал по собствен път на медитация. На 35-годишна възраст Сигхарта постигнал просветление (бодхи), след което станал известен като Буда, „Просветленият“. Учението му е насочено към освобождаването от страданието и към постигане на просветление чрез непривързаност и чрез опознаване на същинската природа на ума. В основата на будисткото учение е разбирането за причината и следствието – кармата. Будизмът е създал множество практики на медитация, които да доведат до това ново състояние. Историческият Буда Гаутама, който в своите предшшни превъплъщения е бил Бодхисатва, не е единствен Буда. Преди него са се въплъщавали други Буди, а следващите след Шакиямуни Буда, който ще се появи в бъдеще, за да обнови учението и морала, е Майтрея – въплъщението на всеобхватната Любов.

¹¹ **Вишну** е бог от индуистката митология, пазител на цялата Вселена. Той е един от боговете в Божествената троица Тримурти заедно с Брахма и Шива. По сакралната си същност се осмисля като поддържащ творението на Брахма и пазител на Дхарма – правилата на творението. Дори най-дългото творение има край, затова смъртта е наречена справедлива и нейното божество Яма е в царството на

Вишну. Така рамката на живота – раждане, подхранване и смърт, се намират в зоната на влияние на Вишну. Неговата енергия, силата, чрез която всичко съществува, е божествената му съпруга Лакшми. Вишну олицетворява милосърдието. Обикновено се изобразява като младо божество, което спи и в съня си сънува Вселената. Затова се е вярвало, че светът е мая, илюзия и сън на Вишну. Приема се, че досега се е превъплъщавал девет пъти, последния път като Буда, а следващото му превъплъщение ще е като Калки Аватара в края на този космически цикъл.

¹² **Шумерия** е държавата на шумерите, първата голяма човешка цивилизация, възникнала през IV хилядолетие пр.Хр. на територията на Южна Месопотамия, в южната част на съвременен Ирак. Те се считат за изобретатели на писмеността, на колелото, на множество селскостопански сечива, на гърнчарството и пивоварството. В средата на II хил. пр.Хр. Шумер е погълнат от разширяващата се Вавилонска империя. Шумерската писменост е най-ранната известна форма на писменост – клинопис. Едно от най-известните произведения на литературата им е *Епосът за Гилгамеш* – сборник от шумерски легенди. Шумерите изобретяват и шестдесетичната система на изчислението и отмерват времето с минути и часове по същия начин, както и днес. Тяхната календарна година обаче се състои от 360 дни. Шумерите са и първите астрономи. Техните божества са свързани със звездното небе. Слънцето според тяхната религия е еманация на бог Уту.

¹³ **Имхотеп** (ок. 2750 пр.Хр.) е висш чиновник от времето на III египетска династия. Той е върховен жрец, астроном, мъдър съветник, архитект, лекар и първосвещеник, има заслуги за въвеждането на календара. В по-късните епохи е почитан като бог на лечението.

¹⁴ **Попол-Вух** (на езика *киче* – *Книгата на Съвета* или *Книгата на Народа*) е книга – епос и паметник на древната южноамериканска литература. Съдържа митически и исторически предания, а също така и генеалогически данни за

знатните родове на народа *киче* и цивилизацията на маите в съвременна Гватемала. Книгата има извънредно значение, защото съдържа митове за сътворението на света. Втората ѝ част включва информация за историята на народа *киче*. Макар и *Попол-Вух* да е създаден до идването на конкистадорите, запазеният образец е бил записан в средата на XVI в. от неизвестен индеец киче на неговия роден език с помощта на латиница. Предполага се, че текстът е бил основан на кодексите на маите, записани с йероглифни писмени знаци. Ръкописът е намерен в началото на XVIII в.

¹⁵ Написано е по някои оскъдни данни, оставени от арабски учени, които след завладяването на Египет през VII в. сл.Хр. бяха отишли там (*бел. на автора*).

¹⁶ **Кортес, Фернандо** (1485-1547) е испански конкистадор, оглавявал експедиция в началото на XVI в., унищожила гържавата на ацтеките и поставила голяма част от Мексико под властта на Испания. Кортес е сред видните представители на поколението испански завоеватели, осъществили първия етап от испанската колонизация в Америка.

¹⁷ **Ацтеките** са древна цивилизация от XIV-XVI в., населявала териториите на днешно Мексико. Населявали са над 1,5 милиона души. Столицата на империята е град Теночтитлан. Ацтеките почитат богове, представляващи природни сили с важно значение за развитието на земеделието. В градовете са строили гигантски каменни пирамиди, на върха на които са били храмовете за жертвоприношения в чест на боговете. Изкуството на ацтеките е израз най-вече на религията и военното дело. За жертвоприношенията те използват най-често военнопленници. Най-опитните вождове от всеки клан сформират племенен съвет, който избира четири висши чиновници, а един от тях става император, смятан за полубог, за върховен военачалник и жрец. Ацтеките имат благородническа класа от жреци, войни и управници; след тях се нареждат обикновените хора – търговци, занаятчии, войници, фермери и работници. След усядането им земеделието става техен основен поминък. За усвояване на повече земя

построяват напоителни системи, терасират склоновете на околните хълмове и започват да наторяват почвата. Те не са познавали ралото и колелото и не са използвали животни, за да орат земята си. Основен продукт за тях е царевичката.

¹⁸ **Монтесума** е император на ацтеките при завоюването на Мексико от Фернандо Кортес през 1520 г.

¹⁹ **Мохамед** (570-632) – основател на исляма. На 40-годишна възраст получава откровение от архангел Джibraил (Гавриил), след което започва да записва диктуваните му слова и така в продължение на 23 години създава свещената книга Коран. Преследван от управляващите, през 622 г. бяга от Мека в Медина, като това се счита за начало на мюсюлманското летоброене. Изиграва важна роля за преобразуване на мирогледа на жителите на Арабия от политеизъм към вяра в един Бог.

²⁰ **Сунни** са сборници със съдебни решения на Мохамед.

²¹ **Хирам I Велики** (969-936 г. пр.Хр.) е финикийски цар на градовете Тир и Бибъл, съвременник на Давид и Соломон. Според легендарни библейски сведения той изпраща кедров материал, дърводелци и строители на Давид, за да издигне той легендарния Соломонов храм в Йерусалим.

²² **Ханаанци** е името на западносемитското население, известно още като амореи, населявало територията на Палестина в древността, преди заселването на крайбрежието от филистимците, които били морски народ. По името на ханаанците страната им е наречана Ханаан. Финикийците също са ханаанци, но живеят край морето.

²³ **Астарта** е финикийска богиня на плодородието, войната и чувствената любов. На гръцки нейното име произлиза от семитското Ишар. Астарта се е считала за богиня на Луната. В египетски метални плочи е изобразена като воинствена богиня, която иска да унищожи човечеството.

²⁴ **Рамзес II** е третият фараон от XIX династия. Управлявал Египет от 1279 до 1213 г. пр.Хр. За него се говори като за най-великия, най-прочутия и най-могъщия египетски

фараон. Смята се, че е живял до 90 години. След смъртта си е погребан в гробница в Долината на царете. В момента мумията му е изложена в музея в Каїро.

²⁵ **Финикия** е антична страна, намираща се на брега на Средиземно море на територията на съвременен Ливан и крайбрежието на Сирия. Финикийците произхождат от ханаанците, описани в Библията. Те създали цивилизация с развито занаятчийство, морска търговия и богата култура. Финикийската писменост е първата в историята система на фонетично писане. Най-голям разцвет финикийската цивилизация има от XII до VIII в. пр.Хр.

²⁶ **Соломон** управлява в средата на X в. пр.Хр. При него Древен Израел достига най-голямата си военна сила. Той предприема мащабна строителна програма, увенчана от Соломоновия храм в неговата столица Йерусалим. Държавата му се разпада малко след неговата смърт. Голяма част от сведенията за Соломон идват от Библията, като по-късно му е приписвано авторството на няколко от нейните книги (сред тях *Притчи Соломонови*, *Еклисиаст* и *Песен на песните*). В Библията Соломон е възхваляван за своята мъдрост, богатство и могъщество.

²⁷ **Ур** е един от най-древните градове в Месопотамия, разположен на река Ефрат, недалеч от Персийския залив. Основан е около 3000 г. пр.Хр. През 2000 г. пр.Хр. според някои оценки е най-големият град на Земята с население от 65 000 души.

²⁸ **Ицар** е акадска богиня на плодородието, любовта и войната, асоциира се предимно със сексуалността, като култът ѝ се свързва с т.нар. „свещени куртизанки“.

²⁹ **Озирис** в египетската митология е един от главните богове и културни герои, брат на Изиди и неин съпруг, баща на Хор и на Анупис. Озирис бил божество – персонификация на царската власт, бог на производителните сили на Природата и на растителността, на водите на Нил и на напояването на земята. Той е владетел и на подземното царство.

Озирис е четвъртият от боговете, царували на Земята, след като наследил властта от прагядо си Ра, дядо си Шу и баща си Геб. Когато царувал над Египет, Озирис отвикнал хората от примитивния начин на живот и от людооедството, научил ги да сеят зърнени храни, да отглеждат лозя и овощни дървета, да добиват и обработват медта и златото, обучил ги да строят градове, разкрил им чудните тайни на лечителското изкуство, въвел религията. Но неговият завистлив по-малък брат Сет – злият бог на пустинята, го убил, за да му отнеме властта. Озирис бил разкъсан на четиринадесет парчета и разпръснат из цял Египет. Вярната и предана Изига успяла да открие посечения труп на мъжа си, извлякла по тайнствен начин скритата у него жизнена сила и заченала син Хор. Когато той възмъжал, победил злодея братоубиец и съживил Озирис. Възкресеният Озирис обаче не пожелал да остане на Земята и възкачил на престола Хор, а той царувал и раздавал правосъдие в отвъдния свят.

³⁰ **Изис** или **Изига** е древноегипетска богиня на магията и на живота, на семейството, мъдростта и брачната вяроност на съпругата към мъжа, възкресява и мъртвите. Изига е сестра и жена на бог Озирис и майка на Хор. Представя се като жена с йероглиф за трон на главата или с рога на крава и слънчев диск, държаща в ръка свитък папирус.

³¹ **Ариман** – **Ангра Майню**, среща се още и като **Ариман**, т.е. „всеунищожаващ дух“, е бог – глава на силите на злото, тъмнината и смъртта в персийската митология, основа на зороастризма, изявяващ се като главен противник на Ахура Мазда (Ормузд). Ангра Майню е зъл и гневен дух, дух на отрицанието и бесовете. Чрез него възниква и от него е покровителствано злото, той е носител на мрака, хаоса, страданието и смъртта. Описан е в митологичните текстове като „астрален близък“ на Ахура Мазда. Митологията сочи появата му преди сътворението на света, като пустота го отделя от Ахура Мазда, оставяйки го независим от безкрайно благия Бог. Благодарение на него са породени всички злини, грехове и вредни същества – зимата, магьосничеството, отровните растения, влечугите и насекомите

и т.н. С неговите усилия светът е разделен на два лагера – на доброто и на злото. Ариман се противопоставя на всяко добро дело на Ахура Мазда със свое противоположно, отрицателно по характер.

³² **Ахура Мазда**, срещащ се още и като **Ормузг**, е бог на доброто в зороастризма. Обявен е за изначален бог от Зороастър, основателят на тази религия. Той създава и опазва арта (т.е. истината). Този бог е всевиждащ, но не и всемогъщ. Въпреки това според вярващите той ще изкорени злото. Негов съперник е Ангра Майню, който е „злият дух“, създател на злото. Главният атрибут на Ахура Мазда е светлината. Известен проповедник на култа към Ахура Мазда в Персийската империя е цар Дарий I.

³³ **Чингис хан** (ок. 1162-1227) е хан и държавник на монголите, основал Монголската империя, най-голямата държава в човешката история. Той изгражда силна армия, основаваща се на меритокрацията (форма на държавно управление с участие на способните, заслужилите), и използва блестяща организация и тактика, превръщайки се в един от най-успешните военачалници в историята. Той обединява монголите и преодолява племенната разпокъсаност. Укрепвайки държавата с нови завоевания, Чингис хан поставя основите на империя, която включва големи части от днешна Средна, Южна и Югоизточна Азия.

³⁴ **Гургадж** е град в днешна Туркмения, разположен на мястото на древната столица на Хорезъм през IX-XVI в., и е един от големите градове по Великия път на коприната. След превземането му от арабите в него живеят Авицена и други известни мислители, а също и основоположници на суфизма.

³⁵ **Азман Бера** е велик учител на Първата раса, живял и поучавал народите по земите на днешна Индия. Той посвещавал своите ученици в изучаване и използване на силите на природата и на възможността на човека да използва сили от необятния миров силов океан, обръщал внимание на свойствата на кристалите.

³⁶ **Дедал** (гр.: „сръчен майстор“) в древногръцката митология е изкусен архитект, гениален художник, механик и скулптор от Атина. Считан е за изобретател на разни инструменти, както и за автор на прочутия лабиринт на остров Крит, направен за цар Минос по образец на египетския, който бил обитаван от Минотавърта (получовек-полулук). В края на живота си, прекаран в плен, Дедал решил да избяга заедно със сина си Икар с помощта на изработените от него изкуствени криле. Синът му Икар обаче загинал по време на полета, тъй като се приближил неразумно близо до Слънцето, което разтопило восъка, свързващ перата на крилете му.

³⁷ **Дионисий** е тракийски бог на възраждащата се и умиращата природа, на виното, лозарството и веселието. Празниците (Дионисиеви мистерии), посветени на него, са свързани с тайната на метаморфозите на живота и със смъртта на Орфей, разкъсан от неговите вакханки.

³⁸ **Саваом** (*войнства, сили*) на еврейски означава Господ на силите и на „войнствата“, което включва небесното войнство, ангелите и служителите Господни; подвижните и неподвижните звезди, които като войска, опълчена на бой, извършват Божията воля.

³⁹ **Афродита** е гръцката богиня на любовта и красотата, на плодородието, пролетта и живота. Тя е причина да започне Троянската война, защото предлага Хубавата Елена на Парис и разпалва любовта му към нея.

⁴⁰ **Джахангур** (1569-1627) е четвъртият император от династията на Великите моголи. Неговото управление е запомнено с религиозна търпимост и поощрения за европейската търговия. От него англичаните получават разрешение да създадат търговска колония през 1611 г.

⁴¹ **Саргон Велики** е акадски цар, известен със завладяването на градовете-държави в Шумер през XXIII и XXII в. пр.Хр. Основател е на Акадската династия, по-късно завладява и Месопотамия.

⁴² **Персия** е дребна гържава, съществувала на територията на Иран. Известни са персийските империи на Ахеменидите (VI-IV в. пр.Хр.) и Сасанидите (III-VII в. сл.Хр.).

⁴³ **Омир** (VIII-VII в. пр.Хр.) – легендарен древногръцки епически поет и рапсог, на когото се приписва авторството на поемите *Илиада* и *Одисея*, на сборници с химни и други творби за Троянската война.

⁴⁴ **Херодот** (484-425 г. пр.Хр.) е старогръцки историк. Той получава добро и всестранно образование. Предприема обиколки из Европа, Азия и Африка, като събира ценна историческа и географска информация. Прекарва живота си предимно в Атина по времето на Перикъл. Херодот е един от първите историографи, автор на съчинението *Историята*.

⁴⁵ **Вергилий** (70-19 г. пр.Хр.) е смятан за един от най-значимите поети на Древен Рим. Най-известен е с трите си големи поеми *Буколики*, *Георгики* и *Енеида*, като последната се превръща в национален епос на Рим. Тя разказва за търсенето на нова родина от троянския герой Еней и тематично и стилистично е свързана с класическия древногръцки епос на Омир *Илиада* и *Одисея*.

⁴⁶ **Обивий** (43-17 г. пр.Хр.) е древноримски поет, известен най-вече с три големи стихосбирки с еротична поезия – *Героини*, *Любовни елегии* и *Любовно изкуство*, а също и с митологичната хекзаметрична поема *Метаморфози*. Смятан е за майстор на елегичния дистих.

⁴⁷ **Лукреций** (99-55 г. пр.Хр.) е древноримски поет и философ, последовател на Епикур в материалистическите му схващания за човека и обществото. Автор е на голямата философска поема *За природата на нещата* в 6 книги, издадена от Цицерон.

⁴⁸ **Цезар, Гай Юлий** (100-44 г. пр.Хр.) – римски пълководец, политически лидер, писател и една от най-влиятелните личности в световната история. Цезар изиграва важна роля в трансформацията на римската република в принципат. Цезар формира неофициалния Първи триумвират, който доминира

римската политика за няколко години. Цезар е начело на римската експанзия в Галия, която разширява римския свят до Северно море, а също и на първото римско нашествие в Британия. Разпадането на триумвирата води до срив в отношенията му с Помпей и Сената. През 49 г. пр.Хр. Цезар започва гражданска война, от която излиза като неоспорим господар на римския свят. След като поема управлението, Цезар започва интензивни реформи в римското общество и гържава. Провъзгласен е за пожизнен диктатор и обсебва цялата власт в републиката. Тези събития карат приятеля на Цезар Брут и група сенатори да убият диктатора през 44 г. пр.Хр. Две години след убийството му Цезар е обожествен от Сената.

⁴⁹ **Кон-Тук** е другото име на Виракоча – бог на Слънцето за инките.

⁵⁰ **Махабхарата** е санскритски епос, състоящ се от 100 000 куплета, разделени на 18 книги, в които се разказва за 18-дневната война между 18 армии. Според легендата мъдрецът Вяса продукувал *Махабхарата* на бог Ганеша. Обемът на творбата и многото вплетени подсюжети предполагат повече от един автор. Основната част от творбата е написана преди новата ера. *Махабхарата* има огромно значение за културата и религията на древна и съвременна Индия.

⁵¹ **Пурани** (букв. „древни предания“) са митологични повествования в класическия индуизъм. Те са оформени в периода IV-VIII в. Основните от тях са осемнадесет и съдържат митологични разкази и предания за боговете, съставлящи Тримурти – Брахма, Вишну и Шива. Предназначението им е да възхваляват тези богове, да разказват за тях и за съпругите им, а също и за създаването и разрушаването на света, за различни периоди от царуването на Ману и за родословията на владетелите. Пураните от създаването си са достъпни за всички хора за разлика от Ведите, достъпни единствено за жреците брахмани. От особено значение са *Брахма-пурана*, *Вишну-пурана*, *Бхагавата-пурана*, *Шива-пурана* и *Агни-пурана*.

⁵² **Рьорих, Николай** (1874-1947) е руски художник, писател и поет, археолог, обществен деец, мистик и философ, който се интересува от темите за окултното знание. Негова съпруга е Елена Рьорих, записала от Махатмите *Агни йога*. През 1923 г. Н. Рьорих заедно със семейството си пристига в Индия. Тук започва експедиция в труднодостъпните райони на Централна Азия – Кашмир, Китай, Сибир, Алтай, Монголия и Тибет. Осъществени са археологически и етнографски изследвания на неизучени дотогава области, отбелязани са на картите десетки върхове и проходи, открити са редки ръкописи, събран е богат лингвистичен и фолклорен материал, описани са много местни обичаи. Рьорих написва две книги – *Сърцето на Азия* и *Алтай-Хималаите*, създава около 500 картини с панорама от експедиционния маршрут, най-известни от които са сериите *Майтрея* и *Учителите на Изтока*. През 1924 г. в Хималаите основава Института за хималайски изследвания *Урусвати*. Рьорих е активист за каузата за запазване на изкуството и архитектурата по време на война и е автор на т.нар. *Пакт Рьорих*, приет през 1935 г.

⁵³ **Навуходоносор II** (605-562 г. пр.Хр.) – вавилонски цар, основател на Нововавилонското царство. Построил е Висящите градини на Вавилон – едно от чудесата на света. Превзема Йерусалим и събаря Соломоновия храм, тогава изчезва и Свещеният кивот. В Библията е представен основно в *Книга на пророк Даниил*, където е разкрит като тиранин и като Божи инструмент за наказание на Израил заради неговите грехове.

⁵⁴ **Пурп Рейс** (ок. 1480-1555) е велик османски мореплавател и картограф. Известен е с мореплавателския атлас *Бахрие – Морска книга* и с картите на различни области на света. Той пътешества още през пиратските си години и в книгата си описва исторически и географски особености на континентите и начертава картите си. *Морска книга* е написана в стихове, в началната си част тя събира всички познания, свързани с мореплаването, а после описва урагани, видовете ветрове, а в картите са отразени в мащаб

обхващащите света морета и сушата: Егейско, Средиземно, Китайско море, Индийския океан, Агриатическо море, Западна Италия, Южна Франция, изследвани са африканските брегове, Кипър, бреговете на Мала Азия и мн. др. През 1957 г. след обстоятелни проучвания учени картографи съобщават, че картите на Рейс са до смайваща степен точни и че показват ясно области, които в неговото време още не са били напълно проучени. Най-смайващо е, че на картите са се виждали и планините на Антарктида, открити едва през 1952 г. чрез ехолокация. По-рано съществуването им не е било известно, тъй като Антарктида е покрита с ледове още от 6000 г. пр.Хр. Последните проучвания на картите на Рейс предоставят още по-смуцаващи факти. При съпоставяне на сателитни снимки на Земята с неговите карти се получава изумително сходство, което би могло да се получи само при фотографии, заснети от голяма височина.

⁵⁵ **Селим I (Страшни)** (1465-1520) е деветият султан на Османската империя. Завладява свещените за мюсюлманите градове Мека и Медина и се обявява за халиф (повелител на правоверните). Погубва всичките си роднини, както и 40 000 шиити и води завоевателна политика. През 1516 г. завоюва Северен Иран, Сирия, Палестина и Египет. По време на неговото управление в българските земи са извършени първите насилствени масови помохамеданчвания.

⁵⁶ **Македонски, Александър (Велики)** (356-323 г. пр.Хр.) – владетел на Древна Македония. Един от най-талантливите полководци в историята, ученик на Аристотел. В рамките на 12 години завладява градовете на Древна Гърция, Персийската империя, Египет и много други по-малки държави в Близкия изток. При смъртта му империята му се е простирила до Индия.

⁵⁷ **Вавилон** е столицата на Вавилония и един от най-важните антични градове, разположен до Ефрат, на около 90 км южно от Багдад в днешен Ирак. Руините от този град са открити отчасти в началото на ХХ век.

⁵⁸ **Ипатия (Хипатия) Александрийска** (370-415) е древногръцка математичка и учен от Александрия. Тя е смятана за първата жена с големи заслуги към физиката, математиката, философията и астрономията. Преподава в Александрийската школа на неоплатонизма. Хипатия е родена в семейството на математика Теон Александрийски, последен управител на Александрийската библиотека. Получава всестранно образование във всички достъпни по това време науки, чете лекции в Александрийската библиотека, където завежда катедрата по философия; преподава философията на Платон и Аристотел, също и математика, и се занимава с изчисляване на астрономически таблици. Известна е с трудовете си по математика и геометрия. В нейния най-известен труд *За конусите на Аполоний* се доразвива идеята за хиперболите, параболите и елипсите. Хипатия участва в александрийската градска политика. Тя е заловена и убита от разярена тълпа християни.

⁵⁹ **Инквизицията** като самостоятелно учреждение със свой административен апарат е учредена от папа Иннокентий III през 1204 г. по време на походите срещу албигойците, като с нейното създаване са натоварени доминиканците. Правната процедура на действията ѝ се основава на римското право, установено през I в. Инквизицията е бил независим от гражданските съдилища съд, а инквизиторите са назначавани от папата. Съдопроизводството се води тайно, като се използват мъчения. Понякога осъдените са понасяли публично изгаряне на клада. В Испания Инквизицията става и кралско учреждение през 1480 г., като само в Магрид са изгорени около 32 хиляди осъдени, а други 300 хиляди са понесли други тежки наказания. През XVII в. тя е отменена в протестантските държави, а през XVIII и XIX в. – и в останалите европейски страни.

⁶⁰ **Саабей бен Аадес** според преданията е основателят на астрологията, дъвен учител и посветен от Месопотамия. Основава своя школа, запазила се до средните векове на нашата ера.

⁶¹ **Нестор** е патриарх на Константинопол от 536 до 552 г. след разделянето на Римската империя на източна и западна.

⁶² **Зенон, Флавий** е източноримски император от т.нар. Тракийска династия и управлява от 474 до 491 г. Той е активен и енергичен владетел, ала неговото управление е затруднено от чести бунтове и религиозни разногласия, но все пак стабилизира източната част на империята.

⁶³ **Юстиниан Велики** (483-565) е император на Източната Римска империя (Византия) от 527 до 565 г. Той променя държавата, религията и обществото из основи и е способен и далновиден император, който прави добър подбор на съветници и военачалници и така успява да съсредоточи големи сили във вътрешно- и във външнополитически план.

⁶⁴ **Евклид** (323-286 г. пр.Хр.) е древногръцки математик, живял в египетския град Александрия при управлението на Птолемей I. Често определян като баща на геометрията, той е автор на книгата *Елементи*, един от най-влиятелните трудове в историята на математиката, служил като основен учебник при преподаването на математика и най-вече на геометрия до началото на XX в. В нея Евклид извлича по дедуктивен път от ограничен брой аксиоми принципите на системата, която днес се нарича Евклидова геометрия. Той е автор и на изследвания в областта на перспективата, коничните сечения, сферичната геометрия и теорията на числата.

⁶⁵ **Птоломей, Клавдий** (100-160) е египетски географ, астроном и астролог, живял в Александрия. В основното му съчинение *Велико построение* или *Алмагест* са систематизирани всички достижения на древните учени в областта на астрономията. Неговата книга *География* е най-известното географско съчинение през античността и остава ненадминат авторитет до епохата на Великите географски открития. Най-старият запазен атлас от ръкописни карти е негов, изработен е през II в. и се използва повече от 14 века. В неговите ръкописи могат да бъдат открити сведения за ранната история на славяните и прабългарите.

⁶⁶ **Аристотел** (384-322 г. пр.Хр.) – древногръцки философ, ученик на Платон. Учител и възпитател на Александър Македонски. Баща на съвременната наука, той поставя началото на етиката, естетиката, психологията, политологията, икономиката, метеорологията и др. Създател е на логиката като наука. Най-известното му съчинение е *Метафизика*, в което развива идеите си за битието, мисленето, вечността и др. Оприличава Бог на неподвижен двигател, който сам не се движи, но задвижва всичко. Повлиява силно на цялата философия и най-вече на западната християнска теология.

⁶⁷ **Нютон, Исак** (1642-1727) е английски физик, математик, астроном, философ, алхимик и богослов. Приносът на Нютон в развитието на математиката и различни области на физиката изиграва важна роля в научната революция. В областта на механиката Нютон открива закона за всемирното привличане и чрез предложените закони за движение поставя основите на класическата механика. Освен това той формулира принципа за запазване на импулса и момента на импулса и пръв показва, че движението на небесните тела и на предметите на Земята се подчинява на общи закони, така премахва последните съмнения в хелиоцентричната теория. Сред многобройните проблеми, които изследва Нютон, са също природата и разлагането на светлината, скоростта на звука, произходът на звездите, хронологията на Библията, природата на Светата Троица. Той конструира първия действащ рефлекторен телескоп и развива своя теория за цветовете, основана на наблюденията на разлагането на бялата светлина с призма. Работейки над проблемите на физиката, Нютон поставя началото на математическия анализ, който е в основата на развитието на науката до наши дни. Нютон се придържа към неортодоксални християнски възгледи и пише текстове и в областта на библейската херменевтика и окултизма.

⁶⁸ **Кеплер, Йохан** (1571-1630) е немски математик, астроном и астролог. Той е най-известен със своите закони за движението на планетите, наречени на негово име, публикува-

ни в трактатите *Нова астрономия* и *Хармонията на света*. Кеплер е горещ привърженик на Коперниковото учение. В трактата си *Съкращение на Коперниковата астрономия* той показва, че първите негови закони, открити за Марс, са валидни за всички планети и за Луната. Ватиканът включва това произведение в списъка на забранените книги. Кеплер счита, че Слънцето е една от многото звезди и че те са обкръжени от планети. По неговите *Рудолфови таблици* доста точно могат да се пресмятат положенията на планетите във всеки момент от времето. Кеплер има голям принос и в оптиката – в книгата си *Диоптрика* описва пречупването на светлината. Известен е и като конструктор на телескоп.

⁶⁹ **Галилей, Галилео** (1564-1642) – италиански физик, астроном, астролог и философ, считан за основоположник на съвременните научни методи на изследване. Сред неговите постижения са подобрението на телескопа, различни астрономически наблюдения, формулирането на I и II закон за движението и ефективната подкрепа за хелиоцентричната система, той разработва и първия известен микроскоп. Галилей подкрепя теориите на Коперник и влиза в конфликт с Римокатолическата църква, което е пример за свободата на мисълта в Западния свят. Възгледите му за движението на Земята са обявени за ерес, той е извикан да се яви пред Инквизицията в Рим. Съдът издава осъдителна присъда, принуждава Галилей да се отрече от идеите си и го принуждава да живее в усамотение.

⁷⁰ **Коперник, Николай** (1473-1543) е полски астроном, математик, лекар, полиглот, филолог, преводач, художник, католически духовник, юрист, държавен служител, офицер, дипломат и икономист от времето на Ренесанса. Той е първият учен, който предлага хелиоцентричната система и с това измества Земята от центъра на Вселената. Най-важното съчинение на Коперник – *За въртенето на небесните сфери*, публикувано малко преди неговата смърт, е прието за началото на съвременната астрономия и на общата научна революция.

⁷¹ **Камперовият ъгъл** е открит от Кампер, Петрус (1722-1789) – холандски анатом, професор по медицина в Амстердам и Грьонинген, но в края на живота си напуска професорската си длъжност и предприема няколко пътешествия. Написал е редица съчинения по анатомия и патология. Въвежда измерването на лицевия ъгъл, определящ отношението между лицевите и черепните части на главата: това е ъгълът между въображаемите линии, съединяващи най-ниската част на ухото, минаващ през върха на устата, по линията на носа и достигащ отвесната линия на челото. Кампер публикува рисунки с лицеви ъгли на хора от различни раси и на маймуни: на антична статуя – 90°, на европеец – 80°, на азиатец и африканец – 70°, на орангутан – 58°, на опашата маймуна – 42°. По тях прави изводи за интелигентността им.

⁷² **Дирак, Пол** (1902-1984) е английски физик, Нобелов лауреат по физика за 1933, който за първи път теоретически обосновава съществуването на античастица, която има същата маса и спин като електрона, както и електрически заряд, равен по абсолютна стойност на този на електрона, но с обратен знак. Тази частица е открита експериментално няколко години по-късно и е наречена позитрон. Дирак е смятан за един от основателите на квантовата механика. Той е затворен в себе си човек, който обича да работи сам.

⁷³ **Нобеловата награда** (на шведски: Nobelpriset) се присъжда всяка година на хора, които са извършили забележителна научноизследователска работа, разработили са впечатляващи методи или са направили изключителен принос за развитието на обществото в областите физика, химия, литература, мир, медицина или физиология. Това е най-голямото световно признание. Наградите с нея се наричат Нобелови лауреати. Наградите започват да се раздават съгласно завещанието на Алфред Нобел, шведски индустриалец и изобретател на динамита. Той подписва завещанието си в Шведско-норвежкия клуб в Париж на 27.11.1895 г. Подбугите му са свързани с шока от пораженията, до които е довело неговото изобретение, и с желанието да бъдат възнаградени хората,

които служат на човечеството. Първата Нобелова награда е връчена на 10.12.1901 г., пет години след смъртта на Нобел. Церемонията по връчването на Нобеловите награди по традиция се насрочва на 10 декември, годишнината от смъртта на Нобел, в Стокхолм и в Осло, и те се връчват от краля на Швеция. Наградите се състоят от златен медал, диплом, шведско гражданство и парична сума от около 10 милиона шведски крони или 1,37 милиона долара. Връчени са над 800 Нобелови награди на частни лица и на организации. Наградата не може да бъде отнета и да се връчва посмъртно.

⁷⁴ **Айнщайн, Алберт** (1879-1955) е немски физик теоретик, философ и писател от еврейски произход. Той е определян като бащата на съвременната физика. Името на Айнщайн се свързва с популярното уравнение $E = mc^2$ за еквивалентност на маса и енергия. През 1921 г. получава Нобелова награда за приноса си към теоретичната физика. През 1916 г. формулира Общата теория на относителността. Той продължава работата си в областта на статистическата и квантовата теория, създавайки свое обяснение на теорията на елементарните частици, изследва и топлинните свойства на светлината, с което поставя основите на фотонната теория за светлината. През 1917 г. използва Общата теория на относителността за създаването на цялостен модел на структурата на Вселената, с което поставя началото на релативистичната космология. Айнщайн се обявява категорично против войната, а по-късно и против производството и употребата на ядрени оръжия. Той е и един от инициаторите за създаване на държавата Израел.

⁷⁵ **Менделеев, Дмитрий** (1834-1907) е руски учен енциклопедист – химик, физик, икономист, технолог, геолог, метеоролог, педагог и въздухоплавател. Бил е професор в Петербургския технологичен институт и в Петербургския университет, член-кореспондент на Петербургската академия на науките, член на Лондонското кралско дружество, член на академиите на науките в Рим, Париж, Берлин и др. Най-голямото му откритие е периодичният закон за химичните

елементи (1869 г.). На неговата основа обобщава основните принципи на неорганичната химия, като създава Периодична система на елементите и пръв предсказва съществуването и свойствата на все още неоткрити дотогава елементи. Менделеев е един от основателите на съвременната агрохимия, пропагандира и химизацията в селското стопанство, занимава се с нефтената промишленост.

⁷⁶ **Александрийска школа** е философска школа, основана на елементи от късногръцки, юдейски и християнски учения; господства в Александрия (I в. пр.Хр. - III в. сл.Хр.). Главни нейни представители са Филон Александрийски, Климент Александрийски и Ориген. Тя прави опит да създаде християнска философия, която да замени късногръцката философска система.

⁷⁷ **Платоновата школа** или **академия** е древногръцка философска школа, основана от Платон през 387 г. пр.Хр. в Атина, под чието име и става известна. Друг значим древногръцки философ, Аристотел, учи там в продължение на двадесет години (367-347 г. пр.Хр.), преди да основе собствена школа.

⁷⁸ **Алхимия** е названието на химията до научния ѝ период, от древността в Египет до XVII в. Алхимията се оформя около IV в. и през средните векове се развива като наука. Целта ѝ е превръщане на метали в злато и сребро, получаване на еликсир за дълголетие, лекуване на болести и др. Някои алхимици откриват редица съединения, което има значение за развитието на химичните знания. Древният Египет е люлката на алхимията. За неин родоначалник е считан бог Тот. Египетската алхимия се пренася в Гърция, а Аристотеловата физика предава на Александрийската школа идеята за превръщането на елементите. Според питагорейците металите са седем и са свързани със седемте планети: Слънце – злато, Луна – сребро, Венера – мед, Марс – желязо, Сатурн – олово, Юпитер – калай и Меркурий – живак. Алхимиците прибавят различни минерали към медта, получават бели и жълти сплави, подобни на златото и среброто. На тази основа са правени опити за изкуствено получаване на

благородни метали. През VII в. арабите завоюват Египет и възприемат алхимията. В този период се ражда основоположникът на средновековната алхимия – Абу Муса-Джабир ибн Гайан, наричан още Гебер (VIII–IX в.). Съчинения, подписани от него, са *Книга на седемдесетте*, *Книга за отровите* и др. Гебер описва и много практически химически операции: топене на металите, боядисване на тъкани, сублимиране, разтваряне, кристализация и др., както и методи за добиване на азотна киселина, живачен дихлорид и други съединения. Гебер оставя много ученици и последовател, между които най-известни са Абу-ар Рази, Авензоар, Абу-Мансур и Авицена. Главната заслуга на арабските алхимици се състои в създаването на първата рационална фармация. В съчинението *Трактат върху основите на фармакологията* (975 г.) на персийския лекар и алхимик Абу-Мансур се съдържат важни сведения за равнището на тогавашните химически знания. Чрез дестилация са получавани някои етерични масла и дестилирана вода. Приготвят и някои химически съединения за лекуване на различни заболявания. За осъществяването на заветната си цел – превръщането на металите – арабските алхимици въвеждат ново понятие – *философски камък*. Според латински съчинения на Гебер философският камък спомага за превръщането на металите, тъй като прибавянето му към неблагородно вещество превръща последното в злато. Според алхимиците той има следните свойства: червен на цвят, прозрачен и ковък, а във форма на прах – жълт, светец на тъмно. Освен получаването на злато алхимиците си поставят и още по-сложни задачи – създаване на изкуствен човек *хомункулус* и откриване на еликсира на безсмъртието. От IX до XVI в. европейската алхимия дава крупни учени и мислители като Алберт Велики, Роджър Бейкън, Реймонд Лули, Парацелз, Исак Нютон, Никола Флаemel.

⁷⁹ **Кабала** (от иврит *получаване*) е мистична традиция. Тя не е религиозно учение, а просто ключ за правилното разбиране на свещените текстове, основен принцип, върху който се изграждат множество системи на тълкуване; дори практиките, свързани с изучаването на някое от кабалистич-

ните учения, се възприемат като съпътстващи и условни. Като цяло Кабала почива върху специфично тълкуване на текстовете на *Tora* (петте книги на Моисей или *Закона* в Стария Завет: *Битие*, *Изход*, *Левит*, *Числа* и *Второзаконие*). При своето тълкуване на тези текстове Кабала се спира върху „особения мистичен смисъл“ на значението на буквалния прочит на думите. Последователите на Кабала смятат, че тя е шифърът, който мистично разкрива смисъла и значението на Словото Божие. *Зохар* е най-важната книга на Кабала, обясняваща дума по дума Библията и посланията ѝ. Основната идея на Кабала е, че всеки човек е свързан с Бог и че трябва да работи върху различни аспекти на своята душа, за да постигне хармония. Кабалата учи, че преди Големия взрив всички човешки души са били едно цяло, една светлина; след Големия взрив единната енергия се разделя и се появяват Вселената и материалният свят. Всеки човек се стреми да се свърже обратно със светлината. С Кабала се свързват и сходните ѝ окултни науки като нумерология, астрология и др.

⁸⁰ **Хиромантия** (гр. *хиро* – длан, и *мантия* – предсказване) е метод за гадаене и анализ на характера, основаващ се на линиите, формата, големината и особеностите на човешките длани. Тази система е възникнала в Индия и датира най-малко от преди 5000 години. Тя се е практикувала в древен Китай, Тибет, Персия, Месопотамия и Египет. Гръцкият философ Аристотел, който описва дланта като главен орган на тялото, научил най-известния си ученик да гледа на ръка. Юлий Цезар толкова добре овладял това изкуство, че преценявал хората си по вида на дланите им.

⁸¹ **Френологията** (гр.: *френ* – ум, съзнание; и *логос* – наука) е наука, изучаваща ума на човека и опираща се върху физиологията на мозъка. Тя застъпва становището, че мозъкът е орган на ума, тъй както окото се смята за орган на зрението, стомахът – на храносмилането, и т.н. Според френологията по формата на черепните кости може да се съди за проявата на сложни психически качества. Тя възниква

в началото на XIX в. За нейни родоначалници се смятат учените Франц Йозеф Гал и Шпурцхайм, които твърдят, че интелектуалните и емоционалните качества са локализирани в строго очертани мозъчни центрове; проявата на тези психически качества зависи от големината на съответните мозъчни дялове; че костите на черепа се допират до мозъка и от неравностите на черепа може да се направят изводи за интелекта и характера на човека.

⁸² **Птоломей II** (309-246 г. пр.Хр.) е фараон от династията на Птолемеите. Той е способен и образован владетел, който укрепва икономическото и политическото състояние на Елинистичен Египет. Сключва съюз с Рим, провежда политика на раздаване на земя на крупни велможи, забранява заробването на свободни хора. Птоломей е бил изтънчен ценител на изкуствата и културата и ги поддържал. По време на неговото управление е основана Александрийската библиотека.

⁸³ **Архимед** (287-212 г. пр.Хр.) е древногръцки математик, астроном, физик и инженер, смятан за един от водещите учени на класическия период на Античността. Сред неговите приноси в областта на физиката са основните принципи на хидростатиката и статиката и обяснението на принципа на работа на лоста. Той прилага метода за изчисляването на площта, затворена от парабола, като използва безкрайни числови редове, и успява да изчисли със забележителна точност приблизителната стойност на числото π , описва също носещата неговото име Архимедова спирала, извежда формули за обема на ротационни повърхнини и прави други забележителни открития в математиката.

⁸⁴ **Аристарх Самоски** (310-230 г. пр.Хр.) е древногръцки астроном и математик, който разработва хелиоцентричната система, според която център на Вселената не е Земята, а Слънцето. Теорията не намира подкрепа сред съвременниците му.

⁸⁵ **Ератостен** (276-194 г. пр.Хр.) е древногръцки математик, географ и астроном. Считат го за създател на геогра-

фията. От Атина се премества в Александрия и застава начело на най-големия научен център на древността – Александрийската библиотека. Той е първият, който определя големината на Земята в деня на лятното слънцестоене чрез изчисления на ъглите на пагане на слънчевите лъчи и определя дължината на земната окръжност.

⁸⁶ **Библос** е град в Ливан, разположен на брега на Средиземно море. Съществува от VIII хилядолетие пр.Хр. и е един от главните градове на Древна Финикия. Библос гоставя египетски папирус в Древна Гърция, откъдето идва и името му – *библос*.

⁸⁷ **Лобачевски, Николай** (1792-1856) – руски математик, създател на неевклидовата геометрия, наречена на неговото име, деятел на университетското образование и на народното просвещение. В течение на 40 години той преподава в Казанския университет, включително и като негов ректор. Лобачевски детайлно е разработил тригонометрията на неевклидовото пространство и диференциалната геометрия.

⁸⁸ **Янош Бояй** (1802-1860) – унгарски математик, един от първооткривателите на неевклидовата геометрия.

⁸⁹ **Гаус, Йохан Карл Фридрих** (1777-1855) е немски математик и физик със значителен принос в теорията на числата, статистиката, математическия анализ, диференциалната геометрия, геодезията, геофизиката, електростатиката, астрономията и оптиката.

⁹⁰ **Планк, Макс** (1858-1948) – известен немски физик теоретик, считан за баща на квантовата механика и един от най-видните физици на XX в. Той е директор на Института за теоретична физика в Берлин и член на Берлинската академия на науките. През 1900 г. Макс Планк извежда закона за излъчване на абсолютно черно тяло и въвежда константа, която днес е известна като константа на Планк. През 1918 г. получава Нобелова награда за физика за откриването на закона за квантуване на енергията.

⁹¹ **Простото тройно правило** е свързано с основното свойство на пропорцията за намиране на едно неизвестно по зададени три стойности; то е т.нар. за опростяване на терминологията *умножение на кръст*, при което единият член е неизвестен.

⁹² **Клеопатра** (69-30 г. пр.Хр.) е египетска владетелка, последната представителка на Птолемеите. Тя не е била едноличен владетел на Египет, а е деляла управлението на страната със своя баща, брат и син. След превземането на Египет от Рим е известна с връзките си с Юлий Цезар и Марк Антоний, но не успява да укрепи властта си. Клеопатра е последната владетелка на слава цивилизация. След 3000 години власт настъпва краят на египетската империя.

⁹³ **Браун-Секар** (1817-94) е физиолог и невролог, член на Парижката академия на науките. Основните му изследвания са по физиология и патология на централната нервна система. Той е един от основоположниците на ендокринологията. Въвежда термина вътрешна секреция и органотерапията.

⁹⁴ **Мечников, Иля** (1845-1916) е руски и френски биолог, физиолог и патолог, един от основоположниците на ембриологията, създател на сравнителната патология и на фагоцитната теория за имунитета. Лауреат е на Нобелова награда за физиология и медицина през 1908 г.

⁹⁵ **Флавий, Йосиф** (37-100) е античен еврейски историк и писател. Автор е на *История на юдейската война*, на *Юдейски древности*, *Автобиография* и др. От тях се черпи информация за историята на източните римски провинции и се споменава Исус. Флавий е отличен познавач на религията и културата на своя народ. Заради компетентните му исторически проучвания многократно е цитиран от сериозни историци.

⁹⁶ **Д'Алвейдър, Сент-Ив** (1842-1909) – френски окултист, основател на учението за синархията. Първ употребил названието Агарта. Най-известната му творба е *Археометър* (1909). Тя е ключ към познанието за всички религии и древни науки.

⁹⁷ **Франкмасонството** или **масонството** е движение, възникнало през XVIII в. като тайна организация. Етиката и философията на масонството се опира на монотеистическите религии. То е административно организирано в независими велики ложи, всяка от които се ръководи от собствена юрисдикция и се състои от подчинени на нея масонски ложи. Местните ложи образуват великата ложа, която е една за дадена страна. Масонството символически използва инструментите и оръдията на зидарите каменари и легендите за строителството на Храма на Соломон. Съществува теория за произхода на масонството от оргените на темплиерите или розенкройцерите. Сега франкмасонството е разпространено по целия свят. То се представя като нравствено-етическа система, изразена с алегии и илюстрирана със символи, повечето от които са заимствани от юдаизма и християнството. Вниманието на масоните е насочено към необходимостта за нравствено самоусъвършенстване и за духовно израстване в рамките на тази религия, която всеки от тях изповядва. Философията на масонството включва в себе си обръщане към Бога като към „Велик строител (Архитект) на Вселената“ и допуска изповед към традиционната религия, то няма своя теология. Масоните участват във властовите структури на страните си и работят в полза на обществото, участват в благотворителната дейност.

⁹⁸ **Рама** е седмият Аватар (земно въплъщение) на Вишну, второто лице на индуистката Троица (Тримурти). Животът и делата му са описани в епоса, носещ неговото име – *Рамаяна*. Известен е като най-великия боец и идеалния мъж. Главната мисия на живота му била да унищожи царя на демоните Равана и неговите слуги-чудовища, които се готвели да отвлекат Сита – съпругата на Рама. Така избавя боговете и хората от тиранията на демоните. Той е пример за съвършено отдаване на дхарма – преклонение пред боговете и праведен живот. *Рамаяна* е санскритски епос, който се състои от 24 000 строфи, разделени на седем книги, написан от поета Валмики преди новата ера. Като една от най-важните литературни творби на Древна Индия *Рамаяна*

е оказала дълбоко въздействие върху културата на Индия и на Югоизточна Азия, където е разпространена през VIII в.

⁹⁹ **Рагха** или **Рагхарани** е една от женските форми на Бога в индуизма. В пураическите текстове се описва как вечната възлюблена на Кришна се е възплътила заедно с него на Земята преди повече от 5000 години. В едни течения на индуизма Рагха я почитат като възплъщение на Лакими, а в други ѝ се покланят като на всички останали женски проявления на Бога. Любовните игри на Рагха и Кришна са описани в *Брахмавайварта-пурана* и др.

¹⁰⁰ **Сведенборг, Емануел** (1688-1772) – шведски философ, учен, мистик и теолог. Започва кариерата си като учен и философ, а след 50-те си години започва да получава съновидения и откровения, които му помагат да направи връзка с духовните светове, които описва в съчиненията си. Едно от най-известните от тях е *Небе и Ад*. Той е коментатор на Библията и интерпретатор на християнството.

¹⁰¹ **Моисей** е библейски герой, религиозен водач, законодател и пророк в юдаизма, автор на *Петокнижието*. Книгите *Изход*, *Левит* и *Числа* представляват своеобразна биография на Моисей. Библията сочи Моисей като основна фигура при преселението на евреите от Египет в Ханаан, както и в консолидирането на еврейските племена около култа към Йехова. По време на пътуването им на изток Моисей получава Десетте Божии заповеди – основа на еврейското законодателство, както и на редица други правни, религиозни и житейски норми от еврейската традиция, въвежда институцията на Съдии на Израил – по-късно главни водачи на народа му, превръща брат си Аарон и неговите потомци в жреци на Йехова. Въпреки че доживява до 120 години, той умира, преди евреите да достигнат Обетованата земя.

¹⁰² **Орфей** е живял около XIII в. пр.Хр. Той е велик цар и първожрец на Древна Тракия, неповторим музикант, чиято лира възкресява мъртви. Участник е в похода на аргонавтите – с главна заслуга за придобиване на златното руно. След смъртта на любимата си Евридика я последвал в ада, за да я изведе от

него. Божествената му музика омагьосала и обезсилила страховития пазач на ада – кучето Цербер, богините на отмъщението – ериниите, както и владетелите на царството на мъртвите Персефона и Хагес (Ауг). Орфей почитал като върховно божество бога на Слънцето Хелиос, когото нарекъл Аполон. Разгневиеният от това Дионис насъскал срещу него вахканките, които го разкъсали на части, събрани и погребани впоследствие от музите. Орфей създал велика духовна Школа, а учението му носи неговото име – *орфизъм*. Посветен е в мистериите от Самотраки, за което свидетелства Диодор. Неговото философско учение е религия на гревните траки и гърци, възникнала около VI в. пр.Хр. Свързана е с учението на Орфей, което се основава на вярата в безсмъртието и в прераждането, изповядва култ към Слънцето и идеята за цикличното възпроизвеждане на Космоса. Орфизмът е свързан с много мистериални обреди, които целят възвеждане от човека на Бога в себе си чрез екстаз. Той повлиява на питагорейството, платонизма, неоплатонизма и ренесансовия хуманизъм.

¹⁰³ **Сакия Муни** – собствени имена на Буда.

¹⁰⁴ **Веду** (от Веда, което на санскритски означава „знание“) – свещени текстове, смятани за основни писмени паметници, разкриващи философията на индуизма. Ведите са четири индуистки текста – Риг Веда, Сама Веда, Яджур Веда и Атхарва Веда. Според последователите на тази религия те са на възраст от 5 500 години, а според съвременните учени са създадени между 1800 и 1200 г. пр.Хр.

¹⁰⁵ **Мелхиседек** (ивр. „справедлив цар“) (XX-XIX в. пр.Хр.) е библейски персонаж от книгата Битие, 14 гл., цар на Салем, свещеник на Единия Бог. Авраам му предава десетък и получава от него благословение. Мелхиседек е основател на свещенически чин или духовен сан.

¹⁰⁶ **Салем** – Древното име на Йерусалим.

Николай Дойнов

ИЗ ЛЕТОПИСИТЕ НА ДРЕВНОСТТА
том 2

Редактори	<i>Спаска Миховска Иванка Софронова</i>
Графичен дизайн	<i>Илиана Попова</i>
Художник на корицата	<i>Елена Оклева</i>
Прегпечат	<i>Иван Джегжев</i>

Издателство „БЯЛО БРАТСТВО“
София, ул. „Ген. Шерю Атанасов“ 2
Тел: (02) 418 01 10

Отпечатано в Университетска печатница

www.beinsadouno.org
www.bialobratstvo.info
sales@bialobratstvo.info